

Židovské pseudepigrafy (též uváděné jako „apokryfy“) jsou spisy, které vznikly v době mezi Starým a Novým zákonem. Bývaly psány pod jménem jiné, zpravidla významné a okruhu čtenářů známé již nežijící osobnosti (řecky PSEUDÉS = nepravý, falešný, EPIGRAFÉ = nápis, název). Většina židovských pseudepigrafičeských písemností nese název po známých starozákonních postavách (kniha Henochova, Závěť Mojžíšova, Závěti patriarchů, Martyrium Izajášovo apod.), výjimečně po postavách mimobiblických (knihy Sibylliny, Aristeas), a je apokalypticky orientována, tj. pronikavě zaměřena na zlom věků a na příchod mesiáše. Tyto spisy, které jsou významným svědectvím života a myšlení doby, do níž vstoupilo evangelium, nebyly většinou dosud vydány v češtině. První část dvoudílného výboru nejzávažnějších židovských pseudepigrafů nyní předkládáme v překladu členů Starozákonní překladatelské komise České biblické společnosti.

ISBN 80-7021-144-X

9 788070 211441

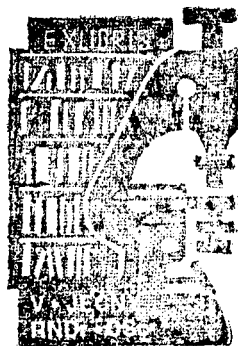
NIHY TAJEMSTVÍ A MOUDROSTI · I ·

✧ KNIHY ✧
TAJEMSTVÍ
A MOUDROS

MIMOBIBLICKÉ
ŽIDOVSKÉ SPISY:
PSEUDEPIGRAFY

KNIHY TAJEMSTVÍ
A MOUDROSTI

KNIHY TAJEMSTVÍ A MOUDROSTI

I • MIMOBIBLICKÉ
ŽIDOVSKÉ SPISY:
PSEUDEPIGRAFY

USPOŘÁDAL
ThDr. ZDENĚK SOUŠEK

VYŠEHRA
PRAHA
1995

© ThDr. Zdeněk Soušek, Mgr. Jiří Farský, PhDr. Zoe Hauptová, CSc., ThDr. Jan Heller,
ThDr. Radivoj Jakovljevič, PhDr. Václav Konzal, ThDr. Jiří Mrázek,
ThDr. Petr Pokorný, DrSc., PhDr. Zdeněk Poláček, CSc., PhDr. Stanislav Segert

ISBN 80-7021-144-X

*Profesoru ThDr. Miloši Bičovi
k 85. narozeninám*

O B S A H

Zkratky a znaky, vysvětlivky	13
Předmluva	17
ARISTEAS	
Úvod (Mgr. Jiří Farský)	19
Text (z řečtiny) (Mgr. Jiří Farský)	25
Poznámky a odkazy (Mgr. Jiří Farský)	
HENOCH	
Úvod (ThDr. Zdeněk Soušek)	78
1. HENOCH	
Text (z etiopštiny) a poznámky (PhDr. Zdeněk Poláček, CSc.)	81
Aramejské zlomky (PhDr. Stanislav Segert)	
Odkazy (ThDr. Zdeněk Soušek)	
2. HENOCH	
Text (ze staroslověnštiny) (ThDr. Radivoj Jakovljevič, PhDr. Zoe Hauptová, CSc., PhDr. Václav Konzal)	185
Poznámky a odkazy (PhDr. Václav Konzal, ThDr. Zdeněk Soušek)	
ZÁVĚTI PATRIARCHŮ	
Úvod (ThDr. Jan Heller)	202
Text (z řečtiny) (ThDr. Jan Heller)	
Závět' Rúbenova: O poznání	205
Závět' Šimeónova: O závisti	210
Závět' Léviho: O kněžství a pýše	215
Závět' Judova: O statečnosti, ziskuchtivosti a smilstvu	228
Závět' Isacharova: O prostotě	242
Závět' Zabalónova: O milosrdenství a slitování	247
Závět' Danova: Oheň hněvu a lži	253
Závět' Neftalíova: O fyzické zdatnosti	257

Závěť Gádova: O nenávisti	263
Závěť Ašerova: O dvou tvářích špatnosti a ctnosti	267
Závěť Josefova: O zdrženlivosti	272
Závěť Benjamínova: O čistém smýšlení	283
Poznámky a odkazy (<i>ThDr. Jan Heller</i>)	

SIBYLLINY VĚŠTBY

Úvod (<i>ThDr. Petr Pokorný, DrSc.</i>)	286
Text (z řečtiny) (<i>ThDr. Petr Pokorný, DrSc.</i>)	
3. kniha	296
4. kniha	327
5. kniha	336
Poznámky a odkazy (<i>ThDr. Petr Pokorný, DrSc.</i>)	

ŽALMY ŠALOMOUNOVY

Úvod (<i>ThDr. Jiří Mrázek</i>)	357
Text (z řečtiny) (<i>ThDr. Jiří Mrázek</i>)	359
Poznámky a odkazy (<i>ThDr. Jiří Mrázek</i>)	

ZKRATKY A ZNAKY

1. STARÝ ZÁKON

Gn	- 1. Mojžíšova (Genesis)	Kaz	- Kazatel
Ex	- 2. Mojžíšova (Exodus)	Pís	- Píseň písní
Lv	- 3. Mojžíšova (Leviticus)	Iz	- Izajáš
Nu	- 4. Mojžíšova (Numeri)	Jr	- Jeremjáš
Dt	- 5. Mojžíšova (Deuteronomium)	Pl	- Pláč
Joz	- Jozue	Ez	- Ezechiel
Sd	- Soudců	Da	- Daniel
Rt	- Rút	Oz	- Ozeáš
1S	- 1. Samuelova	Jl	- Joel
2S	- 2. Samuelova	Am	- Ámos
1Kr	- 1. Královská	Abd	- Abdijáš
2Kr	- 2. Královská	Jon	- Jonáš
1Pa	- 1. Paralipomenon (Letopisů)	Mi	- Micheáš
2Pa	- 2. Paralipomenon (Letopisů)	Na	- Nahum
Ezd	- Ezdráš	Abk	- Abakuk
Neh	- Nehemjáš	Sf	- Sofonjáš
Est	- Ester	Ag	- Ageus
Jb	- Jób	Za	- Zacharjáš
Ž	- Žalmy	Mal	- Malachiáš
Př	- Přísloví		

2. NOVÝ ZÁKON

Mt	- Matouš	1Tm	- 1. Timoteovi
Mk	- Marek	2Tm	- 2. Timoteovi
L	- Lukáš	Tt	- Titovi
J	- Jan	Fm	- Filemonovi
Sk	- Skutky apoštolské	Žd	- Židům
Ř	- Římanům	Jk	- Jakubova
1K	- 1. Korintským	1P	- 1. Petrova
2K	- 2. Korintským	2P	- 2. Petrova

Ga	– Galatským	1J	– 1. Janova
Ef	– Efezským	2J	– 2. Janova
Fp	– Filipským	3J	– 3. Janova
Ko	– Koloským	Ju	– Judova
1Te	– 1. Tesalonickým	Zj	– Zjevení Janovo
2Te	– 2. Tesalonickým		

3. KNIHY DEUTEROKANONICKÉ, APOKRYFNÍ A PSEUDEPIGRAFNÍ

Arst	– Aristeas	MMen	– Modlitba Menaševa
1Bár	(v ČEP: Bár) – 1. Báruk	NMojž	– Nanebevzetí Mojžíšovo
2Bár	– 2. Báruk (Bárukova apokalypsa)	ÓŠal	– Ódy Šalomounovy
3Ezd	– 3. Ezdrášova	3Sib	– 3. Sibyllina
4Ezd	– 4. Ezdrášova	4Sib	– 4. Sibyllina
1Hen	– 1. Henoch (etiopský)	5Sib	– 5. Sibyllina
2Hen	– 2. Henoch (staroslověnský)	Sír	– Sírachovec
Jub	– Jubileí	SŽ	– Syrské žalmy
Júd	– Júdit	Tób	– Tóbit – Tóbijáš
1Mak	– 1. Makabejská	ZAbr	– Závět' Abrahamova
2Mak	– 2. Makabejská	ZPatr	– Závěti patriarchů
3Mak	– 3. Makabejská	ZjAbr	– Zjevení Abrahamovo
Mdr	– Kniha moudrosti	ZjEl	– Zjevení Elijášovo
Mlz	– Martyrium Izajášovo	ŽŠal	– Žalmy Šalomounovy
		ŽAE	– Život Adama a Evy

4. TEXTY

H.	– hebrejský text (Biblia hebraica)
O'	– řecká Septuaginta
V	– latinská Vulgata
P	– syrská Pešitta
K	– Bible kralická
ČEP	– Český ekumenický překlad

5. OSTATNÍ

Jos.Fl.	– Josephus Flavius	ar.	– aramejsky
Ant.	– Antiquitates (Starožitnosti)	cit.	– citováno podle
Bel.	– Bellum Judaeorum (Válka židovská)	dosl.	– doslova
		et.	– etiopsky
		h., hebr.	– hebrejsky

k.	– kapitola	SZ	– Starý zákon
mj	– mimo jiné	sz	– starozákonní
n, nn	– následující verš, verše	tj.	– to jest
NZ	– Nový zákon	tzv.	– tak zvaný
nz	– novozákonní	v., vv.	– verš, verše
par.	– a paralelní místa	var.	– varianta
pk	– překlad	vk	– výklad
pl	– plurál (množné číslo)	zv.	– zvaný
pod.	– podobně	:	– srovnej (v odkazech)
r.	– roku	::	– v protikladu
rkp	– rukopis(y)	=	– rovná se
ř.	– řecky	//	– paralela
s., str.	– strana	+	– přidáno
sg	– singulár (jednotné číslo)	–	– vynecháno
sr	– srovnej	>	– přešlo v
		<	– vzniklo z

VYSVĚTLIVKY

kurzivou – jsou psány potřebné překladatelské doplňky;

drobnými písmeny abecedy (^{abc...}) – jsou u Arst a ŽŠal označovány poznámky, u 1Hen aramejské zlomky;

drobnými číslicemi (^{123...}) – jsou značeny u Arst čísla veršů, u 1.2Hen a ZPatr poznámky;

v aramejských zlomcích u 1Hen jsou v hranatých závorkách [] předpokládaná slova anebo třemi tečkami [...] vyznačen chybějící text;

poznámky a odkazy jsou uvedeny na konci kapitoly.

Slovem pseudepigrafy označujeme spisy napsané pod jménem jiné, zpravidla významné a okruhu čtenářů známé již nežijící osobnosti (řecky PSEUDÉS = nepravý, falešný, EPIGRAFÉ = nápis, název). Židovskými pseudepigrafy v užším slova smyslu nazýváme spisy, které vznikly v době mezi Starým a Novým zákonem (případně některé zároveň s novozákonními knihami). Je to rozsáhlá literatura, z níž se ovšem řada spisů nedochovala vůbec (o některých víme pouze ze zachovalých názvů nebo citátů, jiné zmizely beze stopy) nebo v nepatrných zlomcích. Pokud se zachovaly úplně nebo téměř úplně, pak jen v pozdějších překladech. Většina židovských pseudepigrafních písemností nese název po známých starozákonních postavách (knihy Henochova, Závěť Mojžíšova, Závěti patriarchů, Martyrium Izajášovo apod.), výjimečně po postavách mimobiblických (knihy Sibylliny, Aristeas). Orientace zachované židovské pseudepigrafní literatury je z velké části apokalyptického charakteru, tzn. že je pronikavě zaměřena na zlom věků a na příchod mesiáše. Ač pseudepigrafní písemnosti nedosahují duchovní úrovně kanonických spisů, jsou významným svědectvím života a myšlení doby, do níž vstoupilo evangelium, a jsou důležité pro studium Nového zákona. Jejich myšlenky měly zřejmě širokou publicitu a připravovaly příznivou živnou půdu pro vystoupení Ježíše Krista a porozumění jeho zvěsti. Ježíš na nosné myšlenky, byť svérázně, navazuje, s podřadnými a scestnými, byť zakořeněnými, polemizuje.

Většina důležitých židovských pseudepigrafů nebyla dosud česky vydána. Ve snaze vyplnit tuto mezeru se Starozákonní překladatelská komise České biblické společnosti rozhodla pořídit překlad těchto spi-

sů a ve dvou svazcích vydat ty, které považuje za nejzávažnější. Poně-
vadž se v původním jazyce, kterým byla aramejšťina (u některých
možná hebrejšťina), spisy nezachovaly, použili jsme k českému překla-
du nejstarších známých a nám dostupných překladů do starých jazyků.
Texty jsme opatřili nezbytnými textovými a významovými poznámka-
mi a odkazovými citacemi uvedenými vždy v závěru každé kapitoly.
Na rozdíl od překladu Starého zákona nejde o práci zcela kolektivní, na
každé knize pracovali jen v obsahu jmenovitě uvedení pracovníci bez
zásahu dalších kromě češtinářských poradců a redaktora. Češtinářský-
mi poradci byli pp. doc. PhDr. Ivan Lutterer a PhDr. Josef Šimandl,
kterým tímto za jejich nemalou pomoc srdečně děkujeme.

ThDr. Zdeněk Soušek

ARISTEAS

ÚVOD

Obsah a ohlas spisu

Prvou knihou, která helénistickému světu zprostředkovala kontakt se starozákonním zjevením a se světem Starého zákona vůbec, byl překlad Starého zákona do lidové řečtiny (koiné), zvaný Septuaginta. Za místo jejího vzniku, především Tóry (tj. pěti knih Mojžíšových), se pokládá egyptská Alexandrie, kde bylo početné židovské obyvatelstvo mluvící řeckým jazykem. Z dějinného hlediska měla tato událost nesmírný význam, neboť tak vstoupila Bible jako kniha malého společenství Božího lidu do povědomí četných pohanských národů. O vzniku tohoto díla nám v legendárním pojetí podává zprávu kniha začínající slovy „Aristeas Filokratovi“, známá pod označením Aristeův dopis.

Množství dochovaných řeckých opisů svědčí o tom, jak byl tento spis oblíben u židů i u křesťanů. Ohlas, který spis o vzniku řeckého překladu Tóry vzbudil, byl velký. Filón Alexandrijský (25 př. Kr. – 40 po Kr.) toto vyprávění rozšířil. Prohlásil překlad za dílo božské inspirace a překladatele za proroky, neboť pracovali v naprostém vzájemném odloučení, a přece za sedmdesát dva dní vytvořili překlad až do jednotlivostí shodný. Podle Filóna se na ostrově Faru konaly každý rok slavnosti na památku dokončení překladu. Josephus Flavius uvedl ve svém díle parafrázi Aristeova vyprávění.

Pozoruhodné jsou některé styčné body s nž Zjevením: ostrov, dopisy sborům, roucha, Jeruzalém, tresty za nezachování slov proroctví na konci knihy apod. Kniha Zjevení dokonce jako by obsahovala i výsledky dialogu křesťanského apokalypticky smýšlejícího Jana s židovským zastáncem kompromisní tendence Aristeova vyprávění. Bez polemické souvislosti nemusí být ani číslo 666 (počet talentů výkupného židů u Arst 27 – číslo šelmy ve Zj

13,18) a stejně tak ‚znamení uvázané kolem ruky‘ u Arst 159 a ‚cech na pravé ruce‘ ve Zj 13,16.

Jazyk a styl

Aristeův dopis není dopisem v pravém slova smyslu. Je řeckým literárním dílem, které je svou formou spíše vyprávěním než epištolou. Tak je také označuje sám autor užívaje k tomu podobně jako evangelista Lukáš (L 1,1) řeckého slova ΔΙΕΓΕΣΙΣ = vypravování. Spisovatel svoje zkušenosti a zážitky líčí většinou v první osobě množného čísla. Dílo je sepsáno vznešeným způsobem v helénistické obecné řečtině – koiné. V rámci sdělení Filokratovi je zde užito rozmanitých stylových forem: vyprávění, úředních dokladů, nařízení, dopisů, popisů (ř. ekfraseis), dialogů, které se vzájemně střídají. Spis se vyznačuje bohatou slovní zásobou, nahuštěním zkratkovitě vyslovených myšlenek do dlouhých souvětí s úsilím správně zdůvodnit výklad, přesně a jednoznačně sdělit nebo zprostředkovat náboženskou, etickou nebo estetickou zkušenost. S tím souvisí i autorova znalost tehdejších literárních pramenů, ze kterých přejímá někdy jen myšlenky, jindy i formu. Přejatý je i rámec legendy o vzniku Septuaginty. Vyprávění o vzniku řeckého Penta-teuchu v Egyptě pochází totiž z dřívější doby.

Účel a cíl Aristeovy knihy

Posláním spisu, jak můžeme vyčíst z textu, bylo informovat Filokrata o tom, kterak byl proveden překlad židovského zákona do tehdejšího světového jazyka – řečtiny. Avšak i když vznik řeckého překladu vytváří hlavní osnovu vyprávění, nebylo záměrem autora jen uspokojit Filokratovu vědeckou zvědavost. Právem se lze domnívat, že autor se soustředil na obranu názorů určité zvláštní židovské skupiny, jež měla svůj domov v Alexandrii, a že tímto dílem chtěl svým současníkům dosvědčit jednak legitimitu užívaných Písem a neoprávněnost jejich revize, a také to, že i postavení židů ve státě je hodno úcty a že patří k vzdělané helénistické vrstvě alexandrijské společnosti. Lze předpokládat, že řecky mluvící alexandrijský žid byl hrdý také na to, že mohl přinášet svoje svědectví o jediném Bohu a Stvořiteli nebe a země v řeči společné všem vzdělaným lidem středozemního světa. V případě, že by se kniha dostala do rukou někoho z alexandrijských nežidovských občanů, byl

by touto knihou ujišťován, že židovské společenství je politicky, kulturně i intelektuálně dostatečně vyspělé k tomu, aby mohlo být přijato mezi ostatní občany.

Doba a místo vzniku knihy

Zjistit datum vzniku knihy je stejně obtížné jako najít místo, kde byla napsána. Král Ptolemaios II. Filadelfos panoval v letech 285 – 247 př. Kr. Odkazy na minulou a současnou administrativní praxi na dvoře Ptolemaiovců dávají tušit, že se jedná o časově větší vzdálenost. Objevují se i historické nepřesnosti: Démétrios Falérnský nebyl knihovníkem v Alexandrii a po nastolení Ptolemaia II. byl vyhnán do Horního Egypta, kde zemřel. O slavném filosofu Menedémovi z Ertreje (v. 201), jenž zemřel roku 277 př. Kr., není známo, že by byl navštívil Ptolemaiovu dvůr. Ani zmínka o vítězství Filadelfa II. nad Antigonem v námořní bitvě (v. 180) neodpovídá okolnostem ani jeho vítězství u Kós 277 př. Kr., ani jeho porážce u Andra 245 př. Kr.

O některých řeckých výrazech se nejprve myslelo, že odpovídají době druhé poloviny druhého století př. Kr. („Štěstí ve všem!“ – v. 32, „Pozdrav a přání zdraví“ – v. 35, „velitele tělesné stráže“ – v. 40), ale později se ukázalo, že tyto obraty je možno skutečně vystopovat až do třetího století před Kristem.

Rovněž geografické údaje (v. 107) např. o nezávislém Edómsku (které bylo podmaněno Judskem v letech 145 – 127 př. Kr.) by měly pro datování nějakou cenu jen tehdy, kdyby Aristeovo vyprávění o Palestině nebylo spíše idealizací než popisem skutečnosti.

Mnohem reálnějším vodítkem je vztah Aristeova vypravování k ostatní literatuře. Autor pravděpodobně znal a byl ovlivněn knihami Ezdráš a Nehemjáš. Je zřejmě závislý na řeckém překladu při popisu stolu (vv. 51 – 72), kněžských oděvů (vv. 96 – 99), v příležitostných citacích (v. 155). Cituje Hekataia z Abdér, který žil a psal ve dnech Alexandra Velikého a Ptolemaia I. v Egyptě. Cituje dekret Ptolemaia II. osvobozující židovské otroky, který má pravděpodobně svoji předlohu ve skutečném dekretu z r. 262 – 261 př. Kr. Aristeas ukazuje s určitou dávkou hrdosti svou informovanost o protokolech u ptolemaiovského dvora (vv. 297 – 300) a o ekonomických problémech na přelomu třetího a druhého století př. Kr. v Egyptě (v. 109).

Je možné, že alexandrijský žid Aristobúlos se ve své apologetické práci adresované Ptolemaiovi Filométovi (180 – 145 př. Kr.) řídí některými důležitými detaily Aristeova vypravování. Avšak právě tak je možné, že se Aris-

teas dal ovlivnit Aristobúlem. Dvojnáčná zůstává i malá frazeologická podobnost mezi v. 37 a 1Mak 10,37. Později v prvním stol. př. Kr. 3Mak snad užívá Aristeův spis při zcela odlišném pohledu na vztah židů versus pohané v alexandrijské společnosti. Věc datování se stává zřetelnou teprve v prvním stol. po Kr., kdy Filón pravděpodobně a Josephus Flavius jistě citují Aristeův spis (Ant. XII, 12 – 118).

Pravděpodobný závěr je, že Aristeův dopis v podobě, která je nám dnes známa, byl sepsán ve středu druhého století před Kristem – o něco dříve, je-li z něj citováno Aristobúlem, nebo o něco později, bylo-li tomu naopak.

Autor spisu

Údajný spisovatel této knihy se vydává za vysokého dvorního úředníka Ptolemaia II. Filadelfa (285 – 247 př. Kr.), který se jmenoval Aristeas. Josephus Flavius udává jméno Aristaios.

Jméno Aristeas nebylo ve vzdělaném helénistickém světě neznámé. Kolem postavy řeckého epického básníka Aristeia z Prokonnesu (cca 6. stol. př. Kr.) se vytvořila legenda, která z něho učinila divotvorce a zasněvce Apollónova. Fantastické zprávy vyprávěly, jak zemřel a v témže okamžiku, kdy byl v Prokonnesu pohřbíván, byl viděn v jiném městě, jak chodí po ulicích a hovoří, a že se po smrti v různých dobách znovu objevoval na zemi. Není tedy vyloučeno, že si autor toto jméno vypůjčil. Mohla tu hrát úlohu i podobnost s řeckým slovem „ARISTEIA“ znamenajícím „výtečnost“.

Jméno Aristeas měl i židovský spisovatel ze začátku prvního stol. př. Kr., z důvodů odlišení označovaný jako exeget nebo historik, autor spisu „O Židech“, v němž se vypráví o starozákonním Jóbovi, kterého souhlasně s podáním Septuaginty líčí jako Edómce s původním jménem Jóbab (z knihy se zachoval jen úryvek o jedenácti verších). Zmínka Aristeova dopisu ve v. 6 „A tak jsem ti již dříve poslal spis o židovském národě ...“ a slib dalšího spisu – „Pokusím se ale vypsát i to ostatní,“ uvedený na konci knihy (v. 322) vedly k diskusi o tom, zda výše uvedený spisovatel stejného jména Aristeas není totožný s autorem Aristeova dopisu nebo naopak, zda si nevypůjčil jeho jméno.

Zamyslíme-li se nad osobou autora, jak se skrze tento spis jeví, zdá se být nepochybné, že pisatel byl alexandrijský žid. Tentýž muž tu pak před námi stojí jako řecky vzdělaný člověk, odmítající přijmout něco, co by nebylo logicky zdůvodnitelné, sám zdrženlivý a přesto znalec umění, člověk s nestro-

jenou zálibou v krásných věcech, milovník rozhovorů, veselí i zpěvu na hostinách, jenž pociťuje přátelskou náklonnost vůči panovníkovi a rozumí vladařské moudrosti. Zároveň si však musí být vědom, že otec vladaře ublížil lidem jeho národa. Využívá svého postavení, přimlouvá se za židovské otroky a zároveň se modlí.

Aristeas – vyprávěč je rozpornou literární postavou. Povaha autora, pokud ji ze spisu dovedeme odhadnout, nás ale přesto udivuje. Považujeme-li jej za pohana, pak nás překvapuje jeho znalost Bible a živý zájem o osud židů. Předpokládáme-li, že byl žid nebo proselyta, pak jeho horlivosti pro ortodoxii neodpovídá jeho laskavý vztah k Nežidům, k jejich králi, a dokonce k řecké filosofii a pohanskému náboženství (v. 16): Ve své lásce k věděni a smyslem pro krásu a přátelství je Řekem. Ve své víře v živého a všechny milujícího Boha je však židem par excellence. Jeho časté zmínky o modlitbě nám dávají tušit, že jeho naděje je zakotvena v budoucnosti. O jeho víře tedy můžeme říci, že právě ona u něj v budoucnu spojovala to, co se v přítomnosti ještě jevílo jako protiklad.

Český překlad

Pro překlad Aristeova dopisu byl vzat řecký text v edici P. Wendlanda: *Aristae ad Philocratem epistula cum ceteris de origine versionis LXX interpretum testimoniis*, Lipsko 1900, který k tomuto účelu zapůjčila Theologická fakulta University Martina Luthera v Halle–Wittenbergu. Jejím pracovníkům právě tak jako panu ThMgr. Gottfriedu Güntherovi a vedoucímu knihovny augustiniánského kláštera v Erfurtu patří dík za laskavou pomoc při shromáždování literatury potřebné k provedení tohoto překladu.

LITERATURA (kromě výše uvedené):

TEXTY:

Řecký – Ludovicus Mendelssohn: *Aristae quae fertur ad philocratem Epistulae initium*, 1897

PŘEKLADY:

Latinský – Mathias Palmerius Pisanus: *Translatio in Linguam Latinam et inde quoque in Italicam*, 1561

Francouzský – André Pelletier: *La lettre d'Aristée à Philocrate*, 1962

Německé – Norbert Meisner: *Aristeasbrief, Unterweisung in erzählender Form, Jüdische Schriften aus hellenistisch-römischer Zeit, Band II.*, 1973, 1977
Paul Wendland: *Der Brief Aristeas*, in E. Kautzsch, *Die Pseudepigraphen zum Alten Testament*

- Anglické – H. St. J. Thackeray: The Letter of Aristeas, 1917
Moses Hadas: Aristeas to Philocrates (Letter of Aristeas), 1973
- Hebrejský – A. Cahana: Příklad, krátký úvod, poznámky – publikováno v: Ha-sepharim
Ha-Hizonim, 1937

ARISTEAS FILOKRATOVÍ

ÚVODNÍ SLOVO

¹Když byl sestaven pamětihodný dokument^{a*} o naší návštěvě u velekněze Židů Eleazara^{b*}, pokusil jsem se ti, Filokrate, zřetelně vyložit příčiny a účel našeho poslání, neboť, když sis až dosud zakládal na tom, aby ses zároveň dozvěděl^c a připomenul si každou z těch věcí, pochopil jsem, jaké asi rozpoložení mysli v sobě chováš, ty, milovník učení: ²a to právě je pro člověka nejdůležitější, aby se něčemu vždy přiučil a něco si osvojil buď skrze historická zkoumání nebo z vlastní zkušenosti. Tímto způsobem se vytváří čistá mysl duše, která tím, že vnímá to nejkrásnější a je soustředěna na to nejdůležitější – totiž na zbožnost, nebloudí, ale chová se tak, že se řídí určitou mírou.

³Protože máme snahu zkoumat co nejpodrobněji to, co se týká zbožnosti, podvolili jsme se rádi tomu, abychom se zúčastnili poselstva k výše jmenovanému Eleazarovi, pro svou šlechtynost i pověst nejen od občanů, ale i od ostatních lidí nanejvýš ctěnému muži, který si vydobyl nejen u těch, kdo s ním bydleli, ale u všech občanů největší zásluhy vzhledem ke schopnosti vykládat Boží zákon, protože je u nich na pergamenech napsán hebrejským písmem. ⁴Tomuto poselství jsme se věnovali s horlivostí. Dlužno ti také dát najevo, že jsme se chopili příležitosti, abychom se u krále zastali těch, kdo byli královým otcem, prvním držitelem města Alexandreje a podrobitelům Egypta, přesídlení z Judeje do Egypta. ⁵Věřím proto, že právě ty, jenž jsi nakloněn vznešenému a opravdovému jednání těch lidí, kteří mají vznešené záko-

nodárství a o kterých se tě rozhodujeme informovat, si rád tuto zprávu vyslechneš, zvláště když jsi se k nám čerstvě dostavil^d z toho ostrova^e a máš v úmyslu vyslechnout něco, co by přispělo k péči o duši. ⁶Také jsem ti již dříve poslal spis o židovském národě^f s obsahem hodným podle mého soudu paměti, který jsem získal u nejmoudřejších velekněží velmi moudrého Egypta^{g*}. ⁷Aby se prospělo učenímilovnému, je tedy na čase, sdělit zprávu o zásadách těch znamenitých lidí, především jistě každému, kdo smýšlí podobně, avšak ještě mnohem více tobě, který chováš ryzí náklonnost nejen jako bys byl rodným bratrem, ale že ses způsobem, jímž horuješ pro krásu, sám stal jedním z nás. ⁸Totíž přízeň zlata nebo nějaké jiné vlastnictví toho, co je ceněno těmi, kdo se rádi chlubí marnými věcmi, nepřinese tak veliký prospěch jako výchova a péče o vzdělávání. Abychom se však protahováním předmluvy snad nedopustili planého mluvení, vrátíme se opět k hlavnímu vypravování.

^avypravování

^bSmysl jména Eleazar = Bůh pomáhá

^cdosl.: vyslechl

^dnebo: když jsi k nám nedávno přišel

^eDle Wendlanda a Kautzsche Filokratés nedávno přišel z ostrova Faru, kde se udál překlad, Meisner však považuje za pravděpodobnější ostrov Kypr, který byl v letech 294 – 58 př. Kr. součástí říše Ptolemaiovců.

^fSnad je tu míněn spis Aristeia „vykladače“ O Židech, jehož část uchoval Eusebius ve spisu Preparatio evangelica 9.25.1 – 4.

^gEgypt a jeho kněží jsou v řecké literatuře počínaje Herodotem označováni za moudré.

(1)*L 1,1; # :2Mak 6,18 3Mak 6,1 4Mak 6,5 (6)*:v. 140

UDÁLOSTI, KTERÉ PŘEDCHÁZELY PŘEKLADU

Projekt knihovny

⁹Představenému královské knihovny, faléřskému Démétriovi^a, byly svěřeny velké peněžní částky, aby po celé říši shromažďoval veškeré knihy, aby děláním nákupů a pořizováním opisů, pokud jde o něj, co nejlépe dovedl k cíli to, co si král předsevzal. ¹⁰Jednou, dotázán v naší přítomnosti, kolik tisíců knih je právě v královské knihovně, odpověděl: „Více než dvě stě tisíc, králi, ale vynasnažím se doplnit je v krátkém čase o ty zbývající na počet pět set tisíc. Doneslo se mi však, že také zákony Židů by byly hodny opisu a zařazení do tvé knihovny.“ ¹¹„A co ti brání, abys to zařídil,“ zeptal se král, „vždyť ti je k tomuto účelu všechno dáno k dispozici.“ Démétrios odpověděl: „Vyžadují navíc ještě překlad, neboť podobně jako v Egyptě užívají v Judeji při zaznamenávání^b písmen vlastní znaky, právě tak jako mají i vlastní řeč. Má se za to, že užívají syrštinu^c, což ovšem není pravda, jde však o nějaký jiný dialekt.“ Jakmile to král všechno vyslechl, přikázal napsat židovskému veleknězi, aby tak to, co bylo dříve řečeno, došlo svého naplnění.

Osvobození židovských otroků

¹²Tu jsem měl za to, že je vhodný okamžik požádat, oč jsem často prosíval Sósiba z Tarentu a Andrea, představené tělesné stráže, totiž o vykoupení těch, kdo byli z popudu králova otce odvedeni z Judeje – neboť onen, když – využívaje vhodného okamžiku spolu se statečností – vtrhl^d do Koilé Sýrie a Fénicie, přesídloval ty, které bral do zajetí, takže si všechno v zemi podmaňoval strachem. Při tom také odvedl z Judeje asi sto tisíc lidí do Egypta, ¹³z nichž asi třicet tisíc vybraných

mužů vyzbrojil a usídlil ve strážních hradech země (ovšem přišli již mnozí také dříve s Peršanem^e a před těmi byly vyslány jiné pomocné oddíly, aby spolu s Psammétichem^{f*} bojovaly proti králi Ethiopů, ale těch se nepřistěhovalo tolik ve srovnání s tím, kolik jich přesídlil Ptolemaios Lagos^g). ¹⁴Jak jsme řekli, vybral a vyzbrojil ty, kdo nejlépe vyhovovali věkem a vynikali tělesnou silou, zbývající masu starších nebo mladších a k tomu i ženy ponechal za otroky vojákům, ani ne tak z vlastního popudu jako spíše donucen tím, že vojáci při válečných akcích potřebovali jimi poskytovanou službu. – My pak, když jsme – jak již bylo objasněno – získali vhodnou záminku pro jejich vysvobození, jsme promluvili ke králi těmito slovy^h:

¹⁵„Cožpak by nebylo nevhodné nechat se osvědčovat samotnými činy, králi, vždyť ty zákonodárné knihy^{i*}, které máme v úmyslu nechat nejen opsat, ale i přeložit[#], platí pro všechny Židy. Jakápak najdeme slova k poselstvu, když jich tak velká množství hned od počátku byla v tvém království podrobena otrocké službě? Ale daruj lidem v útrapách stísněným ze své dokonalé a bohaté duše svobodu, když i tvé království, jak jsem pečlivě vyzkoumal, řídí Bůh, který jim uložil ten zákon. ¹⁶Tito totiž uctívají Boha, dohlížitele a stvořitele všeho, kterého také všichni uctíváme, my jej jen rozdílně jmenujeme jako Zéna a Dia; takto totiž naši předkové ne nepřiléhavě vyjádřili, že ten, skrze kterého je vše oživováno a vzniká, také vše vede a ovládá. Protože jsi převýšil dohromady všechny lidi skvělostí své duše, uděl tedy těmto lidem podrobeným otrockým službám propuštění.“

¹⁷Na chvíli se zarazil, a v duchu jsme prosili Boha, aby nějak uschoptil jeho mysl k tomu, aby všichni byli propuštěni – lidské pokolení je totiž Božím stvořením, od něj je i proměňováno i navraceno zpět. Protože jsem všelijak a různým způsobem vzýval^{*} toho, který panuje nad myslí[#], aby ono^k bylo společně nuceno uskutečňovat to, co oni dle jeho zákona považovali za správné, ¹⁸měl jsem silnou naději, že když jsem nyní dal podnět k záchraně lidí, Bůh se ujme vrchního dohledu nad tím, co už jím bylo shledáno hodným. Neboť co lidé věří, že činí ze zbožnosti pro spravedlnost a ze snahy ujmout se bližního šlechetným činem, to Bůh řídí, a to jak jejich činy, tak i předsevzetí; vždyť všechno ovládá^{*}.

Opět pozvedl hlavu, přátelsky se usmál¹ a zeptal se: ¹⁹„Kolik tisíců to bude podle tvého mínění?“ Andreas však, který tu stál, projevil své mínění: „O trochu více než sto tisíc.“ Na to on odvětil: „Zdá se, že nás Aristeeas považuje za hodna opravdu malého úkolu.“ Sósebios pak a někteří z přítomných prohlásili: „Tvé velkodušnosti je však hodno, abys Nejvyššímu Bohu předložil toto jejich propuštění jako smířčí oběť. Protože tě nade vše pozvedl ten, který všechno spravuje a proslavil tě nejvíce ze všech tvých předků, velmi se pro tebe sluší, abys také přinesl i největší smířčí oběť^m.“

²⁰Tu hluboce pohnut poručil, aby se k žoldům vyplatilo ještě výkupné dvacet drachem za každou propuštěnou osobu. O těchto mělo být zveřejněno nařízení a také pořizeny jejich seznamy. Tím velkolepě projevil dobrou vůli, když Bůh dokonal naše snažení a pohnul jej vykoupit nejen ty, kdo přišli s vojskem krále otce, ale také i ty, kteří byli už před tím nebo i potom odvedeni do království. Ukázalo se, že věnovaná částka byla větší než čtyři sta talentůⁿ.

²¹Zařadím-li zde opis tohoto nařízení, mám za to, že to nebude neúčinné, neboť tím více vynikne krále velkorysost v době, kdy Bůh v jeho jednání nabyl převahy, aby došlo k záchraně* velkého množství lidí. Nařízení znělo takto:

²²„Nařízení krále! Jakkoli jsou početní ti, kdo s mým otcem táhli do krajin Sýrie a Fénicie a po vstupu do země Židů se stali vlastníky židovských osob a tyto přepravili do města a země^p anebo je prodali jiným – ať již někteří z nich sem byli přivlečeni už dříve nebo až později – jsou povinni tyto otroky ihned propustit. ²³Uvážili jsme, že ne z vůle našeho otce a bez ohledu na to, co se sluší a patří, byli otroci vzati do zajetí, avšak následkem válečného shonu^q byla jejich země zničena a při tom došlo i k odvezení Židů do Egypta. Kořist vojáků, kterou uchvátili v poli, byla dostatečná, a proto je zcela nepatřičné ještě i porobení lidí. ²⁴Jsmo-li tedy vedeni úmyslem přiznat všem lidem nárok na spravedlnost, pak o to více těm, kteří jsou bezdůvodně drženi v otroctví. Protože všude hledáme, co se v zájmu spravedlnosti a zbožnosti každého z občanů sluší a patří, přikázali jsme, aby osoby židovského původu po celé říši – za jakýchkoliv podmínek a kolik jich jen je drženo v otroctví – byly od vlastníků za stanovenou částku propuštěny, aby

byly do tří dnů od zveřejnění tohoto příkazu vyhotoveny listy pro potřebu zvlášť určených úředníků, a zároveň poučující i otroky. ²⁵Rozvážili jsme, že když se toto stane, prospěje to jak nám, tak i veřejné věci. Kdokoli by podal zprávu o těch, kteří by neuposlechli, obdrží na základě toho právo být pánem a vlastníkem každého, kdo by z nich byl usvědčen z viny, jmění pak viníků bude převzato do královské pokladny.“

²⁶Když byl tento příkaz připraven a podán, aby byl přečten králi, obsahoval všechno, kromě slov „ať již někteří z nich sem byli přivlečeni už dříve nebo až později“; tato slova totiž připojil sám král, dávaje najevo svou velkorysost a velkodušnost. Pak přikázal rozdělit celkovou sumu úhrad výplatčím vojenských legií a královským směnámíkům. ²⁷Za takových okolností bylo toto usnesení v sedmi dnech králem potvrzeno. Více než na šest set šedesát talentů vzrostl dar výkupného: neboť spolu s matkami bylo osvobozeno mnoho kojenců. Když byl před králem vznesen dotaz, zda se bude platit také za tyto plný obnos dvaceti drachem, přikázal král, aby se tak činilo, protože o čem již jednou rozhodl, všechno vždy také důsledně prováděl.

Žádost knihovníka

²⁸Jakmile bylo toto dokonáno, přikázal král Démétriovi, aby si podal žádost týkající se opisu židovských knih – všechno totiž bylo těmito králi spravováno skrze výnosy a s velkou důkladností, nic nebývalo odbyváno nebo ponecháno náhodě. Proto jsem také zařadil opisy jak podané žádosti, tak i dopisů, ale také to množství poslaných darů i úpravu každého z nich, neboť se každý lišil velkolepostí a krásou provedení. Toto je pak opis podané žádosti:

²⁹„Velkému králi od Démétria. Protože jsi, králi, o knihách, které ještě zbývají k dosažení úplnosti knihovny, přikázal, aby byly opatřeny, a těm, které mají nějakou vadu, aby se dostalo náležité opravy, dal jsem si na těch věcech nemálo záležet a oznamuji ti následující: ³⁰Spolu s několika málo jinými knihami chybějí ještě knihy zákona Židů: Je sice známo, že jsou k dostání v hebrejském písmu a jazyce, ale jak

sdělují znalci, napsané nepřesněji a ne tak, jak byly původně zjeveny; nedostalo se jim totiž královské péče.³¹ Je tedy třeba, aby také tyto knihy, přesně sepsané, byly ve tvé knihovně k dispozici. Neboť tyto s ničím nesprávným nesmíšené zákonodárné knihy^{†*} obsahují tolik lásky k moudrosti[#], jak může být jen božského původu. Proto také spisovatelé, básníci a množství historiků byli dalecí toho, aby se jen zmínili o výše jmenovaných knihách nebo o mužích, kteří podle nich vedli nebo vedou svůj občanský život, protože v nich je jakési svaté zření, hodné úcty a budící bázeň, jak praví abdérský Hekataios.³² Je-li tomu zřejmě tak, králi, tedy bude napsáno tomu veleknězi, který je v Jeruzalémě, aby vyslal ušlechtilé starší^{†*} muže bezúhonného života, zkušené ve věcech jejich zákona, šest z každého pokolení[#], abychom z mnoha verzí zjistili to, co se shoduje, pak přijali to, co je vzhledem k překladu nejpřesnější^{†*} a text tobě za šťastných okolností a způsobem hodným činů i toho, co sis předsevzal, předložili. Štěstí ve všem!“

^aDémétrios z athénskeho Démos Faléronu, narozen okolo 350 př. Kr., žil od r. 298/97 př. Kr. na dvoře Ptolemaia I. Sótéra, kde platil za prvního z přátel krále, v rozporu se sdělením Aristeia se však jeví skutečnost, že se při nástupu Ptolemaia II. Filadelfa na trůn zprotivil a byl vyhnán do Horního Egypta.

^bdosl.: kladení – upozorňuje se tu i na odlišný způsob psaní z prava do leva u Židů a Egyptanů.

^ctj. aramejštinu.

^dZa bojů diadochů o následnictví obdržel Ptolemaios I. Sótér při ipsoském tažení r. 301 př. Kr. Palestinu a jižní Sýrii; proto si Ptolemaiovcí na toto území činili nárok.

^ePerský král Kambudžija (ř. Kambýses) si r. 525 př. Kr. podmanil Egypt; to, že v perském období na území Egypta žili židovští kolonisté, kteří střežili jeho jižní hranici, dokládají papýry z Elephantiny datované do let 494 – 400 př. Kr.

^fFarao Psamtik II. (593 – 588 př. Kr.) vedl podle Hérodota za pomoci židovských žoldněrů válku proti Etiopii (Núbii). Z těchto vojáků patrně vznikla pozdější židovská kolonie střezící jižní hranici Egypta. Mezi Egyptem a Jeruzalémem tedy existoval živý kontakt a po katastrofě druhého babylónského zajetí a po zavraždění Gedaljáše Jišmaelem uprchli ti, kdo byli ušetřeni babylónského exilu, do Egypta.

^gzv. Sótér

^hdosl. užili jsme ke králi těchto slov.

ⁱdosl. zákonodárství

^jSlovní hříčka s ř. homonymy: ZÉN = acc. od ZEUS nebo ZÉN inf. od ZAÓ (žiji); DIA = acc. od ZEUS nebo předložka DIA (skrze).

^ktj. lidstvo

^ldosl. například se a prohlédnuv jasným obličejem.

^mdosl. Protože jsi nejvíce zveleben od Vládnoucího nade vším a nade všechny své předky proslaven, nejvíce sluší se pro tebe, přineseš-li také i největší smírčí obět.

ⁿtalent = 6 000 drachem; za jmenovanou sumu mohlo být vykoupeno na svobodu více než 120 000 židovských otroků, na první odhad 100 000 otroků by totiž stačila částka

100 000 x 20 / 6 000 = 333 talentů stříbra. Cena za otroka se však pohybovala v rozmezí 50 – 300 drachem.

^onebo: aby se stal spásou

^ptj. do Alexandrije a Egypta

^qválečné ukvapenosti

^rpředpokládáme-li že se zde jedná o zaokrouhlený počet židovských otroků a ne peněz, pak počtu 200 000 otroků odpovídá 200 000 x 20 / 6 000 = 666,66 talentů stříbra – poněvadž však výpočet dává periodické číslo, je odpovídající hodnota o něco více (ř. PLEION) stříbra, než zde bylo uvedeno jako výsledek, přesně 666 a dvě třetiny talentu; Josephus Flavius udává pouze 460 talentů stříbra, tj. 138 000 vykoupených.

^sř. DOSIS

^tdosl. zákonodárství

^udosl. jsoucí staršími

(13) *Jr 40,7 – 43,7 2Kr 25,22 – 26 Ez 17,15 (15) *2Mak 6,23; [#]viz v. 9 (17) *modlitby: v. 45 192 193 196 197 226 227 233 242 245 248 251 256 283 305; [#]Př 21,1 (18) *v. 155n. 195 (21) *Ex 15,2 Ž 118,14 Iz 12,2 63,8 L 19,9 Zj 12,10 (22) *:3Mak 3,12nn (31) *2Mak 6,23; [#]4Mak 5,35 7,7 (32) *:1Mak 7,33; [#]:v. 273,291 Ex 24,1,9; ^{*}: Sk 22,3

JEDNÁNÍ S ELEAZAREM

³³Když byla tato žádost podána, král přikázal na základě toho, co bylo v žádosti, napsat dopis Eleazarovi, který by také podával zprávu i o tom vykoupení všech válečných zajatců z otroctví. Na zhotovení mísidel a misek, stolu a nádob k oběti dal zlato o váze padesáti talentů a sedmdesáti talentů stříbra i přemíru drahých kamenů. – Strážcům pokladu pak přikázal, aby výběr, kterým z nich dát přednost, přenechali umělcům. Nadto poskytl dalších sto talentů jako peníze k obětem. ³⁴Způsob zhotovení ti hned objasníme, jen co projdeme opisy dopisů. Byl to pak dopis krále, který měl následující předlohu:

Dopis krále Ptolemaia Eleazarovi

³⁵„Král Ptolemaios veleknězi Eleazarovi pozdrav a přání zdraví.

Když už se stalo, že mnozí Židé byli přesídleni do naší země potom,

co byli Peršanů v čase jejich vlády vyhnání z Jeruzaléma, přišli pak ještě někteří do Egypta také s naším otcem jako váleční zajatci, ³⁶z nichž zdatnější^a zařadil* do vojenského útvaru k lépe placené službě. Podobně, když zřídil strážné hrady, předal je těm z Židů, kdo tu byli dříve, pokud je uznal za věrné, aby kvůli nim neměl egyptský lid strach. My však, když jsme přijali královskou hodnost, vycházíme lidumilně vstříc všem, tvým spoluobčanům však mnohem raději – ³⁷osvobodili jsme více než sto tisíc židovských zajatců*. Jejich pánům jsme při tom zaplatili ve stříbrných mincích podle ceny platné na trhu, a bylo-li něco ohavného spácháno řádným davů^b, i to jsme napravili. Zbožně jsme se rozhodli to učinit a předložit smířčí oběť Nejvyššímu Bohu, který nám v pokoji a slávě uchoval království po celém světě nejvěhlasnější. Nejurostlejší a vhodného věku jsme zařadili do vojska: mužům v naší blízkosti, způsobilým k tomu a hodným důvěry u dvora, jsme pak svěřili úřady[#]. ³⁸Hodlajíce však prokazovat svou přízeň nejen jim, ale všem Židům po celé říši a také těm, kdo přijdou po nich*, přikázali jsme již dříve, aby byl váš zákon přetlumočen z Písem hebrejských (jak u vás tyto knihy nazýváte) do Písem řeckých, aby také tato byla spolu s ostatními královskými knihami k dispozici v naší knihovně. ³⁹Učiníš tedy dobře a přiměřeně naší naléhavé snaze, když vybereš muže, starší^{c#} lidu bezúhonného života*, zkušené ve věcech zákona a schopné překládat, z každého kmene šest, aby se z více verzí shledalo společné znění tím, že bude přihlíženo k tomu, co se nejvíce shoduje^d. Věřím, že bude-li toto dílo dokončeno, bude zahrnuto velkou slávou. ⁴⁰Vyslali jsme v této věci Andrea, velitele tělesné stráže, a Aristeia, kterých si velice ceníme. Ti mají s tebou o této věci jednat a také přinést prvotiny darů klatbou pro chrám oddělených a sto talentů stříbra na oběti a jiné zvláštní potřeby. Napíšeš-li pak také ty nám, co by sis přál, budeš obdařen přízní a umožníš, aby to, co je hodno přátelství a čemu dáváš přednost, bylo námi splněno co nejrychleji. Bud' zdrav!“

Eleazarova odpověď králi Ptolemaiovi

⁴¹Na tento dopis Eleazar obratem^e odepsal:

„Eleazar velekněz králi Ptolemaiovi, drahému^f příteli, pozdravení!

Jestliže se tobě a královně Arsinoé, sestře, i dětem daří dobře, bylo by to krásné a tak, jak si to přejeme. Sami jsme také zdraví. ⁴²Když jsme obdrželi dopis od tebe, velmi jsme se zaradovali nad tvým předsevzetím a znamenitým návrhem^g. Shromáždili jsme veškeré množství lidu a přečetli jim tvůj dopis, aby zvěděli, jakou zbožnost k našemu Bohu chováš. Ukázali jsme jim pak také dvacet zlatých a třicet stříbrných misek, které jsi poslal, i pět mísidel, také stůl k předkládání a sto talentů stříbra k přinášení obětí a na náčiní, kterého je při chrámu potřeba; ⁴³právě je sem přinesli, Andreas z nejdražších u tebe^h a Aristreas, oba znamenití a ušlechtilí muži vynikající vzděláním, kteří tvému vedení a spravedlnosti ve všem dělají čestⁱ. Ti nám jednak doručili psaní od tebe, jednak k němu od nás vyslechli odpověď, že se ochotně podřizujeme^j tomu, co píšeš. ⁴⁴Neboť ve všem, co tobě prospívá, i kdyby se to přičilo naší povaze, ti budeme vycházet vstříc – takové jednání je totiž rysem přátelství a lásky: a ty jsi přece našim spoluobčanům prokázal v mnoha ohledech velká a nezapomenutelná dobrodiní. ⁴⁵Okamžitě jsme přinesli za tebe, tvou sestru^k, děti a za tvé přátele oběti a všechn lid se pomodlil, aby se ti ve všem stalo tak, jak sis předsevzal, aby ti Bůh, který všemu panuje, zachoval království v míru i se slávou a aby se tobě k užitku uskutečnil hodnověrný^k překlad svatého zákona. ⁴⁶Když byli všichni přítomni, vybrali jsme ušlechtilé a zdatné muže, z každého kmene šest starších, které jsme i vyslali, mající ten zákon. Dobře tedy uděláš, spravedlivý králi, přikážeš-li, jakmile by byl proveden překlad těch knih, aby se k nám tito mužové opět bezpečně vrátili^{*}. Jsou to pak

⁴⁷z prvního kmene: Josef, Chizkijáš^l, Zacharjáš, Jóchanan^m, Chizkijáš^l, Elíšaⁿ;

z druhého: Juda, Šimon^o, Samuel, Adajáš, Matitjáš, Aschlemjáš;

z třetího: Nehemjáš, Josef, Teodosios, Baseáš, Adonijáš^p, Dakis;

⁴⁸ze čtvrtého: Jónatan^a, Abdijáš^r, Elíšaⁿ, Chananjáš, Chabrijáš;

z pátého: Izák, Jákob, Ježíš, Šabataj, Šimon^o, Lévi;
z šestého: Juda, Josef, Šimon^o, Zacharjáš, Samuel, Šelemjáš*;
⁴⁹ze sedmého: Šabataj, Sidkijáš, Jákob, Izák, Ješajáhú^s, Natajáš;
z osmého: Teodosios, Jáson, Ježíš, Teodotos, Jóchanan^m, Jónatan;
z devátého: Teofil, Abrám, Arsám, Jáson, Endemjáš, Daniel;
⁵⁰z desátého: Jeremjáš, Eleazar*, Zacharjáš, Benajáš, Elíšaⁿ, Datajáš;
z jedenáctého: Samuel, Josef, Juda, Jónata, Kabón[#], Dositeos;
z dvanáctého: Izraelⁿ, Jóchanan^m, Teodosios, Arsám, Abietan^v, Eze-
chiel;

celkem sedmdesát dva mužů.“

⁵¹Toto bylo obsaženo v odpovědi na dopis krále od těch, kteří byli s Eleazarem.

^adosl.: četnější

^bPtolemaiovcí jsou Aristeem považováni za ochránce před těmi z Egyptanů, kdo byli vůči Židům nepřátelští.

^cdosl.: presbytery

^dPožadavek shody většiny pro zamýšlený překlad svědčí o rozumovém přístupu k tomuto dílu, teprve pozdější zkrácené verze legendy vzniku řeckého překladu hovoří o jeho inspiraci Bohem.

^edosl.: ochotně

^fdosl.: rodnému

^gdosl.: radou

^hčestný úřad

ⁱdosl.: ve všem hodni tvého vedení a spravedlnosti

^jdosl.: připojujeme k

^kdosl.: s bezpečností

^lř. Ezekias

^mř. Ióannés

ⁿř. Elissaios

^oř. Simón

^př. Omias

^qř. Iónathas

^rř. Abraios

^sř. Iésias

^tř. Chabeu

^uř. Isaélos

^vř. Abiétés

(36) *v. 12n (37) *v. 22; [#]//1Mak 10,37 (38) *v. 29nn 308nn (39) *v. 121n; [#]Gn 50,7 Ex 17,5 18,12 19,7 Ex 24,1,9 Lv 4,15 Nu 11,16 1Tm 5,17 (45) *::Lv 18,9 (46) *v. 123n 172 (48) *::Jr 37,13 (50) *::2Mak 6,18nn; [#]:Joz 15,40

POPIS KRÁLOVÝCH DARŮ

Jak jsem se již zmínil, popíši také některá z těch uměleckých děl; vynikala totiž množstvím vynaloženého umu, neboť král toto dílo štědře podporoval a dozíral na umělce při zhotovování každého kousku. Proto nemohli nic zanedbat ani zhotovit bez rozmyslu. Nejdříve ti vyložím něco o zhotovení stolu*.

Popis stolu

⁵²Původně král sice zamýšlel udělat toto umělecké dílo jako něco, co by se honosilo svými rozměry. Přikázal však vyptat se na místě, jak velký byl předchozí* a jak velký je stávající chrámový stůl v Jeruzalémě#. ⁵³Když mu pak udali rozměry, zeptal se, zda by jej neměl udělat větší. Někteří z kněží a z ostatních Židů ovšem říkali, že tomu nic nebrání. On však pravil, že by jej chtěl učinit i pětkrát větší, že však pochybuje, zda by se tím stůl nestal navždy neužitečným pro bohoslužby, ⁵⁴protože mu totiž nezáleží na pouhém vystavení toho, co je od něj, v tomto místě. Bude mít však mnohem větší radost, budou-li se příslušné bohoslužby konat oprávněně i na tom, co bylo od něj k tomuto účelu připraveno. ⁵⁵Neboť původní malé rozměry nebyly zvoleny pro nedostatek zlata, ale „zdá se,“ pravil, „že se na těch rozměrech trvalo pro nějaké určité slovo, vždyť by nic nebránilo požadavku po ještě větší velikosti: právě proto však to, co již jednou bylo pokládáno za správné a za účelné, nemá být porušováno, ani k tomu nic přidáváno“. ⁵⁶Přikázal proto užít co možná největší pestrosti technik a promyslel všechno všude tak, aby to bylo vznešené, nadán při tom neobyčejnou schopností představit si v souladu^a již hotové věci. Pro cokoliv by se v Písmu nenacházel předpis*, o tom král přikázal, aby rozhodovala krása v tvorbě, pokud však skrze Písma byly stanoveny rozměry, ty musely být dodrženy. ⁵⁷Zhotovili tedy dva lokte dlouhý, loket široký a jeden a půl lokte vysoký stůl a na všech stranách stolu vytvořili masivní uměleckou obrubu^b z ryzího zlata, tedy nic^c, co by bylo jen pozlaceno^d.

K jejímu zhotovení byl dodán vlastní tepaný plát.⁵⁸ Dokola totiž udělali na dlaň široký okraj mající prohnuté vlnité obruby^e, nesoucí reliéf spletených úponků travin, vytepaný uměleckým cizelováním podivuhodně ze tří stran, obruby byly totiž trojboké.⁵⁹ Vzor té práce měl z každé strany stejné ztvárnění, takže podle které strany by se člověk natočil, vzhled byl tentýž, rozjímal-li pod okrajem, pak plocha odkloněná dovnitř stolu měla tentýž obraz úrody, který pohledu obětujícího nabízela i vně nakloněná plocha.⁶⁰ Proto byla horní přilehlá hrana, kde se obě boční plochy potkávaly, ostráf, neboť obruba, jak bylo řečeno, byla trojboká (z každé strany, podle které by se člověk natočil). A zde na ní byly mezi spletenými úponky travin uspořádány drahokamy: jiný vedle jiného měl umělecky nenapodobitelné zřetězení.⁶¹ Všechny obruby pak byly skrze otvory spojeny zlatými závlačkami, aby se nevyviklaly. V úhlech byly zámky spojené tak, aby držely těsně pohromadě.⁶² Koldokola podél okraje se při pohledu vzhůru pozornosti nabízel z drahokamů vysázený vejcovce^h, oválný vzor propojený reliéfy prutů, které tvořily vzájemně propojený řetězecⁱ kolem celého stolu.⁶³ Pod mozaikovým vzorem vejcovce vytvořili umělci obětní věnec ze všech plodin; z něho zářivě vystupovaly do popředí hrozny, klasy, pak ještě datle, plody olivy, granátová jablka a mnohé podobné plody vytvořené z drahokamů. Když drahokamům v barvě každého z ovocných druhů dali tvar těchto plodů, připevnili je dokola zlatou obručí věnce po straně^k celé výzdoby stolu.⁶⁴ Dole potom po ztvárnění věnce bylo vytvořeno podobné uspořádání vejcovce spolu s ostatním žlábkováním a řezbami, takže se vytvořil stůl pro použití z obou stran; ať již byly brány z kterékoli strany, lišty okraje s obrubami se nacházely i na straně noh stolu.⁶⁵ Tepanou kovovou deskou, čtyři prsty silnou, udělali i ze spodu po celé šířce stolu tak, aby do ní mohly být zasunuty nohy mající závlačky v zámčích, které spojily desku pevně s okrajem, aby, když bylo třeba, byly užity^l na kterékoli straně. V pohledu shora bylo totiž vidět totéž co ze spodu, protože toto náčiní bylo symetrické.⁶⁶ Na samém stole v jeho přečnívající části vytvořili ornament meandru^m, v jehož středu vynikaly drahokamy pestrostíⁿ rubínů^o a smaragdů a ještě onyxů a jiných druhů lišících se jen dokonalostí krásy.⁶⁷ Na ornament meandru navazovalo rozdělené pletivo, které uprostřed stolu po-

divuhodně přecházelo^p v kosočtverečný vzor, do toho byly vsazeny kameny křišťálu a tak zvané elektron, což vše dovršovalo nevyličitelnou podívanou v očích pozorujícího. ⁶⁸Nohy stolu byly opatřeny hlavicemi nesoucimi lilie. Lilie pod povrchem stolu přijímaly od něj nahoře zakřivení svých okvětních lístků, avšak ty, které byly napohled uvnitř, měly okvěti přímé. ⁶⁹Podstavec nohy stolu na podlaze z kamene rubínu^o byl všude na dlaň vysoký, měl uspořádání obuvi, jejíž plocha byla osm prstů široká. Na něm spočívala tepaná kovová deska nohy stolu. ⁷⁰Vymysleli také z toho kamene vyrůstající břechtan propletený akantem^q spolu s hrozny vinné révy, které byly z broušených kamenů. Réva se ovíjela kolem nohy stolu až k vrcholu. Provedení všech čtyř noh stolu bylo stejné, všechno bylo tak zářivě uděláno s takovou dokonalostí, že v sobě zachovalo výtečnou zkušenost umění věrně napodobujícího skutečnost, takže když dech pohnul vzduchem, listy se pohnuly^s, neboť všechno to umění přesně odpovídalo pravdě. ⁷¹Průčelí stolu udělali trojdílné podobně jako triptych^t; bylo skloubeno navzájem rybinami a čepy po celé tloušťce složení, přitom neviditelné spojení kloubů vytvořili tak dokonale, že vůbec nebylo patrné. Ne méně pak než půl lokte byla tloušťka stolu, takže celé dílo vážilo mnoho talentů. ⁷²Když už si král předsevzal k rozměrům nic nepřidávat, o to více pak nešetřil na uměleckém provedení obdivuhodném a pamětihodném tím, že bylo naplněno nenapodobitelnou krásou.

Popis nádob

⁷³Dvě z mísidel^u byla vyrobena ze zlata. Od podstavce až po střed byla vyzdobena cizelováním znázorňujícím šupiny. Šupiny byly mezi sebou spojeny umělecky bohatou výzdobou drahokamů. ⁷⁴Na to přiléhál meandr vysoký jeden loket^v. Ornament byl uvnitř vypracován z pestrých kamenů. Svou zralou krásou upozorňoval na pracnost té umělecké techniky. Potom následovalo žlábkování, nad kterým bylo kosočtverečné pletivo, které vypadalo jako mřížka a dosahovalo až po ústí. ⁷⁵Ve středu pak nejméně čtyři prsty široké štítky z kamenů různých druhů, které byly za sebou střídavě seřazeny, doplňovaly svým jasným krásným vzhled. Kolem okraje ústí byl vytepán vzor lilii s anthemisami^w

a spletené úponky vinných hroznů. ⁷⁶Takovou úpravu měly tedy tyto zlaté nádoby, které pojaly přes dvě vědra*. Stříbrné nádoby měly hladkou úpravu, byly zázračně vyleštěny do takového lesku, že vše, co se přiblížilo, odráželo se v nich zřetelněji než v zrcadle. ⁷⁷Není v lidské možnosti popsat vše, co bylo zhotoveno, ve shodě se skutečným dojmem: Jak byla zhotovena, když náčiní postavili jedno vedle druhého – tedy nejprve stříbrné mísidlo, potom zlaté, opět stříbrné a zlaté –, byla krása vzhledu této soupravy naprosto nevylicitelná a ti, kteří se přišli podívat, nebyli s to se odtrhnout vzhledem k jasu kolem a úchvatnosti té podívané. ⁷⁸To, co se tu zjevovalo, mělo rozmanité působení: pro toho, kdo totiž pozoroval samo zlaté náčiní, to bylo jakési dojetí duše a úžas ve spojení s pohledem na každý umělecký detail. Když někdo chtěl pohledět na krásu těch stříbrných mísidel, odráželo se v nich všechno kolem, jak by se jen kdo postavil, což přinášelo rozptýlení pozorovatelům, takže mnohostrannost umění těchto děl byla zcela nevylicitelná.

⁷⁹Zlaté misky vyzdobili uprostřed cizelovanými věnci vinné révy, kolem okrajů vytepalí věnec spletený z břečťanu, myrty a olivy a proložili jej drahými kameny; i ostatní cizelování provedli v různých obměnách, neboť si pokládali za čest, že to všechno mohou učinit pro zvýšení královny slávy.

⁸⁰Naprosto nikde ani v královských pokladnicích ani v žádném jiném pokladu nebylo srovnatelného skvostu jak drahocenností, tak i uměleckým provedením. Král si dal nemálo záležet, hledaje svou slávu právě v tom, aby se tyto věci dobře zdařily. ⁸¹Často si totiž nechal ujít i veřejné jednání, sedávaje po boku umělcům a starostlivě dohlížeje na to, aby tato díla byla zhotovována tak, jak to odpovídá místu, pro něž byla určena. Proto se všechno podařilo tak nádherně, hodno jak krále, který toto dílo vypravil, tak i velekněze představeného tomuto místu. ⁸²Množství užitých drahokamů ukazovalo jeho štědrost; těch větších bylo ne méně než pět tisíc, avšak uměleckým zpracováním bylo všechno zdokonaleno tak, že cena^a kamenů a hodnota práce umělců byly pětkrát dražší než užitě zlato.

^adosl.: dohromady

^b dosl.: dílo

^c dosl.: nehovořím o něčem

^d dosl.: jen zavínuto do zlata

^e ř. KYMATION = laloška, ozdobná podpůrná lišta římsy

^f Praviděpodobně se jedná o řecké KYMATION; jiný přibližný překlad: Proto bylo převyššení ostré, když se dvě boční plochy sbíhaly, vyčnívající a při tom přiléhající.

^g nebo: sled (spojení)

^h tj. oválový podvalek (KYMA), plastická mozaiková ozdoba s prvky vejčitého tvaru

ⁱ dosl.: pevný sled

^j jinak: který měl zřetelně v převaze, dosl.: v přechýlávání

^k dosl.: na skrání

^l dosl.: zvoleny

^m Maiandros – původně jméno řeky pramenící ve Frigii, četnými zákruty protékající Karii a vlévající se u Milétu do Egejského moře, zde druh ornamentu.

ⁿ dosl.: mnohotvámostí

^o dosl.: anthrax = uhlí, žhavé uhlí, přeneseně pak rubín, granát

^p dosl.: mělo

^q botanicky: paznehtník

^r dosl.: pravdu

^s dosl.: pohyb obdrželo uspořádání listů

^t tj. jako tři psací tabulky spojené v jedno

^u CEP překládá hebrejské ekvivalenty slovem mísa nebo kalich.

^v jiný překlad: jednu stopu

^w Anthemis je bylina podobná heřmánku.

^x tzv. metréta, řecká objemová míra stejně velká jako hebrejský bát, asi čtyřicet litrů (39,39 l)

^y dosl.: bylo bez závisti (tj. štědré)

^z dosl.: dar

(51) *Ex 25,23nn 37,10nn (52) *Ex 25,23–29 35,13 1Kr 7,48; *Ezd 1,7nn 1Mak 1,22 4,49
(56) *v. 51 (76) *1Kr 18,32

POPIS JERUZALÉMA A JEHO OKOLÍ

⁸³Zřetelně jsem ti tedy všechno objasnil, neboť jsem předpokládal, že je nutný také popis těchto věcí. Následující výklad líčí cestu, kterou jsme podnikli k Eleazarovi. Nejprve objasním uspořádání^a celé země. Když jsme se octli v místě naproti Jeruzalému, uviděli jsme město* nacházející se uprostřed celé Judeje, jak se rozprostírá na hoře s vyvýšeným prostranstvím.

Chrám

⁸⁴Nádherný chrám vybudovaný na temeni* byl obehnan trojí hradbou# o velikosti^b přes sedmdesát loktů[†], šířka a délka byly zvoleny tak, aby to vyhovovalo stavbě domu vyznačujícího se velkorysostí a nádherou, jež převyšuje vše, co kdy bylo postaveno. ⁸⁵Při výdajích jak na vchod a na jeho spojování podél veřejí, tak i na upevnění podvalu prahu se zjevně nešetřilo penězi. ⁸⁶Uspořádání opony^{c*} se ve všem nejvíc podobá otevírajícím se dveřím: zvláště když se tkanina nepřetržitě vlní vanutím větru#. Protože se opona vzdouvá od prahu až po zavěšení nahoře, skýtá toto dílo při každém závanu poutavou podívanou, od které se člověk jen nerad odtrhuje[†]. ⁸⁷Oltář je opatřen příčně souměrnou stavbou schodiště* k tomuto místu a k obětem, které tu bývají stravovány ohněm. Kvůli důstojnosti má toto místo i náležitě mírný sklon, protože kněží konající bohoslužbu jsou až po kotníky zahaleni suknicemi z jemného lněného plátna#.

Vodní nádrže chrámu

⁸⁸Příbytek hledí na východ*, zadní trakt na západ. Celá podlaha vykládaná kameny# je upravena tak, že se zvedá k místům vhodným pro přivádění vody určené ke smývání krve z obětí. Ve svátečních dnech *tu* jsou totiž obětována nepřehledná množství^d dobytčat. ⁸⁹Voda se zde neustále hromadí, protože *tu* samovolně vyvěrá vydatný pramen^e, neboť se *tu* pod zemí ještě skrývají podivuhodné *blíže* nepopsané jímky*, jak se ukázalo v okruhu až do pěti stadií od chrámového základu. Každá z nich má nespočetné trubky, *jimiž* tyto jímky z každé strany zachycují proudy *vod*. ⁹⁰Všechno to je podél podlah i stěn vyloženo olovem, na nich je ještě rozestřeno značné množství vápenné malty; aby se všechno dělo účinně, jsou pak hojná ústí u základu, neviditelná všem kromě těch, kteří *tu* konají službu^f, která se všechna na jediný pokyn očišťují poté, co se v nich nahromadila krev obětí. ⁹¹Chci ještě vysvětlit, že jsem se o existenci těchto *vodních* jímek nejen dozvěděl, ale i na vlastní oči přesvědčil: Poodešel jsem totiž více než čtyři stadies^g od města a na

jednom místě mne vyzvali, abych se sehnul a spolu s *nimi* naslouchal hukotu vyvolávanému soutokem vod*. Takto, jak bylo objasněno, se mi ozřejmila velikost těch nádrží.

Služba v chrámu

⁹²Služba kněží* je v každém *ohledu* nepřekonatelná silou i způsobem uctivosti a mlčení. Všichni totiž pracují z vlastního přesvědčení, i když to stojí mnoho námahy. Každý si dává záležet na tom, co mu bylo svěřeno: neustále ochotně opatřují jedni dřevo, druzí pak olej, ti bílou mouku, ti opět vonná koření, jiní spalují maso *obětí*, k čemuž potřebují nemalou tělesnou sílu. ⁹³Oddělí totiž na obou stranách^h stehenní hnáty býčka, téměř každý váží dva talentyⁱ, a podivuhodným způsobem mrští každým z obou do značné výše a nezmeškají je položit správně na oltář. Podobně pak i ty hnáty ovcí i koz podivuhodně vynikají váhou a tukem. Neboť ti, kteří to mají na starosti, ze všeho vybírají jen bezvadná a dobře vykrmená zvířata, s kterými pak je vykonáváno to, co bylo výše popsáno. ⁹⁴K odpočinku je jim vyhrazeno místo, kde usedají a zotavují se, a když si odpočinou, pak z těch, kdo tu mezitím byli, se opět někteří zvednou, a to dobrovolně: nikdo jim to, co se týká služby v chrámu, nenařizuje. ⁹⁵Je tu předepsáno tak dokonalé mlčení, že to leckomu připadá, jako by tu nebyl přítomen žádný člověk, přestože je tu na sedm set přísluhujících a o něco větší počet těch, kdo zde přinášejí oběti. Všechno se tu však vykonává v bázni a způsobem hodným vznešeného Božství.

Oděv velekněze

⁹⁶Když jsme se dívali na Eleazara při výkonu velekněžské služby, způsobila nám velké ohromení harmonie oděvu a slávy*, jež se tu vytváří po oblečení suknice, kterou nosí, a drahokamů kolem ní: neboť kolem jeho řízy jsou zlaté zvonečky vyluzující zvláštní melodický zvuk a po obou stranách těchto zvonečků skvějí se květy a pestře vyšívána

granátová jablíčka v podivuhodné barevné nádheře. ⁹⁷Je opásán zvláštní nádhernou šerpou protkanou nejkrásnějšími barvami. Na prsou nese tak zvaný náprsník* Božích rozhodnutí⁹⁸, v němž je upevněno dvanáct zlatem spojených kamenů různého druhu se jmény kmenových starších podle pořadí jejich narození⁹⁹: každý září v nevyličitelné, jen jemu vlastní přirozené barvě. ⁹⁸Na hlavě má tak zvaný turban, na něm pak podle středu mezi obočím umístěnou nenapodobitelnou mitru – svatou čelenku*, to jest na původním zlatém kovu svatými písmeny¹⁰⁰ vytepané Boží jméno*, plně slávy... ano, ten je uznán hodným těchto věcí při bohoslužbách. ⁹⁹Soulad toho, co je tu vidět, vzbuzuje bázeň a hrůzu, takže by se přichozí mohl domnívat, že se dostal na nějaké jiné místo mimo svět: a já ujišťuji, že každý, kdo by sem přišel, aby spatřil popsané věci, se ocitne v úžasu a nevypravitelném obdivu, hluboce pohnut celým tím svatým rituálem¹.

Citadela

¹⁰⁰Abychom měli znalost o všem, vystoupili jsme na tvrzm* nacházející se u města a prohlédli si ji. Leží na nejvyšším místě, zajištěná větším počtem věží zděných mohutnými kameny až po jejich vrchol. Jak jsme se zmínili, je to k ochraně chrámového okrsku, ¹⁰¹aby si žádný, pokud by hrozilo nějaké přepadení buď při vzpouře nebo při útoku vnějších nepřátel, nemohl vytvořit přístup k hradebním zdem kolem chrámu². Na věžích tvrze stojí proto praky na vrhání naostřených střel a rozličné válečné stroje, kdežto zmíněné hradební zdi jsou umístěny pod vrcholem. ¹⁰²Z téhož důvodu jsou věže stráženy nejuvěrnějšími muži, kteří své otčině podali významné důkazy oddanosti, kterým není dovoleno pevnost opustit vyjma svátků, a také jen na určitý počet dní; a nikdy nenechají nikoho vejít. ¹⁰³Sami pak bývali ještě velmi opatrní, i potom když přišel od nejvyššího velitele³ rozkaz, aby některým lidem dovolili podívat se dovnitř. Tak tomu bylo i u nás. Jen stěží nás dva neozbrojené vpustili dovnitř shlédnout obětní obřady. ¹⁰⁴Vysvětlili nám také, že jsou vázání přísahou: všichni totiž odpřísáhli – a věc přísahy i proti násilí splní vědomi si toho, co jim bylo uloženo –, že oni, ač v počtu

pěti set, nepustí do pevnosti více než pět osob najednou. Veškerá ochrana chrámu je totiž tvrz, a ten, kdo ji zakládal, proto pojistil jeho ostrahu takovým způsobem.

Vnitřní město a jeho ulice

¹⁰⁵Toto je uspořádání města: Je přiměřeně velké; je možno se domýšlet, že takových čtyřicet stadií^p po obvodu. Město má věže rozmístěny tak, jako by byly v divadle, dává shlédnout i některé z průchodů těch věží, které jsou pod chrámem, některé pak z těch nahoře, které vyčnívají, a východy z nich vpředu. To proto, že krajina v těchto místech vytváří záhyb a že město je vystavěno na svahu hory. ¹⁰⁶K průchodům vedou schody. Zatímco někteří se ubírají vzhůru jednou cestu, druzí stoupají jinou cestou od této co nejvíce vzdálenou: z ohledu na ty, kteří zachovávají slib čistoty*, aby se tito nedotkli žádného z těch, kdo tuto povinnost na sebe nevzal.

Zdůvodnění rozměrů města

¹⁰⁷První zakladatelé založili toto město ne bez důvodu jen středně veliké, neboť tím sledovali moudrý plán. Země je totiž rozlehlá a krásná. Poněvadž však některá území, a sice tak zvané Samařsko a oblast hraničící se zemí Idumejců^q, jsou rovinatá, kdežto jiná jsou hornatá, je třeba tu souvisle provozovat rolnictví i správu země, aby takto i ona byla dobře zásobena zemědělskými výrobky: A protože se tak děje, žatva v celé výše jmenované oblasti přináší vysoké výnosy. ¹⁰⁸Stane se, že města, která jsou dosti velká a k tomu i přiměřeně bohatá, přilákají hojnost zdatných mužů. Naproti tomu venkov je zanedbán, protože mnozí se tam po celý život oddávají zábavám, uvědomíme-li si, že všichni lidé jsou od přirozenosti snadno náchylní k rozkoším*. ¹⁰⁹Tak se to má i s Alexandrií, která velikostí a bohatstvím předstihuje všechna města. Totiž ti, kteří přišli do města z venkova a zde na delší čas zůstali, přivedli k úpadku statky sloužící k obdělávání země.

¹¹⁰Aby se zde neusazovali, král přikázal, že se tam nesmí zdržet déle než dvacet dnů. Podobně pro případ, že by bylo nutné povolát někoho do města, vydal úředníkům^s písemné rozhodnutí, aby to bylo vyřízeno nejpozději do pěti dnů. ¹¹¹Než by připustil, aby se toto všechno konalo jen ve městě, dosadil do každého regionu soudce a pomocníky, kteří bděli nad tím, aby zemědělci a jejich právní zástupci přebíráním městských živností nevyprazdňovali zásobárny města, a nezmenšovali tak výnosy zemědělství.

Palestina a její bohatství

¹¹²Dovolili jsme si toto odbočení, neboť se nám zdálo, že Eleazar krásně vystihl zde popisované poměry. Záliba v práci na obdělávání země je tu velká, jejich země je totiž hustě porostlá olivovníky, obilím a luštěninami, a k tomu bohatá na vinnou révu a med, ostatní plody a datle v to nepočítaje; je zde také mnoho dobytka všeho druhu a hojné pastviny. ¹¹³Protože správně rozpoznali, že venkov^t potřebuje více lidí, založili výstavbu města a vesnic ve správném poměru.

¹¹⁴Arabové sem dopravují velké množství koření, drahokamů a zlata. Neboť země je zde obdělávána a jako stvořená i pro obchod; město je bohaté na umělecké výrobky, a nechybí v něm nic ani z výrobků dovážených po moři. ¹¹⁵Má totiž také výhodné přístavy v Aškalóně, Joppe, Gáze a také v králem založené Ptolemaidě^{u*}, jež zásobují toto město ležící uprostřed těchto vyjmenovaných míst, od nichž je nepřilíš vzdáleno. Země má všechno v hojnosti, protože je všude bohatá na vodu a dobře chráněná horami^v.

¹¹⁶Kolem totiž protéká Jordán, řeka, která nikdy nevysychá – země měla dříve rozlohu ne méně než šedesát milionů arur^w; později však vtrhli do země sousední kmeny a 60 000 mužů se stalo dědičnými vlastníky pozemků o 100 arurách*. Řeka se podobně jako Nil naplňuje ve dnech před sklizní a zaplavuje rozsáhlé části země^{ž*}; ¹¹⁷pak svůj proud vrhá v zemi Ptolemaiovců^x do jiného řečiště a toto pak ústí do moře. Jiné řeky zvané zimní potoky^y tekou dolů z hor a obkličují místa kolem Gázy a oblast země Azótu^z.

¹¹⁸Země je pak obemknuta i pevnými přirozenými valy, takže vpád nepřátel je obtížný a nemůže být proveden s velkými masami bojovníků, protože přístupové cesty jsou úzké a kolem nich jsou srázy a hluboké propasti. Kromě toho se tu pne strmě vzhůru horský hřeben, který obklopuje celou zemi.

Doly v Arábii

¹¹⁹Dříve se prý také i v přilehlých horách Arábie těžila v dolech měď a železo*. Tyto byly v čase, kdy Peršané získali nadvládu, opuštěny, když tehdejší vládcí dali rozšířit pověst o tom, že prý je jejich provoz nerentabilní a že jsou příliš nákladné. ¹²⁰Tato pověst vyvstala asi proto, aby kvůli těžbě zmíněných kovů nedošlo k tomu, že by země byla zpuštěna a upadla do cizích rukou skrze jejich vojenskou sílu, kdyby totiž měli důvod ke vpádu do této země.

Nakolik to tedy bylo potřeba, jsem ti v hlavních rysech sdělil, bratře Filokrate. V následujícím ti vyličíme děje týkající se překladu.

^adosl.: polohu

^bjiní překládají: velikost = výška

^cOpona byla velmi důležitou součástí svatyně označované někdy jako „Příbytek opony“.

^ddosl.: mnohé desetitisíce

^edosl.: záplava

^fř. LEITURGIA

^gpřibližně 720 m

^hjiný překlad: Uchopí totiž oběma rukama.

ⁱAtická hřivna cca 26 kg, aiginská či babylónská obchodní hřivna cca 36 kg

^jř. LOGION = dosl. výrok, h. *chóšen mišpát* = dosl.: štít práva

^kza „svatá písmena“ byla považována písmena archaické hebrejské abecedy

^ldosl.: náčiním

^mtzv. Akra

ⁿdosl.: příbytku

^odosl.: předního vůdce – veřejná funkce velekněze

^ppřibližně 7,2 km

^qpodle h. transkripce: země Edómců

^rtext je porušen, vloženo slovo: CHRÉ = je třeba

^sdosl.: těm nad potřebami

^tdosl.: místa

^uMěsto založené Ptolemaiem Filadelfem, jež se dříve jmenovalo Aka (Sd 1,31).

^vdosl.: mající velké opevnění

^w1 arura = 0,2756 ha, tedy celkem 165 000 km²

^xtj. asi v mocenské oblasti Egypta

^yvádí, ř. CHEIMARROI

^zAšdódu

(83) *:Abk 2,17 (84) *Iz 2,2 //Mi 4,1 :Nu 23,9; #1Kr 6,37 7,12; *:Sír 50,1n (86) *Ex 26,36 36,35nn ::1Mak 1,22; #:Sír 50,5 :L 23,45; *3Mak 1,10 (87) *Ex 20,26; #Ex 39,27 39,27 (88) *Ez 47,1; #:1Kr 6,14 (89) *:Sír 50,3 (91) *Ez 47,2 (92) *:Lv 1,3nn 3,1nn 6,2nn 7,2nn (96) *Ex 28, 2nn Sír 45,6nn :50,5nn (97) *Ex 28,15; #:v.158; *Ex 28,21 (98) *:Lv 8,9 Mdr 18,24; #Ex 28,36 (100) *:Neh 2,8 7,2 1Mak 1,32n (103) *v. 122 (106) *Nu 6,2nn :Lv 15,5–11,18n.22.26 (108) *v. 122 :222 :273 (115) *Sk 21,7 :Sd 1,31 (116) *Ex 12,37 :Nu 11,21; #:Joz 3,15 (119) *Joz 3,15

ROZLOUČENÍ ELEAZARA S PŘEKLADATELI

Výběr překladatelů

¹²¹Vybral tedy schopné muže. Protože byli vznešeného rodu^a, měli též vynikající vzdělání a ovládali nejen židovskou řeč, nýbrž si horlivě hleděli i řečtiny. ¹²²Proto byli způsobilí i k vyslaneckým službám; když bylo potřeba, také je vykonávali. Měli důkladné vzdělání k rozmlouvání a přemýšlení o otázkách zákona, při tom se vždy snažili zaujmout postoj ve středu věcí*, – a co je nejkrásnější, odložili nevraživé a kruté smýšlení. Podobně překonali prchlivost i pokušení myslet si o sobě, že jsou snad něco víc než druzí. V rozhovoru byli připraveni navzájem si naslouchat, ale i správně odpovídat, bylo-li toho třeba. To byl zájem všech a především v těchto ctnostech chtěli jedni druhé předstíhat, hodni jak svého vůdce, tak i výtečnosti jeho pomocníků.

Eleazarovo zdráhání

¹²³Jakou láskou Inuli k Eleazarovi, bylo nejlépe vidět, když se měli rozloučit; sám Eleazar nejen že napsal králi kvůli jejich návratu, ale

také naléhavě prosil Andrea a nás, abychom tomu napomáhali, jak jen budeme moci. ¹²⁴I když jsme ho ujišťovali, že uděláme vše, co bude v našich silách, řekl, že ho velmi trápí pomyšlení, že si král ve své náklonnosti k dobru nejvíce zakládá na tom, může-li k sobě povolát každého, o kom jen uslyší zmínku, že v nějakém místě vynikl způsobem života a moudrostí nad ostatní. ¹²⁵„Doslechl jsem se, že si pochvaluje, jak i říše bude mít nejlepší stráž, bude-li obklopen spravedlivými, ušlechtilými a rozvážnými muži. Neboť šlechtití přátelé budou vždy otevřeně radit k tomu, co jí prospívá. To ovšem platí i o mužích jím vysílaných.“

Eleazarovo rozhodnutí

¹²⁶Když Eleazar přijal přísahy a tak nabyl důvěry, řekl, že kdyby ho k tomu poháněla nějaká jiná soukromá potřeba, tak by tyto lidi nechal odejít, ale že je vysílá všem občanům k všeobecnému napomenutí, ¹²⁷že totiž ušlechtilé žít znamená dodržovat zákony, toho se však dosahuje mnohem více posloucháním než četbou. V tom, jak nám toto i podobné předkládal, bylo zjevné, jaký je jejich vzájemný vztah a kým pro ně byl.

^adosl.: narodili se ze vznešených rodičů

(122) *v. 223 256

ELEAZAROVA OBRANA ZÁKONA

Aristeův dotaz

¹²⁸Je vhodné krátce vzpomenout jeho výkladů k tomu, na co jsme se tázali – domníváme se totiž, že mnohým je divné, že některá ze zá-

konných ustanovení o pokrmech* a nápojích# a zvířatech s ostrými zuby^{a+}, považovaných za nečistá, obsahují předpisy až nadbytečně přísné. ¹²⁹Na naši otázku, proč se některá zvířata považují za nečistá k požívání a jiná dokonce už jen k dotyku, když přece všechno má jeden společný původ, a proč je toto zákonodárství formulováno tak přísně, zvláště vzhledem k těmto nečistým živočichům mimořádně ostře^b, dal tuto odpověď:

Eleazar zasvěcuje Aristeu

¹³⁰„Pohled“, řekl, „k jakým koncům může vést způsob života a společenský styk*, protože lidé, kteří se stýkají se špatnými, převzímou jejich způsoby#, a jsou pak z toho nešťastní po celý život; jestliže však žijí spolu s moudrými a rozumnými, dospěli z neznalosti nápravy do života. ¹³¹Náš zákonodárce vydal tedy nejprve příkázání zbožnosti a spravedlnosti* a poskytl o nich všestranné poučení, nejen tím, že zakazoval, ale i tím, že důtklivě varoval před pohromami i dopuštěním od Boha, které postihne viníky. ¹³²V prvé řadě však napřed ukázal, že všude trvá sám jediný Bůh a jeho moc že se projevuje ve všem, když pod jeho svrchovanost patří každé místo a jeho zraku neujde žádná z těch věcí, které lidé na zemi utajují, a že mu je zjevné vše, co kdo dělá, dokonce i to, co se teprve stane. ¹³³– Protože celým zákonodárstvím dosvědčoval Boží moc, důkladně rozpracovával i jeho ustanovení a předloživ je jasná, ukázal, že nezůstane skryto ani to, kdyby někdo jen pomyslel, že provede něco špatného, neřku-li, že by to udělal.“

O modlářství

¹³⁴Když Eleazar provedl toto úvodní vysvětlení^c, pokračoval: „Protože si na rozdíl od nás všichni ostatní lidé myslí, že je mnoho bohů*, ačkoli sami ti lidé jsou mnohem mocnější než ti, které tak nesmyslně uctívají.

(¹³⁵Zhotovili totiž z kamenů a dřev modly a prohlašují, že jsou

zpodobením těch, kdo pro jejich život něco užitečného vynalezli. Těm se pak klanějí, ačkoli by se mohli snadno přesvědčit o tom, že vůbec nic nevnímají^{d*}. ¹³⁶Vždyť kdyby si někdo na onom zbožnění vynálezců přece jen zakládal, pak zjistí, že ani jejich vynález nevzešel z jejich rozumu^e, že pouze ukázali, jak je užitečné to, co vzali a pouze poskládali ze stvořeného^f, aniž se při tom zasloužili o ústrojnost svého díla. ¹³⁷Proto je zbytečné a nesmyslné zbožnit sobě rovné: neboť i dnes žijí mnozí, kdo jsou vynálezavější a v mnohém učenější než byli ti lidé dříve, a nikdo by přece nespěchal klanět se jim: Přesto ti, kteří tyto modly vytvarovali a opředli mýty, se domnívají, že jsou z Řeků nejmoudřejší^g. ¹³⁸A co říci o mnoha dalších pomatencích, Egyptánech a jim podobných, kteří uctívají zvířata^{g*}, především plazy a dravce^h, jim se klanějí a obětují, jak živým, tak mrtvým.)

¹³⁹A tak, když si zákonodárce prohlédl každou z těch věcí, jsa moudrý a od Boha vybavený k rozeznání všech věcí, obehnal nás neproniknutelnými valy a železnými hradbamiⁱ, abychom se v ničem a s nikým z jiných národů nepomísili^j, abychom čisti na těle i na duši a osvobození od zmatených učení uctívali jediného a mocného Boha místo veškerého stvoření^k. ¹⁴⁰Proto nás učitelé egyptských kněžží, kteří se zahloubali do mnoha věcí a mají podíl na správě země, nazývají Božími lidmi^k, což ostatním nepřísluší, ledaže by někdo uctíval pravého Boha, ale tito jsou vesměs jen lidé pokrmů, nápojů a oblékání. ¹⁴¹Vždyť veškeré jejich uvažování směřuje právě k oněm věcem, třebaže nikdo z nás, kdo po celý život patříme na vládu Boží, si jich v ničem necení^l.

O bezpráví

¹⁴²Abychom se tedy s nikým nesmísili, ani při styku s pošetilými^m nepřejímali zvrácenost, obehnal nás kolem dokola příkazy čistotyⁿ podle zákona nejen co se týká pokrmů a nápojů, ale i dotyků, poslouchání a našeho zevnějšku. ¹⁴³Celkem vzato, jsou všechna ustanovení z přirozeného důvodu stejně důležitá, protože jsou spravována jednou mocí, pokud však jsou brána jednotlivě podle toho, co předpisují užívat, je

v každém ustanovení hluboké ponaučení, proč se od styku s jedněmi zdržujeme, kdežto s druhými jej udržujeme. Aby sis o tom mohl udělat představu, předvedu ti ve stručnosti jedno i druhé, ¹⁴⁴aby sis snad také nepřistoupil na dávno vyvrácené tvrzení, že Mojžíš* s takovým úsilím vydával zákony kvůli myším a lasičce# nebo podobné havěti, ale abys pochopil, že v zájmu spravedlnosti toto znamenitě uspořádal ve prospěch svatých bádání a nápravy mravů⁺. ¹⁴⁵K létajícím živočichům, které dovolil pojídat, patří všichni krotcí, kteří se živí pšenicí a boby, jako na příklad holubice, hrdličky, kobylky*, koroptve, k tomu ještě husy a jiní podobní okřídleni. ¹⁴⁶Naproti tomu mezi ptáky k požívání nedovolenými najdeš ty^m*, kteří se živí masem a ohrožují svou útočností všechny ostatní. Jim slouží za potravu již zmíněné ptactvo krotké, čímž mu činí násilí. Avšak uchvacují navíc též jehňata a kůzlata, ba škodí dokonce lidem, mrtvým i živým#. ¹⁴⁷To, že je nazval nečistými, učinil jako znamení pro každého, komu se tyto zákony předpisují, aby zachovával spravedlnost, nikoho v důvěře ve vlastní moc neutlačoval a nikoho o nic nepřipravoval. Naopak aby se v životě řídili tím, co je spravedlivé, a počínali si jako ti ze zmíněných ptáků, kteří žijí krotce, živí se plody země a nehubí násilím slabší ani jim přibuzná stvoření. ¹⁴⁸Prostřednictvím těchto tvorů dal tedy zákonodárce vnímavým lidem na srozuměnou, že mají být spravedliví, že nemají činit žádná násilí ani utlačovat druhé v důvěře ve vlastní moc. ¹⁴⁹Jestliže se tedy člověk nesmí oněch vyjmenovaných tvorů pro jejich chování ani dotknout*, jak by se pak neměl střežit toho, aby se jeho vlastní chování podobným způsobem rovněž nezvrhlo.

O rozlišování správného jednání a zpytování svědomí

¹⁵⁰Všechny předpisy o tom, co se připouští při požívání těchto ptáků a dobytčat, se vydávají kvůli jejich symbolickému obsahu. Rovněž dvojkopýtnatost a rozpolcení paznehtů* jsou znamením toho, abychom rozlišovali každý čin z hlediska jeho mravnosti. ¹⁵¹Při činnosti totiž síla

celého těla vycházíⁿ z ramen a stehen. Tím nám tedy zákonodárce dává znamení, abychom všechno konali s rozlišováním vzhledem ke spravedlnosti. Kromě toho jsme dodržováním těchto předpisů mezi ostatním lidem zvlášť vyděleni. ¹⁵²Vždyť většina jich se poskvřuje krve-smilstvem, čímž se dopouštějí velké nepravosti; při tom si však na tom celé kraje a města ještě zakládají. Proviňují se tak nejen s muži, ale poskvřují se i matky a dcery^{o*}. My s takovým jednáním nemáme nic společného.

¹⁵³U koho je pak zmíněná schopnost rozlišování počinů, toho také zákonodárce charakterizoval i schopností pamatování. Všichni sudokopytníci totiž také přežvykují* což chápavým zjevně poukazuje na stav jejich paměti. ¹⁵⁴Vždyť přežvykování není nic jiného než rozpomínání se na život a běh jeho událostí; on^p je totiž přesvědčen, že život se udržuje skrze potravu. ¹⁵⁵Proto přikazuje skrze Písmo: „Jen si vzpomeň na to, že Hospodin Bůh v tobě učinil velké a zázračné věci.“^{q*} Jen bedlivě pozoruj velkolepost a nádheru v uspořádání těla, v jeho hospodárném zacházení s potravou a v rozlišení funkce každého orgánu. ¹⁵⁶A ještě mnohem více v ústrojnosti smyslů, v projevech a neviditelných pochodech myslí, která v sobě obsahuje jak pohotovost někomu něčím prospět, tak i schopnost bez hranic objevovat různá umění. ¹⁵⁷Proto přikazuje mít ustavičně na paměti, že vše výše jmenované je spolu s ústrojenstvím těla zachováváno jen Boží mocí: Neboť všechno, čas i místo, vyhradil k tomu, aby se skrze ně pamatovalo na vládnoucího a vše udržujícího Boha. ¹⁵⁸Vždyť i u pokrmů a nápojů přikazuje ihned obětovat prvotiny a teprve potom požívat; dokonce i naše pláště* nám mají sloužit jako zřetelná připomínka stejně jako i výroky povinně umístěné na bránách a dveřích[#], jež nám mají být připomínkou Boha. ¹⁵⁹Výslovně pak přikázal, aby bylo kolem rukou uvázáno znamení* jasně ukazující, že každou činnost máme konat se spravedlností. Abychom jsouce pamětliví vlastního původu nade všechno zachovávali bázeň Boží. ¹⁶⁰Dále přikazuje, aby si všichni cestou na lože a při vstávání opětovně připomínali to*, co připravil Bůh; ať nejen slovem, ale také vnímáním hodnotí pohnutku a pozorují odezvu na ni pokaždé, když usínají nebo se probouzejí, vědomi si toho, jak božské a kterak nevýstižné je to, co se tím připomíná^{r*} .“

O nerozumném jednání a udavačích

„¹⁶¹Z toho vidíš, jak hluboké je učení o rozlišování a paměti, jak jsme to vyložili u sudokopytníků a přežvýkavých: Zákon byl přece vydán ne na základě toho, jak by se jen maně zazdalo, nebo podle náhlého hnutí myslí^s, ale v zájmu pravdy a na vyznačení správných zásad. ¹⁶²Když podrobně stanovil jednotlivé předpisy o pokrmech, nápojích a o těch věcech, kterých se dotýkáme, přikazuje dále, abychom nic bezdůvodně nečinili a neposlouchali ani se nedali svést k nespravedlnosti tím, že bychom zneužili moci slova. ¹⁶³O zvířatech na zemi, jež mají ostré zuby^t, je pak možno říci totéž: Škodlivý je způsob lasičky i myší* a jim podobných zmíněných v zákoně. ¹⁶⁴Myši všechno poškozují a kazí nejenom proto, aby se nasatily, ale také pro nic za nic, jen aby se to stalo člověku docela neupotřebitelným, zkazí, nač už se jednou vrhnou. ¹⁶⁵Také druh lasičky je svým způsobem prazvláštní, neboť kromě řečného má ještě další škodlivou vlastnost: loví pomocí sluchu a mlád'ata rodí tlamou. ¹⁶⁶Proto jsou stejné způsoby u lidí nečisté: co pochytili sluchem, to ztělesnili slovem. Druhé vyváleli ve špatnosti, spáchali pak úmyslnou neřestnost, sami sebe i všechno potřísnující poskvou bezbožnosti. Správně jedná váš král, když tyto lidi nechává usmrcovat, jak jsme se dozvěděli.“

¹⁶⁷Já jsem však pravil: „Myslím, že míníš udavače; neboť ty on pronásleduje mučením a bolestnými popravami.“ On pak odpověděl: „Právě tyto mám na mysli. Číhání a špehování, které škodí druhým lidem, je ničemné^{u*}. ¹⁶⁸Náš zákon pak nařizuje nečinit nic zlého ani slovem ani skutkem. Tedy také o tom, pokud jen to jde v zkratce vypovědět, bych tě chtěl ještě informovat, protože všechno je úměrné spravedlnosti; nic není skrze Písmo uspořádáno náhodně nebo vybá-jeno, ale je proto, abychom si – pamětlivi toho, že vládcem je Bůh – po celý čas svého žití i ve svých činech hleděli spravedlnosti vůči všem lidem. ¹⁶⁹Všechna slova o pokrmech, nečistých hadech a zvířatech s ostrými zuby^t jsou tedy zaměřena na spravedlnost a na spravedlivé soužití lidí.“

¹⁷⁰Dával si záležet na tom, aby jeho odpověď týkající se každého

jednotlivého ustanovení byla dokonalá: dále pravil, že také u obětních býčků, skopců a kozlů je třeba obětovat jen ta zvířata, která byla vybrána ze stád hovězího dobytka a ze stád bravu, tedy krotká, a vůbec ne divoká, aby obětníci nebyli svědky žádné nepatřičnosti a jednali jen dle pokynů svého zákonodávce*. Vždyť ten, kdo obětuje, tu nabízí v oběť i veškeré chování své duše#. ¹⁷¹Domnívám se tedy, že o některých z těchto výkladů stálo za to učinit zmínku, už jen kvůli tomu zřejmému a přirozenému způsobu rozebírání myšlenek zákona. A abych jej tobě objasnil, Filokrate, k tomu jsem byl veden tvou zálibou v učení.

^adosl.: zubatcích, ř. TO KNÓDALON = zubatec, zubáč; tato skupina zde zahrnuje jak šelmy, tak i některé hlodavce.

^bdosl.: chová-li se toto zákonodárství nanejvýš zbožně, pak u těchto naprosto bážlivě nábožně (ř. DEISIDAIMONIÓS).

^cř. KATARCHÉ = zasvěcení

^ddosl.: o jejich netečnosti, ř. ANEISTHÉSIA

^edosl.: vzhledem k vynalézání, jsou takoví, stejně nerozumní
^fnebo: v tvoření

^gdosl.: si svou oporu udělali ve zvířatech

^hdosl.: zubatce

ⁱdosl.: ti, kteří provázejí kněze Egyptanů

^jř. DIATHESIS = uspořádání, rozpoložení, stav, smýšlení

^kjediný výskyt jména Mojžíš

^ldosl.: výzbroje charakterů (povah)

^mdosl. polní

ⁿdosl.: má své zakotvení

^oS ohledem na egyptské mravy chybí zde zákaz sourozeneckého manželství; sr Lv 18,9.

^ptj. Mojžíš

^qvolné spojení veršů Dt 7,18 a Dt 10,21

^rjíný překlad: jak božská a nevýstižná je přeměna těchto stavů (spánku a bdění).

^sdosl.: podle toho, co spadlo do duše

^tdosl.: zubatcích

^uostrým odsouzením udavačů je pravděpodobně vyjádřeno přání, aby vládnoucí Ptolemajovci nepoužívali udavačů proti Judejcům (v nařízení krále ve v. 25 je však denunciantům slibována odměna).

(128) *Lv 11,3nn; #Lv 11,34; *Lv11,6n.27.29 (130) *:Př 13,20; #1K 15,33 (131) *:v. 189 (134) *:Ex 20,3n (135) *Iz 44,9nn :Mdr 14,7n 15,8nn (137) *:Mdr 15,10n (138) *Mdr 15,18n (139) *:Jb 1,10 ::Iz 5,5; #v. 142 Př 28,4n; *Ř 1,25 (140) *Dt 33,1 //1Pa 23,14 //Ezd 3,2 1Kr 17,18 Mdr 18,13 (141) *3Mak 3,4 :Est 3,8 (142) *Př 19,9; #2Pa 30,19 1Ti 4,12 5,2 (144) *:v. 131 139 148 312; #Lv 11,29; *1K 9,9n (145) *Lv 11,22 (146) *Lv 11,13nn //Dt 14,12nn; #Gn 9,4n (149) *Lv 11,8,3 (150) *Lv 11,3,7 Dt 14,3–8 (152) *Lv 18,6nn Lv 18,9 ::v. 45 (153) *Dt 14,6 (155) *Dt 7,18 10,21 (158) *Nu 15,37nn Dt 22,12; #Dt 6,9 11,20 (159) *:Dt 6,8 11,18 (160) *:Dt 6,7; #Žd 11,5 Žd 7,12 Žd 12,27 (163) *Lv 11,29 (167) *:v. 25 (170) *Dt 1,17; #Lv 10,9 21,21 Př 21,27

PŘIJETÍ VYSLANCŮ U DVORA

¹⁷²Poté co Eleazar vykonal obětí, vybral muže, připravil mnoho darů a za mnoha přísných bezpečnostních opatření nás vyprovodil na cestu. ¹⁷³Hned jak jsme dorazili do Alexandrie, byl o našem příchodu zpraven král. Když jsme se Andreas a já dostavili ke dvoru, vzkázali jsme králi přátelský pozdrav a předali dopisy a dary od Eleazara. ¹⁷⁴Protože se král chtěl okamžitě setkat s vyslanci, nechal všechny ostatní dvořany^a odejít a dal si zavolat ty muže. ¹⁷⁵Všem se to zdálo až neuvěřitelné, neboť obyčejně ti, kdo přicházeli v nutné státní záležitosti, směli před krále předstoupit až pátého dne, zatímco vyslanci králů nebo měst ve vyšších postaveních se dostali do předsíně stěží po třiceti dnech. Protože však ty, kteří nyní přišli, uznal za hodné vyšší pocty, a protože také dovedl ocenit i toho, kdo je pověřil tímto posláním, propustil všechny, jejichž přítomnost považoval za nadbytečnou, a přecházeje sem a tam čekal na to, aby je mohl pozdravit. ¹⁷⁶Vyslanci přišli s dary od Eleazara a s nádhernými pergameny, na kterých byl napsán zákon. Byl zaznamenán zlatým písmem^b židovskými písmeny; kůže^c pergamenu byla tak podivuhodně vydělána, že spojení mezi jednotlivými listy nebylo možné rozpoznat. Když král ty muže spatřil, zeptal se nejdříve na knihy.

¹⁷⁷Jakmile byly svitky vyňaty z obalů a listy rozvinuty, setrval před nimi dlouhý čas v rozjímání; potom se asi sedmkrát poklonil a řekl: „Děkuji vám, mužové, a ještě více děkuji tomu, jenž vás vyslal, ze všeho nejvíce však děkuji Bohu, kterého se týkají tato slova.“ ¹⁷⁸Když pak všichni, kteří přišli, jakož i ostatní přítomní svorně jedním hlasem zvolali: „Blaze tobě, králi!“^d, dojalo ho to do té míry, že začal plakat radostí. Vždyť duševní napětí a upřímně vzdaná pocta nutkají ve šťastných situacích také k slzám. ¹⁷⁹Potom dal svitky uvést do původního stavu, a teprve potom ty muže pozdravil: „Bylo náležité, bohabojní mužové, prokázat čest nejprve tomu, kvůli čemu jsem vás nechal přijít, a potom teprve vám stisknout pravice na přivítanou; proto jsem toto učinil nejdříve. ¹⁸⁰Den vašeho příchodu jsem ustanovil velkým a bude po dobu mého života slavnostně zachováván. Případá totiž také na pamětní den námořního vítězství nad Antigonem^e. Proto hodlám pobýt

dnes spolu s vámi při této slavnostní hostině.“¹⁸¹ „Všechno,“ pravil, „bude pro vás připraveno podle vašich zvyklostí, a mně s vámi.“ Když všichni radostně přisvědčili, dal jim vykázat nejkrásnější obydlí v blízkosti Akropole a připravit hostinu.

¹⁸²Nejvyšší dvorní stolník Nikanór zavolal Dórothea^a, kterému bylo svěřeno pečovat o hosty z tohoto národa, a poručil mu, aby pro každého zvlášť připravil obsloužení, neboť sám král tak nařídil, což také můžeš pozorovat i v dnešních dnech^b. Kolik bylo měst a jejich zvyklostí, pokud jde o nápoje, pokrmu a lože, tolik bylo úředníků: Aby v případě, že by se takoví hosté dostavili ke králi, měli všechno připraveno podle svých tradičních zvyklostí, nebyli ničím rušeni a čas svého pobytu trávili příjemně. Právě tak tomu bylo i u těchto hostů,¹⁸³ neboť Dórotheos, který měl nad nimi dohled, byl člověk velmi spolehlivý. Uspořádal všechno, co měl k dispozici, tak, jak bylo k přijetí takových hostů určeno. Lehátka umístil podle králova rozkazu do dvou řad: Polovina zaujala místo po jeho pravici, ostatní mužové pak za jeho vlastním lehátkem; tak neopomenul nic z toho, co by těmto mužům mohlo sloužit k poctě*.

¹⁸⁴Když se uložili na lehátka, přikázal král Dórotheovi, aby dbal na zvyklosti tak, jak se to děje u všech jeho návštěv z Judeje. Proto si odepřel ohlašovatele obětí, kněze obětníky i jiné, kteří obvykle pronášejí modlitby, a poprosil Elíšu, nejstaršího kněze z našeho poselstva, aby proslovl modlitbu. Ten vstal a pronesl tato paměťhodná slova:

¹⁸⁵ „Kéž tě, králi, Vševládce Bůh zahrne v hojnosti dobrými věcmi svého stvoření; ať ti také dopřeje, abys je vlastnil se svou ženou, svými dětmi i s těmi, kdo jsou s tebou stejného smýšlení, všechny nezmenšené, ať jsou ti dopřány v míře co nejplnější po všechen čas tvého života*.“

¹⁸⁶Sotva to dopověděl, strhl se potlesk s nadšeným voláním a radostnými projevy dobré vůle. Po ovacích pak zasedli k hostině, aby se potěšili z toho, co jim bylo připraveno; v posluhování u tabule se pak střídali všichni, koho tím pověřil Dórotheos: mezi nimi byla pážata a další, které král poctil tímto úřadem.

^adosl.: ty pro různé potřeby

^bzlatým zápisem se psalo Boží jméno

^cdosl.: blána

^ddosl.: dobře králi! ř. 'EU BASILEU

^eDatum námořního vítězství se nedá zjistit.

^fDórotheos byl přirozeně sám žid, sr jména překladatelů (v. 47nn)

^gTouto částí věty se autor nedopatřením distancuje od jím předstírané doby, na druhé straně však existence dvorských zvyků předpokládá ještě – nejméně aspoň podle jména – dynastii Ptolemaiovců.

(182) *v. 47nn (183) *:3Mak 5,16 (185) *:Gn 27,27nn :Ž 20,5n

ROZHOVORY

První den rozhovorů

¹⁸⁷Když se král po chvíli ujal slova, zeptal se toho, který zaujal první lehátko – byli totiž uspořádáni podle věku – jak by království mohlo až do konce zůstat bez úhony. ¹⁸⁸Ten se krátce odmlčel a řekl: „Takto: kdybys vše dobře spravoval, napodoboval ustavičnou Boží shovívavost, řídil se velkodušností trestaje jen ty, kdo toho zasluhují, avšak vládňěji, než jim patří, a tím odvracel od špatnosti a přiváděl k lítosti.“

¹⁸⁹Král poděkoval a ptal se bezprostředně následujícího, jak by to on všechno nejlépe zařídil. Ten odpověděl, že pokud si bude král hledět toho, aby byl vůči všem stejně spravedlivý, pak bude činit všechno správně – zvláště, když si uvědomí, že Bohu je každá myšlenka zjevná. „Postavíš-li na začátek bázeň Boží*, pak bys v ničem neměl mít nezdar.“

¹⁹⁰I tato slova přijal král velmi příznivě a obrátil se na dalšího, jak by mohl získat stejné přátele. Ten pravil: „Když uvidí, že o národy, kterým vládneš, projevuješ mnohou starostlivost. To ovšem budeš činit tehdy, poučíš-li se o tom*, jak Bůh činí lidskému pokolení dobře, když jim opatřuje zdraví, stravu a vše ostatní v pravý čas#.“

¹⁹¹Přisvědčil i tomu a tázal se bezprostředně následujícího, jak by při audiencích a sporech dosáhl vysoké vážnosti i u těch, co u něho neuspěli. Ten mu odpověděl: „Když budeš při slyšení ke všem stejně spravedlivý* a nebudeš si počínat zpupně ani neužiješ síly, kterou můžeš ve

svém okolí užít vůči těm, kdo se provinili. ¹⁹²Takto si však budeš počínat jen tehdy, budeš-li přihlížet k Božímu řádu. Těm, kteří toho jsou hodni, se jejich prosby splní; odmítnutí se prostřednictvím snů nebo činů dozvědí, co je škodlivé. Bůh je nestíhá ranami podle závažnosti jejich provinění, ani podle majestátu síly, ale dává přednost přívětivosti.“

¹⁹³Když také toho náležitě pochválil za dobrou odpověď, otázal se dalšího, jak by ve válce mohl zůstat bez porážky. Tázaný odpověděl: „Jen tehdy, když nebudeš svou důvěru skládat v národy ani ve válečnou sílu svých vojsk*, ale budeš ustavičně volat k Bohu, aby ti ten, který nepřestává jednat spravedlivě, splnil tvá předsevzetí#.“

¹⁹⁴Když i to označil za správné, zeptal se jiného, jak by mohl ve svých nepřátelích budít strach. Ten pak odpověděl, že jenom tehdy, přizná-li si, že nakonec nezmůže nic natrvalo, i kdyby k tomu použil vojsk po zuby ozbrojených^b. Bůh přece ve všech lidech^c vzbuzuje bázeň i tehdy, když svoluje k odkladu* a když svou moc jen naznačuje.

¹⁹⁵Také toho pochválil a pak se otázal bezprostředně následujícího, co by považoval pro svůj život za nejlepší. On mu odpověděl: „Poznat, že Bůh všechno ovládá*, že my i při nejušlechtlejších úmyslech^d neprovádíme sami to, co jsme si předsevzali, nýbrž že Bůh ve své moci všechno dokonává a řídí.“

¹⁹⁶Prohlásiv, že i tento mu dal krásnou odpověď, zeptal se dalšího, jakým způsobem by mohl to všechno dohromady uchovat neporušené a posléze v tomtéž stavu předat svým potomkům. Jeho odpověď zněla: „Tím, že budeš neustále Boha prosit o to, abys pro své budoucí činy od něho dostával správné myšlenky, a dále tím, že budeš napomínat svoje děti, aby si pro slávu a bohatství nedaly narušit své povahy. Vskutku je to jen Bůh, kdo jim tyto věci dává, tudíž panství nade vším nemohou mít z vlastního přičinění.“

¹⁹⁷Přisvědčil mu a od dalšího chtěl vědět, jakým způsobem by mohl vyrovnaně snášet neštěstí^e. Tázaný^f pravil: „Když dospěješ k přesvědčení*, že Bůh určil všechny lidi k tomu, aby měli podíl jak na největších útrapách, tak i na zdarech, a že není člověka, který by byl těchto dobrých i zlých událostí ušetřen#. Bůh však propůjčuje statečnost. Jeho musí člověk snažně prosit.“

¹⁹⁸Také tohoto přátelsky pozdravil a řekl, že všichni správně odpověděli. „Chtěl bych ještě jednomu z vás položit otázku a potom se uložím, abychom ještě prožili několik radostných chvil při hostině. V příštích šesti dnech^b bych si přál naučit se od ostatních ještě více.“ Potom se toho muže zeptal: „Co je cílem mužnosti?“ ¹⁹⁹Ten odpověděl: „Když správný záměr je i v nesnázích různých nebezpečí plněn podle předsevzetí. Bůh pak dovede zdárně k cíli všechno, k čemu se, králi, správně odhodláš.“

²⁰⁰Když všichni souhlasili a dali to skrze svůj potlesk najevo, obrátil se král na přítomné filosofy, kterých tu nebylo málo, s těmito slovy: „Myslím si, že tito mužové vynikají ctností i hlubokým věděním, protože byvše tázáni hned chápou a bez přípravy odpovídají, jak náleží: přítom počátek všeho*, co řekli, odvozují z výpovědi o Bohu[#].“ ²⁰¹Filosof Menedémos z Eretrieⁱ odvětil: „Vskutku, králi, vždyť z toho, že prozřetelnost řídí vesmír a že oni správně vystihli, že člověk je stvoření Boží, vyplývá, že všechna moc a krása slova mají svůj začátek u Boha.“ ²⁰²Král přikývl a rozhovor ukončil. Pak teprve se oddali radostnému hodování. Za večerního soumraku hostina skončila.

^adosl.: budeš-li vidět

^bdosl.: mnohou válečnou moc zbraní a sil

^cdosl.: v každé myslí

^ddosl.: činech

^edosl.: to, co se přihodí

^fdosl.: onen

^gdosl.: přijetí, předjímka; ř. PROLÉPSIS – termín častý u stoiků

^hJos. Fl., Ant. tvrdí, že rozhovory trvaly 12 dnů.

ⁱMenedémos z Eretrie, 337–287 př. Kr., příslušník élidsko-eretrijské sokratické školy, žil ke konci života na dvoře Antigona Gonata.

(189) *:Př 1,7 //Sír 1,11nn (190) *1Mak 2,61 3,19; #:Ž 104, 27 144,15 :Sk 14,16n 17,24n (191) *:Př 24,23nn (193) *Ž 20,8n; #2Mak 8,18 1Mak 2,61 3,19 (194) *:Ž 130,4 (195) *Mdr 12,17n 13,9 (197) *:Mdr 17,16 Mk 14,8; #Kaz 7,13n 9,1.11 (200) *:vv. 189 235; #Sír 7,5

Druhý den rozhovorů

²⁰³Den nato zaujali opět stejná místa a hodovali ve stejném pořádku. Když se král domníval, že přišla vhodná chvíle na dotazy mužům,

obrátil se s otázkami na ty, kdo leželi za oněmi, kteří odpovídali již předcházejícího dne. ²⁰⁴Rozhovor započal u jedenáctého. Předcházejícího dne bylo tázáno deset mužů. Když nastalo ticho, ptal se, jakým způsobem by si udržel bohatství.

²⁰⁵Dotázaný se na okamžik soustředil a pak odpověděl, že tehdy, když neučiní nic, co není hodno vládařského úřadu, a neoddá se nížádné výstřednosti, když nebude podporovat nesmyslná a neúčinná vydání, ale své poddané si nakloní k dobré vůli dobrodiním; vždyť i Bůh je pro všechny původcem dobra.

²⁰⁶Král ho pochválil a zeptal se jiného, jak by si mohl uchovat pravdomluvnost*. Ten na to odpověděl: „Poznáním, že lži přinášejí lidem velkou hanbu, avšak daleko více škodí králům, neboť oni mají moc činit, co chtějí: proč by tu měli ještě lhát? K tomu však, králi, musíš vědět, že pravdu miluje Bůh.“

²⁰⁷Když přijal velmi příznivě také tuto odpověď, podíval na dalšího a řekl mu: „Co je učení moudrosti?“ Ten prohlásil: „Jako nestrpíš nic špatného u sebe, ale chceš se jako první ze všech podílet na dobrých věcech, tak budeš postupovat vůči všem poddaným, tedy i těm, kdo se dopouštějí přestupků, jestliže ty slušné a dobré z provinilců^a budeš trestat^b mírněji. Vždyť Bůh také vede a posuzuje^c všechny lidi s laskavostí*.“

²⁰⁸Pochválil jej a toho co byl za ním, se zeptal, jak by se mohl stát shovívavým^d. Ten mu odpověděl: „Když nahlédneš, že lidské pokolení vyrůstá pomalu a rodí se za velkých bolestí*. Proto nemůže člověk lehkomyslně trestat nebo mučit; zvláště až poznáš, že se lidský život často skládá z utrpení a soužení. Pokud ti tedy toto všechno přijde na mysl, pak se budeš klonit^e k milosrdenství, neboť i Bůh je milosrdný#.“

²⁰⁹Když odpovídajícímu vyslovil uznání, zeptal se dalšího, který byl na řadě: „Co je na vládnutí to nejdůležitější?“ – „Dbát na to,“ dostal odpověď, „aby se člověk nenechal ovlivnit ve svém rozhodování úplatky* a aby po většinu svého života byl střízlivý, ctil spravedlnost a činil si přátele z těch, kdo jednají spravedlivě#. Vždyť přece i Bůh miluje spravedlnost.“

²¹⁰Když také tomuto souhlasně pokynul, obrátil se na jiného: „V čem spočívá zbožnost?“ A ten mu odpověděl: „V rozjímání, že Bůh

všechny věci skrze všechno* působí a zná a že nezůstalo skryto# nic nespravedlivého nebo zlého, co kdy člověk učinil nebo způsobil. Jak totiž Bůh prokazuje celému světu dobro, tak i ty, když jej v tom budeš napodobovat, zůstaneš bez hany**.“

²¹¹Když pak král i s touto odpovědí projevil hlasitě souhlas, otázal se jiného: „Jak zní definice královského panování?“ Ten pravil: „Správně vládnout sobě*, a jsi-li unášen bohatstvím a slávou, nezaťoužit po ničem nepřiměřeném a nepřístojném. Abys jen důkladně rozvažoval^f. Vždyť všechno, co je ti k dispozici, neznamena nic. Bůh je vlídný a nic navíc nepotřebuje#. Tak smýšlej i ty, ovšem s omezením, že jsi pouhý člověk^g – neusiluj o mnohé, nýbrž jen o to, co je pro vládu nutné.“

²¹²Když jeho odpověď pochválil, dotázal se jiného, jak by ho mohly napadat ty nejlepší myšlenky. Tu onen odpověděl, že tehdy, když při každé příležitosti neztratí ze zřetele spravedlnost* a když si bezpráví položí za rovné ztrátě vlastního života. Neboť Bůh dává spravedlivým vždy napřed znát svá největší dobrodiní.#

²¹³Když tohoto pochválil, tázal se dalšího, jak by mohl, ničím nerozrušován, pokojně spát. Ten odvětil: „To ses zeptal na těžko vyložitelnou věc. Ve spánku nemáme sílu se ovládat, ale jsme tísněni rozličnými zážitky^h. ²¹⁴Tyto dojmy pocítujeme v duši tak, jako bychom je viděli. Omylem se domníváme, že se plavíme na lodích po moři nebo že se v letu vznášíme do jiných krajin, anebo něco jiného tomu podobného. A přesto se nám zdá, jako by to byla skutečností. ²¹⁵Nakolik to vůbec mohu pochopit, jeví se mi věc takto: Měřítkem všech tvých slov a činů ať se stane zbožnost, aby tě blažilo vědomí, že podle ctnosti dbáš na to, abys bezdůvodně nedával přednost při udělování milosti ani násilně neporušoval právo. ²¹⁶Čím se totiž kdo v bdělém stavu více zabývá, to uvádí jeho myšlení do pohybu i ve spánku. Ovšem ten, kdo obrací své myšlení a jednání k tomu nejkrásnějšímu, je pánem všeho jak v bdělém stavu, tak i ve spánku. Proto je také ve všem kolem tebe ničím nerušená pohoda*.“

²¹⁷Když i tomu projevil svůj dík, pravil pak k jinému: „Ty máš odpovídat jako desátý, proto hned jak domluvíš^k, budeme se zase věnovat hostině.“ Zeptal se: „Jak se mohu zbavit všeho toho, co mě není

hodno?“ ²¹⁸Tázaný nato řekl: „Měj vždy na zřeteli svou slávu a své vysoké postavení, abys přiměřeně tomu mluvil i myslel a byl sis vědom, že všichni tvoji poddaní o tobě uvažují a vedou hovory. ²¹⁹Nesmíš být totiž horší než herci. Ti totiž osobu, kterou mají představovat, přesně studují a chovají se tomu odpovídajícím způsobem. Ty však nehraješ žádnou roli, nýbrž skutečně a podle mravů důstojně kraluješ, protože ti Bůh propůjčil vladařství.“

²²⁰Když potom král za velmi dobré odpovědi hodnou chvílí tleskal, popřál těmto mužům s laskavou vlídností dobrou noc. A když s nimi takto ukončil jednání, obrátili všichni pozornost k dalšímu průběhu hostiny.

^adosl.: z těchto lidí

^bdosl.: kárat

^cdosl.: spravuje

^dř. FILANTHÓPOΣ – vlídný; v helénistické době: ochotný k zmírňování trestu, amnestii nebo k odkladu trestu

^edosl.: budeš se obracet

^fnebo: účtoval

^gnebo: v míře jaká je dána člověku

^hdosl.: držení, obklíčení neodůvodnitelným vjemem či tušením

ⁱdosl.: a kdo tyto věci nepřijímá, aby nebyly?

^jdosl.: řídí všechno

^ktext porušen

(206) *v. 260 Př 12,22 (207) *L 1,50 (208) *Sír 18,11nn; #:Mdr 18,11n (209) *Dt 16,19n; #:Př 29,4 (210) *1K 12,6 Ef 4,6; #Mdr 1,8; †v. 188; **Sk 24,16 Fp 1,10 (211) *v. 222 Př 16,32; #Iz 40,22n 2Mak 14,35 (212) *v. 209; #Ž 37,5 97,11 Př 4, 18 Mt 13,43 Žd 6,4n 11,4nn (216) *v. 160

Třetí den rozhovorů

²²¹Následujícího dne byl dodržován stejný pořádek. Když král mýnil, že je čas, aby se mužů na něco zeptal, tázal se prvního z těch, kteří dosud ještě neodpovídali: „Které panování je nejlepší?“ ²²²Ten odpověděl: „Ovládat sama sebe a nepovolovat žádostem^a*, protože všichni od přírody po něčem baží^a. ²²³Mnozí se v myšlenkách obírají jen jídlem, pitím a rozkošemi*; králům však přiměřeně k jejich postavení zůstává ještě ctižádost rozšiřovat svá území a touha velice se proslavit. Ve všem

je arci dobrá umírněnost. Co Bůh dává, to vezmi a pevně drž! Neusiluj však o nedosažitelné.“

²²⁴Uspokojen tím, co mu bylo řečeno, otázal se pak nejbližší následujícího, jak by mohl být svobodný od nenávisti. Ten mu po krátkém přemítání řekl: „Především když budeš pamatovat na to, že je to Bůh, kdo v plnosti přiděluje všem králům slávu a bohatství; nikdo přece není králem sám od sebe*. Všichni sice chtějí mít účast na této cti, ale nemohou, protože je to dar od Boha.“

²²⁵Poté co hodnou chvíli chválil odpověď' tohoto muže, otázal se jiného, jak to učinit, aby se nemusel bát svých nepřátel^b. Ten mu odpověděl: „Vycvičíš-li se v blahovůli vůči všem lidem a získáš-li si důkaz jejich přátelství*, nemusíš být o sebe ustaraný. Nejlépe však je, když si oblibu u všech lidí získáš jako dar od Boha.“

²²⁶Schválil tato slova a vyzval dalšího, aby mu odpověděl na otázku, jak by nepřestal být oslavován. Ten mu pravil, že tehdy, když bude štědrý a velkorysý v prokazování přízně a milosti, se jeho sláva* nebude nikdy zmenšovat: „Pros Boha, aby ti to, co máš^c, zůstalo zachováno.“

²²⁷Když se příznivě vyjádřil i o tomto, otázal se jiného: „Vůči komu musí být člověk čestný?“ Odpověděl mu: „Všichni se domnívají, že takovým musí být člověk vůči těm, kteří se k nám chovají přátelsky. Já však naproti tomu zastávám přesvědčení, že člověk musí být čestný a velkorysý vůči těm, kdo se staví proti našemu mínění*, neboť jen tímto způsobem je povedeme k plnění povinnosti a k jejich vlastnímu prospěchu. Je však třeba prosit Boha, jenž ovládá veškerou mysl, aby toto dokonal.“

²²⁸Dal mu za pravdu a požádal šestého o odpověď' na otázku: „Komu má být člověk vděčen?“ On odpověděl: „V každém případě rodičům, vždyť také Bůh ustanovil o úctě k rodičům jedno velmi důležité přikázání*. Hned potom stojí v pořadí přátelé, neboť přítele zmiňuje Bůh jako rovného našemu vlastnímu životu[#]. Ty ale činíš dobře všem lidem a vedeš je tak k přátelství vůči sobě.“

²²⁹Také odpověď' tohoto nadšeně pochválil a vyptával se dále: „Co je stejně hodnotné jako krása?“ Další odpověděl: „Zbožnost*! Vždyť která z nádher ji předčí krásou? Její účinná síla je pak láska, neboť v ní, jako daru od Boha, se ti dostane všeho dobrého.“

²³⁰Velice potěšen mu zatleskal a pak měl dotaz k jinému, jak by mohl po nějaké porážce dále vládnout se stejnou slávou. Odpověď zněla: „Není sice možné, aby došlo k tomu, že bys byl poražen, protože jsi rozséval dobré činy, které dávají vypučet náklonnosti, jež přemáhá ty nejučinnější zbraně tím, že s sebou přivádí i největší bezpečnost. ²³¹Když už ale někteří podlehli, nesmí pak činit to, k vůli čemu byli poraženi, nýbrž musí vyhledávat přátelství a jednat poctivě. Činit dobré skutky a ne opak, je ovšem dar Boží*.“

²³²Souhlasiv i s těmi slovy, obrátil se k dalšímu s dotazem, jak by mohl být svoboděn od zármutku. Ten mu odpověděl, že bude-li zachovávat spravedlnost, nikomu neuškodí a bude všem k užítku. „Ovoce takového jednání přináší totiž svobodu od zármutku. ²³³Člověk však musí snažně prosit Boha, aby nás nepotkala pohroma, které bychom se nenadáli, jako úmrtí, nemoci, bolesti a jim podobná překvapení. Protože jsi však zbožný, nemělo by se ti nic podobného přihodit.“

²³⁴Také tohoto pochválil a poté položil otázku desátému: „Která sláva je ta největší?“ Ten odpověděl: „Ctít Boha! To se však neděje jen skrze dary a oběti*, nýbrž skrze čistotu života ve zbožném přesvědčení, že Bůh všechno připravuje a spravuje podle své vůle#. Toto přesvědčení vytrvale zastáváš i ty, jak mohou všichni vyzoborovat z tvých dřívějších i nynějších činů.“

²³⁵Král všem těmto mužům děkoval zvučným hlasem a rozmlouval s nimi. Spolu s ním je chválili i všichni ostatní přítomní, zvláště pak filosofové*, jež hosté jak ve způsobu života, tak v řečnickém umění daleko předčili, neboť na počátek všeho kladli vždy Boha^{d#}. Potom jim král začal přátelsky připíjet.

^adosl.: k něčemu klonit svou mysl

^bdosl.: jak by mohl pohrdat nepřáteli

^cdosl.: co bylo zmíněno

^dTěto větě lze rozumět jako literárnímu odkazu: Ve zmínce o Bohu vidí žid Aristes překonání řeckých literárních předloh.

(222) *:v. 211 (223) *:v. 108 (224) *Sír 10,4 Mdr 6,3 (225) *~v. 194 (226) *:v. 279 292 Sír 41,13 (227) *:v. 122 :Mt 5,43nn (228) *Ex 22,12 Dt 5,16; #Dt 13,7 Lv 19,34 J 15,13 Ř 5,8 1J 3,16 (229) *:v. 2 210; (231) *:v. 236 237 238 Mdr 8,21 7,7; (234) *:v. 170 172; #:v. 210 (235) *Dan 1,20 #:v. 200

Čtvrtý den rozhovorů

²³⁶Příštího dne se konala hostina ve stejném pořádku. Když už bylo pro krále na čase, ptal se dalších, kteří byli za těmi, kdo již dříve odpovídali. Zeptal se tedy prvního z nich, zda se člověk může naučit rozvažovat. Ten odpověděl: „Duše je skrze Boží moc tak vybavena*, že všechno krásné přijímá, ale opak odmítá.“

²³⁷Souhlasil s ním a pak se tázal nejbližší následujícího: „Co přispívá nejvíce ke zdraví?“ Odpověděl: „Rozvážnost. Tuto však člověk nemůže dosáhnout, pokud k tomu Bůh nevybaví naši mysl.“

²³⁸Když ho nadšeně pochválil, položil otázku druhému, jak by mohl rodičům nejlépe splatit dlužný dík*. Ten řekl: „Tím, že je nebudeš zamucovat#. To však není možné, pokud tě k tomu nejlepšímu nepovede sám Bůh.“

²³⁹Poklonil se mu a tázal se dalšího, jak by se mohl stát dobrým posluchačem. Slyšel odpověď: „Tím, že pochopíš, jak je užitečné mnoho vědět, abys k tomu, co tě potká, mohl podle okolností vybrat něco z toho, co jsi slyšel, a správně to použít, povede-li tvou ruku Bůh. To znamená, že na něm závisí naplňování všech činů.“

²⁴⁰Když i toho pochválil, zeptal se jiného, jak by se vyhnul všemu tomu, co je mimo zákon. Ten mu na to odpověděl: „Když rozpoznáš, že Bůh vnukl dárcům zákona takové myšlenky, aby jimi život lidí chránil*, pak se jimi budeš snadno a rád řídit.“

²⁴¹I jeho vysvětlení přijal s uznáním a tázal se dalšího: „Jaký užitek skýtá příbuzenství?“ Ten odpověděl, že budeme-li si při neštěstí příbuzných uvědomovat, že sami jsme utrpěli ztrátu a že budeme zakoušet zlé jako oni, pak se ukáže, nakolik je příbuzenský vztah silný. ²⁴²Budeme-li se takto chovat, dostane se nám u nich vážnosti a zdaru; vždyť vlídně poskytnutá pomoc jako by sama od sebe potvrzovala nezpřetrhatelnost příbuzenského svazku. Daří-li se příbuzným dobře, nemá od nich člověk nic požadovat, ale prosit Boha, aby jim dopřál všechno dobré.

²⁴³Tak jako všem poděkoval i tomuto a pak se otázal jiného: „Jak vzniká neohroženost?“ Ten řekl: „Tím, že si člověk není vědom žádného zlého činu, protože Bůh ve všech případech vede k správným rozhodnutím.“

²⁴⁴Přisvědčil mu a položil otázku jinému, jak by měl pohotově pravé slovo. Ten mu odpověděl, že jen tak, bude-li mít stále před očima jak šťastné, tak i nešťastné případy lidí, a díky tomu rozpozná, že Bůh jedněm statky štěstí bere, kdežto jiné pozvedá ke cti tím, že jim dává slávu.

²⁴⁵Když příznivě přijal také tato slova, vyzval dalšího, aby odpověděl na otázku, jak by se nemusel poddávat lehkomyšlnosti a zábavám. Tím, že si vždy napřed uvědomí, odpověděl mu tento, že ovládá velkou říši a vládne mnoha národům a že svou mysl nesmí zaměřovat na nic jiného, než na to, jak by se o ně staral, že však musí také prosit Boha o vedení, aby žádnou z povinností nezanedbal.

²⁴⁶Pochválně ho, otázal se desátého, jak by mohl rozpoznat ty, kteří proti němu jednají lstivě. Ten mu odpověděl, že tehdy, bude-li dávat pozor na to, aby lidé jednali čestně a zachovávali správný řád při pozdravech, poradách a při zvláštním soukromém jednání, ale také, aby ve svých zdvořilostních formách a ve svém zvláštním chování nepřeháněli. ²⁴⁷„Bůh tě však, králi povede k dobrému.“

Král všem tleskal, chválil každého jednotlivého muže a i ostatní tak činili; potom se oddali radostem hodování.

(236) *:Př 8,14 Mdr 7,16 (238) *:v. 228; #:Sir 3,12 (240) *: v. 279

Pátý den rozhovorů

²⁴⁸Následujícího dne se král ve stejném čase tázal dalšího: „Která nedbalost je největší?“ Ten na to odpověděl: „Když se člověk nestará o svoje děti, místo aby se je snažil ve všem vychovat*. Vždyť neustále prosíme Boha, ani ne tak za nás samé, jako za naše potomky, aby měli kolem sebe všechno, co jim prospívá#. Avšak dohlížet, aby se dětem dostalo podílu na mravnosti^a, to se děje skrze Boží moc.“

²⁴⁹Král řekl, že dobře promluvil, a ptal se dalšího, jak může pociťovat lásku k vlasti. „Když si člověk uvědomuje, že je krásné ve vlasti žít i umírat,“ dostal odpověď. „Pobyt v cizině naproti tomu přináší chudým přehlížení a bohatým hanbu, jako by byli pro svou špatnost

vyobcováni. Budeš-li ve všem prokazovat dobro*, jak to i trvale činíš, neboť Bůh ti zjednal vážnost u všech, projevíš tím nejlépe svou lásku k vlasti.“

²⁵⁰Když vyslechl tato slova, ptal se následujícího, jak se lze dobře snášet se ženou. „Budme si vědomi toho, že ženské pohlaví je smělé,“ dostal v odpověď, „a zároveň rázné při prosazování své vůle, že však se dá snadno přemluvit nesprávnými argumenty a že je slabé konstituce. Muž musí proto s ženou jednat rozumně a vyhýbat se každému sporu. ²⁵¹Cesta života probíhá totiž přímočaře, pokud kormidelník ví, ke kterému cíli je třeba držet její směr. Avšak život je v každém ohledu kormidlován Božím voláním*.“

²⁵²Vyslovil mu své uznání a tázal se dalšího, jak se vyhýbat chybám^b. Ten odpověděl: „Když budeš vykonávat všechno s rozmyslem, aniž bys naslouchal pomluvám, když budeš sám zkoumat a rozsuzovat, co bylo řečeno, když se budeš při audiencích rozhodovat, dříve než něco potvrdíš*, a když pak to, k čemu jsi dospěl zralým úsudkem, dáš také provést: Pak by ti, králi, neměla uniknout žádná chyba. Mít ale toto na zřeteli a podle toho jednat, to je dílo Boží moci.“

²⁵³Potěšen tím, co bylo řečeno, otázal se král jiného muže, jak by se mohl osvobodit od hněvu. Ten mu na to odpověděl, že tím, když si uvědomí, že jsou všichni podřízeni jeho moci, a kdyby užil hněvu, může vynést rozsudek smrti* – a je neúčinné a strastiplné, když někdo jen k vůli tomu, že je pánem, připravuje mnohé o život[#]. ²⁵⁴Vždyť jestliže jsou mu všichni poslušně poddáni a nikdo se mu nestaví na odpor, z jakého důvodu by se měl hněvat*? „Člověk ale musí poznat,“ pravil, „že Bůh vládne světu dobrotivě a bez nejmenšího hněvu, proto je tedy třeba, abys jeho *příkladu* následoval i ty, králi.“

²⁵⁵Pochválil ho, že trefně odpověděl, a tázal se dalšího: „Co je to rozvážnost?“ – „Všechno dělat správně poté, co si člověk předem všechno promyslíl*,“ odpověděl a dodal: „Po konečném rozhodnutí je ještě třeba posoudit také škodlivost opačného mínění, abychom se po zvážení všech možností nepotázali se zlou a aby se zdařilo to, co jsme si předsevzali[#]. Nejlépe však bude, když v tvé dobré snaze o zbožnost bude každé tvé rozhodnutí dokonáno skrze Boží moc.“

²⁵⁶Král řekl, že i tento má pravdu, a zeptal se jiného: „Co je to filosofie?“ – „Správně rozvažovat v každé situaci*, která může nastat,“ od-

pověděl *mu*, „a nedat se strhnout prchlivostí, nýbrž pomyslit na škodlivé následky *nízkých* žádostí a pokojně udělat v pravý čas to, co je v dané situaci správné. Abychom však pro to měli smysl, je třeba ctít Boha[#].“

²⁵⁷Také tomu dal najevo *svůj dík* a tázal se dalšího z *mužů*, jak je možno dojít uznání v cizině*. „Když se bude *člověk* stavět všem lidem na roven[#]“, řekl, „a když bude ukazovat raději sebe menšího, než aby nad své hostitele chtěl vynikat. Bůh totiž už svou přirozeností přijímá běžně to, co je ponižováno, a ostatně i lidé jsou přívětivější vůči těm, kdo se podřizují.“

²⁵⁸Král přisvědčil k jeho slovům a položil jinému otázku, jak budovat, aby se to také potom uchovalo. Na to onen řekl, že tehdy, dá-li provést stavby vznešené a nádherné, aby s nimi lidé už kvůli kráse zacházeli šetně^c, a nepustí-li žádného z tvůrců s pohrdáním a nebude ani ostatní dělníky kvůli zisku nutit vykonávat práci beze mzdy*. ²⁵⁹Jestliže si totiž rozváží, jak mnoho Bůh dbá o lidský rod, když člověka vybavuje jak tělesným zdravím a bystrostí myslí, tak i vším ostatním, bude i sám jednat způsobem tomu odpovídajícím* a odvděčovat se jim za jejich námahu. „Vždyť co se dokonává ve spravedlnosti, to je i trvalé.“

²⁶⁰Oceniv, co tento promluvil, tázal se král desátého: „Které je ovoce moudrosti*?“ Onen mu na to řekl: „Být si vědom toho, že člověk nemá činit nic zlého a že má vést svůj život v pravdě[#]. ²⁶¹Z toho ti totiž vzejde nejen nejvyšší radost a klid duše, vznešený králi, ale i krásná naděje u Boha, budeš-li svou vládu vykonávat zbožně.“

Když toto společně vyslechli, projevili všichni hlasitě svůj souhlas mohutným potleskem. Potom jim král, pln radosti, začal připřjet.

^ař. SÓFROSYNÉ = pův. zdravá mysl, schopnost poslušnosti a sebeovládání, považovaná za ctnost mravní

^bdosl.: být bezvadný

^cdosl.: s nimiž by lidé, když je spatří, kvůli kráse zacházeli šetně

(248) *Sír 30,1nn; [#]Př 22,24 :Př 22,15 :23,13 (249) *Př 31,8n (251) *Gn 3,16 Ef 5,21n (252) *Ž 90,17 Př 21,2 (253) *Př 20,2; [#]Př 16,14 (254) *Mdr 12,16 (255) *Sír 37,16n; [#]Př 2,2nn (256) *Sír 4,28 37,16; [#]v. 255 (257) *:v. 249; [#]vv. 263.282 (258) *Lv 19,13 Dt 24,15 Tób 4,14 12,1nn Sír 4,1 Mk 10,19 (259) *:v. 254 (260) *Sír 1,6.16; [#]Sír 4,25.28 :vv. 232.243.261

Šestý den rozhovorů

²⁶²Dalšího dne se stejně jako dříve konala hostina podle tradičního pořádku; když nadešel čas, dotazoval se král zbývajících. Prvnímu dal otázku, jak se nedat zvrátit k domýšlivosti. ²⁶³Ten odpověděl: „Když budeš dbát na rovnost a sobě budeš neustále připomínat, že sice vládněš lidem, ale že i ty jsi jedním z nich^{a*} a že Bůh pyšně svrhuje[#], zatímco milosrdné a pokorné pozvedá.“

²⁶⁴Když jej nadšeně pochválil, zeptal se dalšího: „Od kterých rádců si má člověk dát poradit?“ – „Od těch, kteří jsou zkušení v mnoha věcech,“ odpověděl, „a kteří mu zachovávají nezlomnou věrnost, jakož i ode všech, kdo jsou stejného smýšlení jako on^{*}. Boží zjevení v tom napomáhají těm, kteří jsou toho hodni.“

²⁶⁵Když ho pochválil, otázal se dalšího: „Který majetek je pro krále nejnuttnější?“ – „Náklonnost k lidem a oddanost^{b*} jeho poddaných!“ odpověděl. „Skrze ně se vytváří nerozlučné pouto dobré vůle[#]. Ale ze snaha o to vůbec vzniká, to způsobuje Bůh⁺.“

²⁶⁶I tohoto král pochválil a vyptával se dalšího: „Jaký je konečný cíl proneseného slova?“ Ten mu řekl: „Přesvědčit partnera v rozhovoru tím, že se poukáže^c na škodlivé následky odmítaného mínění^d. Když totiž nejen neodporuješ, ale současně i chválíš, zaujmeš naslouchajícího pro to, k čemu ho chceš pohnout. Správného přesvědčení se však dosahuje jen Božím přičiněním.“

²⁶⁷Když prohlásil, že to byla správná odpověď, tázal se dalšího, jak dobře vycházet^e s rozličnými národnostmi v říši. „Když budeš vůči každé hrát přiměřenou roli^{*},“ odpověděl, „když se dáš vést spravedlností, jak ostatně také činíš, neboť Bůh ti propůjčuje pochopení a uznání pro druhé.“

²⁶⁸Když se o tomto uznale vyslovil, dal otázku jinému: „Nad čím se má člověk rmoutit?“ Tázaný odpověděl: „Když vidíme, že naše přátele postihl dlouhotrvající zlý úděl, z kterého není úniku. Truchlit nad zemřelými a tedy vysvobozenými od svých utrpení však nám rozum^f neukládá^{*}. Všichni lidé však bývají smutní z toho, když sami sebe přinášejí v oběť a když ztrácejí, co jim bylo prospěšné. Vyhnout se všemu neštěstí se ovšem dá jen skrze Boží moc.“

²⁶⁹Když i tomu řekl, že odpověděl tak, jak bylo potřeba, pravil král k jinému: „Jak vzniká hanebnost?“ Onen pak odpověděl: „Tehdy, když návod k jednání podávají pýcha a zatvrzelá svévole, pak roste nečestnost a mizí vážnost. Bůh je však Pán vši slávy a má převahu, kdykoli si to sám přeje*.“

²⁷⁰Když také tomuto schválil obsah odpovědi, tázal se dalšího: „Komu se smí člověk svěřovat?“ – „Těm,“ odpověděl, „kteří s tebou zůstávají z oddanosti a neprovádějí všechno jen pro zisk či ze strachu nebo z přemíry pečlivosti. To první je znamení lásky, to druhé však špatného smýšlení a kupčení s láskou. Kdo chce totiž mít stále více výhod, ten se neštítí zrady. Ty však máš všechny sobě oddané, když ti dává dobrou radu Bůh.“

²⁷¹Když král řekl, že i toto bylo moudře zodpovězeno, dal otázku dalšímu: „Co ochraňuje království?“ Na to ten odpověděl: „Péče a starost o to, aby žádný z úředníků ustanovených pro potřeby jednotlivých národností nemohl způsobit bezpráví; tedy tak, jak to již činíš od doby, kdy ti tuto významnou myšlenku vnukl Bůh.“

²⁷²Když i tohoto povzbudivě pochválil, zeptal se jiného: „Co střeží vlídnost a čest?“ Tázaný na to řekl: „Důslednost, neboť ta dokončuje dobrá díla a zlé obrací nazpět. Protože tento dar od Boha vlastníš, dbáš na to, abys u všech chránil ušlechtilost*.“

²⁷³Když přijal přívětivě také tuto odpověď, tázal se král ještě jedenáctého, protože jich bylo právě o dva více než sedmdesát, jak by si i ve válce mohl uchovat duševní rovnováhu. Ten odpověděl: „Když si budeš vědom toho, že nikomu z tvých poddaných nebylo způsobováno utrpení, a že všichni jsou hotovi bojovat k vůli prokazovaným dobrodiním dobře vědouce, že i kdyby padli, ty se budeš starat o živobytí těch, kdo je přežijí. ²⁷⁴Ty však nepřestáváš všechny podporovat, neboť Bůh ti propůjčil šlechetné smýšlení.“

Pokynul mu a potleskem dal všem najevo svůj souhlas a potěšení, tím pak, že každému bohatě připil, obrátil pozornost k hostině a pln radosti a porozumění se s těmi muži bavil*.

^adosl.: člověkem

^bř.: 'AGAPĚSIS = milování; lze přeložit také jako genitiv objektivní: láska k poddaným

^ctext je pravděpodobně porušen

^ddosl.: postavení

^edosl.: harmonizovat, skloubit

^fdosl.: slovo

^gbytí bez chvalné pověsti

(263) *v. 211; ^h:Mdr 3.17n; ⁱ1S 2,7n, Sír 3,18 Jk 4,6 1Pt 5,5 ::L 1,52n (264) *Sír 37,12.15 (265) *::Ž 109,5; ^j:Oz 11,4 Sf 3,17; ^k:Ž 72.1 (267) *:219 (268) *jinak Sír 38,20n (269) *:vv. 258.272 (272) *:v. 269 (274) *vv. 220.235.265

Sedmý den rozhovorů

²⁷⁵Sedmého dne byly provedeny velké přípravy, protože se tam dostavili ještě mnozí jiní z měst – byli zde totiž význační vyslanci. A když přišla vhodná chvíle, zeptal se král prvního ze zbývajících, kteří ještě měli být tázáni, jak si člověk může udělat o někom správný úsudek.

²⁷⁶Tázaný odpověděl: „Zkoumej mluvícího, co o kom říká, a po delším čase se ho zeptej na to samé ještě jednou, ale jiným způsobem. Mít ovšem důvtip a umět všechno posoudit v té míře, v jaké zvláště ty, králi, to dovedeš, je krásný Boží dar.“

²⁷⁷Král projevil svůj souhlas potleskem a dotazoval se druhého: „Proč většina lidí nemá v oblibě^a ctnost?“ – „Protože se od přirozenosti vzdali zdrženlivosti^{**},“ dal onen odpověď, „a holdují rozkoším[#], které daly vzniknout bezpráví a záplavě hrabivosti. ²⁷⁸Právě ctnostný postoj brání tomu, aby se člověk neutápěl v prostopášnosti, a nabádá ke zdrženlivosti a spravedlnosti; nad tím vším však vládne Bůh.“

²⁷⁹Když král pravil, že i tento dobře odpověděl, otázal se toho za ním: „Čeho mají být králové poslušni?“ Onen pak odpověděl: „Zákonů, aby skrze spravedlivé činy zachraňovali životy lidí*. Tak i ty, budeš-li takto jednat, poslušen Božího nařízení, zajistíš sobě věčnou památku.“

²⁸⁰Pravil, že také tento mluvil krásně, a tázal se dál nejbližše následujícího: „Které z lidí je třeba ustanovovat místodržiteli?“ Tázaný odpověděl, že ty, kdo nenávidí špatnost a konají spravedlnost tím, že napodobují způsob jeho života, aby si u všech lidí uchovali dobrou pověst. „Tak jako to, veliký králi,“ pokračoval, „činíš ty, jemuž byl diadém spravedlnosti^{**} propůjčen od samého Boha.“

²⁸¹Poté, co král hlasitě projevil svůj souhlas, podíval se na nejbližše následujícího a otázal se: „Které z lidí je třeba ustanovovat veliteli

vojsk?“ Onen odpověděl: „Ty, kteří vynikají mužností a spravedlivostí a kteří si záchrany vojáků cení více než vítězství dosaženého hazardním nasazením lidských životů. Jako Bůh činí všem dobré, tak i ty napodobuj jeho příklad a čiň dobře svým poddaným.“

²⁸²Když král prohlásil, že dobře odpověděl, ptal se jiného: „Který člověk je hoden našeho obdivu?“ Tázaný muž pak odpověděl: „Ten, kdo je vybaven slávou, bohatstvím a mocí, a přesto se vnitřně považuje za rovného všem lidem*. I ty jsi obdivován, když tak činíš, neboť Bůh ti dává, abys o to usiloval.“

²⁸³Hlasitě přisvědčiv i tomu, obrátil se na jiného s otázkou: „Čím se musí králové většinu času zabývat?“ Onen mu pak odpověděl: „Čtením a studiem zápisů z cest, které jsou sepisovány pro potřebu králů a týkají se ochrany a zabezpečení lidí. Tím, že to činíš, dopracoval ses pro jiné nedostížitelné slávy, když ti Bůh splnil, co sis přál.“

²⁸⁴Také tomu živě přisvědčiv, tázal se jiného: „Čím se má člověk zabývat v přestávkách svého zaměstnání, aby se zotavil a rozptýlil?“ Onen pak řekl: „Být divákem vhodné hry, která rozveseluje*, a klást si před oči slušné a životu prospěšné scény ze života s obratným jednáním i důstojným chováním^b.²⁸⁵Vždyť i v tom je obsaženo jisté vzdělání. Často se totiž i na bezvýznamnostech ukáže něco poučného. Ty pak tím, že jsi celé své slušné chování ozdobil činy, podporuješ vědění, neboť máš od Boha úctu ke kráse a ušlechtilosti.“

²⁸⁶Potěšen těmito slovy zeptal se devátého: „Jakým způsobem je třeba pořádat hostiny?“ Onen mu odpověděl: „Tím, že se pozvou lidé, kteří jsou horliví v učení a kteří si chtějí připomenout to, co je důležité pro vládu a život poddaných. Sotva bys našel něco souladnějšího nebo zpěvnějšího*! ²⁸⁷Vždyť tyto lidi má v oblibě Bůh, protože své myslí vzdělali pro nejkrásnější věc, tak jako to i ty činíš, neboť všechny tvé činy řídí Bůh.“

²⁸⁸Nadšen tím, co bylo řečeno, vyptával se toho, který přišel na řadu po něm: „Co je pro národy lepší: když je jejich vladař nízkého původu nebo když je královské krve?“ Onen pak odpověděl: „Když je od přirozenosti ten nejschopnější! ²⁸⁹Občas i vladaři královského původu bývají bezohlední a vůči svým poddaným tvrdí; mnohem spíše se ale takovými ukazují někteří nižšího původu, kdo poznali vlastní bídu

a chudobu. Ti se jako vladaři národů někdy stávají krutější než bezbožní tyrané. ²⁹⁰Jak ale bylo řečeno, jen dobrá a vzdělaná povaha je schopna vládnout. Tak také i ty, veliký králi, jsi prvním z lidí ne tím, že vynikáš slávou své vlády a oplýváš bohatstvím, ale žes proslul mírností a shovívavostí k člověku, jimiž tě obdaroval Bůh.“

²⁹¹Poté, co také tohoto delší dobu chválil, zeptal se posledního: „Co je nejdůležitější úlohou královské vlády?“ Na to onen odpověděl: „Aby poddaní žili stále v míru a v případě neshod aby rychle obdrželi spravedlivé rozhodnutí své pře. ²⁹²Toho však vladař dosáhne jen tehdy, nenávidí-li špatnost, miluje-li to, co je ušlechtilé, a vidí-li v záchraně lidského života věc nejpřednější. Tak i ty máš za největší zlo nespravedlnost a skrze trvalé a spravedlivé vladaření sis vydobyl neutuchající slávu, neboť Bůh ti propůjčil čistou a ničím zlým nezkalenou mysl.“

²⁹³Jakmile přestal mluvit, strhl se radostný potlesk s voláním, který trval delší chvíli*. Jakmile se utišil, uchopil král kalich a dal si ke cti všech přítomných a jejich řečí nalít. Nakonec pravil: „Váš příchod byl pro mne víc než bohaté požehnaný. ²⁹⁴Pro své vladaření беру si totiž velký příklad v učení, kterému jste zde položili základ!“ Dal každému vyplatit tři talenty stříbra včetně otroka, jenž měl dar odnést. Když pak se král věnoval slavnostním proslovům, byla už společnost u tabule rozjařena nekonečnou radostí.

Závěr rozhovorů

²⁹⁵Pokud jsem byl v tomto líčení příliš podrobný, Filokrate, měj pro to prosím porozumění. Byl jsem totiž naplněn mimořádným obdivem k těmto mužům, žasl jsem, jak pohotově a bez přípravy odpovídali na otázky, které vyžadovaly delšího rozmýšlení. ²⁹⁶A jak si tázající vždy všechno dopodrobna promyslel. Když to, co dostal v odpověď, ve všem přiléhalo k otázkám, jevílo se to hodným obdivu nejenom mně, ale i všem ostatním přítomným, nejvíce však filosofům; a mám za to, že to bude připadat neuvěřitelné i všem, kdo tuto zprávu dostanou do rukou. ²⁹⁷Zajisté se ale nehodí zkreslit to, co již bylo jednou úředně zaznamenáno, totiž tím, že bych něco v těchto jejich řečech neuctivě opome-

nul. Jak se stalo, tak to i podáváme, vyhýbajíce se tomu, abychom se dopustili chyby. A právě proto, abych ukázal moc slova těchto řečí, pokusil jsem se převzít jejich doslovná znění od těch, kdo psali protokoly z královských audiencí a hostin. ²⁹⁸Jak víš, je zvykem, že od denní hodiny, ve které král začíná udělovat audience, až do hodiny, kdy jde spát, se zaznamenává všechno, o čem se mluvilo a co se konalo, což je dobrá a užitečná praxe*. ²⁹⁹V den, který potom následuje, se vždy to, co bylo dříve učiněno a řečeno, před audiencí předčítá, a pokud se snad něco stalo, jak nemělo, pak se to ještě včas důkladně napraví. ³⁰⁰My jsme se tedy, jak řečeno, dozvěděli všechno od zapisovatelů a přesně to po pořádku zaznamenali, vždyť známe tvou horlivost, s níž se vždy přiučíš něčemu užitečnému.

^adosl.: nepřijímá

^bdosl.: oděním

^cdosl.: lhát o záznamech

(277) *v. 222 :Gn 3,8; #:v. 108 (279) *:v. 240 (280) *2Tm 4,8; #:ZPatr-Lévi 8,2 (282) *v. 257 (284) *::Ž 1.1 (286) *:Sír 32,3 40,20 (293) *~v. 186 (298) *~vv. 182.283.300

PŘEKLAD A JEHO POTVRZENÍ

Provedení překladu

³⁰¹Když si tři dny nato vzal Démétrios* tyto muže na starost, táhl s nimi po hrázi, dlouhé sedm stadií, k ostrovu, překročil most a vydal se k severní části ostrova. Tam je shromáždil v jednom nádherném domě položeném na tichém místě na pobřeží a vyzval je, aby se pustili do překladu; všechno tu bylo v hojnosti připraveno k jejich potřebě. ³⁰²Provedli jej tak, že uváděli nejdříve jednotlivé překlady ve shodu tím, že je porovnávali navzájem. Teprve to, na čem se shodli, se dočkalo náležitého zápisu u Démétria. ³⁰³Sezení trvala do deváté hodiny*; potom se rozcházeli, aby se každý staral o své tělesné zotavení. Při tom

bylo o vše, čeho si přáli, až marnotratně postaráno. ³⁰⁴Kromě toho denně nechával Démétrios pro ně vykonat tytéž přípravy jako pro krále, neboť takto mu bylo od krále poručeno. Každý den brzy ráno se vydali ke dvoru, učinili králi svou obřadnou poklonu a odebrali se pak zpět na své místo. ³⁰⁵Jak je u všech Židů zvykem, omývali si ruce v moři^b a jakmile* se pomodlili k Bohu[#], obraceli se k četbě a výkladu^{c+} jednotlivých míst. ³⁰⁶K tomu jsem si kladl také otázku, proč si nejprve umývají ruce a pak se modlí, a oni to vysvětlovali jako dosvědčení toho, že nic zlého neučinili – neboť každá činnost se děje pomocí rukou* –; v tom oni krásným a zbožným způsobem vše vztahovali na spravedlnost a pravdu.

³⁰⁷I když se, jak již řečeno, scházeli denně na onom příjemném, tichém a jasném místě a konali vždy jen to, nač právě přišla řada^d, přihodilo se, že překlad byl dohotoven přesně za sedmdesát dva dny, jako by se tak stalo podle nějakého rozhodnutí.

Schválení překladu představiteli židovské obce

³⁰⁸Když byl nyní překlad hotov, shromáždil Démétrios obec Židů a přivedl je na místo, kde byl překlad proveden, a přečetl jej všem. Při tom byli přítomni také překladatelé, kterým se dostalo srdečného projevu uznání^e za to, že se tímto způsobem stali dobrodinci židovské obce.

³⁰⁹Právě tak projevili svoje uznání Démétriovi a poprosili jej, aby věnoval jeden opis celého zákona jejich představeným. ³¹⁰Když byly svitky přečteny, sešli se kněží, starší překladatelů, zástupci státní správy^f a představení obce^g dohromady a pravili: „Protože je překlad správný, zbožný a úplně přesný, bude správné, když zůstane tak zachován a nebude na něm prováděna žádná úprava*.“ ³¹¹Protože všichni s těmito slovy souhlasili, přikázali, jak u nich bývá zvykem, aby byl proklán^h ten, kdo by to, co bylo zapsáno, dále upravoval, buď tím, že by něco přidával, nebo naopak vynechával*. To učinili po právu, aby překlad zůstal v nedotčené podobě zachován pro všechnu budoucnost.

Čtení překladu před králem

³¹²Když to oznámili králi, velmi se zaradoval, neboť to, co si předsevzal, jevílo se nyní být také přesně splněno. I jemu bylo všechno přečteno a on se velmi obdivoval moudrosti zákonodárce. Také se zeptal Démétria: „Jak je možné, že žádného historika nebo básníka nenapadlo zmínit tak dokonalá významná díla?“ ³¹³Onen odpověděl: „Protože to zákonodárství je posvátné a pochází od Boha! Mnozí se již o to také snažili, byli však od Boha trestáni, a tak od svého plánu pak upustili.“

³¹⁴A vypravoval, že uslyšel o Theopompovi. Tento byl prý déle než třicet dnů zbaven klidné mysli*, když chtěl něco ze zákona, co bylo již dříve, ale nepřesně přeloženo, použít pro svá dějinná bádání. „Po svém onemocnění prosil Boha, aby mu zjevil, proč se mu to přihodilo.“ ³¹⁵Bylo mu ve snu naznačeno, že chtěl všetečně sdělit nečistým lidem to, co je Boží*. Když od toho upustil, byl opět v pořádku vyléčen#.

³¹⁶A o spisovateli tragedií Theodoktovi jsem se dozvěděl, že se mu zakalil zrak, když chtěl v jednom dramatu použít něco z toho, co bylo zapsáno v Knize^k zákona. Ale jakmile pojal podezření, že jej ta nemoc přepadla právě proto, snažně prosil Boha – a po mnoha dnech se opět uzdravil.“

Odjezd překladatelů

³¹⁷Když pak král dostal stejnou informaci o tom, co bylo od Démétria řečeno, poklonil se a přikázal, aby tyto knihy byly opatrovány s velkou péčí a považovány za svaté. ³¹⁸Překladatele pak poprosil, aby jej po svém návratu přece jen častěji navštěvovali. Řekl totiž, že je oprávněné, aby se nyní uskutečnil jejich návrat domů. Kdyby však přijeli opět, bude s nimi samozřejmě jednat podle práva o královských přátelích a obdaruje je nanejvýš štedře!*. ³¹⁹Pak dal provést přípravy k jejich cestě zpět a obdaroval tyto muže velkoryse. Jednomu každému totiž věnoval tři pláště pro nejurozenější, dva talenty zlata, jeden kalich o jednom talentu a úplné stolní lehátko pro tři osoby.

³²⁰S výpravou poslal také dary pro Eleazara: deset lehátek se stří-

brnými nohami a všechno, co k tomu náleželo, skříň na nádobí o váze třiceti talentů, deset plášťů, purpurový oděv a nádherný věnec^{m*}, sto jemných lněných tkanin, šálky, talíře a také dvě mísidla jako zásvětní dar. ³²¹V jednom dopise ještě Eleazara dále prosil, aby v případě, že by si někteří z mužů přáli se k němu vrátit, jim v tom nebránil; že totiž přičítá velkou hodnotu možnosti, obcovat se vzdělanými, pro takové užívat svého bohatství, a ne pro prázdná vydání*.

Epilog

³²²Zde máš námi slíbené vypravování, Filokrate, věřím, že tě to více potěší než vypravěči bájí*, neboť máš sklon zaměstnávat se tím, co může obohatit ducha[#], a tím trávíš většinu času. Pokusím se vypsát i to ostatní, co je hodno zamyšlení, abys za horlivost, s níž to budeš pročitat, získal jako odměnu cenu nejkrásnější.

^atj. do tří hodin odpoledne

^bnebo: mořskou vodou

^cř.: DIASAFĚSIS = výklad (ve smyslu rozpoznat správný smysl a potom přeložit)

^ddosl.: co právě leželo před nimi

^edosl.: velkého přijetí

^fř.: POLITEUMA – správa; na správě se podíleli potomci židovských vojenských kolonistů

^gř.: PLĚTHOS – obec; tj. alexandrejtí věřící v Boha Izraele

^hjiní: proklet

ⁱTheopomp, historik, nar. kolem 377 př. Kr. na Chiu, jeho hlavní dílo „Filipika“ je dějinami řeckého světa v období Filipa Makedonského

^jTragik Theodoktés žil asi 377–336 př.Kr. Byl žákem Ísokrata. Spolu s Aristotelem vytvořil učebnici rétoriky.

^kř. 'EN TÓ BIBLÓ; první dosud zjištěné označení svatých písem jako Bible

^ldosl.: s velkou pozomostí

^mPurpurový oděv a věnec jsou znamením královské hodnosti (sr 1Mak 10,20 a 11,58).

(301) *v. 29nn (305) *vv. 34.46.217; #:Sk 16.13; *:Gn 40,8 (306) *v. 151 (310) *Dt 4,2 13,1 (311) *:Zj 22,18n (314) *:2Mak 9,1–17 (315) *:Ez 3,5; #:Da 4,26n (318) *:1Mak 10,20 (320) *:1Mak 10,20 :11,58 (321) *:v. 205 (322) *:1Bár 3,23; #:v. 7

HENOCH

ÚVOD

Henochovy spisy jsou nazvány podle jejich ústřední postavy, kterou je patriarcha Henoch, „sedmý od Adama“ (Ju 14), o němž čteme v Gn 5,18 – 24. Jméno Henoch (h. *ch^anók*) znamená česky „Zasvěcený“. Jak jméno, tak biblická zpráva, že „chodil s Bohem“ a že neodešel ze světa jako jiní lidé, nýbrž „nebylo ho, neboť ho Bůh vzal“ (Gn 5,24), doplněná ještě o sdělení Sírachovo, že „byl přenesen do nebes jako příklad účinného pokání pro všechna pokolení“ (44,16), ho v očích apokalyptiků přímo předurčovaly za znalce Božích tajemství.

Lze říci, že alespoň část vyprávění a vizí kolovala zprvu samostatně. Někdy během 1. století př. Kr. však byly již existující vyprávění a vize sestaveny do souboru (některé další pak byly ještě přidány). Není jisto, zda byl vytvořen jeden soubor nebo více. Původní text, nejspíše aramejský, se nedochoval žádný. Dva nejstarší v úplnosti zachované překlady vykazují odchylky, které nasvědčují, že měly rozdílnou předlohu, což zřejmě nebyl původní text, ale nedochované řecké překlady. Podle dochovaných nejstarších celků hovoříme o 1. a 2. Henochovi.

Látku čerpají Henochovy spisy jak z biblického podání, tak z mimobiblických pramenů, zejména z babylónských. Na zpracování je znát vliv farizejské a esejské teologie a moralismu a zejména apokalyptických tendencí s očekáváním příchodu Mesiáše a nového věku.

1. Henoch

Celá kniha 1Hen se zachovala jen v etiopském překladu, pořízeném nejspíše v polovině 1. tisíciletí po Kr. Z téže doby pocházejí i podstatné části řeckého překladu v rukopisu, který byl nalezen r. 1886/7 u Achmímu v Horním Egyptě. Teprve roku 1952 byly zjištěny zlomky aramejského textu mezi zbytky svitků ve čtvrté kumránské jeskyni u Mrtvého moře. Polský odborník J. T. Milik, který se účastnil na vykopávkách této nejbohatší jeskyně, kde se našly zlomky mnoha set rukopisů uložených tam před r. 68 po Kr., rozpoznal

mezi tisíci drobnými zlomky rukopisy Henochovy knihy. Byl pověřen jejich vydáním. Jeho edice s podrobnými úvody a poznámkami vyšla r. 1976 v Oxfordu.

Překladatelé 1Hen do angličtiny E. Isaac a M. A. Knibb vydali i text úplně etiopské verze, s odkazy k variantám etiopských rukopisů v poznámkách. Knibb v nich uvádí též odlišná čtení aramejských zlomků a řeckého překladu.

Český překlad byl pořízen podle Knibbovy edice etiopského textu z r. 1978. Tím je čtenáři přiblížen jednotný tradiční text. Pokud se původní znění aramejských zlomků od něho odchyluje, je uváděno pod etiopským textem, poznámkami a odkazy. Odchyly řeckého překladu uváděny nejsou.

1Hen (stejně jako 2Hen) je sbírkou rozmanitých textů, které na sebe ne vždy navazují. Zhruba lze 1Hen rozdělit na šest hlavních částí:

I. Kap. 1 – 5: Úvodní Henochova řeč k celé knize.

II. Kap. 6 – 36: Hovoří o andělech a pádu některých z nich a o Henochových cestách v nadsvětných a podsvětných, ale i zemských končinách.

III. Kap. 37 – 71: Pestrými obrazy líčí sestoupení Mesiáše–Syna člověka, v němž jsou všechny poklady nebeské moudrosti, z Božího příkazu na zem k vykonání soudu.

IV. Kap. 72 – 82: Obsahuje různé astronomické údaje a úvahy.

V. Kap. 83 – 90: Henoch vypráví svému synu Metušelachovi dvě svá vidění: o potopě a o běhu dějin světa od Adama až do nastolení Mesiášova království.

VI. Kap. 91 – 108: Uvádí naučení a napomenutí, útěchy a povzbuzení potomkům. Obsahuje též (93,1 – 14 a 91,12 – 17; v tomto pořadí) tzv. „apokalypsu deseti týdnů“, v níž jsou rámcově zachyceny dějiny světa.

Původ teologicky nejpozoruhodnější a nejzávažnější části, kap. 37 – 71 (aramejské zlomky k ní nebyly v kumránských jeskyních nalezeny), bývá kladen až do 1. stol. po Kr. jako dílo z křesťanských nebo židokřesťanských kruhů (sr J. T. Milik, *Dix ans de découvertes dans le Désert de Juda*, 1957). Lze však těžko vysvětlit, že by v křesťanských kruzích nezazněla zřetelnější narážka na oběť a vzkříšení Ježíše Krista. Podání daleko spíš nasvědčuje tomu, že tato část vznikla na přelomu letopočtu (ne-li o něco dříve) a v židovském prostředí (sr M. Bič, *Ze světa Starého zákona II.*, 1989, str. 626).

LITERATURA (kromě výše uvedené):

TEXTY:

- Etiopský – J. Flemming, *Das Buch Henoch, Aethiopischer Text*, 1902; R. H. Charles, *The Ethiopic Version of the Book of Enoch* (s řeckými a latinskými verzemi), 1906
Řecký – L. Radermacher, *Das Buch Henoch*, 1901

PŘEKLADY:

E. Kautzsch, Die Apokryphen und Pseudepigraphen des A.T. II., 1900; J. H. Charlesworth, The Old Testament Pseudepigrapha sv. 1 – 2, 1983 a 1985; H. F. Sparks, The Apocryphal Old Testament, 1984; A. Dupont-Sommer – M. Philonenko, La Bible: Écrits intertestamentaires, 1987

2. Henoch

2Hen je rozsahem kratší než 1Hen. V nejstarší dochované podobě je spis psán v jazyce staroslověnském. Proto se též nazývá „staroslověnský Henoch“. Je znám i pod názvem „Kniha tajemství Henocha“. Existuje ve dvou verzích: delší (v 68 kapitolách – publikoval A. Popov, 1880) a kratší (v 23 oddílech – publikoval S. Novakovič, 1884). Názory na jejich původ a vzájemný vztah se liší. Souhlasně je přijímáno, že obě verze vznikly v křesťanském prostředí. Avšak proti mínění většiny badatelů, že kratší verze je výtah z delší, jejíž předlohu nutno hledat v řeckém textu z prostředí židovské diaspory (pravděpodobně egyptské), pokládají někteří (např. N. A. Mesčerskij, K voprosu ob istočnikach slavjanskoj knigi Enocha, 1965) kratší verzi za starý překlad z XI.–XII. stol. z původního hebrejského textu a verzi delší za pozdější rozpracování překladu (s použitím jiných spisů). Je zastáván i názor, že se jedná o samostatné překlady různých předloh (sr J. H. Charlesworth, The Old Testament Pseudepigrapha).

Proti 1Hen je 2Hen monolitnější. Podává Henochovu cestu nebesy až před Boží trůn, kde je mu zjeven běh věcí až do potopy. V dané lhůtě třiceti dnů předkládá zjevení spolu s napomenutími svým synům. Přenesením Henocha do nebe a životopisným přehledem spis končí. Chybí v něm jakékoli mesiášské narážky, zato angelologie je rozvinutější. Jako 1Hen vyznačuje se i 2Hen velkým důrazem na náboženské, mravní a sociální požadavky.

Pro nedostupnost jiných edicí byla za základ českého překladu použita kratší verze vydaná J. Ivanovem v Bogomilski knigi i legendi, 1925 (str. 167–180).

LITERATURA (kromě výše uvedené):

TEXTY:

G. N. Bonwetsch, Die Bücher der Geheimnisse Henochs, 1922; P. Riessler, Altjüdisches Schrifttum außerhalb der Bibel, 1928

PŘEKLADY:

J. H. Charlesworth, The Old Testament Pseudepigrapha (viz 1Hen);

A. Vaillant, Le livre des secrets d'Henoch akuten, 2e, 1976;

S. S. Averincev, Ot beregov Bosfora do beregov Jevfrata, 1987

1. KNIHA HENOCHOVA

Kapitola 1

1. *Toto* jsou Henochova slova požehnání, jimiž požehnal vyvoleným a spravedlivým, kteří zůstanou naživu v den soužení, kdy zajdou všichni hříšníci a svévolníci.
2. Henocho pravil^a: *Já Henoch*, muž zbožný, jemuž Bůh otevřel oči, abych uzřel Svatého v nebi. Ukázali mi ho andělé^b a od nich jsem vše uslyšel a porozuměl všemu, co jsem viděl, avšak nikoli pro toto pokolení, nýbrž pro ty¹, kdo *teprve* přijdou^c.
3. O vyvolených jsem mluvil v tomto podobenství: *Jako* Bůh světa² vyjde Svatý a Velký ze svého příbytku,
4. a vystoupí na horu Sínaj, aby se zjevil se svými zástupy, a z nebes vyjeví sílu své moci.
5. Všechny zachvátí velká bázeň a strážci se budou třást strachy ^dve všech končinách země^d.
6. Horstva se zachvějí až se vrcholky sesují a roztaví jako vosk v ohni.
7. Země pukne vpůli a vše, co je na ní, zahyne. Dojde k soudu nade vším i nade všemi spravedlivými.
8. *On* však dá pokoj spravedlivým a ochranu vyvoleným. Na nich *spočine* jeho milost a všichni budou náležet Bohu, který jim požehná a dá zakusit prospěch z Božího světla.
9. Hle! Už přichází v nesčíslném zástupu svatých, aby nad *hříšnými lidmi*³ vykonal soud, aby vyhladil svévolníky a ztrestal je za vše, čím se mu protivili a co zlého spáchali^e.

¹dosl.: daleké doby ²v řeckém textu Bůh věků ('O THEOS 'AIÓNOS; sr Ř 16,26) ³dosl.: nimi

(1) Gn 5,22nn Sír 44,16; 1Hen 38,2nn 39,6n 48,1 58,1n 61,13 62,12nn 70,3 :Mdr 3,9 :4,15

:Mt 22,14 :24,31 :1P 2,9 :Zj 17,14; M 13,19par. (2) :Ez 1,1; 1P 1,12 (3) :Iz 26,21 :Mi 1,3
(4) Ex 19,20 (6) Na 1,5; Abk 3,6; Ž 97,5 :2P 3,7.10.12 (9) Ju 14n

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

- ^a [A pronesl] svá podobenství/básně
^b + a ze slov [strážců] a svatých vše [...]
^c nýbrž pro generaci vzdálenou já mluvím
^d - ^d a budou se chvět všechny končiny [země]
^e + [a za všechna slova] velikášská a tvrdá

Kapitola 2

1. ^aPohled'te na nebe s jeho světly, jež se neodchylují od svých drah^b, jak každé vychází a zapadá podle svého pravidla a podle svého času, aby neporušilo *Boží* řád.
2. Pohled'te na zemi v jejích proměnách, jak se v nich od začátku do konce trvale projevuje dílo Boží^c.
3. Sledujte léto a zimu, jak je v *zimě* celá země plná vody a jak nad ní plují oblaka sesílající rosu a déšť.

(3) :Gn 8,22

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

- ^a [Uvažujte] o celém jeho díle
^b v stanovištích svých světél
^c + a všechno je pro vás viditelné

Kapitola 3

Všimněte si, jak jsou v *zimě* všechny stromy jako odumřelé a všechno listí mají opadané až na čtrnáct stromů^a, jimž listí nepadá, nýbrž ponechávají si staré od dvou do tří zim, než přijde nové.

(1) :ZPatr-Lévi 9,12

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

- ^a na nichž zůstává [...]

Kapitola 4

A popatřte i na letní dny, jak *zemi* ozařuje slunce^a v zenitu. Když vy hledáte stín a úkryt před slunečním úpalem, i země žhne plamenným žářem, takže na zemi a na skály nemůžete ani vstoupit.

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

^a [slunce] v nich pálí a žhne

Kapitola 5

1. Pozorujte, jak se stromy^a obalují zeleným listím a nesou plody^b: Toho všeho si všimněte a vezte, že *Ten*, který je věčný^b, učinil to vše pro vás^c.
2. To pro vás tvoří *Bůh* i v každém dalším roce a celé *toto* jeho dílo je mu k službám a přetrvává beze změny tak, jak Bůh stanovil^d.
3. ^eHled'te, jak moře a řeky družně spolupracují.
4. ^fVám však chybí vytrvalost v plnění zákonů Páně, naopak je porušujete a vaše klevetná ústa se zlobně protíví *Božímu* majestátu^f – vy lidé kamenného srdce nedojdete klidu.
5. A proto budete proklínat své dny a budou ukrácena léta vašeho života; čas svého zániku budete si na věky připomínat proklínáním a nedojdete žádného milosrdenství.
6. V tom čase ztratíte své jméno za to, že věčně zlořečíte všem spravedlivým, a oni vám nepřestanou spílat jako hříšníkům – vám i *všem ostatním* hříšníkům.
7. Vyvoleným však bude patřit světlo a radost i pokoj a země se stane jejich dědictvím. A vám svévolníkům bude určeno prokletí.
8. Vyvoleným bude propůjčena moudrost, a oni všichni budou žít bez hříchu, svévolnosti či pýchy; ti však, kdo jsou moudří, budou žít v pokoře.
9. Nebudou setrvávat v hříchu a do konce svého života nebudou trestáni ani nezajdou pohromami či hněvem, nýbrž naplní počet dní svého žití a zestárnou v pokoji, šťastná léta jim potrvají v hojné radosti a míru až do konce života.

(1) :Gn 1,29 (4) :Př 17,20 :Ez 3,7 :Ju 16; 1Hen 12,5n 13,1 16,4 94,6 98,11.15 99,13 101,3 102,3 103,8 Iz 48,12 57,21 (6) :Iz 65,15 (7) Ž 37,11 Mt 5,5 :Ž 25,13 (8) :Př 12,15 :Kaz 7,4 :Jr 9,22 :Ja 3,13

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

^a všechny stromy

^{b-b} k slávě pocty. Oslavujte a porozumějte všem těmto dílům

^c na věky věků učinil všechna tato díla

^d a všechno vykonává jeho slovo/příkaz

^e (3.není v aramejském zlomku)

^{f-f} Vy však jste změnili jeho dílo a přestupujete vůči němu *slovy* velikášskými a tvrdými v den (Mílik: „ústý“) nečistoty.

Kapitola 6

1. A stalo se, když v oněch dnech přibývalo lidských dětí, že se jim rodily krásné, půvabné dcery.
2. Když je andělé, synové nebes, spatřili, zatoužili po nich a řekli si: „Pojďme si vybrat ženy mezi lidskými dětmi a plodme jim potomstvo.“
3. A Semjaza, který stál v čele, řekl: „Bojím se, že se k tomu snad ani neodhodláte, vždyť sám bych pak pykal za *tento* velký hřích.“
4. Nato mu všichni pravili: „My všichni složme přísahu a zavažme se vzájemným zaklínáním, že od svého úmyslu neustoupíme a že jej určitě provedeme.“
5. Potom všichni společně přísahali a vzájemným zaklínáním se zavázali záměr uskutečnit.
6. Celkem dvě stě jich pak sestoupilo ^ana Arias, jež tvoří vrchol Chermónu^a, jak se zapřísáhli a zavázali vzájemným zaklínáním.
7. A toto jsou jména jejich vůdců^b: Semjaza, který jim stál v čele, Araki, Berameel, Kokebiel, Tamiel, Ramiel, Daniel, Ezekeel, Berakeel, Asael, Betareel, Ananel, Zekiel, Semsapeel, Setereel, Tureel, Jomjal, Arazjal. Toto jsou jejich desátníci.

(1) Gn 6,1n (2) Gn 6,2.4

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

^{a-a} ve dnech Járedových na [vrchol Chermónu]

^b jména a pořadí náčelníků andělských – archandělů – a co učili (8,3):

[KAP. 6,7
JMÉNO

Šemícháza,
Aratakíf,
Ramteél,
Kóchabíél,

Ramíél
Dáníél,
Zékíél,
Barakíél,
Asáél,
Chermóní,

Matarél,
Ananél,
Satauél,
Šamšíél,
Sachríél,
Tuníél,
Túríél,
Jómíél,
Jehadíél,

POŘADÍ

(jejich náčelník)
druhý
třetí
čtvrtý po něm
pátý po něm

sedmý
osmý
devátý po něm
desátý
jedenáctý po něm

dvanáctý
třináctý po něm
čtrnáctý po něm
patnáctý po něm

sedmnáctý
osmnáctý po něm
devatenáctý po něm
dvacátý

KAP. 8,3
UČIL}

kouzelnictví/zařikávání
znamení země

znamení hvězd

znamení
znamení hromů
dělat meče [...]
[rozplétat] kouzla a čarování
a tajemství

znamení slunce
znamení měsíce

Kapitola 7

1. A byli s nimi všichni ostatní a brali si ženy; každý si pro sebe vybral jednu a začali k nim vcházet a spát s nimi. Učili je kouzlům a čárům a obeznámili je s řezáním kořenů a *roubováním* stromů.
2. A ony počaly a porodily velké obry, jejichž výška byla tři tisíce loktů^a.
3. Tito pak snědli všechnen majetek lidí, až je lidé nebyli s to uživit.
4. Tak se obři obrátili proti lidem, aby je zhlтали^b.
5. A počali páchat zlo proti ptákům a zvířatům, plazům a rybám^c a pojídat vzájemně své maso a pít z něho krev.
6. Tu země pachatele zla obvinila^d.

(2) Gn 6,4

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

^a + kteří byli zrozeni na zemi podle jejich dětství

^b spikli se, aby zabíjeli lidi

^c + mořským

^d + [...] *co bylo* na ni učiněno/spácháno

Kapitola 8

1. A Azazeel učil lidi dělat meče^a, nože a štíty^b a drátěné košile a obeznámil je s věcmi, jež k tomu patří^c i s jejich opracováváním, s náramky a ozdobami, používáním antimonu a líčením obočí, s nejvzácnějšími a nejvybranějšími drahokamy všech barevných odstínů a s proměnlivostí světa^c.
2. Nastala velká bezbožnost a rozmohlo se smilstvo, *lidé* setrvali v hříchu a všechny jejich cesty vedly ke zkáze.
3. ^dAmiziras¹ učil všechny zařikávače a řezače kořenů, Armaros učil, jak zbavovat kouzel, Berakeel vyučoval astrologu, Kokabiel učil znamením, Tamiel astrologii a Asdareel vykládal o dráze měsíce^e.
4. Jak lidé hynuli, naříkali, a jejich hlas došel až do nebe.

¹nebo Amizerak

(1) :Gn 4,22

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

^a + železné

^b + bronzové

^{c-c} jak mají zpracovávat zlato, a o stříbře, jak je zpracovávat na náramky [...] pro [ženy]

^d viz tabulku u 6,7

^e + A všichni počali zjevovat [tajemství svým ženám]

Kapitola 9

1. Pak Míkael a Ureel a Rufael a Gabriel hleděli z nebe^a a spatřili^b mnoho krve na zemi prolité a všechno zlo^b, jemuž lidé propadli¹.
2. Říkali si mezi sebou: „Nářek hynoucí země je slyšet až k branám nebe.
3. Duše lidí vám, vy svatí v nebi, žalují a prosí: „Zjednejte nám u Nejvyššího spravedlnost.“
4. ^cŘekli Králi, svému Pánu: „^dTy jsi Pán pánů, Bůh bohů, Král králů^d. Trůn tvé slávy přetrvá věky^e a tvé jméno bude věčně svaté a slavné, neboť ty jsi požehnaný a slovutný^f!
5. Jsi tvůrce všech věcí, všemu vládneš a tvému zraku je vše odhaleno, takže všechno vidíš a nic se před tebou nemůže skrýt.

6. Pohled' tedy, co učinil Azazeel, jak naváděl ke všem nepravostem na zemi a prozradil tajemství všehomíra, jež se udála v nebi^g.
7. A vyučil kouzlům Semjazu, jemuž jsi dal moc, aby byl hlavou svým druhům.
8. A oni chodili k dcerám člověka na zemi a spali s nimi, stykem s oněmi ženami se poskvřili a neskryli před nimi ani jeden svůj hřích.
9. Ty ženy pak porodily obry, a celá země tím byla naplněna krví a zlem.
10. Hled', jak duše těch, kteří zemřeli, křičí a žalují až k bráně nebes a slyš, jak jejich úpění se stupňuje: Nemohou však uniknout zlu, které se páchá na zemi.
11. Vždyť ty víš o všech věcech, dříve než se staly, a znáš i to, co z nich pochází, avšak nám o tom *nic* neříkáš. Co jim za to máme udělat?''

¹dosl.: jež bylo na zemi spácháno (tj. jemuž byla země vystavena – nikoli místně na otázku kde? na zemi)

(1) Da 10,13,21 12,1; Da 8,16 9,21 L 1,19,26 (2) :Gn 18, 20_h (4) 1Tm 6,15 Zj 15,3 17,14; :Ef 3,21 :Zj 15, 4 (5) Jb 34,21n Ž 139,12 Da 2,22 :Mdr 1,6 (6) ::R 16, 25n (8–9) Gn 6,4 (10) :1P 3,19 (11) :Ž 139,4 :J 14,29

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

^a hleděli ze svatyně [nebeské]

^{b-b} a celou [zemí] naplněnou z[lem a] násilím

^c [A přišli] Refáel a Míkael

^{d-d} [Ty jsi] Pán náš veliký, [jsi] Pán světa/věku

^e v každém pokolení od vě[ků]

^f + posvěcení [...] na všechny [věky]

^g [jež] pro [sebe] dělá[jí] [znalci]

Kapitola 10

1. Na to Nejvyšší, Vznešený a Svatý promluvil a poslal Asereljura k synu Láchema se vzkazem:
2. „Řekni mu mým jménem: ‚Ukryj se!‘ a zjev mu konec, který se blíží: Celá země bude totiž zničena a vše, co je na ní, bude vyhlazeno.
3. A také ho pouč^a, jak může uniknout *zkáze*, aby jeho símě zůstalo zachováno po všechna pokolení^b.“

4. A Pán potom promluvil k Refáelovi: „Spoutej Azazeelovi ruku a nohu a vsad' ho do temnoty; pak otevři poušť, která je v Dudaclu, a tam ho svrhni.
5. Naval na něho špičaté a ostré kameny a pokryj ho temnotou, aby k němu neproniklo světlo.
6. Ve velký den soudu ať je uvržen do ohně.
7. A uzdrav zemi, kterou andělé zneuctili, a zvěstuj jí, že já zemi uzdravím, aby všechny děti člověka nezahynuly kvůli tajemstvím, jež jim strážcové prozradili a jimž učili své syny.
8. Celá země je zkažena učením a činy Azazeela, proto jemu přičti veškerou vinu.“
9. A Gabrielovi Pán řekl: „Vytáhni proti těmto zlotřilým ničemníkům, vyhlad' z lidského středu^c děti jejich smilstva i děti strážců. Rozeštví je proti sobě, aby se navzájem v boji pobili, neboť nemají nárok na dlouhý život.
10. *Oni*¹ se tě budou snažit uprosit, ale nic jim nebude platné, že doufají ve věčný život a že každý z nich se dožije pěti set let“.
11. Míkaelovi pak Pán pravil: „Jdi a oznam Semjazovi a^d jeho druhům, kteří se *tělesně* spojili se ženami, že se potřísnili vši jejich nečistotou.
12. ^eA až se všichni jejich synové navzájem pobijí a až^e spatří zkázu svých milovaných, svaž je pod příkrovem země na sedmdesát pokolení^f až do dne konečného soudu, kdy nad nimi bude dokonána odvěká spravedlnost.
13. V oněch dnech je pohlť útroby ohně: V pekelném žaláři² budou uzavřeni na věky.
14. A *kdokoli* bude odsouzen a od této chvíle zahyne s nimi, bude spolu s nimi spoután až do skonání mnoha pokolení^{3g}.
15. Znič všechny chlípné duše a děti strážců, neboť si ujařmili lidi.
16. Smeť z povrchu zemského všechno násilí. Ať zhyne každé zlé dílo a objeví se rostlina spravedlnosti a nevinnosti a její dílo ať přinese požehnání. Spravedlnost a čistota budou radostně nastoleny na věky.
17. Tehdy vyvážnou všichni spravedliví a budou *dlouho* žít, že zplodí tisíc^h dětí i všechny dny své mladosti i své šabaty⁴ završí v míru.
18. A v oněch dnech bude se celá země vzdělávat ve spravedlnosti, bude osázena stromy a bude naplněna požehnáním.

19. Budou na ní vysazeny všechny stromy *přinášející* radost a vinná réva, jež ponese hojné hrozny. Semeno, jež na ní bude zaseto, ponese z každé měřice deset tisíc a každá měřice oliv dá deset lisů oleje.

20. Zemi pak očisti od veškerého útlaku, nespravedlnosti a všech hříchů. *Odvrať ji* ode vší bezbožnosti a zlovůle, jež poskvřňují zemi: Z povrchu země je vyhlad'.

21. A všechny děti lidí se stanou spravedlivými a všechny národy mne budou uctívat a velebit a budou se mi klanět. Země pak bude očištěna ode vší zkaženosti a hříchů i od všech pohrom a útrap; po všechna pokolení nikdy už *je* na ni nesešlu.“

¹ij. jejich otcové ²dosl.: v mukách a ve vězení ³jiná verze (z jiného rukopisu): A jakmile bude spálen a zahyne s nimi, oni budou spoutáni až do dovršení mnoha pokolení. ⁴snad: svůj pokročilý věk

(1) Gn 5,28n (3) :Sír 44,17 (4) Lv 16,10.22 (4–5) 2P 2,4n Ju 6 :Iz 24,21n :Zj 20,1nn (6) :Zj 19,20 (13–14) :1P 3,19 :2P 2,4 (17) :Iz 65,20 (19) :Am 9,13n :Ez 34,27 (21) :Gn 8, 21 9,11

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

^a [pouč sp]ravedli[vého]

^b až do [věku]. A od něho [...] vě[ků]

^c [a do]prostřed zkázy

^d + a vše[m]

^{e-c} [že] zahynou synové jejich, a

^f + [v údolích] země až do dne velikého

^g + a v čas [soudu, jímž] budu soudit, zahynou po všechna pokolení

^h [tis]íce

ⁱ + a celá

^j 22 (není v etiopské verzi): [...] nesešlu já [na ně]

Kapitola 11

1. „A v oněch dnech otevřu pokladnice požehnání, jež jsou v nebi, abych je seslal na zemi a na dílo lidských dětí.

2. Pokoj a spravedlnost budou provázet všechna pokolení světa po všechny dny.“

(1) :Dt 28,12 (2) :Ž 85,11 :Iz 32,17

Kapitola 12

1. Dříve, než se toto přihodilo, žil Henoch skrytě a nikdo z lidských dětí nevěděl, v kterém úkrytu pobýval a co se s ním dělo.
2. A všechno jeho konání v jeho dnech mělo co činit se strážci a se svatými.
3. A já Henoch jsem velebil mocného Pána a Krále světa, když – hle! – strážcové^a mě nazvali Henochem písářem a oznámili mi:
4. „Henochu, písáři spravedlnosti, jdi a řekni nebeským strážcům, kteří opustili vznešené nebe a svaté věčné místo, kteří se poskvrnili *stykem* se ženami a jednali tak, jak jednají lidské děti: Vzali si ženy a poskvrnili se velikým zhanobením země.
5. Nenajdou pokoj na zemi ani odpuštění hříchů;^b
6. nacházejí potěšení ve svých dětech, a proto spatří smrt svých milovaných a budou nařikat nad zkázou svých dětí. Přestože budou úpěnlivě prosit, nedojdou milosrdenství ani pokoje.“

(4) 1Hen 15,1 92,1

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

^a strážce (sg)

^b + dali jste zpusožit ze[mi]

Kapitola 13

1. Henoch šel k Azazeelovi a řekl *mu*: „Nenajdeš žádný pokoj; byl nad tebou vyřčen krutý ortel – *Refáel* tě spoutá;
2. a nezakusíš útěchy, přímluvy ani milosrdenství, neboť jsi učil utlačování a sám utlačoval, rouhal se a hřešil na odiv lidským dětem.“
3. Pokračoval jsem v domlouvání všem dohromady a oni se báli a zachvátila je bázeň a chvění.
4. Naléhavě mě prosili, abych jejich jménem sepsal žádost o odpuštění a abych ji přednesl Pánu nebes.
5. Oni totiž s ním od té chvíle nemohli mluvit ani pozvednout oči k nebi zahanbeni svými hříchy, pro něž byli odsouzeni.
6. Tehdy jsem sepsal prosebný list za^a jejich duše a za jimi spáchané činy, kvůli nimž úpěnlivě prosili o shovívavost za odpuštění.

7. Odešel jsem a usedl nad vodami Danu, toho Danu, který leží vpravo západně od Chermónu, a četl jejich žádost, až jsem usnul.
8. ^bA hle, přišel na mne sen a v něm jsem měl vidění trestu^b, abych je mohl vylíčit synům nebe a pokárat je.
9. Když jsem se probudil, šel jsem za nimi, a *našel je, jak* všichni seděli pohromadě v Ubelsejaelu, jenž leží mezi Libanonem a Sene-serem, a truchlí se zahalenými tvářemi.
10. Vylíčil jsem jim vidění, jež jsem měl ve snu, a začal jim vyprávět o onom projevu spravedlnosti^c a kárat strážce nebes.

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

^a + všechny

^{b-b} [zvedl jsem] své obočí k branám chrá[mu nebeského] a uviděl jsem vidění hněvu poká[rání]

^c + vidění

Kapitola 14

1. Tato kniha je výrokem spravedlnosti a pokáráním strážců, kteří jsou podle příkazu Svatého a Velikého^a od věčnosti v onom vidění.
2. Ve svém snu jsem uzřel, co budu nyní vyprávět jazykem z masa a svým dechem, který Veliký dal lidem do úst, aby jím mluvili a v srdci rozuměli.
3. Jako on stvořil lidi a dal jim *schopnost* rozumět slovu ^bmoudrosti, tak stvořil i mne a obdařil *pravomocí* kárat^b strážce, syny nebes.
4. Když jsem sepsal vaši žádost, v mém vidění se ukázalo, že vaší úpěnlivé prosbě nebude vyhověno do skonání světa, že konečný soud nad vámi byl vyneseno a *odpuštění* se vám nedostane^c.
5. Od nynějška až do věčnosti nevystoupíte na nebesa, neboť na zemi bylo rozhodnuto, že vás spoutají až do skonání světa.
6. Před tím však uvidíte zkázu svých^d milovaných, kteří vám přestanou patřit a padnou mečem^e *přímo* před vašimi zraky.
7. Vaší prosbě za ně ani za vás nebude vyhověno a pokud jde o vás, budete plakat a mlčky prosit, ale *nedostanete* nic z toho, oč žádáte v prosbě, kterou jsem za vás sepsal.
8. Zjevilo se mi vidění, *jež vypadalo* takto: Volala mě oblaka a volala

mě mlha, běh hvězd a blesky mě hnaly kupředu, větry mi ve vidění daly křídla a povznesly mě nahoru do nebes.

9. A šel jsem, až jsem se přiblížil ke stěně z křišťálu obklopené ohnivým jazykem, a to mě vyděsilo.

10. Vešel jsem do ohnivého jazyka a přiblížil se k velkému domu z křišťálu, jehož zdi byly jako mozaiková podlaha z křišťálových dlaždic a jehož základy byly *rovněž* z křišťálu^f.

11. Jeho strop byl jako hvězdná obloha *plná* blesků s ohnivými cheruby uprostřed a jejich nebesa byla *průzračná* jako voda.

12. Okolo zdi plál oheň a *rovněž* v jeho bráně planuly plameny.

13. I vstoupil jsem do onoho domu; byl horký jako oheň a *zároveň* studený jako led – nebylo v něm radosti života: Padla na mne bázeň a zmocnilo se mě chvění.

14. A jak jsem se třásl, padl jsem na tvář a zřel ve vidění:

15. Hle, byl tu i jiný dům, větší než první. Všechny jeho brány byly přede mnou otevřeny a byl vystavěn z ohnivých jazyků.

16. Vynikal tak všestrannou nádherou, skvělostí a velikostí, že jeho lesk a rozměry nelze popsat.

17. Měl základy i strop z plamenů a nad nimi svítily blesky a třpytila se hvězdná obloha.

18. Spatřil jsem v něm honosný trůn: Vypadal jako z jinovatky, oblévala ho záře slunce a *ozývaly se tam* hlasy cherubů.

19. Zpod trůnu vycházely proudy planoucího ohně, takže se naň nedalo hledět.

20. A na něm seděl Veliký Vznešený; jeho šat byl zářivější než slunce a bělejší než padlý^s sníh.

21. Žádný z andělů nemohl vstoupit a pohledět do tváře Skvělého a Vznešeného a žádný smrtelník se naň nemohl podívat.

22. Kolem něho planul oheň, jehož plameny stály před ním, a nikdo z těch, kdo ho obklopovali, se k němu nemohl přiblížit: Bylo jich před ním deset tisíc krát deset tisíc, on však žádné *jejich* rady nepotřeboval.

23. A velesvatí, kteří mu byli nablízku, se v noci nevzdalovali ani od něho neodcházeli.

24. Až do té doby jsem měl tvář zahalenu závojem a chvíli jsem se. Vtom mě Pán svými ústy zavolał a řekl mi: „Přistup sem, Henochu,

a naslouchej mým svatým slovům.“ A pozvedl mě a nechal přijít až k bráně, avšak nevzhlédl jsem od země.

(3) :IK 6,3 (10–11) :Ez 1,22 (18–20) :Iz 6,1 :Da 7,9n :Zj 4,2–6 (21) 1Tm 6,16 (22) :Da 7,10 :Mt 26,53 :Zj 5,11 (24) :Da 10,15 :L 18,13 :24,5

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

^a + ve snu, jež jsem já [snil]

^{b-b} [slo]vům poznání, mne určil a udělal a stvořil, abych pokáral

^c + a rozhodnutím [proti] vám [...]

^d + synů a majetků vašich

^e + zkázy

^f + a ze sněhu podlaha

^g + veliký/veškerý

Kapitola 15

1. Mocným hlasem mi řekl: „Slyšel jsem tě, Henochu, muži spravedlivý a písaři spravedlnosti. Nestrachuj se a přístup bliž a vyslechni mne.
2. Jdi a strážcům nebes, kteří tě vyslali, aby ses za ně přimluvil, vyříd': Vy se máte přimloutvat za lidi, a ne lidé za vás.
3. Proč jste opustili vysoká, svatá, věčně trvajcí nebesa a znečistili se tělesným stykem s dcerami lidí a vzali si je za ženy, chovali se jako děti země a zplodili obry jako své syny.
4. Vy však netělesní svatí a věčný život žijící jste se s ženami poskvmili, zplodili jste děti tělesnou krví a toužili po lidské krvi: Tak jste zplodili tělo a krev, jako je plodí ti, kdo jsou smrtelní a hynoucí.
5. Ženy jsem jim dal proto, aby je oplodňovali, aby se z nich rodily děti a aby jim tak na zemi nic nechybělo.
6. Vy však jste od původu duchové, obdaření věčným životem a nepodléhající smrti po všechna pokolení světa.
7. Žen se vám nedostalo proto, že nebeští duchové obývají nebesa.
8. Nyní však obři, zrození z duchů a lidských těl, budou na zemi nazýváni zlými duchy a jejich obydlí bude na zemi.
9. Takto vzniklí zlí duchové jsou tedy stvořeními shůry a mají původ ve svatých strážcích. Na zemi se stanou zlými duchy a tak budou i nazýváni.

10. Duchové nebes obývají nebesa, zatímco duchové země, kteří jsou zrozeni na zemi, mají na zemi i svůj přbytek.

11. Duchové obrů budou utlačovat, hubit, napadat, válčit a přinášet zkázu lidem na zemi a budou zdrojem jejich hoře; nebudou se živit žádným jídlem, nebudou pocíťovat žízeň a budou neviditelní.

12. A tito duchové budou bojovat proti dětem lidí a proti ženám, neboť z nich pocházejí.^a

(2) :Jb 33,23n :Zj 8,3 (4) :Mt 16,17 (6-7) Mt 22,30 Mk 12, 25 (8) :Mt 8,31 :12,45 :Mk 5,12 :L 7,21

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

^a ke k. 15 – 21 zlomky nejsou

Kapitola 16

1. Ve dnech pobíjení a usmrcování obrů, kdy duchové opustí jejich těla, aby hubili bez soudu, budou tak konat až do dne, kdy nad strážci a svévolníky bude konán zánik velkého světa.

2. A nyní vyříd strážcům, kteří tě za mnou vyslali s žádostí o přimluvu, a kteří byli dříve v nebi:

3. „Nuže, byli jste v nebi, a i když vám prozatím nebyly zjeveny skryté věci, poznali jste ničivá tajemství, která jste v tvrdosti svých srdcí prozradili ženám. Znajíce tato tajemství ženy a muži rozmnožují na zemi zlo.“

4. Proto jim řekni: „Nedojdete pokoje.“

Kapitola 17

1. Oni mě pak odnesli na jedno místo, kde bylo něco jako planoucí oheň, a když chtěli, přijali lidskou podobu.

2. A odvedli mě na bouřnou horu, jejíž vyčnívající vrchol se dotýkal nebe.

3. Na jeho okrajích jsem uviděl místa světla a hromu, v jeho hlubině pak ohnivý luk se šípy v jejich toulci a ohnivý meč se všemi blesky.

4. Odnesli mě k zurčící bystřině u západního ohně, který ohlašuje každý západ slunce.
5. A přišel jsem k ohnivě řece, jejíž plameny proudí jako voda a jež se vlévá do velkého jezera na západě.
6. Uviděl jsem všechny veletoky, dostal se až k velké temné propasti a odebral jsem se tam, kam putuje každé tělo.
7. Uviděl jsem pohoří zimní tmy a místo, z něhož se vylévají vody všech hlubin.
8. A viděl jsem místo, kde všechny řeky země ústí do hlubin.

(3) :1Hen 41,5; Abk 3,9 (6) :Jb 30,23 (7) :Gn 7,11

Kapitola 18.

1. Uviděl jsem zásobárny všech větrů a viděl jsem, jak *on* jimi vybavil celé stvoření a základy země.
2. Uviděl jsem úhelné kameny země a spatřil čtyři větry, které nesou zemi a podpírají klenbu nebes.
3. Uviděl jsem, jak větry jako sloupy nebes rozpínají nebeskou klenbu a vanou mezi nebem a zemí.
4. Uviděl jsem větry, které otáčejí nebesy a zastavují kroužení slunce i všech hvězd tím, že jim dávají zapadnout.
5. Uviděl jsem na zemi i větry, které přinášejí oblaka; uviděl jsem cesty andělů; uviděl jsem nahoře na okrajích země nebeskou klenbu.
6. A ubíral jsem se směrem na jih do míst se sedmi horami, kde se to jen blyštělo z drahocenných kamenů, tři na východě a tři na jihu;
7. východně *ležely* hory, z nichž jedna byla z barevného kamene, druhá z perel a třetí z antimonu; hory, jež *se nacházely* jižně, byly z červeného kamene.
8. Prostřední z nich pak dosahovala až k nebesům jako alabastrový Boží trůn, jehož hrot byl ze safíru.
9. Na všech horách jsem uviděl planoucí oheň.
10. A spatřil jsem tam *jedno* místo přímo naproti velké zemi, kde se spojují nebesa.

11. Uviděl jsem hlubokou propast se sloupy nebeského ohně a mezi nimi jsem zahlédl bezpočet sestupujících ohnivých sloupů, které se netyčily ani do výše, ani neklesaly do propasti.

12. A nad onou propastí jsem uviděl místo, nad nímž nebyla žádná nebeská klenba a pod nímž nebyl žádný zemský základ; nebyla na něm žádná voda a žádní ptáci, bylo to místo pusté a hrůzostrašné.

13. Dále jsem tam uviděl sedm hvězd v podobě velkých ohnivých hor, které se mi jevily jako duchové. Ti mě naléhavě prosili.

14. Anděl pravil: „Toto je to místo, kde končí nebe a země; slouží jako vězení pro hvězdy a nebeské vojsko.

15. Hvězdy, které krouží nad ohněm, porušily před svým vyjitím Hospodinovo přikázání, neboť se nedostavily ve stanovený čas.

16. On se na ně rozzlobil a uvěznil je až do doby, kdy vyprší jejich trest v roce, který není znám.“

(2) :Jb 38,6; :Ž 75,4 (4) 1Hen 72,5 73,2 (5) :Jb 37,16 :Ju 12 (8) :Ez 1,26 (11) :Ex 13,22 :Zj 10,1 (13–14) :Zj 8,8 (14) :Iz 24,21 (15–16) :Ju 13

Kapitola 19

1. Ureel mi řekl: „Sem budou předvedeni andělé, kteří spali se ženami, i jejich duchové v různých podobách, za to, že znečistili lidstvo a navedli je k uctívání démonů jako bohů; *zde budou stát až do dne velkého soudu, kdy budou odsouzeni k vyhlazení.*

2. A pokud jde o jejich ženy, které zavedly anděly nebes na zcestí, dopadne to s nimi stejně jako s jejich druhy.“

3. Já, Henoch, měl jsem vidění o konci všech věcí, a žádný z lidí neuvidí to, co bylo dáno vidět mně.

(1) :Zj 12,9 :20,2n; Dt 32,17 Ž 106,36 Zj 9,20

Kapitola 20

1. Toto jsou jména svatých andělů, kteří stojí na stráž:

2. Ureel, první ze svatých andělů, *anděl bdící nad světem a podsvětím.*

3. Refáel, druhý ze svatých andělů, *anděl bdící* nad dušemi lidí.
4. Ragueel, třetí ze svatých andělů, který trestá svět a svítící nebeská tělesa.
5. Míkael, čtvrtý ze svatých andělů, *anděl bdící* nad ctnostmi lidí, dohlížitel nad lidmi.
6. Saraqael, pátý ze svatých andělů, *anděl bdící* nad dušemi lidských dětí¹, jež zhřešily.
7. Gabriel, šestý ze svatých andělů, *anděl bdící* nad rájem, hady a cheruby.

¹dosl.: lidí

(3) Tób 12,15 (5) Da 10,13.21 12,1 (7) Da 8,16 9,21 L 1,19.26; :Gn 3,24

Kapitola 21

1. Šel jsem kolem až k místu, kde vládl chaos¹.
2. A spatřil jsem tam něco úděsného: Neviděl jsem ani nebesa nahoře, ani pevně založenou zemi dole, nýbrž místo bez ladu a skladu, vzbuzující hrůzu.
3. Zde jsem uviděl sedm hvězd na nebi dohromady svázaných jako velké hory a plápolajících ohněm.
4. Nato jsem řekl: „Čím se prohřešily, že sem byly takto spoutané uvrženy?“
5. Tu promluvil Ureel, jeden ze svatých andělů, jenž byl se mnou a byl jejich představeným. Řekl: „Zvědavý Henochu, proč se ptáš a chceš zvědět příčinu?“
6. Toto jsou hvězdy, které porušily Hospodinovo přikázání a budou zde spoutány, dokud se nenaplní deset tisíc věků, tedy počet dní jejich provinění.“
7. A odtamtud jsem šel k jinému místu, jež bylo ještě úděsnější než ono, a uzřel strašlivou věc: Plápolal tam velký žhnoucí oheň a to místo bylo rozštěpeno až k propasti a bylo plné obrovských ohnivých sloupů sestupujících do jejího nitra; rozlohu ani velikost toho místa jsem nebyl s to obhlédnout ani užít, kde začíná.

8. Pak jsem řekl: „Jak hrůzný a odporný je pohled na toto místo!“
9. Tehdy Ureel, jeden ze svatých andělů, jenž byl se mnou, se zeptal: „Proč jsi tak vylekán a zděšen tváří v tvář tomuto děsivému místu utrpení?“
10. A řekl: „Toto místo je žalářem andělů, kteří jsou tu navždy uvězněni.“

¹ dosl.: nic nebylo dokončeno

(1) :Gn 1,2 (3) :Zj 8,8 (6) :Ju 13

Kapitola 22

1. Odtamtud jsem šel k jinému místu a on mi ukázal na západě obrovskou vysokou horu, mohutnou skálu a čtyři líbezná místa.
2. Uvnitř byl v hloubce prostranný *prostor* dokonale hladký, tak hladký jako něco, co se koulí, na pohled hluboký a temný.
3. Tehdy Refáel, jeden ze svatých andělů, který byl se mnou, mi řekl: „Tato líbezná místa, na nichž jsou shromážděni duchové zemřelých duší, byla stvořena k tomu, aby se zde shromažďovaly všechny duše dětí člověka.
4. ^aTato místa slouží jim za přibytěk do dne jejich soudu v stanovenou dobu, jež potrvá tak dlouho, dokud je nestihne velký soud^a.“
5. ^bA uviděl jsem duchy zemřelých lidských dětí a jejich hlas pronikal až k nebesům a žaloval^b.
6. Tehdy jsem se zeptal anděla Refáela^c, jenž byl se mnou: „Čí je ten duch, jehož hlas tak proniká *až k nebesům* a žaluje?“
7. On mi odpověděl: „Je to duch vyšlý z Ábela, kterého zabil jeho bratr Kain, a ten bude vytrvale žalovat, dokud jeho¹ símě nebude vyhlazeno z povrchu země a nevymizí ze semene lidského.“
8. A tehdy jsem se zeptal na něho a na soud nad všemi *ostatními*: „Proč jsou od sebe vzájemně odděleni?“
9. On mi odpověděl: „Tyto tři *skupiny* jsou odděleny *proto*, aby rozlišily duchy zemřelých. Duše spravedlivých jsou odděleny *od ostatních*, a to pramenem vody a světlem nad ním.“

10. Podobně jsou *rozlišeni* i hříšníci, když zemřou a jsou pochováni v zemi, aniž byl nad nimi za jejich života vynesen rozsudek.

11. Zde budou jejich duše prodlévat odděleně ve velkých mukách, *a to* až do posledního dne soudu, a stihne je trest a muka zlořečených na věky. Jejich duše tam budou spoutány po věky až do dne odplaty.

12. Takovému rozdělení jsou podrobena duše těch, kdo si stěžují a vystavují na odiv svůj zánik *poté*, co byli usmrceni za dnů hříšníků.

13. Takto se naloží s dušemi lidí, kteří nežili spravedlivě, ale hřešili zlým jednáním²: Budou odsouzeni spolu s hříšníky, jako jsou oni sami^d; v den soudu však jejich duše nezemřou^d, ale ani odsud neodejdou.“

14. Tehdy jsem velebil Pána slávy slovy: „Pochválen buď^e můj Pán, Pán spravedlnosti, jenž vládne do konce věků.“

¹tj. Kainovo ²dosl.: hříšníky dokonalými v hříšném jednání

(9) :Žd 12,23 (9–12) L 16,26 :Mt 25,41 (11) Ju 6

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

^{a-a} A hle, tyto jsou jeskyně pro místo uvěznění, tak byly udělány pro den, kdy budou souzeni a pro čas dne konce velikého soudu, jenž bude nad nimi vykonán.

^{b-b} Tam jsem uviděl ducha mrtvého člověka, jeho žaloba a jeho nářek stoupaly až k nebesům a křičely a žalovaly.

^c [Refae]la, strážce a světce

^{d-d} nebudou poškozeny v den soudu

^e Požehnán buď soud spravedlivý [...] Pán slávy

Kapitola 23

1. Odtud jsem šel^a na západ k jinému místu, které bylo až na konci země.

2. A uviděl jsem žhnoucí oheň, který neustále planul a ve svém běhu nepolevoval ani ve dne, ani v noci, nýbrž pravidelně ubíhal.

3. Já jsem se zeptal: „Čím to je, že nikdy neustává?“

4. Nato mi odpověděl Raguel, jeden ze svatých andělů, jenž byl se mnou: „Hořící oheň, který jsi viděl ubíhat směrem na západ, je ohněm všech nebeských světél.“

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

^a byl jsem dopraven

Kapitola 24

1. Odtud jsem šel k jinému místu na zemi a on mi ukázal ohnivou horu^a, která dnem i nocí plála.
2. Přiblížil jsem se k ní a spatřil sedm překrásných, od sebe odlišných hor a skvostné kameny velikolepé jako celek, úchvatné na pohled a upoutávající svým vzhledem: tři kameny k východu, pevně *posazené* na sobě, a tři k jihu, rovněž jeden na druhém; *byla tam* tři hluboká klikatá údolí, která se vzájemně nedotýkala.
3. Mezi nimi se tyčila sedmá hora a všechny hory svými návršími připomínají sedadla trůnu, obklopeného vonným stromovím.
4. V něm byl strom, jehož vůni jsem ještě neznal; žádný strom z nich, ani žádné jiné stromy nebyly takové jako on: Vydával vůni nad všechny vůně; jeho listí a květy nikdy neuvadnou a kmen neuschne, jeho krásné plody vypadají jako datle palmy.
5. Poznamenal jsem: „Tenhle strom je překrásný, krásný na pohled, má rozkošné listy a jeho plody neobyčejně lahodí oku.“
6. Tu odpověděl Míkael, jeden ze svatých a vážených andělů, který stál v jejich čele a byl se mnou.

(5) Gn 2,9

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

^a hořící roviny mezi ni[mí] (horami)

Kapitola 25

1. Privil mi: „Henochu, proč se zajímáš o vůni toho stromu a co se tím chceš dozvědět?“
2. Nato jsem mu já, Henoch, odpověděl: „O tom všem bych se chtěl dozvědět, především však o tom stromu.“
3. A on mi odpověděl: „Vysoká hora, kterou vidíš v dáli a jejíž vrchol se podobá trůnu Páně, je trůnem, kde bude sedět on, Svätý a Vznešený, Pán slávy, věčný Král, dříve než sestoupí, aby ve své dobrotivosti navštívil zemi.“

4. Žádnému smrtelníkovi není dovoleno dotknout se tohoto vonného stromu, a to až do velkého dne soudu, kdy on vykoná trest a způsobí konec všemu na věky; tento strom pak obdrží spravedliví a pokorní.
5. Z jeho plodu bude dán život vyvoleným; pak bude přesazen na svaté místo na severu ke svatyni Pána, věčného Krále.
6. Pak je zalije veliká radost a štěstí; vstoupí do svatého přibytku, jehož libá vůně je prostoupí do morku kostí a oni se budou na zemi těšit dlouhému životu, jakým žili tvoji otcové, a za jejich dnů je nepostihne žádný zármutek ani bolest ani utrpení ani jakákoli pohroma.“
7. Velebil jsem Pána slávy, věčného Krále, za to, že pro spravedlivé připravil takovou *odměnu*, a slíbil, že jim ji dá.

(4) :Gn 2,17 (5) Zj 2,7 22,2.14 (6) :Iz 65,19n

Kapitola 26

1. Odtud jsem šel do vnitrozemí a uzřel jsem tam požehnané a vzkvétající místo^a; ze stromu tam vyrůstaly větve, které zapustily kořeny rozdělené na části. Spatřil jsem tam *jednu* svatou horu a pod ní směrem na východ říčku tekoucí na jih.
2. Východním směrem jsem uviděl jinou stejně vysokou horu a mezi oběma hluboké a úzké údolí, jímž protékala říčka podél okraje té hory.
3. Na západ od této byla další hora, nižší^b než předchozí a nepřilíš strmá; u jejího úpatí se mezi oběma horami rozkládalo údolí; další hluboké a pusté údolí bylo na konci všech tří.
4. Všechna tato hluboká a úzká údolí *byla* z tvrdé skály; byly v nich zasazeny stromy.
5. Užasl jsem nad těmi skalami, užasl jsem i nad tím údolím. Všim jsem byl velmi udiven.

(1) :Ez 47,7nn :Zj 22,2

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

^a + [na něm]ž byly stro[my]

^b vyšší

Kapitola 27

1. Tehdy jsem řekl: „K čemu je dobrá tato požehnaná a stromy zcela porostlá země a toto hrůzyplné údolí uprostřed?“
2. Na to mi odpověděl Ureel, jeden ze svatých andělů, jenž byl se mnou: „Toto údolí je pro ty, kteří jsou navždy prokleti; zde budou soustředěni všichni, kdo se rouhají Bohu a urážejí jeho slávu; v tomto místě soustředění si budou odpykávat svůj trest.“
3. V jejich posledních dnech dojde k spravedlivému soudu nad nimi, a tak tomu bude po všechny dny až na věky; a zde ti, kdo došli milosrdenství, budou velebit Pána slávy, věčného Krále.
4. V den soudu nad oněmi budou jej *tito* velebit pro milosrdenství, jímž se jim dostalo *šťastnějšího osudu*.“
5. Znovu jsem velebil Pána slávy, oslavoval ho a s důkuvzdáním chválil jeho vznešenost.

(1–2) :Jr 19,5nn

Kapitola 28

1. Odešel jsem pak na východ do hor v poušti a neviděl nic než rovinu.
2. Byla plná stromů téhož semene, přes něž v proudech stékala voda.
3. Bylo tam vidět mnoho toků, které se valily jak na sever, tak na západ, a odevšud stoupala voda a rosa.

(3) :Gn 2,6

Kapitola 29

1. Pak jsem odešel k jinému místu, *ležícímu* stranou té roviny, na východním úpatí horstva.
2. Uviděl jsem tam stromy soudu, hlavně ty, jež vydechují vůni^a kadidla a myrhy, a šlo o stromy stejného druhu.

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

^a jež vyslzovaly/vykapávaly vůně

Kapitola 30

1. ^aPoblíž nich, nad východní horou, jsem spatřil ještě jiné místo – údolí *napájené* nevyčerpatelnými vodami.
2. Uviděl jsem krásný strom, podobný vonnému stromu lentišku^b.
3. Na úbočích oněch údolí jsem zpozoroval libovonný skořicovník.^c Když jsem jimi prošel, dospěl jsem až k východu.

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

^a [A za] nimi jsem pokračoval dále

^b + [n]a němž *byly* rákosy dobré/krásné, z nichž vůně, jež [...]

^c A dále od údolí

Kapitola 31

1. Spatřil jsem další hory, ^aporostlé stromy, z nichž^a vytékalo něco jako nektar. Jejich jméno je Serera a Kelbene¹.
2. A nad nimi^b jsem viděl jinou horu, na níž rostly stromy aloe a ty stromy^c byly plné tvrdých ořechů ^dpřipomínajících mandle^d.
3. Kdo ty plody ochutnal, pocítil chuť nad všechny libé vůně^e.

¹ Sarira Galbanum

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

^{a - a} a také na nich jsem viděl strom, [z] něhož

^b [A] za těmi horami

^c [...] a všechny stromy na ní

^d a podobaly se skořápkám ma[ndlí]

^e + [...] silněj[ší] koření vonné; když se rozetrou ty skořápky [...]

Kapitola 32

1. Když jsem ty libé vůně okusil, uzřel jsem na severu^a sedm hor^b plných libovonného nardu a s mnoha ^cvonnými stromy^c, skořicovníky a pepřovníky.
2. ^dOdtud jsem pak šel přes vrcholy hor dále na východ^d, ^epřeplul jsem Eritrejské moře^e a^f daleko za ním jsem minul anděla Zutaela.

3. Dorazil jsem do zahrady spravedlnosti, kde jsem mezi stromy spatřil^s mnoho rašících a krásně vonících stromů^h, vzrostlých, neobyčejně půvabných a vznešených, jakož i strom moudrosti, který propůjčuje velkou moudrost těm, kdo z něho jedí.
4. Vypadá jako rohovník a jeho plody jsou lákavé jako hrozny vína. Vůni tohoto stromu je cítit na velkou dálku.
5. Řekl jsem: „Jak útěšný je pohled na tento krásný strom!“
6. A svatý anděl Refáel, jenž byl se mnou, mi na to řekl: „Toto je strom moudrosti, z něhož kdysi jedli tvůj praotec a tvá pramáti, aby se naučili moudrosti. Když to otevřelo jejich oči a oni poznali, že jsou nazí, byli ze zahrady vyhnáni.“

¹ dosl.: překročil jsem

(3) Gn 2,9 (4–5) Gn 3,6 (6) Gn 3,6n.23

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

^a jakoby na severovýchod od nich

^b [...] hory jiné [...]

^{c-c} lentišky

^{d-d} dostal jsem se na východ od všech těch hor

^{e-e} byl jsem přepraven nad Rudým mořem

^f + překročil jsem nad temnotou

^g a viděl jsem z [dálky]

^h + odlišných [jeden od druhého]

Kapitola 33

1. Odtamtud jsem odešel až k okraji země a tam jsem uviděl velká zvířata, z nichž každé se lišilo od druhého, i ptáky navzájem odlišné svým vzhledem, krásou a zpěvem.
2. Na východ od míst s touto zvěří jsem spatřil konce země, o něž se opírají nebesa; brány nebes byly otevřeny.
3. A viděl jsem, jak vycházejí nebeské hvězdy, a počítal brány, kudy vystupovaly, a zapisoval si všechny jejich východy – u všech hvězd jednotlivě podle toho, jaký byl jejich počet, jméno, konjunkce a poloha, i podle jejich období a měsíců, jak mi to ukázal anděl Urael, který byl se mnou^a.

4. On mi všechno předvedl a pro mne zaznamenal; navíc u jména každé hvězdy popsal ^bjejí zákonitosti a začlenění^b.

(3) :1Hen 72–82

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

^a [...jeden ze] strážců

^{b-b} podle jejich oddílů (?) k jejich *stanoveným* časům

Kapitola 34

1. Odtud jsem pak odešel k okrajům země a tam na jejích koncích jsem byl svědkem mocného úkazu.
2. V nebi jsem tam uviděl tři otevřené brány; z každé z nich vycházejí severní větry; když dují, jsou chladna a krupobití, mrzne, padá sníh, rosa nebo prší.
3. Z jediné brány vane dobrý vítr; když však fouká z obou bran, vzniká prudká vichřice, která působí neštěstí a utrpení.

Kapitola 35

1. Potom jsem odešel na západ k okrajům země a tam jsem uviděl tři otevřené nebeské brány, podobné těm, které jsem *později* spatřil na východě^a.

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

^a [...] jejich počet [...]

Kapitola 36

1. Odtud jsem odešel na jih k okrajům země a tam jsem uviděl tři otevřené nebeské brány, odkud vycházejí jižní větry^a, vánek, rosa i déšť.
2. Pak jsem odešel k východním okrajům nebes a spatřil tam tři nebeské brány otevřené směrem k východu a nad nimi menší brány.

3. Skrze každou z oněch menších bran procházejí nebeské hvězdy a putují na západ po vytčené cestě.
4. Když jsem to spatřil, velebil jsem *jej* a pokaždé tak velebím Pána slávy za to, že vykonal tak velké a pozoruhodné divy, aby ukázal velikost svého díla andělům a duším lidí, aby ti i oni velebili jeho dílo a všechno jeho stvoření, aby užřeli působení jeho moci, klaněli se velkému dílu jeho rukou a na věky ho velebili.

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

^a jižní vítr (sg)

Kapitola 37

1. Druhé vidění, které měl Henoch, syn Jereda, syna Maleleelova, syna Enóšova, syna Šétova, syna Adamova.
2. Takto začínají slova moudrosti; zesílil jsem svůj hlas, abych je zvěstoval a předal těm, kteří obývají zemi; slyšte, vy lidé pokolení minulých, přítomných i budoucích, a vyslechněte svatá slova, která pronesu před Pánem duchů.
3. Bylo by lepší povědět *to* jenom lidem ze starších časů, avšak kořeny moudrosti nechci odepřít ani lidem později *narozeným*.
4. Až dosud Pán duchů nikdy nepředal takovou moudrost, jaká se dostala mně podle stupně mého umu a podle vůle Pána duchů, který mi propůjčil úděl věčného života.
5. Tři podobenství, která jsem se dozvěděl, vyličím silným hlasem těm, kdo žijí na zemi.^a

(2) Nu 16,22 27,16 (3) :1K 2,6n

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

^a ke kap. 37–75 zlomky nejsou

Kapitola 38

1. Podobenství první. Až budou shromážděni spravedliví a hříšníci až budou souzeni za své viny a vyhlazeni z povrchu zemského,

2. až Spravedlnost¹ vystoupí před zraky vyvolených spravedlivých, kteří konají bohulibé skutky, a světlo až se zjeví spravedlivým a vyvoleným, kteří sídlí na zemi, kde pak bude přibýtek hříšníků a kde místo spočinutí těch, kdo Pána duchů zradili? Raději kdyby se byli vůbec nenarodili.

3. Až budou zjevena tajemství spravedlivých, pak dojde na soud s hříšníky, kdy svévolníci budou odděleni od spravedlivých a vyvolených.

4. Od nynějška ti, kdo dosud ovládají zemi, nebudou mít vrch ani moc a nebudou moci pohledět do tváře svatých, vždyť světlo Pána duchů se odráží jen ve tváři svatých, spravedlivých a vyvolených.

5. Králové a mocní pak budou zbaveni vlády a předáni do rukou spravedlivých a svatých.

6. A od té doby za ně nikdo nebude prosit o milost u Pána duchů, neboť jejich život dojde k svému konci.

¹je možné, že je to označení Mesiáše – Spravedlivého; sr Sk 3,14 7,52 22,14

(1) :Mt 25,34.46 (2) :Mt 26,24par. (3) :Mt 13,11par.(?)

Kapitola 39

1. V oněch dnech dojde k tomu, že vyvolené a svaté děti sestoupí z vysokých nebes a jejich símě splyne s dětmi lidskými.

2. Tehdy Henoch obdržel knihy závisti a hněvu a knihy neklidu a zmatku. „Milost jim nebude udělena,“ řekl Pán duchů.

3. Mne pak v oněch dnech oblaka a vichry odvály pryč ze zemského povrchu a přemístily na konec nebes.

4. Zde jsem měl jiné vidění, uviděl jsem obydlí svatých a místa spočinutí spravedlivých.

5. Zde mé oči viděly místa, kde bydlí spolu s jeho spravedlivými anděly, a místa, kde odpočívají spolu se svatými. Ti pak prosili a přimlouvali se v modlitbách za děti lidí a spravedlnost je omývala jako voda a milosrdenství se na ně snášelo jako rosa na zemi; a tak to mezi nimi bude na věky.

6. A na tomto místě mé oči spatřily Vyvoleného spravedlnosti a víry, který dá v ony dny zavládnout spravedlnosti a bezpočet spravedlivých a vyvolených přijme k sobě na věky.
7. Pod křídly Pána duchů jsem pak uviděl jeho přibytěk, kde všichni spravedliví a vyvolení se před ním skví jako světla ohně. Jejich ústa jsou plna slov děkůvzdání a jejich rty velebí jméno Pána duchů. Spravedlnost a čestnost před ním nikdy neskončí.
8. Zde jsem si přál pobývat a moje duše zatoužila po tomto přibytku; sem byl už předtím umístěn můj podíl, neboť tak mi bylo předurčeno Pánem duchů.
9. V oněch dnech jsem jméno Pána duchů velebil chvalořečením, neboť velebit a chválit mě pověřil on z vůle Pána duchů.
10. S očima utkvěle spočívajícíma na tom místě jsem jej po dlouhou dobu velebil a chválil slovy: „Blahoslavený budiž veleben od počátku až do skonání světa.“
11. Pro něho není žádný konec. On ví, čím je svět, daleko dříve, než ho stvořil, od pokolení minulých k pokolením, která teprve přijdou.“
12. Kdo stojí bdělí před tvou slávou, velebí tě a chválí slovy: „Svatý, svatý, svatý je Pán duchů, oživuje zemi duchy.“
13. Na vlastní oči jsem zde spatřil všechny ty, kteří bdělí stáli před ním a velebili ho slovy: „Bud' veleben a jméno Pána budiž pochváleno na věky věků.“
14. Tvář se mi natolik proměnila, že jsem se už dále nemohl dívat.

(4) :L 16,9 :J 14,2 (6) Iz 42,1 L 23,35 (12) :Iz 6,3 :Zj 4,8

Kapitola 40

1. Potom jsem uviděl nespočet tisícíhlavých *zástupů*, jak předstupují před Pána duchů.
2. Uviděl jsem, jak Pána duchů obklopují ze čtyř stran čtyři postavy odlišné od těch, které bděly, a uslyšel jsem i jejich jména, *neboť* anděl, který mě provázal, mi řekl, jak se jmenují, a zjevil mi i všechna další tajemství.

3. Slyšel jsem hlasy oněch čtyř postav, jak vzdávaly chválu před Pánem slávy. První hlas na věky velebil Pána duchů.
4. Druhý hlas velebil Vyvoleného a vyvolené, kteří se přimkli k Pánu duchů.
5. Třetí hlas se přimlouval a modlil za ty, kdo obývají zemi, a úpěnlivě se modlil ve jménu Pána duchů.
6. Čtvrtý hlas zapuzoval satany a odháněl je od Pána duchů, aby nemohli obviňovat ty, kdo obývají zemi.
7. Nato jsem se zeptal anděla pokoje, který mi jako můj průvodce vysvětlil vše, co *mi* bylo skryto: „Kdo jsou ony čtyři postavy, které jsem viděl a slyšel a jejichž slova jsem si zapsal?“
8. A on mi řekl: „Tento první je slitovný a trpělivý Míkael; druhý, *ustanovený* nad všemi nemocemi a ranami dětí člověka, je Refáel; třetí, *ustanovený* nad všemi *zlými* silami, je Gabriel; čtvrtý, *ustanovený* nad pokáním a nadějí těch, kteří budou mít podíl na věčném životě, má jméno Fanuel.“
9. To jsou oni čtyři andělé Pána duchů a ony čtyři hlasy, které jsem tenkrát slyšel.

(1) :Da 7,10 :Zj 5,11 (2) :Zj 4,6 (3) :Zj 4,8 (7) 1Hen 52,5 53,4 54,4 56,2 (8) Da 10,13.21 12,1; Tób 12,15; Da 8,16 9, 21 L 1,19.26; :Mt 19,29

Kapitola 41

1. Potom mi bylo dáno poznat všechna tajemství nebes a uzřít, jak je rozděleno království a jak skutky lidí jsou váženy na vahách.
2. Uviděl jsem přibytky vyvolených a přibytky svatých a na vlastní oči jsem spatřil všechny hříšníky, jak byli odtamtud vyháněni proto, že zapřeli jméno Pána duchů. Za trest od Pána duchů byli odvlékáni.
3. A moje oči tam uzřely tajemství blesku a hromu a tajemství větrů, jak se rozdělují, aby vanuly nad zemí, a tajemství oblaků a rosy; a tam jsem viděl, odkud vycházejí a kde se sytí prachem země.
4. Spatřil jsem tam i uzavřené komory, z nichž jsou vypouštěny větry, komoru krup a větrů a komoru mlhy a oblaků, jež se z ní vznášejí nad zemí od počátku světa.

5. Uviděl jsem komory slunce a měsíce, odkud vycházejí a kam zacházejí při svém slavném návratu, jak jedno *těleso* je skvostnější impozantností své oběžné dráhy a jak ani jedno nevybočuje ze své dráhy a nic nepřidává ke své dráze ani z ní nic neubírá a jak jedno druhému zachová věrnost, dodržujíc zákon.

6. Nejprve vychází slunce a putuje svou cestou podle příkazu Pána duchů, jehož jméno je mocné na věky.

7. Potom i měsíc prochází skrytou i viditelnou cestou na své pouti ve dne i v noci a obě *tělesa* stojí v protiváze před Pánem duchů. Nepřestávají mu vzdávat díky a velebit ho, neboť vzdávání díky je pro ně odpočinkem.

8. Slunce může střídavě prospívat a škodit a měsíc na své dráze může být zároveň světlem pro spravedlivé a temnotou pro hříšníky z rozhodnutí Pána, který *oddělil* od sebe světlo a tmu a lidské duše¹ rozdělil tak, aby ve jménu své spravedlnosti posiloval duchy spravedlivých.

9. Ani anděl, ani jiná moc nemohou překazit, aby soudce viděl všechny *hříšníky* a postavil je před svůj soud.

¹dosl.: duchy lidí

(7) :Ž 19,2 :Ž 148,3 (8) :Jb 37,13

Kapitola 42

1. Moudrost nenalezla *na světě* místa, kde by se usadila, proto je její sídlo na nebesích.

2. Moudrost vyšla bydlet mezi dětmi lidí, ale protože nenašla příbytek, vrátila se zase na původní¹ místo a usadila se mezi anděly.

3. Nespravedlnost vyšla ze svých komnat a nalezla ty, které nehledala, a usadila se u těch, kteří ji vítali jako dešť na poušti a rosu na žíznivé zemi.

¹dosl.: své

Kapitola 43

1. Znovu jsem spatřil blesky a hvězdy nebes a viděl, jak on je volal jejich jmény a ony ho poslouchaly.
2. Viděl jsem, jak jsou váženy na vahách spravedlnosti podle *mohtnosti* svých světél, šíře svého prostoru a dne svého vycházení, a jak jejich obíhání plodí blesky; jejich oběžnou dráhu *vytyčovali* početní andělé podle toho, jak měli k sobě důvěru.
3. Zeptal jsem se anděla, který mě doprovázel a ukazoval mi skryté věci: „Co je tohle?“
4. On mi odpověděl: „Pán duchů ti už v podobenství ukázal, oč jde: Jsou to jména svatých, kteří obývají zemi a na věky věří ve jméno Pána duchů.“

(1) :Ž 147,4 :Iz 40,26

Kapitola 44

1. Co se týče blesků, spatřil jsem *ještě* další úkazy: Jak *některé* z hvězd vznikají a stávají se blesky, aniž se vzdávají své podoby.

Kapitola 45

1. Toto je druhé podobenství o těch, kteří zapírají jméno místa, kde přebývají svatí, i jméno Pána duchů.
2. Oni nepřijdou do nebes ani nezůstanou na zemi; to bude úděl hříšníků, kteří zapírají jméno Pána duchů a kterým je souzen čas útrap a muk.
3. „V onen den se můj Vyvolený posadí na trůn slávy, aby hodnotil skutky lidí¹. Bezpočet bude míst jejich spočinutí, kde jejich duše okřejí, až spatří ty mé vyvolené, kteří hledali ochranu v mém slavném jménu.
4. V onen den dám svému Vznešenému pobývat mezi nimi, proměním nebesa, aby byla věčným požehnáním a světlem.

5. Proměním též zemi, aby se stala požehnáním, a dám na ní přebývat svým vyvoleným; ti však, kdo se dopouštějí hříchů a zločinů, na ni ani nevkrócí.

6. Neboť jsem uzřel své spravedlivé a nasýtil je mírem a dovolil jim, aby pobývali přede mnou; hříšníkům se však přiblížil můj soud, kdy je vyhladím z povrchu země.“

¹dosl.: jejich

(3) 1Hen 51,3 55,4 61,8 62,2 69,27 :Mt 19,28 :25,31 :Zj 4,2,9n (4) :Zj 21,3 (5) :Iz 65,17 :2P 3,13

Kapitola 46

1. Uviděl jsem tam jednoho, jenž byl Hlavou dnů¹ a jehož vlasy byly bílé jako vlna; s ním byla *ještě* jiná *bytosť*, jež měla lidskou tvář plnou dobroty, jako mají svatí.

2. I zeptal jsem se anděla, který mě doprovázel a ukazoval mi všechny skryté věci, na tohoto Syna člověka, kdo to je, odkud přišel a proč jde spolu s Hlavou dnů.

3. On mi odpověděl: „Toto je Syn člověka, Spravedlivý², u něhož spravedlnost bydlí, a který vyjevuje všechna tajemství³ toho, co je skryto, neboť Pán duchů ho vyvolil. Jeho podíl⁴ před Pánem duchů navždy předčil vše bezúhoností.

4. A tento Syn člověka, kterého jsi právě spatřil, pozvedne krále a mocné z jejich stolic⁵ a silné z jejich trůnů. Povolí otěže silných a na prach rozdrťí zuby hříšníků.

5. Svrhne krále z jejich trůnů a království, protože jej nechválí a neoslavují a neprojevují díky *tomu*, odkud jim byla vláda propůjčena.

6. A sklopí tváře mocných a naplní je studem; temnota bude jejich přibýtkem a červi jejich ložem. Planá bude jejich naděje, že ze svých loží povstanou, neboť nevelebí jméno Pána duchů.

7. Jsou to ti, kdo se povýšili na pány nebeských hvězd a kdo pozvedají své ruce proti Nejvyššímu; šlapou po zemi, na níž bydlí. Všechny jejich skutky svědčí o jejich nespravedlnosti a nespravedlností také jsou;

jejich moc spočívá v jejich bohatství a jejich víra je *modloslužbou* bůžkům⁶, které udělali vlastníma rukama; zapřeli jméno Pána duchů.

8. Budou vyhnáni z domů jeho shromáždění a věřících, kteří zůstali věrni jménu Pána duchů.“

¹sr Věkovitý, dosl.: Starý dnů, Da 7,9 ²dosl.: který má spravedlnost ³dosl.: poklady ⁴též: úděl
⁵dosl.: loží ⁶dosl.: v modly

(1) 1Hen 47,3 48,2 55,1 60,2 71,10.12.13 :Da 7,9.13 (2) 1Hen 46,3.4 48,2 62,5.7.9.14
63,11 69,26n.29 70,1 71,17 Da 7,13 :4Ezd 13 :Mt 16,27par. :25,31 :26,64 :J 13,31 :Sk 7,
56 (3) :Iz 9,6 :11,3nn :Jr 23,5 :33,15 :Za 9,9; :Da 2,22 :Ko 2,2n.9 (4) :Da 2,21 :L 1,52
(5) :Ř 13,1 :Mdr 6,4 (6) :Sk 12,23 (7) :Da 8,10 (8) :Ž 74,4.8

Kapitola 47

1. V ty dny vystoupí modlitba spravedlivých a krev spravedlivých ze země před Pána duchů.

2. A v ty dny se svatí, kteří bydlí nahoře v nebesích, ozvou společným hlasem a budou úpěnlivě prosit, přimlouvat se a chválit, vzdávat díky Pánu duchů a velebit jeho jméno pro prolitou krev spravedlivých, aby jejich modlitba před Pánem duchů nezůstala nevyslyšena¹, aby nad hříšníky² byl vykonán soud a navždy se jim nedostalo shovívavosti.

3. V oněch dnech jsem viděl Hlavu dnů, jak sedí na trůnu své slávy; před ním byly otevřeny knihy života a všechno jeho vojsko, které ho nad nebesy obklopuje, stálo před ním.

4. A srdce svatých se naplnila radostí, neboť spravedlnosti bylo učiněno zadost, modlitba spravedlivých byla vyslyšena a krev spravedlivého³ byla před Pánem duchů oceněna⁴.

¹dosl.: marná ²dosl.: oněmi ³není jasno, zda se mní spravedliví jako celek, nebo Spravedlivý – Syn člověka (sr 46,3) ⁴pomstěna?

(3) 1Hen 46,1 :Da 7,10; Zj 20,12 :Ž 69,29 :Da 12,1 :Fp 4,3 :Zj 3,5

Kapitola 48

1. Na tom místě jsem pak spatřil nevyčerpatelný pramen spravedlnosti, kolem něhož prýštily mnohé prameny moudrosti. Z nich pili všichni žízniví, aby byli naplněni moudrostí a svá obydlí mohli sdílet se spravedlivými, svatými a vyvolenými.
2. Tehdy byl právě pojmenován Syn člověka v přítomnosti Pána duchů a jeho jméno *bylo vysloveno* před Hlavou dnů.
3. Dříve než byly stvořeny slunce a *přírodní úkazy*¹, dříve než vznikly nebeské hvězdy, bylo před Pánem duchů vysloveno² jeho jméno.
4. On bude berlou spravedlivých, o niž se budou opírat, aby neupadli, bude světlem národům a nadějí těm, jejichž srdce je v úzkostech.
5. Všichni, kdož bydlí na zemi, budou před ním padat na kolena, aby se mu klaněli. Budou mu chvalořečit a velebit ho. Písněmi budou oslavovat Pána duchů.
6. Proto byl vyvolen a před ním na věky ukryt *ještě* před stvořením světa.
7. Moudrost Pána duchů ho zjevila svatým a spravedlivým. Opatruje totiž úděl spravedlivých, kteří tento svět nespravedlnosti nenáviděli a opovrhovali jím, nenáviděli i všechna jeho díla a zvyklosti ve jménu Pána duchů; v jeho jménu je jejich záchrana, on je ochráncem jejich života.
8. V oněch dnech králové země a mocní, kteří ovládají zemi, upadnou v opovržení pro dílo svých rukou, takže v den jejich úzkosti a sklíčenosti nebudou jejich duše spaseny.
9. Odevzdám je do rukou mých vyvolených. Jako tráva v ohni a jako olovo ve vodě zaniknou³ před tváří svatých a zmizí před tváří spravedlivých, takže po nich nezbude ani památka.
10. V den jejich zániku⁴ bude na zemi klid: Padnou a nepovstanou; nebude nikoho, kdo by je uchopil a pozvedl, vždyť zapřeli Pána duchů a jeho Pomazaného. Jméno Pána duchů budíř pochváleno.

¹ zvěteňník(?), sr Jb 38.32 ² dosl.: nazváno ³ dosl.: shoř ⁴ dosl.: sklíčenosti

(1) :J7,37 (4) Iz 42,6 49,6 :J 8,12; :J 14,1,27 (5) Iz 45,23 Fp 2,10 (6) :Ko 1,15
(7) :Ko 1,12; :Mt 1,21 :Sk 4,12 :1K 6,11 (9) :Ž 9,7 :34,17 :Iz 26,14 :Zj 14,10 (10) :Ju 4

Kapitola 49

1. Neboť moudrost je vylita jako voda a sláva před ním na věky trvá. Neboť je mocný ve všech tajích spravedlnosti, takže nespravedlnost zajde jako stín, který nemá žádného trvání; vždyť Vyvolený stojí před Pánem duchů a jeho sláva trvá po všechny věky a jeho moc přečká všechna pokolení.
2. V něm přebývá duch moudrosti a duch toho, jenž propůjčuje vědění, duch rozumu a síly i duch těch, kdo zesnuli ve spravedlnosti.
3. A on bude soudit skryté věci a nikdo nebude moci před ním vyslovit plané slovo, neboť on je Vyvolený z vůle Pána duchů.

(1) :Da 7,13n; 1Hen 39,6 40,5 51,3,5 52,6,9

Kapitola 50

1. V těch dnech nastane v údělu svatých a vyvolených změna; bude nad nimi přebývat světlo dní a svatým bude navrácena čest a sláva.
2. Nad hříšníky se bude v den soužení vršit zkáza, avšak spravedliví zvítězí ve jménu Pána duchů. On pak ostatním¹ dá shlédnout *soudný den*, aby se včas káli a zanechali díla svých rukou.
3. Skrze jméno Pána duchů se nedočkají žádné cti, avšak budou skrze jeho jméno zachráněni a Pán duchů se nad nimi slituje, protože jeho milosrdenství je veliké.
4. On je ve svém soudu spravedlivý a tváří v tvář jeho slávě a před jeho soudem nespravedlnost neobstojí. Ten, kdo před ním nečiní pokání, zahyne.
5. Od nynějška se jim nedostane milosrdenství, pravil Pán duchů.

¹tj. pohanům

Kapitola 51

1. V těch dnech pak země vydá zpět ty, kteří jsou v ní pochováni, podsvětí¹ propustí pohlcené¹ a peklo vrátí, co dlužilo.

2. On z nich vybere spravedlivé a svaté, neboť se přiblížil den jejich vykoupení.
3. V těch dnech bude Vyvolený sedět na mém trůnu a radami svých úst osvětlí všechna tajemství moudrosti, neboť Pán duchů jej tím obdařil a dodal mu slávy.
4. V těch dnech budou hory skákat jako berani a pahorky poskakovat jako jehňata nasycená mlékem; oni všichni² se stanou anděly v nebi.
5. Jejich tváře budou zářit radostí, protože se objeví Vyvolený a země se zaraduje, že na ní budou bydlet spravedliví a po ní chodit vyvolení.

¹⁻¹ dosl.: ze sebe vydá to, čeho nabylo, ² tj. spravedliví, svatí a vyvolení

(1) Zj 20,13 :D a 12,2 :Mt 27,52 :1Te 4,14nn (2) :L 21,28 (3) :Zj 3,21; :J 17,1
(4) Ž 114,4,6; :L 20,36par. (5) :Ž 37, 3.11 :Mt 5,5

Kapitola 52

1. Po těch dnech na onom místě, kde jsem předtím měl vidění všech těch věcí skrytých – neboť mě strhl vír a odnesl na západ –,
2. mé oči spatřily všechna budoucí tajemství nebes: horu ze železa, horu z mědi, horu ze stříbra, horu ze zlata, horu ze rtuti a horu z olova.
3. Zeptal jsem se anděla, který mě doprovázel: „Co je to za věci, které jsem skrytě spatřil?“
4. A on mi odpověděl: „Vše, co jsi viděl, slouží vládě jeho Pomazaného, aby měl na zemi moc a sílu.“
5. Onen anděl pokoje mi dále řekl: „Trochu posečkej a vše skryté, co Pán duchů zahalil tajemstvím¹, ti bude odhaleno.“
6. Všechny ty hory, které tvé oči spatřily, jak ta hora ze železa, z mědi, ze stříbra a ze zlata, tak ta ze rtuti a z olova, všechny se před tvářím Vyvoleného *přemění* jako včelí vosk v ohni a jako déšť, jenž na tyto hory padá. Budou bezmocně ležet před jeho nohama.
7. V oněch dnech se stane, že nikdo nebude vykoupen zlatem ani stříbrem a nikdo nebude s to vyváznout.
8. A nebude železa na válku ani plátů na brnění. Měď se stane bez-

cennou a cín nebude k užítku, bude bezcenný, a o olovo přestane být zájem.

9. A všechny tyto věci upadnou v opovržení a budou smeteny z povrchu zemského, až se před tváří Pána duchů objeví Vyvolený.

¹ dosl.: ohradil

(2) :Da 2,31nn (6) :Mi 1,3n (7) :Sf 1,18 :Mt 16,26 (8-9) :Iz 2,4 :Oz 2,20 :Mk 4,3

Kapitola 53

1. Na vlastní oči jsem tam uviděl široce rozevřené údolí s hlubokým ústím a všichni, kdo bydlí na zemi, na moři a na ostrovech, sem budou přinášet své dary, dárky a oběti, avšak ono hluboké údolí se jimi nikdy nenaplní.

2. Svýma rukama totiž páchají zločiny a všechno, co *spravedliví* vydobudou svou prací, spotřebují neřestní hříšníci; budou tedy hubeni před tváří Pána duchů a smetáni z povrchu jeho země, bez ustání na věky věků.

3. Viděl jsem i trestající anděly; bydlí *tam* a zhotovují všechno d'áblovo *smrtící* náčiní.

4. Otázal jsem se anděla pokoje, který mě doprovázel: „Pro koho připravují toto náčiní?“

5. On mi řekl: „Připravují je pro krále a mocné této země, aby jím byli usmrceni.

6. Spravedlivý a Vyvolený potom ukáže dům svého shromáždění; od nynějška ¹se proti němu již nikdo nepostaví ve jménu Pána duchů.

7. A tyto hory nebudou už před jeho spravedlností *stát nehybně* jako země, pahorky budou jako pramen vody a *spravedliví* budou osvobozeni od útrap ze *strany* hříšníků.“

¹⁻¹ dosl.: nebude jim již bráněno

(3) :Zj 9,11

Kapitola 54

1. Když jsem se rozhlédl, obrátil jsem se na jinou část země a spatřil tam údolí, v němž hořel oheň.
2. A přivedli krále a mocné a uvrhli je do toho hlubokého údolí.
3. Tam pak mé oči viděly, jak na ně zhotovují náčiní – železné řetězy nezměrné váhy.
4. Zeptal jsem se anděla pokoje, který mě doprovázel: „Pro koho jsou připravována tato pouta?“
5. On mi řekl: „To je pro zástupy Azazaelovy, aby se jich mohli chopit, uvrhnout je až na dno zatracení a pokrýt jejich tváře ostrými kameny, jak přikázal Pán duchů.“
6. Míkael, Gabriel, Refáel a Fanuel se jich v onen velký den chopí a vrhnou je v onen den do žhavé pece, aby se jim Pán duchů pomstil za jejich hříšnost; stali se poddanými d'ábla a ty, kteří obývají zemi, zavedli na scestí.
7. V oněch dnech bude od Pána duchů vycházet trest a všechny zásobárny vod, jež jsou nad nebem, se otevrou *stejně jako* prameny, které jsou dole pod nebem a pod zemí.
8. A všechna ta vodstva se pospojují: *Voda* nad nebem je mužská, voda pod zemí je ženská.
9. Všichni, kdo obývají zemi, budou vyhlazeni *stejně jako* ti, kdo bydlí pod končinami nebes.
10. To aby si uvědomili svou hříšnost, jíž se dopustili na zemi a kvůli níž budou vyhlazeni.“

(6) sr k 1Hen 40,8; :Zj 13,14

Kapitola 55

1. Vtom Hlava dnů pocítil lítost a řekl: „Všechny, kteří obývají zemi, jsem zahubil zbytečně.“
2. A přísahal při svém velkém jménu: „Všem, kteří bydlí na zemi, nebudu tak od nynějška činit a na nebi umístím znamení: Bude *důka-*

zem věrnosti mezi mnou a jimi navždy, dokud bude *trvat* nebe nad zemí.

3. Toto se stane podle mého příkazu: Dříve než se mi zlíbí spoutat je rukou andělů v den soužení a útrap, dám průchod svému hněvu a svému trestu; můj hněv a trest na ně dolehnou,“ řekl Bůh, Pán duchů.

4. „Vy mocní králové, kteří budete obývat zemi, spatříte mého Vyvoleného, jak sedí na trůnu slávy a soudí Azazaela a všechny jeho druhy se všemi zástupy ve jménu Pána duchů.“

(1) sr k 1Hen 46,1 (2) :Gn :8,21 9,12

Kapitola 56

1. Viděl jsem tam pochodovat zástupy trestajících andělů, kteří nesli důtky a železné a bronzové okovy.

2. Zeptal jsem se anděla pokoje, který mě doprovázel: „Na koho jdou tito *andělé* s důtkami?“

3. Odpověděl mi: „Každý *jde potrestat* své vyvolené a milované, aby byli svrženi do propasti tohoto údolí.“

4. A až bude údolí zaplněno jejich vyvolenými a milovanými, dny jejich života budou u konce a nekonečný bude počet dnů jejich blouďení.

5. V oněch dnech se andělé vrátí a vrhnou se na východ, na Parthy a Médy, vyburcovat krále a přinést k nim ducha neklidu, aby sestoupili ze svých trůnů a vyšli z míst svého odpočinku do středu svých stád jako lvi a hladoví vlci.

6. Vydají se na pochod a vstoupí do země jeho vyvolených, jež se před nimi *bude prostírat* jako mlat a cesta.

7. Avšak město mých spravedlivých bude pro jejich koně překážkou a oni se dají do boje mezi sebou. Jejich pravice zakročí proti nim samotným. Člověk nebude znát svého bratra ani syn svého otce či svoji matku do té doby, než množství těl jimi usmrcených dosáhne vrcholu a potrestat je už bude zbytečné.

8. V oněch dnech podsvětí otevře svůj chřtán a oni budou jím pohlce-

ni a tak bude dokonána jejich zkáza; podsvětí pozře hříšníky před tváří vyvolených.“

(5) :Ez 38,3nn :Da 10,13.20 (7) :Za 12,2n; :Ez 38,21 (8) Iz 5,14

Kapitola 57

1. Poté se stalo, že jsem opět spatřil spoustu vozů, na kterých jeli muži: Přijížděli na *křídlech* větru od východu a západu až k jihu.
2. Jakmile bylo slyšet lomoz jejich vozů, nastala vřava, svatí z nebes to zpozorovali a pilíře země se pohnuly ze svých míst. Bylo *to* v jednom dni slyšet od jednoho konce nebes k druhému.
3. Všichni padli a klaněli se Pánu duchů. Toto je konec druhého podobenství.

Kapitola 58

1. Začínám vyprávět třetí podobenství o spravedlivých a vyvolených.
2. Jste blahoslavení, vy spravedliví a vyvolení, neboť váš úděl je vznešený.
3. Spravedliví spočinou ve světle slunce a vyvolení ve světle věčného života; dnům jejich života nebude konce a dnů svatých bude bezpočet.
4. Budou hledat světlo a naleznou spravedlnost u Pána duchů; pro spravedlivé bude pokoj ve jménu Pána světa.
5. Pak se bude svatým říkat, aby v nebi hledali tajemství spravedlnosti a podíl víry, neboť ta zazářila nad zemí jako slunce, až temnoty ustoupily.
6. *To* světlo neustane *zářit*, takže nebude třeba počítat dny, neboť někdejší tma zmizí a navždy bude nastoleno před Pánem duchů světlo spravedlnosti.

(5) :Ř 13,12 :1J 2,8 (6) :Zj 21,23 22,5

Kapitola 59

1. V oněch dnech jsem na vlastní oči uviděl tajemství blesků a *nebeských* světél a poznal způsob jejich soudu; svítí k požehnání či ku kletbě, jak si Pán duchů přeje.
2. Pak jsem se dozvěděl tajemství hromu: Když nahoře v nebi hřmí, je slyšet jeho rachot; a ukázali mi, jak burácení hromu přináší obyvatelům¹ země pokoj a požehnání nebo kletbu podle příkazu Pána duchů.
3. Nato mi byla ukázána všechna tajemství světél a blesků svítících k požehnání a hojnosti.

¹ dosl.: bydlíšti

Kapitola 60

1. *Podobenství* v roce pěti stém, v sedmém měsíci, čtrnáctého dne měsíce v Henochově životě. V onom podobenství jsem viděl, jak se nebesa nebes otřásla silnými záchvěvy a zástup Nejvyššího, tisíce tisíců a desetitisíce desetitísíců andělů, byl zachvácen velkým neklidem.
2. Hlava dnů¹ seděl na trůnu své slávy a kolem něho stáli andělé a spravedliví.
3. Zmocnilo se mě chvění a jala mě hrůza, má bedra ochabla, mé ledví zesláblo a já před ním padl na tvář.
4. Míkael poslal jiného anděla ze svatých, aby mě pozvedl. Můj duch se navrátil, neboť jsem nebyl s to snést vzhled toho zástupu ani ten neklid *vyvolených, provázený* chvěním nebes.
5. Míkael mi řekl: „Jaké vidění tě tak rozrušilo? Až do tohoto dne trval den jeho milosrdenství; k těm, kteří bydlí na zemi, byl milosrdný a shovívavý.
6. Až nadejde *ten* den moci, trestu a soudu, který Pán duchů připravil těm, kdo se neskloní před soudem spravedlnosti, kdo soud spravedlnosti zapírají a zneužívají jeho jména, bude připravena pro vyvolené smlouva a pro hříšníky výsledch.
7. V onen den budou odděleni dva netvoři: Netvor ženský zvaný livjátan, který bude bydlet v mořských hlubinách nad prameny vod.

8. Mužský *netvor* zvaný behemót svým tělem zavalí pustinu zvanou Dendajan na východě zahrady, kde bydlí vyvolení a spravedliví, “ a kde byl usídlen i můj děd, sedmý od Adama, prvního člověka, kterého Pán duchů stvořil.

9. Poprosil jsem *toho* druhého anděla, aby mi ukázal moc oněch netvorů, kteří byli jednoho dne oddělení a jeden byl umístěn do mořských hlubin a druhý do pustiny na pevnině.

10. *Anděl* mi pravil: „Ty, lidský synu, se tu chceš dozvědět to, co je skryto?“

11. A *ten* druhý anděl, který mě doprovázel, mi to vysvětlil a ukázal, co je skryto, co je první a poslední, vysoko na nebi a hluboko pod zemí a na okrajích a v základech nebe i v zásobárnách větrů.

12. *Vysvětlil mi dále*, jak se rodí³ duchové a jak se provádí *jejich* vážení, jak se skupiny⁴ duchů oddělují a počítají každý podle síly ducha, síly světél měsíce, jaká *je to* síla spravedlnosti a jak jsou rozděleny skupiny hvězd podle svých jmen a všech částí.

13. *Ukázal mi i* hromy podle míst, kam dopadají, a stejně tak všechny části, jež se vydělují v blesku, aby mohl svítit a aby se jejich shluky mohly okamžitě podrobit kázni.

14. Vždyť blesk má místa odpočinku; *tam musí* v trpělivosti *čekat*, dokud mu není vydán příkaz *ke hřmění*; hrom ani blesk se nedají od sebe oddělit, ale nejsou jedné podstaty, oba vycházejí z ducha a navzájem se neoddělují.

15. Neboť když blesk osvítil *zem*, hrom vydává jeho hlas a duch se ihned utiší a rovnoměrně mezi ně rozdělí. Pokladnice jejich období je nevyčerpatelná⁵, avšak každé z nich je drženo na uzdě; silou ducha obráceno zpět a hnáno podle počtu končin země.

16. Duch moře je mužský a svou mocnou silou drží období na uzdě. Tímto způsobem je hnáno a rozptyluje se uprostřed všech hor.

17. Duch jinovatky je sám sobě andělem i duch krup je dobrý anděl.

18. Duch sněhu působí samostatně vlastní silou. To, co z něho stoupá, je jako kouř a říká se mu mráz.

19. Duch mlhy nesdílí s nimi jejich komory, nýbrž má svou zvláštní komoru; protože jeho běh se uskutečňuje v jasu a světle léta i v temnotě zimy; jeho komora je sama světlem a duch sám sobě andělem.

20. Příbytek ducha rosy je na okrajích nebe, je propojen s komorami deště a jeho běh se uskutečňuje v zimě a v létě; jeho oblaka jsou spolu s oblaky mlhy spojena, takže splývají v jedno⁶.

21. Když se duch deště chystá vystoupit ven ze své komory, přicházejí andělé, komoru otevírají a vyvádějí ho ven; když je rozptýlován nad celou zemí, pokaždé se spojuje s vodou, která je na zemi.

22. Neboť vody jsou pro ty, kdo na zemi bydlí; poskytují totiž zemi výživu jako dar od Nejvyššího, který je v nebesích. Proto má dešť svou stanovenou míru ovládanou anděly.

23. Všechny tyto věci jsem viděl až u zahrady spravedlivých.

24. Anděl pokoje, který mě doprovázel, mi řekl: „Tihle dva netvoří jsou připraveni, aby se stali potravou v souladu s Boží velikostí, aby ... trest Pána duchů *nebyl* zbytečný ... a budou zabíjeni synové se svými matkami, děti se svými otci.

25. Až na ně dolehne trest Pána duchů, ⁷stane se jim *tak* po zásluze⁷. Pak nastane soud podle jeho milosrdenství a shovívavosti.“

¹ sr 1 Hen 46,1 ² dosl.: on ³ dosl.: odděluje ⁴ dosl.: prameny ⁵ dosl.: jako písku ⁶ dosl.: jedny dávají druhým ⁷⁻⁷ dosl.: spočine, aby na ně trest Pána duchů nepřišel zbytečně.

(3) :Da 7,15 :10,8n (4) :Da 8,17n :10,9n (7) :Jb 3,8 :40,25 :Ž 74,14 :Iz 27,1 (8) :Jb 40,15; Ju 14 (10) :Ez 2,1,3 aj :Da 8,17

Kapitola 61

1. V oněch dnech jsem viděl, že oněm andělům byly dány dlouhé provazy, oni si vzali křídla a odletěli směrem na sever.

2. Zeptal jsem se anděla: „Proč si vzali ty provazy a odletěli¹?“ On mi řekl: „Sli měřit.“

3. Anděl, který mě doprovázel, řekl: „Jsou to míry spravedlivých a oni nesou spravedlivým jejich lana, aby se na věky věků opírali o jméno Pána duchů.

4. Vyvolení začnou bydlet s vyvolenými a ony míry budou dány víře, aby posílily spravedlnost.

5. Ty míry odhalí vše, co je skryto v hlubinách země, i všechny, kdo zahynuli na poušti, kdo byli pohlceni mořskými rybami či sežráni

dravou zvěř, a umožní jim, aby se vrátili a opřeli o Vyvoleného. Vždyť před tváří Pána duchů nikdo nebude a ani nemůže být zahuben.

6. Všichni, kdo jsou nahoře v nebesích, obdrželi zplnomocnění a jeden hlas s jedním světlem jako oheň.

7. Prvními slovy ho s moudrostí velebí, vyvyšují a chválí. Moudrost je i ve způsobu jejich vyjadřování i života.

8. Pán duchů posadil Vyvoleného na trůn slávy, kde v nebeských výšinách bude soudit všechna díla svatých a na vahách vážít jejich skutky.

9. Až pozvedne svou tvář, aby soudil jejich skryté cesty jménem Pána duchů a jejich kroky jeho spravedlivým soudem, pak ti všichni budou mluvit jedním hlasem a budou velebit, chválit, vyvyšovat a slavit jméno Pána duchů.

10. On pak svolá všechny nebeské mocnosti, všechny svaté nahoře a zástupy Boží, cheruby, serafy a afnim² a všechny anděly moci a všechny anděly knížat i Vyvoleného a ostatní mocnosti na zemi a nad vodou.

11. V onen den se ozvou společným hlasem a budou velebit a chvalořečit v duchu víry, moudrosti a trpělivosti i v duchu milosrdenství, soudu, pokoje a dobrotivosti; všichni jednohlasně zvolají: 'On je požehnaný a jméno Pána duchů budiž požehnáno na věky věků.'

12. A všichni, kdo nespí nahoře v nebesích, jej budou velebit. Velebit jej budou všichni svatí, kteří jsou na nebesích, a všichni vyvolení, kteří bydlí v zahradě života, a všichni duchové světla, kteří jsou s to velebit a chválit, vynášet a učinit posvátným tvé blahoslavené jméno, též veškeré tělo, jež bude vychvalovat tvé jméno a velebit je na věky věků.

13. Neboť milosrdenství Pána duchů je veliké: On je shovívavý a zjevil veškeré své dílo a jeho velikost spravedlivým a vyvoleným ve jménu Pána duchů.“

¹ dosl.: odešli ² bytosti s koly? sr Ez 1,15n

(5) :Zj 20,13 (8) :Ž 110,1 :Mt 25,31 (10) :Ř 8,38 :Ef 1,21 :Ko 1,16 :1P 3,22 (11) :Ž 72,18n

Kapitola 62

1. Toto přikázal Pán králům, mocným a vysoce postaveným, těm, kteří bydlí na zemi: „Otevřete své oči a pozvedněte své rohy, jestliže jste s to poznat Vyvoleného.“
2. Pán duchů jej¹ posadil na trůn své slávy a byl na něho vylit duch spravedlnosti a slovo jeho úst zničilo všechny hříšníky a všichni svévolníci byli zahlazeni před jeho tvář.
3. V ten den povstanou všichni králové, mocní a vysoce postavení, ti, kdo ovládají zemi, spatří jej a poznají, jak sedí na trůnu své slávy a před ním je souzena spravedlnost a žádné plané slovo není před ním vysloveno.
4. A přijde na ně trápení jako na rodící ženu, jíž je obtížné porodit, když její syn přichází do hrdla dělohy a ona má při tom bolesti.
5. Část se jich bude dívat na ostatní, bude naplněna hrůzou, svěsí hlavu a zachvátí ji bolest, až spatří onoho Syna člověka, jak sedí na trůnu své slávy.
6. Králové a mocní, všichni, kdo ovládají zemi, budou oslavovat, velebit a vyvyšovat toho, který nade vším vládne a jenž zůstával skryt.
7. Neboť Syn člověka byl před ním skryt a Nejvyšší ho ochránil v přítomnosti své moci a zjevil ho vyvoleným.
8. Bude svoláno² shromáždění vyvolených a svatých a v onen den budou všichni vyvolení stát před ním.
9. Všichni králové a mocní a vysoce postavení, ti, kdo ovládají zemi, padnou před ním na tvář. Budou ho uctívat a vkládat naději v onoho Syna člověka a budou ho pokorně prosit a úpěnlivě se u něho dožadovat milosti.
10. Pán duchů je zažene do úzkých, že spěšně odejdou z jeho přítomnosti, jejich obličej se naplní hanbou a jejich tváře zahalí temnota.
11. Trestající andělé je uchopí, aby vykonali pomstu na těch, kdo utlačovali jeho děti a jeho vyvolené.
12. Budou odstrašující podívanou pro spravedlivé a vyvolené. Ti se budou radovat, že na nich³ spočinul hněv Pána duchů a jeho meč je zpit jejich krví.
13. Spravedliví a vyvolení budou v onen den zachráněni a od té chvíle nespattí tvář hříšníků a svévolníků.

14. Pán duchů bude nad nimi přebývat a se Synem člověka budou jít a uléhat i vstávat na věky věků.
15. Spravedliví a vyvolení povstanou ze země a přestanou věšet hlavu a obléknou roucho slávy.
16. A ono bude vaším rouchem, rouchem života před Pánem duchů, a vaše roucha nezestárnou a vaše sláva nepomine před Pánem duchů.

¹ tj. Mesiaše ² dosl.: zaseto ³ tj. utlačovatelích

(1) :Ž 75,5n (2-3) :Mt 25,31; :Iz 11,2-4 (3) :Ž 2,1-12 : Mt 12,36 (4) :Iz 13,8 :21,3 :I Te 5,3 (5) sr k 1Hen 46,2; :Mt 24,30 (6) :Mt 28,18 (7) sr k 1Hen 46,2 (8) Mt 24,30n (9) :Da 7,14 :Zj 7,9; Mt 25,11 (10) Mt 7,23 :25,12 (12) :Jr 49,17; :Dt 32,41n :Iz 34,5n (14-15) :Mt 26,26-29par. :L 22,29n :Zj 3,20 (15-16) :Mt 22,11n :2K 5,2,4 :Zj 3,4n (16) :Dt 8,4 :29,4

Kapitola 63

1. A v oněch dnech budou mocní a králové, kteří ovládají zemi, úpěnlivě prosit jeho anděly trestu, jimž byli předáni, aby jim popřál klidu, aby mohli před Pánem duchů padnout, klanět se mu a vyznat ze svých hříchů.
2. Budou velebit a oslavovat Pána duchů: „Pochválen bud’ Pán duchů, Pán králů, Pán mocných, Pán vysoce postavených, Pán slávy a Pán moudrosti, jenž prohlédne každé tajemství.
3. Tvá moc trvá od pokolení do pokolení a tvá sláva na věky věků; všechna tvá tajemství jsou hluboká a nespočetná a tvá spravedlnost je nezměrná.
4. Nyní jsme si uvědomili, že máme oslavovat a velebit Pána králů, onoho, jenž je Králem králů.“
5. A řeknou: „Kdo nám dal pokdy, abychom *jej* mohli oslavovat, vzdávat *mu* díky a vyznávat svou víru před jeho slávou?
6. Ted’ toužíme po troše klidu, ale nenalzáme *jej*; jsme *za ním* hnáni, avšak nedostihujeme *jej*; světlo před námi zmizelo a naším přibytkem jsou temnoty na věky věků.
7. Neboť my jsme před jeho tváří nevěřili a neoslavovali jméno Pána duchů ani našeho Pána neoslavovali, nýbrž upínali svou naději k žezlu svého království a své slávy.

8. V den našeho utrpení a soužení nás on nezachrání a nenalezneme spočinutí, abychom se přiznali k víře, že náš Pán je věrný ve všech svých skutcích, svých soudech a své spravedlnosti a že svými soudy měří každému stejně.

9. Půjdemu mu z očí kvůli svým činům, vždyť všechny naše hříchy jsou spravedlivě sečteny.“

10. Nyní jim řeknou: „Naše duše se těší z nepoctivě nabytého majetku, to nás však nezachrání, abychom nesestoupili rovnou do pekelných muk.“

11. Poté se jejich tvář naplní temnotou a hanbou před Synem člověka a oni budou zapuzeni od jeho tváře a před jeho tváří bude mezi nimi zůstat měč.

12. Takto pravil Pán duchů: „Toto je nařízení a rozsudek mocných, králů a vysoce postavených, těch, kdo ovládají zemi před Pánem duchů.“

(10) :L 16,9.11 (11) sr k 1Hen 46,2

Kapitola 64

1. Spatřil jsem jiné postavy na onom místě skryté.

2. Zaslechl jsem hlas anděla, jak říká: „Toto jsou andělé, kteří sestoupili na zemi a odhalili to, co bylo dětem lidí skryto, čímž je sváděli k páchání hříchů.“

Kapitola 65

1. V oněch dnech viděl Noe, že země klesá a že se blíží její zkáza.

2. I vydal se na cestu ke končinám země a volal ke svému dědovi Henochovi; Henoch zvolal třikrát mocným hlasem: „Slyš mě, slyš mě, slyš mě.“

3. Pravil jsem¹ mu: „Pověz mi, co se na zemi děje, že je země tak vyčerpaná a ořesená? Mám snad spolu s ní zahynout?“

4. Chvilí nato nastal na zemi velký zmatek a z nebe bylo slyšet hlas, takže jsem padl na tvář.
5. Můj děd Henoch přišel, stál u mne a řekl mi: „Proč jsi ke mně volal tak silným a plačtivým hlasem?”
6. Od tváře Pána vyšel příkaz ohledně těch, kdo bydlí na zemi, že má nastat jejich konec, neboť znají všechna tajemství andělů a všechny násilné činy satanů a každou jejich skrytou moc i moc těch, kdo provozují čáry a kouzelnictví; *znají* i moc čarování a moc těch, kdo na celé zemi dělají lité sochy.
7. *Znají*, jak stříbro povstává z prachu země a jak na zemi vzniká měkký² kov.
8. Neboť olovo a cín nepovstávají ze země jako ty první: Vytváří je pramen a v něm stojí anděl a ten anděl je význačný.“
9. Poté mě můj děd Henoch uchopil rukou, pozvedl mě a řekl mi: „Jdi, už jsem se otázal Pána duchů ohledně toho zmatku na zemi.
10. On mi řekl: „Pro jejich svévoli se naplnil nad nimi soud a bude přede mnou rychle vykonán pro měsíce, které pozorovali a skrze něž poznali, že země a ti, kdo na ní bydlí, budou zničeni.“
11. Navždy pro ně nebude žádného útočiště, protože jim bylo ukázáno, co mělo zůstat skryto, a *nebude žádná záštita pro ty*, kdo jsou odsouzeni. Co se tebe týče, můj synu, Pán duchů ví, že jsi čistý a prost výtek, pokud jde o ta tajemství.
12. On určil tvé jméno, aby bylo mezi svatými, a bude tě chránit před těmi, kdo bydlí na zemi. Ve spravedlnosti pak určil tvé símě ke kralování a velké slávě a z tvého semene vytryskne pramen bezpočtu spravedlivých a svatých až na věky.“

¹ Mluvicí je Noe. V některých rukopisech nikoli 1., ale 3. osoba. ² tj. lehce tavitelný

(12) :Dt 33,28

Kapitola 66

1. Poté mi ukázal trestající anděly, kteří jsou připraveni přijít a uvolnit všechny síly vod, jež jsou pod zemí, aby přinesly soud a zkázu všem, kdo žijí a bydlí na zemi.

2. A Pán duchů přikázal andělům, kteří vyšli, aby nepozvedali své ruce, nýbrž dodrželi *onen příkaz*; neboť tito andělé stojí nade všemi mocnostmi vod.

3. Já jsem pak od tváře Henochovy odešel.

(1) :Gn 7,11 (2) :Zj 16,5

Kapitola 67

1. V oněch dnech se ke mně stalo¹ Boží slovo a Bůh² mi řekl: „Noe, vystoupil ke mně tvůj úděl, úděl bez viny, úděl lásky a bezúhonnosti.

2. Andělé nyní dělají dřevěnou budovu; až tento úkol splní, položím na ni svou ruku a zachovám ji. Z ní pak vzejde semeno života a země podstoupí proměnu, aby nezůstala neobydlenou.

3. Upevním tvé símě před sebou na věky věků a ty, kteří s tebou bydlí, rozptýlím po zemském povrchu, aby nepodrobovali zkoušce tvé símě, jemuž požehnám. Bude se na zemi rozmnožovat ve jménu Pána.“

4. Ty anděly, kteří se projeví jako špatní, uvězňi v onom planoucím údolí, které mi můj děd Henoch již dříve ukázal na západě mezi horami ze zlata a stříbra a železa a měkkého kovu a cínu.

5. Spatřil jsem ono údolí zmítané velikým neklidem a příbojem vod.

6. A zatím co se tohle všechno dělo, z onoho ohnivého měkkého kovu a z otřesů, jež oním místem zmítaly, vycházel silný zápach a spojil se s oněmi vodami; ono údolí andělů, kteří zavedli *lidstvo* na scestí, pod zemí *neustále* hořelo.

7. Údolími, kde jsou souzeni andělé, kteří svedli na scestí ty, kteří bydlí na zemi, se valí ohnivé řeky.

8. V oněch dnech pak tyto vody budou sloužit králům, mocným a vysoce postaveným a těm, kteří bydlí na zemi, k léčení těla a potrestání ducha, neboť jejich duch je pln chťiče, takže budou potrestáni na těle. Zapřeli Pána duchů a *ačkoli* každý den uzří svůj soud, přece v jeho jméno neuvěří.

9. A úměrně tomu, jak silný bude žár jejich těla, tak se bude promě-

ňovat jejich duch na věky věků; neboť před Pánem duchů neobstojí nikdo, kdo vysloví plané slovo.

10. Proto na ně přijde soud, že věří v smyslnost svého těla a že zapírají Ducha Páně.

11. V ty dny se promění i ony vody; až totiž budou oni andělé ztrestáni v těchto vodách, vodní prameny změní svou teplotu. Až andělé vystoupí nahoru, voda pramenů se ochladí³ a bude studená.

12. Slyšel jsem pak Míkaela, jak odpovídá: „Tento soud, kterým jsou odsouzeni andělé, je svědectvím pro krále, mocné a pro ty, kdo ovládají zemi.

13. Neboť tyto vody soudu slouží k léčení těla králů⁴ a chtějí jejich těla; oni však neuvidí a neuvěří, že vody se změní v oheň, který bude hořet na věky.“

¹ dosl.: přišlo ² dosl.: on ³ dosl.: promění ⁴ v etiopském textu „andělů“ – zřejmě mylné čtení z hebrejského: *mal' kím* (= andělé) místo *m'lkím* (= králové).

(1) :Gn 6,9 (10) :Ř 8,13 :Ga 5,17

Kapitola 68

1. Poté můj děd Henoch popsal v knize znamení všech tajemství jakož i podobenství, jež byl sám dostal, a ve slovech knihy Podobenství je pro mne spojil v jeden celek.

2. V onen den odpověděl Míkael Refáelovi: „Síla ducha mě uvádí do vytržení a popuzuje pro přísnost soudu ¹nad anděli ve věci *prozrazeného* tajemství¹. Kdo může obstát před přísným soudem, jenž nastal a před nímž se oni rozplynou?“

3. Míkael odpověděl znovu a pravil Refáelovi: „Kdo je ten, jehož srdce se touto záležitostí nevzruší² a jehož nitro není vyburcováno tímto slovem soudu, jež nad nimi vynesli ti, které oni takto vyvedli?“

4. Stalo se, že Míkael, když stál před Pánem duchů, takto mluvil k Refáelovi: „Před zraky Pána se jim nebude dařit, neboť Pán duchů se na ně hněvá, protože si počínají, jako by oni byli Pánem.

5. Proto všechno, co bylo skryto, se jim bude dít na věky věků, neboť

žádný jiný anděl ani člověk nebude *na tom* mít podíl, nýbrž oni sami dostanou³ svůj soud na věky věků.“

¹⁻¹ dosl.: ohledně tajemství, soudu nad anděly; obrat „nad anděly“ je jen ve dvou rukopisech, jinde prázdné místo. ² dosl.: neušpiní ³ dosl.: přijmou

Kapitola 69

1. Po tomto soudu v nich oni vyvolají strach a zlost, neboť toto¹ ukázali těm, kdož bydlí na zemi.
2. Hle, toto jsou jména oněch andělů: První z nich je Semjaza, druhý Arestikifa, třetí Armen, čtvrtý Kokebeel, pátý Tureel, šestý Rumjal, sedmý Daneel, osmý Neqeel, devátý Berakeel, desátý Azazeel, jedenáctý Armaros, dvanáctý Beterjal, třináctý Besesaeel, čtrnáctý Hanaeel, patnáctý Tureel, šestnáctý Simapisieel, sedmnáctý Jetereel, osmnáctý Tumaeeel, devatenáctý Tureel, dvacátý Rumaeeel, jedenadvacátý Azazeel.
3. A toto jsou velitelé jejich andělů, jejich jména, jejich velitelé setnin, jejich velitelé padesátnin a jejich velitelé desetnin.
4. Jméno prvního je Jekon; je to ten, jenž svedl na scestí děti andělů, přivedl je dolů na zemi a zkazil je skrze dcery lidí.
5. Jméno druhého je Asbeel; ten dal dětem svatých andělů špatnou radu a svedl je, aby poskvrnily svá těla skrze dcery lidí.
6. Jméno třetího je Gadereel; je to ten, jenž ukázal dětem lidí všechny rány smrti, jenž přivedl na scestí Evu, jenž ukázal dětem lidí, *jak se zhotovují nástroje smrti*: Štít a náprsní krunýř a meč k boji a všechny *ostatní nástroje smrti ukázal* dětem lidí.
7. ²Z jeho ruky vychází² *smrt* (?) na lidi, kteří bydlí na zemi, od onoho dne na věky.
8. Jméno čtvrtého je Penemuee; ten odhalil dětem lidí hořkosti a radosti života a ukázal jim všechna tajemství jejich moudrosti.
9. Naučil lidi umění psát inkoustem na papír, a proto mnozí hřešili od věčnosti do věčnosti až po tento den.

10. Neboť lidé nejsou zrozeni k tomu, aby takovýmto způsobem, peřem a inkoustem, upevnili svou vířu.
11. Neboť lidé nebyli stvořeni *k ničemu jinému*, než aby byli jako andělé, aby žili spravedlivě a čistě. Smřt, která všechno hubí, by se jich nedotkla, kdyby nebylo těchto jejich znalostí, skřze něž zajdou. Skřze tuto sílu *znalostí smřt* stravuje i mě.
12. Pátý jménem Kesdejae je ten, který odhalil dětem lidí všechny zlé údery duchů a démonů a bušení zárodku v lůně, aby mohl vyjít, a tep duše, uštknutí hada, údery, k nimž dochází za poledne, syna hada jménem Tebaet.
13. Toto je počet Kasbeela, vykonavatele přísahy, kterou ukázal svatým, když pobýval vysoko nahoře ve slávě. Její³ jméno je Beka.
14. Týž řekl Míkaelovi, aby mu odhalil skřyté jméno, aby ho mohli v přísaze uvést, aby před tímto jménem a přísahou třásli se ti, kteří odhalili dětem lidí všechno, co bývalo skřyto.
15. Toto je síla této přísahy, neboť je mocná a silná; on pak vložil tuto přísahu Akae do Míkaelovy ruky.
16. Toto jsou tajemství této přísahy: Touto přísahou byla nebesa upevněna a zavěšena dřívě, než byl stvořen svět, a na věky.
17. Na vodě byla založena země a ze skřytých zákoutí hor přicházejí překřásné vody od stvoření světa a na věky.
18. Touto přísahou bylo stvořeno moře. On pro ně položil základy z písku, ono pak se neodvažuje je překřoit *ani* v době *svého* hněvu od stvoření světa až na věky.
19. Touto přísahou jsou upevněny hlubiny, *takže* stojí a nehýbají se ze svého místa od věků až na věky.
20. Vlivem této přísahy slunce a měsíc dovršují svou dráhu a neodchylují se od svých zákonů od věků až na věky.
21. Vlivem této přísahy dovršují svou dráhu hvězdy; a on je volá jejich jménem a ony mu odpovídají od věků až na věky.
22. Podobně duchové⁴ vod a větrů, všech vánků a cesty všech skupin duchů.
23. Tam jsou přechovávány hlas hromu a světlo blesku. Tam jsou přechovávány i zásobnice krup a zásobnice jinovatky, zásobnice mlhy a zásobnice deště a rosy.

24. Všechny věří a vzdávají díky Pánu duchů a velebí *ho* celou svou silou. Jejich potrava není ničím než díkyvzdáním: Děkují a velebí a vynášejí jméno Pána duchů na věky věků.
25. Tato přísaha nad nimi je mocná, jí jsou ochraňovány, jejich cesty zachovávány a jejich dráha nezaniká.
26. Nastala mezi nimi veliká radost. Chvalořečily a velebily a vynášely *Pána*, protože jim bylo zjeveno jméno Syna člověka.
27. *Pán*⁵ seděl na trůnu své slávy a Synu člověka byl předán konečný soud. On dal zmizet a vyhynout z povrchu země hříšníkům a těm, kdož zavedli svět na scestí.
28. Budou spoutáni řetězy a ve svém zkázonosném shromáždění uvězněni. Všechna jejich díla zmizí z povrchu země.
29. Od nynějška nebude nic, co podléhá zkáze, neboť se objevil Syn člověka a usedl na trůn své slávy; všechno zlé před jeho tváří zmizí a odejde; slovo Syna muže však bude před Pánem duchů silné. Toto je třetí Henochovo podobenství.

¹ tj. znalost tajných věcí ²⁻² v jednom rukopise: „Z jejich rukou vychází...“ ³ tj. přísahy (?)
⁴ dosl.: duše ⁵ dosl.: on

(11) :Mdr 1,13n :2,23n (17) Ž 24,2 (18) Jr 5,22 :Ž 104,9 (18–19) :Př 8,28n (21) :Iz 40,26 (27) sr k 1Hen 46,2; :Mt 25,31 :26,46; :J 5,22,27

Kapitola 70

1. Stalo se poté, že jeho živoucí jméno bylo vyneseno vzhůru k Synu člověka a k Pánovi duchů od těch, kteří bydlí na zemi.
2. On byl vynesena vzhůru na vozech ducha a jméno mezi nimi zmizelo.
3. Od onoho dne jsem mezi ně nebyl počítán. On mě postavil mezi dva větry, mezi Sever a Západ, kde se andělé chopili provazů, aby mi vyměřili místo pro vyvolené a spravedlivé.
4. Tam jsem ušel první otce a spravedlivé, kteří na onom místě bydlí od pradávna.

(1) sr k 1Hen 46,2 (2) :2Kr 2,11 (3) :Ez 37,9

Kapitola 71

1. Poté se stalo, že se můj duch skryl a vystoupil na nebesa. Viděl jsem syny svatých andělů, jak jdou po ohnivém plameni; jejich roucha byla bílá a jejich šat a jejich tváře se třpytily jako snh.
2. Uzřel jsem dvě ohnivé řeky. Světlo onoho ohně zářilo jako hyacint a já jsem padl na tvář před Pánem duchů.
3. Anděl Míkael, jeden z archandělů, mě uchopil za pravou ruku a pozvedl mě a dovedl ke všem tajemstvím. Ukázal mi všechna tajemství milosrdenství a bezúhonnosti.
4. Ukázal mi i všechna tajemství končin nebes a všechny zásobnice hvězd a světél, odkud vycházejí před tvář svatých.
5. On skryl mého ducha a já, Henoch, jsem byl v nebesích nebes. Tam jsem uprostřed světla spatřil stavbu zbudovanou z křišťálových¹ kamenů a mezi těmi kameny jazyky živého ohně.
6. Můj duch viděl kruh, který obepínal dům z ohně: Na čtyřech jeho stranách byly řeky plné živého ohně obepínající onen dům.
7. Obklopovali ho též serafové a cherubové a afnim² – to jsou ti, kdož nespí a střeží trůn jeho slávy.
8. Spatřil jsem bezpočet andělů, tisíce tisíců a desetitisíce desetitisců; obklopovali onen dům. Míkael, Refáel, Gabriel, Fanuel a svatí andělé, kteří jsou nahoře v nebesích, do toho domu vcházejí a z něho vycházejí.
9. Z onoho domu vyšli Míkael, Gabriel, Refáel, Fanuel a mnozí svatí andělé bez počtu
10. a s nimi Hlava dnů³. Jeho hlava byla bílá a čistá jako vlna a jeho roucho nepopsatelné.
11. Padl jsem na tvář. Celé mé tělo roztálo a můj duch se proměnil. Zvolal jsem mohutným hlasem, duchem síly, velebil jsem, chválil a vyvyšoval.
12. Velebení, jež vycházela z mých úst, byla milá před Hlavou dnů.
13. Hlava dnů přišel s Míkaelem, Gabrielem, Refáelem, Fanuelem a s tisíci a desetitísičí tisíců andělů, kteří se ani nedali spočítat⁴.
14. On⁵ přišel ke mně, pozdravil mě⁶ a oznámil mi: „Ty jsi Synem muže⁷; jsi zrozen ku spravedlnosti a spravedlnost na tobě spočívá. Spravedlnost Hlavy dnů tě neopustí.“

15. Řekl mi: „On ti zvěstuje pokoj ve jménu budoucího světa, neboť odtamtud pochází pokoj od stvoření světa. Tak bude s tebou navždy a na věky věků.“

16. Všichni, *kdo* získají⁸ bytí, půjdou po tvé cestě, protože tebe spravedlnost nikdy neopustí. U tebe bude jejich obydlí a s tebou budou mít podíl. Nebudou od tebe navždy a na věky věků odděleni.“

17. Se Synem člověka⁹ budou spravedliví v pokoji po mnoho dní⁹. Jeho cesta je bezúhonná pro spravedlivé ve jménu Pána duchů na věky věků.

¹ dosl.: z ledových ² sr 1Hen 61,10 ³ sr 1Hen 46,1 ⁴ dosl.: jichž bylo bezpočet ⁵ tj. Míkael, sr v. 3 ⁶ dosl.: + svým hlasem ⁷ Henoch je zde ztotožněn s inkamovaným Synem člověka ⁸ dosl.: vejdou v ⁹⁻⁹ dosl.: bude délka dní a pokoj pro spravedlivé

(1) :Mt 28,3 (2) :Da 7,10 (5) :2K 12,2 (10) sr k 1Hen 46,1 (15) :Žd 6,5

Kapitola 72

1. Kniha o drahách nebeských světél, o postavení každého podle jejich tříd, podle jejich moci a podle jejich období, podle jejich jmen a jejich míst původu a podle jejich měsíců, které mi ukázal Ureel, svatý anděl, který mě doprovázel a který je jejich vůdcem. On mi ukázal všechny jejich zákony tak, jak jsou a jak je to se všemi roky světa až do věků, než bude dokonáno nové stvoření, které bude trvat na věky.

2. A toto je první zákonitost světél: Slunce je světlo, jehož východ je v nebeských branách, které leží východním směrem, a jehož západ je v západních nebeských branách.

3. Viděl jsem šest bran, jimiž vychází slunce, a šest bran, *jimiž* slunce zapadá. Rovněž měsíc vychází a zapadá těmito branami, i vůdcové hvězd spolu s těmi, které vedou: šest na východě a šest na západě, spořádaně jeden po druhém; vpravo a vlevo od těchto bran jsou četná okna.

4. Nejdříve vychází velké světlo zvané slunce, jeho obvod je jako obvod nebes. Je zcela naplněno ohněm, který planě a sálá.

5. Vozy, na nichž stoupá, *pohání* dující vítr. Slunce zapadá z nebes a

vrací se přes sever, aby putovalo na východ; je vedeno tak, aby dospělo k oné bráně a svítilo na povrchu nebes.

6. Takto vychází v prvním měsíci velkou branou, která je čtvrtou z oněch šesti bran, jež jsou směrem k východu slunce.

7. V této čtvrté bráně, jíž slunce vychází v prvním měsíci, je dvanáct otevřených oken, z nichž vychází plamen, když jsou ve svém období otevřena.

8. Když slunce na nebi vychází, vystupuje po třicet jiter touto čtvrtou branou, a naproti ve čtvrté bráně na západě nebes sestupuje.

9. Během oněch dní se den ode dne prodlužuje a noc od noci zkracuje po třicet jiter.

10. V onen¹ den je den o dvě devítiny delší než noc a *tak* tvoří den deset dílů a noc osm dílů.

11. Pak slunce vyjde z čtvrté brány a zapadne ve čtvrté, ale vrátí se do páté východní brány a po třicet jiter vychází z ní a zapadá do páté brány.

12. V té době se den prodlužuje o dva *dalsí* díly a tvoří tak jedenáct dílů; noc se zkracuje a tvoří sedm dílů.

13. Slunce se vrátí na východ a vstupuje do šesté brány a v důsledku svého znamení po jedenatřicet jiter vychází a zapadá v šesté bráně.

14. V onen den se den stává *ještě* delším než noc, stává se dvojnásobkem noci. Den tvoří dvanáct dílů, noc se zkracuje a tvoří *ji* šest dílů.

15. Pak slunce stoupá tak, aby se den zkracoval a noc prodlužovala. Vrací se na východ a vstupuje do šesté brány; po třicet jiter z ní vychází a *v ní* zapadá.

16. A když uplyne třicet jiter, dne ubude přesně o jeden díl, takže den tvoří jedenáct dílů a noc sedm dílů.

17. Od západu slunce vychází z oné šesté brány a putuje na východ: Po třicet jiter pak vychází v páté bráně a zapadá opět v páté bráně, jež je *umístěna* na západě.

18. V onen den ubývá dne o dva díly: Den tvoří deset dílů a noc osm dílů.

19. Z oné páté brány slunce vychází a opět zapadá v páté bráně na západě. *Pak* v důsledku svého znamení po jedenatřicet jiter vychází ve čtvrté bráně a zapadá na západě.

20. V onen den je den roven noci, takže se vyrovnávají: Noc tvoří devět dílů a stejně tak den.
21. *Pak* slunce vychází z oné brány a zapadá na západě. Vrací se na východ a po třicet jiter vychází ve třetí bráně a zapadá ve třetí bráně na západě.
22. V onen den se noc stává delší než den i než *předchozí* noc; den se stává kratší než *předchozí* den až do třicátého jitra, *takže* noc tvoří přesně deset dílů a den osm dílů.
23. Slunce vychází z oné třetí brány a zapadá ve třetí bráně na západě a vrací se na východ. Po třicet jiter *pak* vychází ve druhé bráně na východě a zapadá ve druhé bráně na západě nebes.
24. V onen den noc tvoří jedenáct dílů a den sedm dílů.
25. Slunce vychází v onen den z druhé brány a v druhé bráně na západě zapadá. Vrací se *pak* na východ do první brány po dobu jedenatřiceti jiter a v první bráně na západě nebes zapadá.
26. V onen den se noc prodlužuje na dvojnásobek dne: Noc tvoří přesně dvanáct dílů a den šest dílů.
27. Když slunce dosáhlo vrcholů *svého oběhu*, znovu opisuje kruh nad těmito *vrcholy* a po třicet jiter vstupuje onou branou a proti ní na západě rovněž zapadá.
28. V onen den ubude noci na délce o jednu devítinu, takže noc tvoří jedenáct dílů a den sedm dílů.
29. Slunce se vrací a vstupuje do druhé brány, jež je na východě, a vychází i zapadá nad oněmi vrcholy *svého oběhu* po třicet jiter.
30. V onen den noci ubývá na délce; noc tvoří deset dílů a den osm dílů.
31. V onen den slunce vychází z druhé brány, na západě zapadá a vrací se na východ; po jedenatřicet jiter *pak* vychází ve třetí bráně a zapadá na západě nebes.
32. V onen den noci ubývá, tvoří *ji* devět dílů a rovněž den tvoří devět dílů, *takže* noc se rovná dni a rok tvoří přesně tři sta šedesát čtyři dny.
33. Jak délka, tak krátkost dne a noci jsou *určovány* oběžnou dráhou slunce a jí rozlišovány.
34. V důsledku toho se jeho oběžná dráha den ode dne prodlužuje a noc od noci zkracuje.

35. Taková je zákonitost dráhy slunce a jeho návratu, když se *šedesátkrát* vrací a zase vychází – ono velké světlo, jež je zváno sluncem na věky věků.

36. Toto velké vycházející světlo je pojmenováno podle své podoby, jak přikázal Pán.

37. Vychází, vystupuje a neubývá aniž odpočívá, nýbrž dnem i nocí obfhá, a jeho světlo je sedmkrát jasnější než světlo měsíce; svými rozměry se pak obě tělesa vyrovnají.

¹ tj. poslední

(1) :Ga 4,10; :Iz 65,17 :2P 3,13 :Zj 21,1 (2) :Ž 19,5n (4) :Gn 1,16 (37) :Iz 30,26

Kapitola 73

1. Vedle této zákonitosti jsem viděl další zákonitost týkající se malého světla, jehož jméno je Luna.

2. Jeho *obvod* je jako obvod nebes a jeho vůz, na kterém jezdí, pohání dující vítr; světla se mu dostává v rozličné míře.

3. Každý měsíc v různou dobu vychází a zapadá, jeho dny jsou jako dny slunce a když svítí v úplňku, rovná se jedné sedmině sluneční záře.

4. Vychází takto: Jeho přibývající srpek, obrácený k východu, vychází třináctého jitra a od onoho dne se stává viditelným spolu se sluncem v bráně, z níž slunce vychází.

5. Jeho jedna polovina je viditelná jednou sedminou a celý jeho obvod je bez světla prázdný, kromě jedné sedminy a jedné čtrnáctiny z polovice jeho světla.

6. V den, kdy naplní jednu sedminu z polovice svého světla, svítí jednou sedminou a polovinou z toho.

7. Zapadá spolu se sluncem. Když slunce vychází, vychází i měsíc s ním a dostává poloviční podíl světla; v onu noc na počátku posledního¹ jitra před lunárním dnem zapadá měsíc spolu se sluncem a v onu noc se šest a sedm dílů se svou polovinou zahalí temnotou.

8. V onen den vychází přesně sedminou, vystupuje a vzdaluje se od východu slunce. Ve svých zbývajících dnech osvětluje šest a sedm dílů.

¹ dosl.: svého

Kapitola 74

1. Viděl jsem *též* jinou oběžnou dráhu a její zákonitost, s níž koná svou *každ*měsíční pouť.
2. To všechno mi ukázal Ureel, svatý anděl, který je jim všem vůdcem. Jejich postavení jsem zapsal tak, jak mi *je* ukázal, a jejich měsíce jsem zapsal tak, jak byly, jakož i podobu jejich světla až do naplnění patnácti dnů.
3. V každém sedmém dílu doroste do plnosti svého světla na východě a v každém svém sedmém dílu ustoupí do plnosti své temnoty na západě.
4. Nezapadá stejně v průběhu roku¹ a v určitých měsících putuje po své zvláštní oběžné dráze.
5. Po dva měsíce zapadá spolu se sluncem v oněch dvou branách, které jsou uprostřed – ve třetí a ve čtvrté bráně.
6. Po sedm dní vychází, opisuje kruh a znovu se vrací branou, jíž vychází slunce; doroste do plnosti svého světla, odchyluje se od slunce a v průběhu osmi dní vstupuje osmou branou, z níž vychází slunce.
7. Když slunce vychází ze čtvrté brány, *měsíc* vychází po sedm dní *do doby*, než začne vycházet pátou, a znovu se vrací během sedmi dní do čtvrté brány. Když doroste do plnosti svého světla, vzdaluje se a během osmi dní vstupuje do první brány.
8. Znovu se *pak* během osmi dní vrací do čtvrté brány, z níž vychází slunce.
9. Tak jsem viděl jejich postavení; slunce pak vychází a zapadá podle pořadí měsíců.
10. V oněch dnech po dobu pěti let přibývá slunci třicet dní a úhrn dní, které přísluší jednomu z oněch pěti dovršených let, se rovná třem stům šedesáti pěti dnům.
11. Nadpočet slunce a hvězd se rovná šesti dnům; šest dnů každým rokem bude za pět let činit třicet dnů; měsíc *tedy* zůstává pozadu za sluncem a hvězdami o třicet dní.
12. ²Měsíc dává přicházet² všem rokům přesně tím, že jejich příchod nenastává na věky příliš brzy a ani o jediný den se neopozďuje, nýbrž změna roků se uskutečňuje vskutku přesně za tři sta čtyřiašedesát dní.

13. Tři roky mají tisíc dvaadevadesát dní, pět let má osmnáct set pětadvacet dní, takže osm let má dva tisíce devět set dvanáct dní.
14. Samotnému měsíci přibývá za tři roky tisíc dvaadesát dnů, a za pět let zůstává pozadu o padesát dní, to jest na jejich konci se přidává tisíc a dvaadesát dnů.
15. Za pět let je to sedmnáct set sedmdesát dní, takže za osm lunárních let je to dva tisíce osm set dvaatřicet dní.
16. Tak *měsíc* za osm let zůstává pozadu o osmdesát dní a celkový počet dní, o něž je za osm let skrovnější, činí osmdesát dní.
17. Rok se dovršuje přesně v souladu s jejich postaveními ve vesmíru a s postaveními slunce. *Slunce a měsíc* vycházejí branou, skrze niž slunce³ vychází a zapadá po třicet dní.

¹ dosl.: V určitých měsících mění své západy ²⁻² jiný rukopis: „Slunce a hvězdy dávají přicházet“ ³ dosl.: ono

Kapitola 75

1. Pohlaváři náčelníků tisíců, kteří jsou *ustanoveni* nad veškerým stvořením a nad všemi hvězdami, mají *také* co činit s oněmi čtyřmi přestupnými dny, které nemohou být odděleny od své funkce podle počítání roku; tito poskytují *své* služby v oněch čtyřech dnech, které se do počítání roku nezahmují.
2. Kvůli nim se v tom lidé mýlí, neboť ona světla slouží věrně na stanovištích v kosmu – jedno v první bráně, jedno ve třetí bráně, jedno ve čtvrté bráně, jedno v šesté bráně a harmonie kosmu je dosahována pomocí tři set čtyřiašedesáti stanovišť kosmu.
3. Neboť znamení a období, roky a dny mi ukázal anděl Ureel, kterého Pán slávy na věky ustanovil nade všemi světelnými tělesy na nebi a ve vesmíru, aby vládla před tváří nebes a byla *přítom* viděna i na zemi, aby řídila den a noc – *to jest* slunce, měsíc, hvězdy a všechna jim podrobená stvoření, která obíhají ve všech nebeských vozech.
4. Podobně mi Ureel ukázal na nebesích dvanáct otevřených bran v kruhu slunečního vozu, z nichž vycházejí paprsky slunce a z nichž na zemi vyzařuje teplo, když jsou ve stanovených obdobích otevřeny.

5. *Podobné brány existují* pro větry a pro ducha rosy; když se otevřou, zůstávají otevřeny v končinách nebes.
6. Dvanáct nebeských bran jsem viděl v končinách země; z nich vycházejí slunce, měsíc a hvězdy i všechna nebeská stvoření z východu a ze západu.
7. Mnoho oken je otevřeno na levé i pravé straně; jedno okno vždy ve svůj čas vypouští teplo jako ony brány, z nichž vycházejí hvězdy podle toho, jak *On* jim přikázal, a v nichž podle svého pořadí zapadají.
8. Na nebi jsem viděl vozy řítící se vesmírem nad oněmi branami, v nichž krouží hvězdy, které nezapadají.
9. Jedna z *nich* je větší než všechny ostatní, a ta opisuje kruh okolo celého vesmíru.

Kapitola 76

1. V končinách země jsem viděl dvanáct otevřených bran, skrze něž všechny větry vycházejí a vanou nad zemí.
2. Tři z nich jsou otevřeny v přední části¹ nebes, tři na západě, tři v pravé² části nebes a tři v levé³.
3. První tři směřují k východu, další tři pak k severu, zbylé tři jsou ty nalevo proti jihu a tři jsou na západě.
4. Čtyřmi z nich vanou větry požehnaní a pokoje^a; z osmi vycházejí větry zkázy: Když zadují, zpustoší celou zemi, *rozbourá* vodu, která je na ní, a zahubí všechny, kdo bydlí na souši⁴, i všechno, co je ve vodě^b a na zemi.
5. První vítr, který z oněch bran vychází, se nazývá východní; duje první branou, která směřuje k východu a naklání se k jihu: Z ní vychází pustošení, sucho, žár a zhouba.
6. Z druhé, prostřední brány *evane spravedlnost*^c a vycházejí z ní déšť, plodnost, blahobyt a vláha. Třetí branou, která leží směrem k severu^d, vycházejí chlad a mráz.
7. Po těchto větrech vycházejí třemi branami *větry jižní*^e: Za prvé skrze první bránu z těch, které směřují k východu, vane vítr žáru.
8. Skrze prostřední bránu, která je vedle ní^f, vane libá vůně, vláha, déšť a štěstí i život.

9. A třetí branou, jež směřuje k západu, vychází rosa, lijáky, kobylky a zkáza.

10. Po těchto větrech *jsou zde větry* severní, jejichž jméno je Moře: Vycházejí ze sedmé brány, která leží směrem na východ a sklání se k jihu; z ní rovněž vychází rosa a déšť, kobylky a zkáza.

11. Z prostřední brány vychází přímo život a déšť, rosa a blahobyť; třetí branou, která leží směrem k západu a sklání se k severu, vychází mlha, jinovatka a snůh, déšť a rosa i kobylky.

12. Po těchto *je zde* čtvrtá skupina větrů – západní: Z první brány, která leží směrem k severu, vychází rosa, jinovatka a chlad, snůh a mráz.

13. Z prostřední brány vychází rosa a déšť, blahobyť a požehnání. Z poslední brány pak, která leží směrem k jihu, vychází sucho a strádání, žár a zhoubá.

14. *Tímto* končí dvanáct bran čtyř světových stran⁵ nebes a já jsem ti, můj synu Metušelachu, ukázal všechny zákony, jimiž se řídí, všechny jejich účinky zhoubné i blahodámé.

¹ tj. na východě ² tj. na jihu ³ tj. na severu ⁴ dosl.: na ní ⁵ dosl. (omylem): bran

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

^a + k léčení země a k jejímu oživení

^b + [a vše], co roste a kvete a plazí se

^{c-c} vychází vítr východní k východu

^d + [vychází vítr] východní k severu (severovýchodní), jenž je blízký větru severnímu [a]

^e + vanou k východu branou východní

^f + kterou nazývají Jih (jižní), rosa

Kapitola 77

1. První světová strana¹ se jmenuje Východ, neboť je nejbližší², druhá pak se jmenuje Jih, neboť tam sestupují^a jak Nejvyšší, tak Požehnaný na věky.

2. ^bTřetí světová strana¹ je Západ; její jméno znamená Ubývající, neboť se tam všechna nebeská světla zmenšují a zapadají^b.

3. ^cČtvrtá světová strana¹ jménem Sever se dělí na tři části: Jedna z nich je obydlím lidí; druhá sídlem vod a hlubin lesů a řek, temnot a mraků; třetí část je zahradou spravedlnosti^c.

4. Viděl jsem sedm vysokých hor, které byly vyšší než všechna pozemská horstva; vychází z nich jinovatka a plynou dny, období a léta.
5. Na zemi jsem viděl sedm řek větších než všechny *ostatní* řeky; jedna z nich přitéká od Západu a vleává své vody do Velkého moře.
6. Dvě *další* přitékají k moři od Severu a vleávají své vody do Eritrejského moře na Východě.
7. Čtyři zbývající plynou ze severní strany ke svému vlastnímu moři – *dvě z nich* k moři Eritrejskému, a dvě k Velkému moři, kde *se vleávají* do pouště, jak někteří říkají.
8. Viděl jsem *těž* sedm velkých ostrovů: dva na pevnině a pět ve Velkém moři.

¹ dosl. (omylem): vítr ² dosl.: první

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

^a bydlí

^{b - b} A světová strana velká je strana západní, neboť tam jdou hvězdy nebeské, tam vcházejí/zapadají a tam vycházejí všechny hvězdy, a proto ji nazývají Západ.

^{c - c} [A sever je Sever,] neboť v něm se skrývají a shromažďují a otáčejí všechny útvary nebeské, a vycházejí k východu/východům nebes. [A východ *nazývají*] Východ (*midnach*), neboť tam vycházejí útvary nebeské, a také „Východ“ (*mizrach*), neboť odtud vcházejí. [A viděl jsem tři části] země, jedna z nich, aby v ní obývali lidští synové, a jedna z nich pro [všechna moře...], [a jedna z nich] pro pouště a pro ráj Pravdy/Spravedlnosti.

Kapitola 78

1. Jména slunce jsou následující: první Orjares, druhé Tomas.
2. Měsíc má čtyři jména: První jeho jméno je Asonja, druhé Ebla, třetí Benase a čtvrté Era.
3. Toto jsou dvě velká světla; jejich obvod je jako obvod nebes a velikost jejich obvodu je u obou stejná.
4. V obvodu slunce je oproti měsíci *navíc* sedm dílů světla, které je do něho přidáváno, a ono nabývá na objemu *do té doby*, dokud není naplněn sedmý díl slunce.
5. Nebeská světla¹ zapadají a vstupují do bran západu, obíhají kolem severu a vycházejí východními branami nad povrchem nebes.

6. Když vychází měsíc, je na nebi vidět a je v něm polovina sedmého dílu^a; ve čtrnácti *dnech* pak dosáhne úplňku.

7. Je k němu přidáno patnáct dílů světla, *takže* patnáctého *dne* je jeho světlo plné podle znamení roku a tvoří *ho* patnáct dílů; měsíc tak přibývá polovinou sedmého dílu.

8. Při svém ubývání se *měsíc* první den zmenšuje na čtrnáct dílů svého světla; druhý *den* se zmenšuje na třináct dílů; třetí *den* se zmenšuje na dvanáct dílů; čtvrtý *den* se zmenšuje na jedenáct dílů; pátý *den* se zmenšuje na deset dílů; šestý *den* se zmenšuje na devět dílů; sedmý *den* se zmenšuje na osm dílů; osmý *den* se zmenšuje na sedm dílů; devátý *den* se zmenšuje na šest dílů; desátý *den* se zmenšuje na pět dílů; jedenáctý *den* se zmenšuje na čtyři díly; dvanáctý *den* se zmenšuje na tři díly; třináctý *den* se zmenšuje na dva *díly*; čtrnáctý *den* se zmenšuje na polovinu sedminy celého svého světla; patnáctý *den* se všechno jeho zbývající *světlo* ztrácí.

9. V určitých měsících měsíc završuje svůj cyklus každých devětdvacet dní a jsou *měsíce*, kdy má po osmadvaceti dnech.

10. Ureel mi pak ukázal jiný zákon, podle něhož je světlo přidáváno ze slunce do měsíce.

11. Po celou dobu, kdy měsíc putuje, přibývá na světlo a je obrácen proti slunci, až se jeho světlo během čtrnácti dní naplní; když pak je celý osvětlen, vyzařuje své světlo v nebi.

12. První den je nazýván novoluním, neboť v onen den začne vzrůstat světlo.

13. *Toto světlo* je dovršeno přesně v den, kdy slunce sestupuje na západě a měsíc v noci vychází na východě a svítí celou noc *do té doby*, než slunce vyjde naproti němu a měsíc stojí naproti slunci.

14. Na straně, odkud světlo měsíce vychází, pak znovu měsíce ubývá, až celé jeho světlo zmizí a dny měsíce uplynou a jeho kotouč bude beze světla prázdný.

15. Tři měsíce se vyvíjí ve své stanovené době po třiceti dnech a tři měsíce se vyvíjí po devětdvaceti dnech, během nichž dochází k jeho ubývání v prvním období a v první bráně ve stu sedmasedmdesáti dnech.

16. V době svého vycházení se objevuje po tři měsíce o třiceti dnech a po tři měsíce o devětdvaceti dnech.

17 ^bV noci se vždy po dobu dvaceti dnů jeví jako muž, a ve dne jako nebe, neboť v něm není nic než jeho světlo.

¹ dosl.: ona

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

^a + září na nebi, aby se objevil [...] a naplňuje se každý den až do dne čtřináctého, a naplňuje se

^b Pořadí v zlomku 4QEn astr (b) 26: 79,3 – 5 + 78,17 + 79,1

Kapitola 79

1. A nyní, můj synu, jsem ti ukázal všechno; zákony všech nebeských hvězd jsou *zde* ukončeny.
2. *Vskutku* mi ukázal všechny zákony pro každý den, pro každé období, jež má moc, a pro každý rok a pro jejich vycházení podle příkazu – každý měsíc a každý týden.
3. *Ukázal mi* ubývání měsíce, k němuž dochází v šesté bráně, to jest v této šesté bráně jeho světlo končí, a pak nastává počátek *nového* měsíce;
4. a ubývání, k němuž dochází v první bráně v období, než se naplní sto sedmasedmdesát dní, podle pravidla *počítání* týdnů pětadvacet *týdnů* a dva dny.
5. ^a*Měsíc* během jednoho období *zůstává* podle řádu hvězd za sluncem přesně o pět dní pozadu, když tohoto místa, které vidíš, bylo dosaženo^a.
6. Takovýto je obraz a podoba všech světél, která mi ukázal veliký Ureel, jenž je jejich vůdcem.

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

^{a-a} A *pozůstává* vzhledem k slunci [...] je jím obnoven, jako podoba vidění obrazu. Když jeho světlo je v něm opožděno [...]

Kapitola 80

1. V oněch dnech mi odpověděl anděl Ureel: „Hle, Henochu, ukázal jsem ti a odhalil všechno, abys viděl slunce i měsíc a ty, kdo řídí hvězdy nebes, i všechny ty, kdo mění jejich činnost, jejich období i jejich vycházení.“
2. Ve dnech hříšníků budou roky kratší a jejich semena se na jejich pozemcích a polích budou opožďovat a všechny věci na zemi budou obráceny *naruby* a nebudou se dostavovat v pravý čas, déšť¹ bude zdržován a nebe nedovolí zapršet.
3. A v oněch dobách se budou plody země zpožďovat a nevzejdou v pravý čas a plody stromů se neurodí, kdy by měly.
4. Měsíc změní svůj řád a ve svém čase nebude viditelný.
5. V oněch dnech bude možno na nebi spatřit neúrodu, jak přichází na nejzazších velkých vozech od západu a *měsíc* bude zářit víc než obvykle.
6. Mnozí velitelé předních hvězd se dopustí chyb, v důsledku nichž ony změní své dráhy a poruší svou činnost, *takže* nebudou viditelné v obdobích, jež jim byla stanovena.
7. Celý řád hvězd bude před hříšníky uzavřen a myšlenky těch, kdo bydlí na zemi, budou ve vztahu k nim¹ zmatené a oni se odchýlí ze všech svých cest, budou chybovat a považovat je² za bohy.
8. Zlo na ně *přicházející* se rozmnoží a stihne je pohroma, která je všechny zahubí.“

¹ tj. k hříšníkům ² tj. hvězdy

(7) :Ga 4,3

Kapitola 81

1. Dále mi řekl: „Henochu, pozoruj nebeskou tabuli a čti, co je na ní napsáno, abys porozuměl všem *věcem*, jedné po druhé.“
2. A *tak* jsem pozoroval nebeskou tabuli a četl všechno, co *na ní* bylo napsáno; všemu jsem porozuměl a přečetl jsem knihu všech skutků lidí i všech dětí těla, které budou na zemi po všechna pokolení světa.

3. Ihned jsem velebil velikého Pána, Krále slávy světa, za to, že učinil všechna díla světa, a chválil jsem Pána za jeho trpělivost a žehnal jsem nad lidskými syny.
4. Poté jsem pravil: „Blahoslavený je muž, jenž umírá spravedlivý a bezúhonný, proti němuž nebyla sepsána žádná kniha *zaznaménávající jeho nespravedlnosti a proti němuž není namířen* soudný den.“
5. Oněch sedm svatých mě poponeslo a postavilo na zem přede dveře mého domu. Pravili mi: „Zprav o všem svého syna Metúšelacha a ukaž všem svým dětem, že žádná tělesná bytost nemůže být před Pánem spravedlivá, neboť je jeho *pouhým* stvořením.“
6. Jeden rok tě ponecháme u tvých dětí, podle příkazu¹, abys své děti učil, zapsal *to* pro ně a všem svým dětem *to* pak dal na srozuměnou. V druhém roce tě z jejich středu vezmou.
7. Tvé srdce necht' je silné, neboť dobří budou dobrým zvěstovat spravedlnost, spravedliví se budou radovat se spravedlivými a navzájem si budou přát blaho.
8. Avšak hříšníci budou umírat s hříšníky a odpadlíci utonou spolu s odpadlíky.
9. A ti, kdo jednali spravedlivě, ²nezemřou kvůli *špatným* skutkům lidí a *vody potopy* budou shromážděny kvůli² činům svévolníků.“
10. V oněch dnech se mnou rozmluvu ukončili. Vrátil jsem se ke svým lidem a velebil Pána všehomíra.

¹ dosl.: než (jak?) znovu příkaz ²⁻² jiný rukopis: zemřou kvůli *špatným* skutkům lidí a budou shromážděni dohromady

(1) :1Hen 93,2 :103,2 :106,19 (4) :Mal 3,16 (5) :Ř 3,10

Kapitola 82

1. Nyní, můj synu Metúšelachu, vyprávím toto všechno tobě a pro tebe zapisuji; všechno jsem ti vyjevil a dal ti knihy týkající se všech těchto *věcí*. Uchovej, můj synu, knihu z rukou svého otce, abys ji mohl předat pokolením světa.
2. Moudrost jsem dal tobě, tvým dětem i těm, kdo se stanou tvými

děťmi, aby ji *pak i* oni mohli předat svým dětem, *budoucím* pokolením, tuto moudrost, přesahující jejich chápání.

3. Ti, kdo jí porozumí, nebudou spát, nýbrž budou naslouchat svým uchem, aby se této moudrosti naučili; ona pak ty, kdo *z ní* budou čerpat, potěší více než dobrý pokrm.

4. Blahoslaveni jsou všichni spravedliví, blahoslaveni jsou všichni ti, kdož se ubírají po cestách spravedlnosti a nehřeší jako svévolníci při počítání všech svých dnů, během nichž slunce putuje po nebi; po třicet dní vstupuje a vychází skrze brány společně s náčelníky tisíců tohoto řádu hvězd, společně se čtyřmi, kteří byli přidání, aby rozlišovali čtyři období roku; oni je vedou a spolu s nimi vstupují ve čtyřech dnech.

5. Kvůli nim se lidé mýlí a nezahnují je do počtu celého světa; lidé se vskutku mýlí a nerozpoznávají je přesně.

6. Oni totiž k počítání roku patří a také jsou na věky zaznamenáni: jeden v první bráně, jeden ve třetí, jeden ve čtvrté, jeden v šesté; rok se zavřuje ve třech stech šedesáti čtyřech dnech.

7. Zpráva o tom je pravdivá a zaznamenaný počet je přesný, neboť světla, měsíce, svátky, roky a dny mi ukázal a odhalil Ureel, jemuž Pán celého stvoření světa dal pro mne příkaz ohledně nebeského zástupu.

8. On má v nebi ve dne v noci moc dávat světlům zářit nad lidmi – slunci, měsíci a hvězdám jakož i všem nebeským mocnostem, které obíhají po svých drahách.

9. Toto jsou řady hvězd, které zapadají na svých místech a ve svých obdobích, svátečních dnech a měsících^a.

10. Toto pak jsou jména těch, kteří je vedou a kteří dohlízejí a vstupují v pravý čas a kteří je vedou po jejich místech, jejich řádech, obdobích, měsících, mocnostech a stanovištích.

11. Jejich čtyři vůdcové, kteří rozlišují čtyři období roku, vstupují jako první; po nich *vstupuje* dvanáct vůdců řádů, kteří rozlišují měsíce, a tři sta šedesát náčelníků tisíců, kteří dělí dny a čtyři dny přestupné, *jakož i* vůdcové, kteří dělí rok na čtyři období.

12. Tito náčelníci tisíců jsou včlenění mezi vůdce a vedeného, každý na své místo; jejich vůdcové pak provádějí rozdělení.

13. A toto jsou jména vůdců, kteří oddělují čtyři ustanovená období roku: Melke'el, Helemmelek, Mele'ejel a Narel.

14. Jména těch, které oni vedou, jsou: Adnare'el, Ijesusael a Ijelu-mi'el – tito tři následují po vůdcích řádů a jeden následuje po oněch třech vůdcích řádů, kteří zas následují po vůdcích stanovišť rozdě-lujících čtyři období roku.

15. Na počátku roku vychází *jako* první a vládne Melkejal zvaný jménem Teme'ani – a slunce, a všech dnů jeho vlády je jedenade-vadesát.

16. Toto jsou znamení dnů, která jsou vidět ve dnech jeho vlády na zemi: pot, horko a úzkost; všechny stromy nesou plody a na všech stromech roste listoví; úroda pšenice *je bohatá*, na lukách¹ jsou v roz-puku růže a všechny *ostatní* květy, avšak zimní stromy usychají.

17. A toto jsou jména vůdců, kteří jsou jejich podřízenými: Berke'el, Zelbesa'el a ještě *jeden* další, náčelník tisíce jménem Helojasef – dny jeho vlády jsou skončeny.

18. Po něm dalším vůdcem je Helemmelek, kterého nazývají Jasně slunce; a všechny dny jeho světla *čítají* jedenadevadesát dní.

19. Toto pak jsou znamení dní na zemi: žár a sucho; stromy nesou zrající plody a vydávají své plody vyzrálé; a ovce se *navzájem* vyhledávají a stávají se březími; a všechny plody země se sklízají – vše, co je na polích, stejně jako šťáva z lisu; k tomu dochází ve dnech jeho vlády.

20. Toto pak jsou jména, řády a podřízení oněch náčelníků tisíců: Geda'el, Ke'el a He'el; a jméno náčelníka tisíce, jenž je k nim přidán, je Asfa'el; a dny jeho vlády jsou skončeny.^b

1 dosl.: poli

(3) :Ž 119,103 (7) :Gn 1,16–18

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

^a + v znameních/podle znamení

^b + zlomek o ročních obdobích, podzimu a zimě a dva zlomky o pohybech hvězd

Kapitola 83

1. A nyní ti, můj synu Metúšelachu, popíši všechna vidění, která jsem měl, a budu ti je vyprávět.

2. Dvě vidění jsem měl, než jsem se oženil: jedno se nepodobá druhému: První *jsem viděl*, když jsem si začal osvojovat vzdělání, a druhé, než jsem si vzal tvoji matku. Měl jsem strašné vidění, kvůli němuž jsem se k Pánu obracel s úpěnlivými prosbami.

3. Odpočíval jsem ve spánku v domě svého děda Maleleela a ve vidění jsem viděl, jak se nebesa zhroutila, byla uchváčena a zřítíla se k zemi.

4. Když se hroutila k zemi, viděl jsem, jak je země pohlcována obrovskou propastí, hory se vršily na hory, kopce se propadly na kopce a vysoké stromy, vytržené z kořenů, se řítily dolů a klesaly do propasti.

5. Poté se mi do úst vedrala řeč a začal jsem křičet a volat: „Nastala zkáza země!“

6. Můj děd Maleleel, vedle něhož jsem ležel, mě probudil a řekl mi: „Co tak křičíš, můj synu, a proč tak nařkáš?“

7. Já jsem mu celé to vidění, které jsem měl, *podrobně* vylíčil a on mi *na to* řekl: „Jak strašnou věc jsi viděl, můj synu! Ve svém snu jsi měl závažné¹ vidění: *Dozvěděl ses* tajemství všech hříchů země, která se propadá do propasti a je ničena velkou katastrofou.

8. Ted' vstaň, můj synu, a jakožto muž víry snažně pros Pána slávy, aby na zemi ponechal *aspoň* zbytek, aby nebyla celá země zničena.

9. Toto všechno, můj synu, dolehne na zemi z nebe, takže země propadne obrovské zkáze.“

10. Nato jsem vstal, modlil se a přednášel své snažné a úpěnlivé prosby; svou modlitbu pak, již jsem pro pokolení světa zapsal, ti celou, můj synu Metúšelachu, ukážu.

11. Když jsem se vydal dolů a spatřil nebesa a slunce, jak vychází na východě, a měsíc, jak zapadá na západě, a několik hvězd a celou zemi a všechno to, co *on* znal *už* na počátku, tu jsem Pána soudu velebil a vyvyšoval, neboť to on dal slunci vycházet z oken východu tak, že se zvedá a vystupuje na tvář nebes a putuje po cestě, jež mu byla ukázána.

¹ dosl.: mocné

Kapitola 84

1. Ve spravedlnosti jsem pozvedl ruce, velebil Svatého a Velikého a řekl dechem svých úst a jazykem z masa, kterým Bůh obdařil pozemské děti, aby jím lidé mluvili; dal jim dech a ústa, bez nichž by nemohli mluvit:

2. „Jsi blahoslavený, ó Pane, Králi veliký a mocný ve své velikosti, Pane všeho stvoření nebes, Králi králů a Bože celého světa. Tvá moc, království a velikost trvají na věky a tvá vláda po všechna pokolení na věky věků. Celá nebesa jsou na věky tvým trůnem a celá země je podnoží tvých nohou na věky věků.

3. Neboť ty jsi vše stvořil a nade vším vládneš a žádné, *vůbec* žádné dílo pro tebe není obtížné; žádná moudrost ti neunikne a neopouští místo tvého trůnu ani tvoji přítomnost. Ty všechno víš, vidíš a slyšíš a není nic, co by před tebou zůstalo skryto, neboť všechno objímáš svým zrakem.

4. Andělé tvých nebes se teď dopouštějí hříchu a tvůj hněv bude spočívat na těle lidí až do dne velkého soudu.

5. Nyní, ó Bože, Pane a veliký Králi, snažně a úpěnlivě prosím, abys splnil mé prosby a ponechal mi *pokolení*, které mě na zemi vystřídá, a abys nevyhladil veškeré tělo člověka a neučinil tak zemi pustou tím, že by došlo k věčné zkáze.

6. Vyhlad' můj Pane, z povrchu země tělo, které zavinilo tvůj hněv, avšak tělo spravedlnosti a bezúhonnosti zachovej jako rostlinu věčného semene; neskrývej svou tvář před prosbami svého služebníka, ó Pane!“

(2) :1Tm 1,17 :Zj 4,11 :7,12; :Iz 66,1 (3) :Jb 12,10.13 :L 1,37

Kapitola 85

1. Poté jsem měl jiný sen a celý ten sen ti, můj synu, vylíčím.

2. A Henoch pozvedl *svůj hlas* a řekl svému synovi Metúšelachovi: „Chci ti povědět, můj synu, naslouchej *tedy* mým slovům a popřež sluchu vidění, jež měl ve snu tvůj otec.

3. Dříve, než jsem se oženil s tvou matkou Ednou, měl jsem na svém loži vidění: Hle, ze země vyšel býk a tento býk byl *celý bílý*; pak vyšla jalovička a spolu s ní dva býčci, z nichž jeden byl černý a druhý červený.
4. Ten černý býček nabral na rohy červeného a pronásledoval ho po zemi; pak už se mi ten červený ztratil z očí.
5. Zato černý býček rostl a rostl, k němu se pak připojila jalovička a viděl jsem, jak od něho vzešlo mnoho býčků, kteří se mu podobali a následovali jej.
6. Ta první jalovička od prvního býka poodešla hledat onoho červeného býčka, avšak nenašla jej; a tak se dala do velkého nářku a nepřestávala ho hledat.
7. A uviděl jsem, jak k ní přišel onen první býček, aby ji ukojil. Od té chvíle přestala naříkat.
8. Poté porodila ještě jednoho bílého býčka a pak porodila *ještě* mnoho býčků a černých kraviček.
9. Ve spánku jsem *dále* viděl onoho bílého býčka. I on rostl, až se z něho stal velký bílý býk; od něho pak pocházely mnohé bílé krávy, které se mu podobaly.
10. Ty pak počaly rodit mnoho bílých kraviček, které se jim podobaly; následovaly jedna za druhou.“

Kapitola 86

1. Dále jsem ve spánku na vlastní oči viděl *zvláštní úkaz*: Spatřil jsem do výše se týčící nebe, a hle, z nebe spadla hvězda, zvedla se a jedla pasouc se mezi oněmi dobytčaty.
2. Pak jsem viděl velká černá dobytčata, a hle, všechna si vyměnili své chlévy *a* pastviny^a a svá telata a počala mezi sebou naříkat.
3. V dalším vidění jsem pozoroval nebesa, a hle, mnoho hvězd sestupovalo a vrhalo se z nebes dolů k oné první hvězdě. Mezi oněmi telaty se pak *hvězdy* proměnily v býky a ti se pak v jejich středu *společně* s nimi pásli.
4. Hleděl jsem na ně, a vtom jsem uviděl, jak na způsob koní ztopořili

své údy a počali skákat na jalovice; ty pak všechny počaly a porodily slony, velbloudy a osly.

5. Všechna dobytčata se jich bála a ve strachu je počala svými zuby kousat a trhat a svými rohy trkat.

6. Pak začali ta dobytčata požírat a hle, všechny děti země se před nimi počaly chvět, třást a prchat.

(1) :Zj 8,10

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

^{a-a} není v aram. textu

Kapitola 87

1. Znovu jsem je viděl, jak se vzájemně brala na rohy a trhala, až se země dala do křiku.

2. Já jsem znovu pozvedl své oči k nebesům a měl *dalsí* vidění: Hle, z nebes vyšly *bytosti* podobné bílým lidem; jedna vyšla z toho místa a tři *dalsí* s ní.

3. Ty tři, které vyšly naposled, mě vzaly za ruku a odvedly pryč od pokolení země, vyzdvihly mě na vysoké místo a ukázaly mi věž vypínající se vysoko nad zem, takže všechny *okolní* kopce byly nižší.

4. A řekly mi: „Zůstaň zde, dokud neuvidíš všechno, co se stane s oněmi slony, velbloudy a osly i s hvězdami a dobytčaty, s nimi se všemi.“

Kapitola 88

1. Viděl jsem jednu z oněch čtyř *bytostí*, které před tím vyšly, jak vzala *tu* první hvězdu, která spadla z nebes, spoutala jí ruce i nohy a svrhla ji do propasti; ta propast byla úzká a hluboká, hrozivě zející temnotou.

2. Jedna z nich vytasila meč a dala jej oněm slonům, velbloudům a oslům; ti pak se na sebe začali sápat, až se pod nimi rozechvěla celá země.

3. Zřel jsem *dále* ve vidění: Hle, jedna z oněch čtyř *bytostí*, které vyšly, shazovala z nebes kamení; pak se *ony bytosti* shromáždily a odnesly všechny ty velké hvězdy, jejichž údy byly *ztopořené* jako údy koní, a všechny je svázaly na rukách i na nohách a svrhly je do propasti.

Kapitola 89

1. Pak jedna z těch čtyř *bytostí* odešla ^ak onomu bílému býkovi^a a třesouc se poučila ho o *svém* tajemství: Byla zrozena jako býk, ale stala se člověkem; postavila si velkou loď a bydlela na ní; spolu s ní na té lodi bydlili tři býci a ^bta loď nad nimi tvořila příkrov^b.

2. Znovu jsem pozvedl oči k nebesům a spatřil vysokou střechu, s níž se valilo sedm proudů vody; tyto proudy unášely spousty vod do uzavřeného prostoru.

3. Znovu jsem hleděl, a hle, ^cprameny na povrchu onoho velkého prostoru byly otevřeny, takže ^evoda se počala vzdouvat a stoupat. Pozoroval jsem ten uzavřený prostor, dokud se celý jeho povrch nepokryl vodou.

4. Voda, temnota a mlha pak na něm nabyly na mohutnosti. Pozoroval jsem výši té vody a ta se zvedala nad úroveň onoho uzavřeného prostoru a proudila přes tento prostor, až *nakonec* stála nad zemí.

5. ^dVšechna dobytčata z tohoto uzavřeného prostoru byla pospolu až do chvíle, kdy jsem je uviděl, jak se potápějí^d. Byla pohlcena vlnami a zahynula ve vodě.

6. Ona loď však po vodě plula, zatímco všechna dobytčata, sloni, velbloudi a osli se potopili spolu se všemi zvířaty, takže jsem je ztratil z dohledu. Nebyli s to se dostat ven, takže zahynuli; utonuli v hlubině.

7. Mé vidění pak pokračovalo až do chvíle, kdy se proudy valící se vody stáhly, ^eprameny země se ustálily^e a otevřeny byly ostatní hlubiny.

8. ^fDo nich počala voda odtékat, až se^f objevila země. Loď na zemi dosedla, temnota zmizela a nastalo světlo.

9. Vtom onen bílý býk, který se stal člověkem, vyšel z lodi spolu se třemi *dalšími* býky. Jeden z těch tří byl bílý jako ten *první* býk, jeden z nich byl červený jako krev a jeden černý; onen bílý býk se od nich vzdálil.

10. Počali plodit polní zvěř a ptáky; z nich povstalo velké množství druhů: lvi, tygři, psi, vlci, hyeny, divoká prasata, lišky, veverky, vepři, sokoli, supi, luňáci, orli a havrani. Mezi nimi byl zrozen *také* bílý býk.
11. Pak se počali navzájem hryzat⁸. Bílý býk, jenž byl zrozen v jejich středu, zplodil divokého osla¹ a s ním bílého býka²; osel^h se *rovněž* rozmnožil.
12. Onen býk, jenž jím byl zrozen, zplodil černé divoké prase³ i a bílou ovci⁴. Prase vrhlo mnoho selat, avšak ona ovce vrhla jen dvanáct jehňat⁵.
13. Když oněch dvanáct jehňat dorostlo, předalo jednu *ovci* ze svého středu oslům; tito osli pak onu ovci⁶ předali vlkům a ta ovce mezi vlky vyrostla.
14. ^kPán přivedl oněch^k jedenáct ovcí, aby s ním bydlely, a pásly se mezi vlky; ony se rozmnožily a vznikla početná stáda ovcí.
15. ^lProtože vlci se jich začali bát, *tak silně* je utiskovali^l, až vyhledali jejich mlád'ata tím, že je vhodili do rozvodněné řeky^m; ovce počaly pro svá mlád'ata křičet a stěžovat si svému Pánu.
16. Jedna ovce, jež se před vlky zachránila⁷, uprchla a našla útočiště u divokých oslů. Viděl jsem ovce naříkat, křičet a ze všech sil prosit svého Pána, až tento Pán ovcí na jejich volání ze svého vznešeného paláce přišel k nim a pásł je.
17. Pak zavolal onu ovci, která vlkům uprchla, a mluvil s ní ohledně vlků – aby je varovala, ať se ovcí nedotýkají.
18. Ta ovce *tedy* podle slova Páně šla k vlkům⁸; jiná ovce⁹ ji potkala a doprovázela ji, *takže* šly obě dvě a vstoupily společně na shromáždění oněch vlků; promluvily s nimi a varovaly je, aby se napříště ovcí nedotýkali.
19. Poté jsem viděl, jak vlci ovce ze všech sil strašně utiskovali, až křičely *úzkostí*.
20. Jejich Pán k ovcím přišel a začal ty vlky bít; vlci se dali do vytí, ovce však byly klidné a od té chvíle přestaly naříkat.
21. Sledoval jsem ovce do chvíle, než od vlků odešly; oči vlků byly zasaženy slepotou, a ti vlci se pustili do divokého pronásledování ovcí.
22. Pán ovcí šel s nimi jako jejich vůdce a všechny jeho ovce jej následovaly. Jeho tvář byla nádherná, vznešená a na pohled hrozivá.

23. Vlci však v pronásledování ovcí pokračovali, až je našli u jakési vodní nádrže.
24. Tato vodní nádrž byla rozdělena vedví a voda stála před jejich zraky zde i tam¹⁰; jejich Pán, jenž je vedl, se postavil mezi ně a vlky.
25. Vlci stále ještě ovce nespátřili, ty však vešly doprostřed oné vodní nádrže; vlci *dál* ovce pronásledovali a hnali se za nimi do té vodní nádrže.
26. Když spatřili Pána ovcí, obrátili se, aby před ním prchli. Obě části vodní nádrže se spojily dohromady a ona se ihned vrátila do původního stavu, voda se v ní vzdula a vystoupila do výše, až vlky zatopila.
27. Viděl jsem, jak všichni vlci, kteří ovce pronásledovali, zahynuli a utopili seⁿ.
28. Ovce však z té vody unikly a vydaly se do pouště, kde nebyla voda ani tráva; počaly otevírat oči a rozhlížet se. Viděl jsem, jak je Pán ovcí odvedl na pastvu a dal jim vodu a trávu. *Dále jsem viděl* onu ovci, jak jde a vede je.
29. Ona ovce vystoupila na vrchol vysoké skály a Pán ovcí to¹¹ k nim poslal.^o
30. Poté jsem spatřil Pána ovcí, jak stojí před nimi^p. Jeho vzezření bylo vznešené, hrozivé a mocné; všechny ovce na něho hleděly a bály se před jeho tváří.
31. Všechny^a se bály a chvěly a zavolaly pak na onu ovci, jež byla mezi nimi: „Nejsme s to stát před naším Pánem a hledět na něho.“
32. Ona ovce, která je vedla, se vrátila a *znovu* vystoupila na vrchol té skály. Ovce, jejichž oči zastřela slepota, sešly z cesty, kterou jim ukázal. Ona ovce o tom však nevěděla.
33. Pán ovcí se na ně rozhněval velkým hněvem. Ona ovce si toho všimla, sestoupila z vrcholu skály, přišla k *ostatním* ovcím a shledala, ^sže většina z nich má oči zastřené slepotou a že sešla z cesty^e.
34. Když jej¹² uviděly, zachvátil je strach, chvěly se před jeho tváří a chtěly se vrátit do svých ovčinců.
35. Ona ovce s sebou vzala ostatní ovce a přišla k těm ovcím, které sešly z cesty, načež je počala usmrcovat; tyto ovce z ní zachvátil strach^t. Tak přiměla ovce, které sešly z cesty, aby přišly zpět a navrátily se do svých ovčinců.^u

36. Mé vidění pokračovalo, až jsem spatřil, jak se ona ovce stala člověkem, pro Pána ovcí zbudovala dům a do toho domu umístila všechny ovce.

37. Pozoroval jsem dále, že ona ovce^v, která potkala ovci, jež byla jejich vůdcem, usnula. Viděl jsem, jak všechny dospělé ovce zahynuly a jehňata zaujala jejich místo. Pak přišla na pastvinu a dospěla do blízkosti vodního toku.

38. *Tam* se ona ovce, jež je vedla a jež se stala člověkem, od nich oddělila a upadla do spánku¹³. Všechny *ostatní* ovce ji hledaly a bědovaly pro ni s velkým nářkem.

39. Dále jsem viděl, jak ve svém nářku pro onu ovci ustaly a jak přebrodily onen vodní proud. *Pokaždé* se vynořily další ovce na místo těch, které byly v čele a upadly do spánku, a ty se samy ujaly vedení.

40. Pozoroval jsem ovce dále, až došly na pěkné místo do líbezne a slavné země¹⁴; dále jsem viděl, jak ty ovce byly nasyceny. Onen dům stál v té líbezne zemi v jejich středu.

41. Jednou byly jejich oči otevřeny, jindy zas byly zastřeny slepotou, než povstala jiná ovce, ujala se vedení a odvedla je všechny zpět, aby se jejich oči *znovu* otevřely.

42. Tu počali psi, lišky a divocí kanci ovce požírat, až Pán ovcí povýšil z jejich středu jinou ovci, totiž *jednoho* berana, aby je vedl¹⁵.

43. Ten beran začal psy, lišky a divoké kance^a ze všech stran trkat, až je zahubil.

44. Když se oné ovci¹⁶ otevřely oči, uviděla berana, jenž byl mezi ovcemi, jak se zpronevřuje své pověsti a začíná na ovce útočit, jak po nich šlape, *ya* jak odchází v necti^v.

45. Pán ovcí poslal tu ovci k jiné ovci a povýšil jí, aby se stala beranem¹⁷, který povede ovce místo onoho berana, který se zpronevěřil své pověsti.

46. Odešel k němu a rozmlouval s ním o samotě. Povýšil toho berana, učiniv jej soudcem a vůdcem ovcí. Během toho všeho však psi na ovce dotírali.

47. Ten první beran onoho druhého berana pronásledoval, a *tak* onen druhý beran vstal a před ním uprchl. Díval jsem se *dále*, dokud psi nepovalili prvního berana na zem.

48. Druhý beran vstal a vedl malé ovce. Zplodil mnoho ovcí a pak upadl do spánku. *Jedna* malá ovce se místo něho stala beranem¹⁸ a stala se soudcem a vůdcem oněch ovcí.
49. Ony ovce rostly a množily se. Všichni psi, lišky a divocí kanci se ho strachovali a uprchli před ním. Onen beran všechna divoká zvířata utkrál k smrti a divoká zvířata neměla více mezi ovceci moc a zhola nic jim už neuloupila.
50. Onen dům se stal velkým a prostorným a pro ovce byla vystavěna vysoká věž. Byla zbudována na domě pro Pána ovcí; dům byl nízký, avšak věž byla vysoká a mohutně se tyčila do výše. Pán ovcí na oné věži stál a ony před něho postavily plný stůl.
51. Opět jsem viděl ony ovce, jak zbloudily a vydaly se různými cestami a svůj dům opustily. Pán ovcí některé ze středu ovcí povolal¹⁹ a poslal je k *ostatním* ovcím, avšak ty *ostatní* ovce je začaly usmrcovat.
52. Jedna z nich však zabita nebyla, zachránila se a uprchla a nad oněmi ovceci hlasitě bědovala. Ony ji chtěly usmrtit, ale Pán ovcí ji před nimi zachránil; dal jí vystoupit vzhůru ke mně a usídlit se *tam*²⁰.
53. Pak k oněm ovcím vyslal *ještě* mnoho dalších ovcí, aby o nich podaly svědectví a nad nimi nařkaly.
54. Poté jsem viděl, že když opustily dům Pána a jeho věž, zcela sešly z cesty a jejich oči byly zastřeny slepotou. Viděl jsem Pána ovcí, jak se mezi nimi dal do velkého pobíjení v jejich stádech. Když ovce *počaly* to pobíjení přivolávat, on své místo²¹ opustil.
55. Vydal je do rukou lvů, leopardů, vlků a hyen, jakož i do rukou lišek a všech divokých zvířat; tato divoká zvířata začala ovce trhat na kusy.
56. Viděl jsem, jak jejich dům a jejich věž opustil a všechny je uvrhl do moci lvů – i do moci všech divokých zvířat – aby je roztrhali na kusy a sežrali.
57. Začal jsem ze všech sil křičet a volat Pána ovcí. Vypověděl jsem mu o těch ovcích všechno, jak byly požírány všemi dravými²² zvířaty.
58. On mlčky přihlížel a radoval se, že jsou požírány, pohlcovány a rozsápávány; všem *těm* zvířatům je ponechal za pokrm.
59. Pak povolal sedmdesát pastýřů a ovce jim vydal, aby je pásli.

Pastýřům a jejich druhům řekl: „Nechť jeden každý z vás od nyníška pase ty ovce; čiňte vše, co vám přikážu.

60. Předám vám je rádně spočítané a řeknu vám, které z nich mají být pobity – a ty vy pobijete.“ A ovce jim předal.

61. Pak povolal jiného *pastýře* a řekl mu: „Pozoruj a sleduj vše, co budou pastýři s těmi ovceci dělat, neboť jich chtějí pobít více, než jsem jim přikázal.

62. A zapiš, kolik jich pastýři pobíjejí přes míru: Počet těch, které pobíjí na můj příkaz, a ty pobité svévolně. To zapiš k tíži každého jednotlivého pastýře.

63. Přede mnou pak přečti v číslech, kolik *jich* usmrcují a kolik *jich* předávají k usmrcení, abych to proti nim měl jako svědectví, abych znal všechny činy pastýřů, abych je mohl hodnotit a sledovat, co dělají; zda jednají podle příkazu, který jsem jim dal, či nikoli.

64. Oni se to nedozvědí; ty jim to neodhalíš ani je nepokáráš, nýbrž pokaždé zapíšeš, kolik ovcí pastýři pobili – u každého ve stanovené době – a všechno to pozvedneš ke mně.

65. Sledoval jsem, když ti pastýři ve stanovené době *ovce* pásli a mnohé začali pobíjet; *bylo jich* více, než jim bylo přikázáno. Ty *zabitě* předhodili lvům.

66. Lvi a leopardi většinu ovcí roztrhali a sežrali; spolu s nimi sežrali i divoké kance. Onu věž zapálili a onen dům zbourali.

67. Zkáza té věže mě velice zarmoutila, neboť když byl onen dům ovcí pobořen, nebyl jsem s to zjistit, kolik ovcí do toho domu vstoupilo.

68. Pastýři a jejich druhové nechali ovce napospas tlamám divokých zvířat²³; každý z nich dostal ve stanovené době určitý počet *ovcí*, jiný pak zapisoval do knihy, kolik *jich* každý pobil.

69. Každý z *nich jich* pobil víc, než mu bylo přikázáno. Začal jsem pro ony ovce plakat a naříkat.

70. Ve vidění jsem uzřel onoho zapisovatele, jak zapisuje každou, jež byla oněmi pastýři ubita, jak den co den pozvedá, pokládá a ukazuje Pánu ovcí celou knihu *zaznamenávající* vše, co spáchali, co každý z nich sprowadil ze světa a odsoudil k zahubení.

71. Tu knihu četl před Pánem ovcí; on ji vzal z jeho rukou, přečetl si ji, zapečetil a *pak* odložil.

72. Poté jsem užířel, jak pastýřii po dvanáct hodin pasou. A hle, tři z ovčí se navrářily, přišly, vešly dovnitř a daly se do stavění všeho, co se z onoho domu zřítilo. Divocí kanci se jim v tom pokusili zabránit, ale nebyli s to.

73. Ony znovu začaly stavět jako dřive. Když dostavěly do výše onu věž, nazvaly ji vysokou věží. A opět počaly před tu věž dávat stůl, na němž je všechen chléb poskvněný a nečistý.

74. K tomu všemu byly oči ovčí zastřeny slepotou, takže neviděly – stejně jako jejich pastýřii – a byly svým pastýřům předávány k hromadnému pobíjení; ti po ovčích dupali vlastníma nohama a pojídali je.

75. A Pán ovčí mlčel, dokud se všechny ovce nerozptýlily a nesmísily se s nimi²⁴ a dokud je *pastýřii* z rukou zvířát nezachránili.

76. Ten, kdo psal knihu, ji pozvedl, ukázal a přečetl před Pánem ovčí, a úpěnlivě a snažně jej kvůli nim²⁵ prosil, ukazuje mu všechny zločiny pastýřů a vydáváje před ním proti všem pastýřům svědectví.

77. Pak tuto knihu vzal, položil ji vedle něho a odešel.

¹ tj. Izmael (?) ² tj. Izák (?) ³ tj. Ezau (?) ⁴ tj. Jákob ⁵ tj. synové Jákobovi; bílé ovce jako označení Izraelců – Božího lidu sr např. Ž 79,13 100,3; v NZ sr J 10,1nn ⁶ tj. Josef ⁷ tj. Mojžíš ⁸ Mojžíš, poslaný do Egypta ⁹ tj. Áron ¹⁰ tj. přechod Rákosového moře ¹¹ tj. zákon ¹² tj. Pána ovčí ¹³ tj. smrt Mojžíše ¹⁴ tj. obsazení Zaslíbené země ¹⁵ tj. Saul ¹⁶ tj. Samuel ¹⁷ tj. David ¹⁸ tj. Salomoun ¹⁹ tj. prorocy ²⁰ tj. Eliáš (?) ²¹ tj. svůj dům a věž ²² dosl.: polními ²³ dosl.: všem divokým zvířátům, aby je pozřela ²⁴ tj. se zvířaty ²⁵ tj. ovčím

(16) Ex 2,2–10; Ex 2,15 (17) Ex 3 (18) Ex 4–5 (19) Ex 5 (20) Ex 6–12 (21) Ex 14,5–9 (22) Ex 13,21n (23–27) Ex 14,15 (28–31) Ex 15,22–19,25 (32–35) Ex 26–34 (36) Ex 35–40 (37) Nu 20,28 (38) Dt 34 (39) Joz 3 (41) Sd (42) 1S 8–10 (43) 1S 11 (44) 1S 13–15 (45–46) 1S 16 (47) 1S 18–20 (50) 1Kr 6 a 8 (55–56) 2Kr 24–25; :lz 56,9 Jr 12,9 :Ez 34,5,8

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

a-a přišla k jednomu z byků [bílých]

b-b a lod' byla pokryta a zastřešena

c-c komory byly otevřeny uvnitř země,

d-d A býci se ponořili a utopili

e-e [trhlíny] komor byly zahrazeny

f-f [A vody počaly] klesat uprostřed nich, až se skončily

g + a honit

h a osli (pl)

i-i berana ze stáda [bílého]

k-k A přivedl beran všech

l-l [A vlci] počali utiskovat stádo *ovčí*

m + aby utonula vodou

- ⁿ a vody je potopily
^o + [A] všechny stály v [povzdálí]
^p před stádem
^q stádo
^r Pán stáda
^{s-s} a shledala, že všechny *jsou* oslepené [a bloudící]
^{t-t} a usmrtily všechny zbloudilé a počaly se bát
^u + [Ovce] tato usilovala kárat a stínat/pobíjet a trestat *každého* přísahajícího [na jméno zlatého telete].
^v + tato Boží
^x + mnohé
^{y-y} [a začal odcházet ne] po cestě *správné*.

Kapitola 90

1. Do té doby jsem viděl *i* to, jakým způsobem sedmatřicet pastýřů pase. Všichni z nich vykonávali *své povinnosti* v příslušných dobách jako ti předchozí; jiní převzali ovce do svých rukou aby je pásli v příslušných dobách – každý pastýř ve své vlastní době.
2. Poté jsem ve vidění uzřel, jak přišli všichni ptáci nebes – orlové, supové, luňáci a havrani; všichni *ti* ptáci začali pod vedením orlů ovce požírat, vyklovali jim oči a trhali jejich maso.
3. Ovce křičely, aby se jejich maso nestalo potravou ptákům. A já jsem ve snu hleděl a nařkal nad oním pastýřem, který ovce pásł.
4. Díval jsem se, dokud ony ovce nebyly psy, orly a luňáky sežrány; nezanechali na nich vůbec žádné maso, kůži ani šlachy, takže tam zůstaly stát pouhé jejich *ohlodané* kostry; pak se kostry zřítily na zem; a ovcí ubylo.
5. Viděl jsem, jak třiadvacet pastýřů páslo *ovce* a v příslušných časových mezích završilo padesát osm období.
6. A hle, z oněch bílých ovcí se narodila jehňata a počala otevírat oči, rozhlížet se a na ovce volat.
7. Avšak ovce jim neodpovídaly, protože nenaslouchaly, co jim *jehňata* říkala; byly totiž naprosto hluché a jejich oči byly zcela zastřeny slepotou.
8. A ve vidění jsem uzřel, jak nad oněmi jehňaty kroužili havrani a jednoho jehněte se zmocnili, a *jak* roztrhali ovce a sežrali je.

9. Sledoval jsem, dokud jehňatům nenarostly rohy, avšak havrani jim je strhli. Viděl jsem při tom, jak jedné z oněch ovcí vyrazil velký roh; jejich oči se pak otevřely.
10. On¹ na ně hleděl, když se jejich oči otevřely, a volal na ně. Berani ho spatřili a všichni k němu běželi.
11. Nicméně orli, supi, havrani a luňáci v trhání ovcí stále pokračovali, vrhajíce se na ně a požírajíce je. Zatímco ovce tiše stály, berani naříkali a křičeli.
12. Havrani se s n² pustili do boje a v zápase se snažili její roh strhnout, avšak nepodařilo se jim to.
13. Hleděl jsem na ně *do chvíle, než* přišli pastýři. Orli, supi a luňáci na havrany křičeli, aby roh té ovce ulomili. Zatímco se s ní potýkali, on³ zápasil s nimi a ⁴volal o Boží pomoc⁴.
14. Díval jsem se, dokud nepřišel onen muž, který zapisoval jména pastýřů a pozvedal je před Pána ovcí; ten mu pomohl, zachránil ho a všechno objasnil. *Tak* k té ovci sestoupila pomoc.
15. Díval jsem se dále, dokud k nim nepřišel v hněvu Pán ovcí. Všichni, když ho spatřili, uprchli a skryli se před jeho tváří v temnotách.
16. Všichni orli, supi, havrani a luňáci se shromáždili a přivedli s sebou všechny ovce z pastvin; přišli všichni společně a vzájemně si pomáhali, aby onen roh ovce zlomili.
17. Viděl jsem onoho muže, jenž psal knihu podle příkazu Pána, jak otevírá knihu zkázy, kterou způsobilo oněch dvanáct posledních pastýřů, a jak před Pánem ovcí vyhlašuje *obvinění, že tito* způsobili mnohem větší zkázu než jejich předchůdci.
18. Viděl jsem, jak k nim Pán ovcí přišel, vzal do ruky hůl svého hněvu a udeřil jí do země, až se rozpoltila. Veškerá zvěř a nebeské ptačtvo ⁵se vyjma oněch ovcí propadly do země a ta je pohřbila⁵.
19. *Také* jsem viděl, jak byl ovcím dán velký meč, aby vytáhly do boje proti veškeré polní zvěři a pobily ji. Všechna zvěř a nebeské ptačtvo se před jejich tváří rozutekly.
20. *Dále* jsem viděl, jak byl v líbezné zemi postaven trůn a Pán ovcí na něj zasedl; a *muž* vzal zapečetěné knihy a před Pánem ovcí je otevřel.
21. Pán pak zavolal lidi, těch sedm prvních bílých, a přikázal, aby

před něho přivedli *některou* z prvních předních hvězd *a* ty z hvězd, jejichž údy se podobají údu koňskému, jakož i *onu* první hvězdu, která už dříve spadla. Oni je všechny před něho přivedli.

22. On rozmlouval s mužem, který v jeho přítomnosti zapisoval *a* který byl jedním z bílých, a řekl mu: „Vezmi oněch sedmdesát pastýřů, jimž jsem odevzdal ovce, a spoutej je za to, že z nich pobili více, než jsem jim přikázal.“

23. A hle, viděl jsem všechny svázané, jak stojí před ním.

24. Pak se konal soud – nejdříve nad hvězdami; byly souzeny a shledány vinnými a odešly na místo *vykonání* rozsudku. Byly uvrženy do propasti plně planoucího ohně a plně ohňových sloupů.

25. Pak oněch sedmdesát pastýřů bylo soudem shledáno vinnými a *rovněž* uvrženo do oné ohnivé propasti.

26. V té době jsem uviděl, jak se uprostřed země otevřela další podobná propast plná ohně. Pak byly přivedeny ony oslepené ovce, všechny byly soudem shledány vinnými, uvrženy do této ohnivé propasti a spáleny. Ta propast se nalézá napravo od onoho domu.

27. Viděl jsem ty ovce hořet; hořely *i* jejich kosti.

28. Stál jsem, dívaje se, jak je onen starobylý dům rozbírán; byly odstraněny všechny sloupy a všechny trámy a spolu s nimi byly zabaleny okrasy onoho domu, odneseny a uloženy na jednom místě na jihu země.

29. A viděl jsem, jak Pán ovcí dal vzniknout novému domu, většímu a vyššímu než ten první, a postavil jej na původních základech: Všechny jeho sloupy byly nové, *rovněž* okrasy byly nové a masivnější než ty původní, které byly odneseny. Všechny ovce byly uvnitř.

30. Poté jsem uviděl všechny ovce, které přežily, a všechna pozemská zvířata a všechny nebeské ptáky, jak se snášejí k zemi a vzdávají oněm ovcím hold a ujišťují je svou poslušností všem jejich příkazům.

31. Oni tři bíle odění, kteří mi předtím dovolili vystoupit nahoru, mě pak vzali za ruku – přičemž se mě držela i ona ovce – pozvedli mě a postavili do středu všech ovcí dříve, než začal soud.

32. Všechny ty ovce byly bílé a jejich vlna byla vzrostlá a čistá.

33. Všechny z těch, které byly pobity a rozehnány, jakož i všechna polní zvířata a všichni nebeští ptáci se shromáždili v onom domě. Pán

ovcí se velice radoval, neboť všichni se poslušně navrátili do jeho domu.

34. Díval jsem se, jak odložili meč, který byl dán ovcím; odnesli jej zpět do domu a v přítomnosti Pána dali pod pečeti. Všechny ovce pak byly pozvány do onoho domu, *ten* je však nemohl *všechny* pojmout.

35. Oči všech se otevřely a spatřily dobro a nebyl mezi nimi nikdo, kdo by neviděl.

36. Také jsem si povšiml, že ten dům byl veliký, prostorný a velmi plný.

37. *Dále* jsem uviděl, že se narodila jedna bílá kráva s velkými rohy; všechna polní zvířata a nebeské ptactvo se jí bály a neustále ji zahrnovaly prosbami.

38. Díval jsem se, jak se všichni její příbuzní proměnili a stali se bílými kravami; první mezi nimi se stala něčím, a to něco se stalo velkým zvířetem s mohutnými černými rohy. Pán ovcí se nad nimi a nad všemi kravami zaradoval.

39. Já jsem v jejich středu usnul. Když jsem se probudil, všechno jsem uviděl.

40. To bylo vidění, které jsem měl ve spánku. Pak jsem se probudil a velebil Pána spravedlnosti a vzdával mu slávu.

41. Poté jsem se rozplakal usedavým pláčem a mé slzy neustaly; nemohl jsem to vydržet. Když jsem měl oči otevřené, řinuly se mi slzy kvůli tomu, co jsem viděl; neboť *to* všechno přijde a vyplní se. Byly mi též ukázány všemožné skutky lidí.

42. Této noci jsem si vzpomněl na svůj dřívější sen a kvůli němu jsem *rovněž* plakal a zmocnil se mě neklid, neboť jsem uzřel ono vidění.

¹ zřejmě ten roh; sr Da 7,8 ² tj. ovcí, které narostl roh ³ tj. ten roh ⁴⁻⁴ dosl.: volal, aby přišla jeho pomoc ⁵⁻⁵ dosl.: od oněch ovcí odpadly a byly pohlceny zemí a ta je pokryla

(20) :Zj 20,12 (28 – 29) :Mt 26,61 :Mk 14,58 :J 2,19 (29) :Žd 11,10 :Zj 21,2.10n (30) :Iz 2,2n :11,10

Kapitola 91

1. Nyní, můj synu Metúšelachu, ke mně svolěj všechny své bratry a shromáždí u mne všechny děti své matky; neboť mě volá hlas a je na

- mne vyléván duch, abych vám mohl ukázat vše, co je vám až na věky souzeno.
2. Pak se Metúšelach vzdálil a svolal k sobě všechny své bratry a shromáždil svou rodinu.
 3. K nim všem, dětem spravedlnosti, promlouval těmito slovy: „Slyšte, vy děti Henochovy, každé slovo svého otce a pozorně naslouchejte hlasu mých úst; obracím se na vás s naléhavou prosbou, *moji* milovaní: Milujte spravedlnost a držte se jí.
 4. Ke spravedlnosti nepřistupujte s rozdvojeným srdcem a nespolečujte se s těmi, jejichž srdce je dvojaké. Dodržujte spravedlnost, mé děti, a ona vás povede dobrými cestami; spravedlnost vám bude přítelkyní.
 5. Já totiž vím, že se na zemi rozmnoží násilí; dojde zde k obrovské pohromě a zavládne všemožné bezpráví. To však bude vymýceno i s kořeny; zanikne vše, co bylo zbudováno.
 6. Bezpráví se *ovšem* vrátí a bude k němu na zemi *znovu* docházet; všechny podoby bezpráví, násilí a svévole zachvátí *zemi* s dvojnásobnou silou.
 7. A až se bezpráví, hřích a rouhání ve všem počínání rozmohou a proradnost, zločinnost a nemravnost se rozrostou, přijde na ně všechny z nebes veliký trest: Svatý Pán se objeví s hněvem a trestem, aby na zemi vykonal soud.
 8. V oněch dnech bude násilí vymýceno i s kořeny a *podobně budou vyrvány i* kořeny bezpráví a klamu a budou vyhlazeny zpod nebes.
 9. Vše, co je *spojeno* s pohany, dojde zániku: Věže budou spáleny ohněm a vyvráceny ze země. Oni pak budou vrženi do ohně soudu, aby zahynuli v hněvu mocného věčného soudu.
 10. Ze spánku potom vstane spravedlivý; probudí se a lidem¹ bude dána moudrost.^a
 11. Poté bude bezpráví vykořeněno a hříšníci budou vyhlazeni; spolu s rouhači budou vyhlazeni ze všech míst; ti pak, kdo osnují násilí a dopouštějí se rouhání, zajdou nožem.^b
 12. Poté nastane další, v *pořadí* osmý týden – *týden* spravedlnosti; ^cbude mu dán meč, aby vykonal spravedlnost a soud nad těmi, kdo se dopouštějí násilí; hříšníci budou vydáni do rukou spravedlivých^c. ^dPro velikého Krále bude ve slávě zbudován dům až na věky.

13. Právě oni v jeho závěru získají skrze svou spravedlnost domy.
14. Poté, v devátém týdnu, bude "před celým světem" vyhlášen spravedlivý soud; všechny skutky svévolníků vymizí z povrchu celé země a "budou odepsány k věčnému zničení; všichni lidé upnou své zraky k cestě spravedlnosti^f.
15. Posléze v desátém týdnu v *jeho* sedmé části nadejde velký věčný soud, ^gve kterém on² vykoná pomstu mezi anděly^g.
16. Původní nebe zmizí a zanikne a objeví se nebe nové; všechny mocnosti nebes budou zářit ^hna věky sedmkrát silněji^h.
17. Po tomto *týdnu* nastane mnoho týdnů bezpočtu na věky *ve zname-ní* dobroty a spravedlnosti, a o hříchu se už provždy nebude mluvit.
18. Nyní promluví k vám, mé děti, a ukážu vám cesty spravedlnosti a cesty svévole; navíc vám učiním odhalení, abyste věděli, co přijde.
19. Nuže naslouchejte mi, mé děti, ubírejte se po cestách spravedlnosti a nechoďte po cestách svévole, neboť všichni, kdo chodí po cestách nespravedlnosti, navždy zahynou.“

¹ dosl.: jim ² tj. Pán

(3) :1Tm 6,11 :2Tm 2,22 (4) :Ž 12,3 (16) :Iz 65,17 :66,22 :Zj 21,1

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

^a + [Moudrost ...] a půjde [...] a jemu poctu vzdají [...] a odpočine země [...] až po všechna pokolení věčná

(91,11 – 17 je za 93,10)

^b + A jimi vykořeneňi základy násilí a dílo lži v něm, k vykonání [soudu].

^{c-c} v němž bude dán [meč] všem spravedlivým, aby vykonali soud spravedlnosti/spravedlivý nad všemi svévolnými/zločinnými, a *ti* budou dáni do jejich rukou.

^{d-d} Bude zbudován chrám království Velikého ve velikosti nádhery jeho pro všechna pokolení věků.

^{e-e} všem synům země

^{f-f} a hodí *je* do jámy [věčné], [a uvidí lidé] všichni cestu spravedlnosti věčné.

^{g-g} a čas/konec soudu velikého bude proveden odplatou [...]

^{h-h} a vycházet po všechny věky

Kapitola 92

1. Kniha sepsaná Henochem^a, ^bautorem veškeré nauky moudrosti^b, *zasluhuje* chválu ode všech lidí a je soudcem celé země. *Byla sepsána*

pro všechny mé děti, které bydlí na zemi, i pro^c pozdější pokolení, která budou dbát na dodržování spravedlnosti a pokoje.

2. Váš duch nechť se neznepokojuje ohledně časů, neboť Svatý a Veliký všemu vyměřil svůj čas.

3. Spravedlivý se probudí ze spánku, povstane a bude se ubírat po cestách spravedlnosti; celá jeho cesta bude poutí *ve znamení* věčné dobroty a milosrdenství.

4. Bude milosrdný ke spravedlivému, dá mu věčnou bezúhonnost, dá *mu* moc, setrvá v dobrotě a spravedlnosti a bude žít ve věčném světle.

5. Hřích navždy zahyne v temnotě a nebude viděn od onoho dne až na věky.

(4) :1J 1,7

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

^a + [jíž nap]sal a dal Met[úšelachovi]

^{b-b} [a nejmou]dřejším z lidí a vyvoleným ze synů [země]

^c + [pro syny] synů *svých* a pro

Kapitola 93

1. Poté začal Henoch vyprávět z knih.

2. Privil: „O dětech spravedlnosti, o vyvolených světa a o bylině pravdy – o těchto *věcech* k vám chci hovořit, mé děti; já, Henoch, vás zpravím *o všem*, co mi bylo zjeveno v nebeském vidění, co jsem se dozvěděl ze slov ^asvatých andělů^a a co jsem vyrozuměl z nebeských tabulek.“

3. Když Henoch začal vyprávět z knih, privil: „Narodil jsem se sedmého *dne* v prvním týdnu, kdy stále ještě trvalo právo a spravedlnost.

4. Po mně, v druhém týdnu, povstane veliké zlo; bude bujet klam^b a v něm nastane první konec. *Jeden* muž však bude před ním zachráněn. Až to pomine, rozmnoží se bezpráví, ale on vytvoří pro hříšníky zákony.

5. Poté na konci třetího týdne bude vyvolen *jeden* muž jako bylina spravedlivého soudu a po něm se objeví *jiný* jako věčná bylina spravedlnosti.

6. Na konci čtvrtého týdne budou mít vidění svatí a spravedliví a bude vytvořen zákon a ohrada (ochrana?) pro všechna *budoucí* pokolení.
7. Na konci pátého týdne bude na věky vystavěn dům slávy a království.
8. V šestém týdnu budou oči všech, kdo budou uvnitř, zastřeny a srdce všech zapomenou na moudrost. V tom povstane *jeden* muž. Dům království při své dostavbě zajde v plamenech a celý rod vyvoleného kořene bude rozptýlen.
9. Poté v sedmém týdnu povstane zvrácené pokolení; jeho skutků bude mnoho a všechny budou zločinné.
10. Na jeho konci budou z věčné byliny spravedlnosti vybráni vyvolení, jimž se dostane o celém jeho stvoření sedminásobné poučení.
11. Neboť existuje vůbec nějaká lidská bytost, která by se odvážila naslouchat hlasu Svatého bez zachvění? Existuje ten, jenž by byl s to domýšlet jeho myšlenky? Je v lidském pokolení ten, kdo by byl schopen sledovat všechny skutky nebes?
12. Co by to muselo být za člověka, aby mohl pohlédnout do nebes, a jaký by musel být ten, kdo by byl s to pochopit tvořivost nebes tak, že by spatřil duši či dokonce snad ducha a vše to vypověděl – a to i kdyby *tam* vystoupil, spatřil všechny jejich končiny a přemýšlel o nich, anebo kdyby konal jako *nebeské bytosti*^d?
13. A jaký ze všech lidí by musel být ten, kdo by byl s to rozpoznat, jaká je šířka a délka země? Komu byly všechny její rozměry ukázány?
14. Najde se snad nějaká lidská bytost, která by dovedla poznat, jak jsou nebesa dlouhá, jak vysoká a na čem spočívají, jak velký je počet hvězd a kde jsou všechna *nebeská* světla upevněna?^c

(2) sr k 1Hen 81,1 (4) :Gn 8,21n

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

^{a-a} strážců a světců

^b + a násilí

^c + [... jenž mů]že poznat, co je v příkazu [Božím]

^d [... pilíře] rožní, na n[ich]ž spočívaj[í ...] vrátit se, aby vyprávěl [...]

Kapitola 94

1. Nyní bych vám, mé děti, chtěl říci: Milujte spravedlnost a držte se jí. Neboť cesty spravedlnosti jsou hodny toho, aby se po nich chodilo, zatímco cestám svévole bude náhlý a zničující konec.
2. Některým známým osobám *příštího* pokolení budou odhaleny cesty násilí a smrti, a ony se od nich budou držet v uctivé vzdálenosti a nepůjdou po nich.
3. Vám, spravedlivým, teď říkám: Nechod'te cestou zla, ani cestami smrti! Ani se jim nepřibližujte, abyste nebyli zahubeni.
4. Hleďte a zvolte si spravedlnost a zbožný život, chod'te po cestách pokoje, abyste si uchovali život a byli shledáni čestnými!
5. Opatrujte má slova v hloubi svých srdcí a nedopustíte, aby byla z vašich srdcí vymazána! Já totiž vím, že hříšníci budou lidi navádět, aby se dopouštěli hříšných praktik. Pro ně nebude nalezeno žádné místo, avšak pokoušení *hříšníků* se *tím* nezmenší.
6. Běda těm, kdo vyvíjejí útlak a násilí a osnují podvodné skutky! Neboť budou brzy zničeni a nedojdou pokoje.
7. Běda těm, kdo stavějí své domy v hřichu! Neboť všechny budou rozbořeny do základů a oni sami zajdou mečem. Ti, kdo se obklopují zlatem a stříbrem, budou znenadání odsouzeni k záhubě.
8. Běda vám bohatým! Neboť vy jste spoléhali *jen* na své bohatství. O něj přijdete, protože jste ve dnech blahobytu nemysleli na Nejvyššího.
9. Dopouštěli jste se rouhání a nespravedlnosti, *a proto* jste určeni pro den krvavé lázně a pro den temnoty v čase velikého soudu.
10. Dávám vám na vědomí, že ten, který vás stvořil, vás svrhne; pro váš pád nebude žádného slitování a váš Stvořitel se bude z vaší zkázy radovat.
11. Vaši spravedliví se v oněch dnech stanou příčinou hanby hříšníků a bezbožníků.

(7) Jr 22,13 (8) L 6,24; Ž 49,7; Př 11,28 :Mt 6,19 :L 18,24 :Ja 5,1nn (10) ::Ez 18,23
::L 15,10 ::2P 3,9

Kapitola 95

1. Kdo přiměje mé oči, aby byly jako oblaka vody, abych nad vámi mohl plakat a jako oblaka vody prolévat slzy a odpočinout si od hoře svého srdce!?
2. Kdo vám dovolil, abyste *se oddávali* nenávisti a páchali zlo? Stihne vás soud, hříšníci!
3. Vy spravedliví se hříšníků nebojte! Neboť Pán je znovu odevzdá do vašich rukou, abyste nad nimi podle své vůle vykonali soud.
4. Běda vám, kdo pronášíte *takové* kletby, které se nedají zrušit! Pro vaše hříchy vám *jakákoli* pomoc zůstane vzdálena.
5. Běda vám, kdo svým bližním oplácíte zlem, neboť budete odměněni podle svých skutků.
6. Běda vám, lživí svědkové, i těm, kdo osnují špatnosti, neboť zneنادání zahynete.
7. Běda vám, hříšníci, za to, že pronásledujete spravedlivé! Vy *sami* budete vydáni a vystaveni krutému pronásledování a jeho jařmo na vás těžce dolehne.

(1) Jr 8,23 (5) :Ř 12,17 (6) :Ex 20,16 :Sk 5,1-10

Kapitola 96

1. Bud'te plni důvěry, vy spravedliví, neboť hříšníci před vámi brzy zahynou a vy nad nimi získáte vládu podle své vůle.
2. V den soužení hříšníků budou vaše děti vyzvednuty nahoru, vznesou se jako orli a vaše obydlí bude výše než supi. Vy pak vystoupíte nahoru jako veverka a před utiskovateli se navěky uchýlíte do skalních rozsedlin a štěrbin, zatímco oni budou nad vámi bédovat a kvílet jako sirény.
3. Vy však, kdo jste zakusili bolest, se nebojte, neboť pro vás je připraven lék; osvíťí vás jasné světlo a z nebes uslyšíte hlas pokoje.
4. Běda vám, hříšníci, neboť vaše bohatství způsobuje, že vypadáte jako spravedliví, ačkoli vaše srdce vás kárají jako hříšníky; i tato sku-

tečnost bude proti vám *sloužit* jako svědectví, jako doklad vašich špatných skutků.

5. Běda vám, kdo se živíte nejlepší pšenicí, kdo pijete sflu z nitra pramene a násilně dupete po pokorných.

6. Běda vám, kdo nikdy nemáte nouzi o vodu, neboť brzy dojdete odplaty: budete zahubeni a seschnete, protože jste opustili pramen života.

7. Běda vám, kdo se dopouštíte násilí, klamu a rouhání! Obrátí se to proti vám jako doklad *vaší* svévole.

8. Běda vám, vy mocní, kdo silou utiskujete spravedlivé, neboť přichází den vaší záhuby. Pro spravedlivé však v oněch dnech, v době vašeho soudu, přijdou dny dobré.

(2) :Jz 40,31; :Mt 24,16nn (5) :L 16,19 – 23 (6) :Jr 2,13

Kapitola 97

1. Vy spravedliví, věřte! Hříšníci dojdou hanby a v den *soudu nad nespravedlností* budou zahubeni.

2. O tom nepochybuje, vždyť Nejvyšší na váš konec nezapomíná a andělé nebes se budou z vaší zkázy radovat.

3. Co si počnete, vy hříšníci, a kam v onen den soudu uprchnete, až uslyšíte hlas modlitby spravedlivých?

4. I vy o nich vydáte svědectví: dostali jste se totiž do společenství hříšníků.

5. V oněch dnech, kdy dolehne modlitba spravedlivých k Pánu, nastanou vám dny soudu.

6. Všechna slova o vaší nepravosti budou přečtena před Velkým a Svatým a vaše tvář se pokryje hanbou. On zavrhne každý čin založený na nespravedlnosti.

7. Běda vám, hříšníci, kdo jste uprostřed moře i na souši; vy, jejichž špatná pověst vás usvědčuje.

8. Běda vám, kdo získáváte stříbro a zlato nepoctivým způsobem. Vy řeknete: „Nabyli jsme bohatství a nahromadili majetek, získali jsme všechno, po čem jsme bažili.“

9. Nyní tedy dělejme, co se nám zlíbí, neboť jsme nashromáždili stříbro a naplnili své pokladnice *penězi* jako vodou; v našich domech je mnoho čeledi.“

10. Vaše lži plynou jako voda, neboť bohatství vám nezůstane. Rychle se od vás vznese, protože jste je nabyli nepoctivým způsobem a budete vystaveni velkému prokletí.

(3) :Zj 6,10 (8–10) :L 12,17–20 :Ja 4,13n

Kapitola 98

1. Nyní vám moudrým i pošetilým přísahám, že na zemi uvidíte přemnohé *věci*.

2. Vždyť vy muži se ověšujete více ozdobami než ženy a více pestrobarevnými oděvy než panny (dívky). V panování, v okázalosti, v moci, ve stříbře, ve zlatě, v purpuru, v nádheře a v pokrmech se jejich majetek rozplyne jako voda.

3. Jelikož jsou nerozumní a postrádají moudrosti, zahynou spolu se svým majetkem a s celou svou slávou a okázalostí a jejich duše bude v hanbě, krveprolití a bídě uvržena do ohnivé pece.

4. Přisahal jsem vám, vy hříšníci: Jako se hora *ještě nikdy* neproměnila v otroka, nestane se ani služkou ženy; podobně také hřích nebyl na zemi seslán, ale způsobili jej sami lidé. Ti, kdo hřích¹ páchají, dojdou velkého zatracení.

5. Podobně neplodnost nebyla ženě dána, vždyť ona umírá bezdětná jen kvůli tomu, co spáchala svýma rukama.

6. Přisahal jsem vám, hříšníci, při Svatém a Velikém, že všechny vaše hanebné skutky budou v nebesích odhaleny a že žádný váš násilný čin nezůstane skryt a utajen.

7. Nemyslete si v duchu a neříkejte si ve svém srdci, že nevíte a ani nevidíte, že se o každém hřichu v nebesích v přítomnosti Nejvyššího činí každý den záznam.

8. Od nynějška *tedy* víte, že všechny násilné činy, jichž jste se dopustili, jsou každý den zapisovány až do dne vašeho soudu.

9. Běda vám, počítelci, neboť kvůli své bláhovosti zahynete! Přehlížíte moudré, a *proto* dobro nebude vaším údělem.
10. Nyní tedy vězte, že je vám určen den zániku. Nedoufejte, že jako hříšníci budete dále žít; naopak, země se po vás slehne² a zemřete. Nedojdete vykoupení, neboť zahynete³ v den velikého soudu, v den utrpení a velké hanby pro své duše.
11. Běda vám, vy zatvrzelého srdce, kdo pácháte zlo a sytíte se krví! Odkud *vezmete* dobré věci k jídlu, pití a nasycení? Ze všech těch dobrých věcí, které nám Pán, Nejvyšší dal v hojnosti na zemi? Pokoj vám není souzen!
12. Běda vám, kdo milujete skutky nespravedlnosti! Proč se kojíte *marnými* nadějemi v něco dobrého? Vězte, že budete vydáni do rukou spravedlivých; ti vám podříznou krk a bez milosti vás zabijí.
13. Běda vám, kdo máte radost z utrpení spravedlivých! Neboť pro vás nebude vyhlouben *žádný* hrob.
14. Běda vám, kdo nepřikládáte váhu slovům spravedlivých! Neboť jste bez naděje na život.
15. Běda vám, kdo písmem zvěčňujete slova lži a bezbožnosti! Svě lži zapisujete proto, aby je četli *ostatní* a jimi pomýleni se dopouštěli nepravostí. Nedostane se jim pokoje, ale zemřou nečekanou smrtí.

¹dosl.: jej ²dosl.: odejdete ³dosl.: jste určeni (pro den...)

(3) :Mt 13,42.50 (4) :Ř 5,12 :Ja 1,14 (5) :Oz 9,14 (10) :Mt 16,26 (13) :Iz 14,19n :Jr 8,2 :22,19

Kapitola 99

1. Běda těm, kdo páchají bezbožnosti, kdo oslavují a v úctě chovají slova lži! Nečeká vás nic než zhouba a zkažený život.
2. Běda těm, kdo překrucují slova pravdy, porušují věčný zákon a sami sebe pokládají za prosté hříchu; budou na zemi zadupáni.
3. V oněch dnech buďte vy, spravedliví, připraveni pozvednout na dosvědčení své modlitby; pak je jako svědectví předložte před anděly, aby oni mohli provinění hříšníků předložit před Nejvyššího jako doklad.

4. V oněch dnech budou národy uvedeny ve zmatek a v den zkázy se srotí rodiny národů.
5. V oněch dnech ti, kdo mají nouzi, vyjdou, roztrhají své děti a pohodí je; budou provádět potraty svých *nenarozených* dětí a odvrhnou kojence; opustí je a se svými nejbližšími nebudou mít *žádné* slitování.
6. Přisahám vám znovu, hříšníci, že váš hřích je připraven pro den nekonečného krveprolití.
7. *Těm, kdo se klanějí kamenům, i těm, kdo ze zlata, stříbra, dřeva a hlíny zhotovují sochy, i těm, kdo z nevědomosti uctívají zlé duchy, demony a všemožné modly, se od nich nedostane žádná pomoci.*
8. Pošetilost jejich srdcí je naplní zlobou, ze strachu se jim zakalí zrak a ztratí schopnost vidět sny.
9. Proto se stanou zlými a ustrašenými, že všechny své skutky činili ve lži a klaněli se kamenům; proto budou naráz zahubeni.
10. V těchto dnech však bude blaze všem, kdo přijali slova moudrosti, porozuměli jim a následují cestu Nejvyššího. Půjdou po cestě jeho spravedlnosti, a nestanou se bezbožnými spolu s bezbožníky, neboť oni budou spaseni.
11. Běda vám, kdo své bližní vydáváte zlu! Neboť v podsvětí vás čeká smrt.
12. Běda vám, kdo zhotovujete hříšné a falešné míry, a jste tak na zemi příčinou roztrpčení! Neboť v něm najdete záhubu.
13. Běda vám, kdo z lopoty jiných stavíte své domy, jejichž stavivem jsou jen cihly a kameny hřichu. Pravím vám, nedočkáte se pokoje.
14. Běda těm, kdo odmítají míru a věčné dědictví svých otců a jejichž duše vyznávají modly! Neboť nedojdou pokoje!
15. Běda těm, kdo páchají bezpráví, napomáhají útisku a až do dne velkého soudu zabíjejí své bližní.
16. Neboť on umenší vaši slávu, vnese trýzeň do vašich srdcí a probudí ducha svého hněvu, aby vás všechny vyhladil mečem. Všichni spravedliví a svatí uchovají vaše hříchy v paměti.

(2) :Mt 5,18 (4) :Mt 24,6n (5) :Mt 24,19 (7) :Ž 115,4–7 :Da 5,23 :Zj 9,20
(8) :Mdr 14,12.21 :Ř 1,21nn (12) Pě 11,1 :Am 8,4n (13) Jr 22,13 (14) :Jr 13,25 (15) :Mt 24,9

Kapitola 100

1. V oněch dnech budou na jednom místě pobiti otcové spolu se syny, bratři padnou spolu se svými druhy, až potečou potoky jejich krve.
2. Neboť člověk se neubrání, aby nevztáhl svou vražednou ruku na své syny a syny svých synů, a hříšník se nepodaří zadržet svou ruku před vlastním ctěným bratrem; od východu do západu slunce se budou vzájemně vyvražďovat.
3. Koně se budou po prsa brodit v krvi hříšníků a vůz se v ní potopí až po okraj.
4. V oněch dnech sestoupí andělé na skrytá místa a na jednom z nich shromáždí všechny, kdo způsobili, že na zem¹ sestoupil hřích. Nejvyšší pak v onen den soudu povstane, aby nad hříšníky vykonal veliký soud.
5. Ze svatých andělů ustanoví nad spravedlivými a svatými ochránce, kteří je budou střežit jako zřítníci oka, dokud on neskoncuje s veškerým zlem a veškerými hříchy. Ačkoli spravedliví budou spát dlouhým spánkem, není nic, čeho by se měli obávat.
6. Vskutku moudří mezi lidmi prohlédnou a děti země porozumějí všem slovům této knihy a poznají, že jejich bohatství je nemůže při pádu jejich hříchů zachránit.
7. Běda vám, hříšníci, budete-li sužovat spravedlivé v den velké úzkosti a dáte-li jim zahynout v ohni! Podle vašich skutků se vám dostane odplaty.
8. Běda vám, vy se zatvrzelým srdcem, kdo projevujete bdělost *jen* v osnování zla! Padne na vás strach a nenajde se nikdo, kdo by vám přišel na pomoc.
9. Běda vám, hříšníci! Pro slova vašich úst a pro činy vašich rukou, jež jsou skutky vaší bezbožnosti, shoříte v plamenech sálajícího ohně.
10. Nyní vězte, že vaše skutky budou ve vztahu k vašim hříchům, které jste spáchali na zemi, zkoumat v nebi andělé podle slunce, podle měsíce a podle hvězd. Soud je v rukou spravedlivých.
11. On přiměje každý oblak, mlhu, rosu a déšť, aby proti vám vydaly svědectví, neboť ty všechny vám budou odepřeny, aby pro vás nesestupovaly; vzhledem k vašim hříchům *totiž* nebudou o to ani stát.

12. Nyní dejte dary dešti, aby mu v sestupování na vás nebylo bráněno. Snad také rose, aby *nadále* sestupovala, byste mohli dát zlato a stříbro.
13. Až na vás padnou jinovatka a sníh se svým chladem a *zaduje* vánice se všemi svými pohromami, nebudete jim v oněch dnech s to čelit.

¹ dosl.: doň

(1–2) :Mt 7,6 :Za 14,13 :Mt 10,21,35 :Mk 13,12 :L 12,53 (3) :Zj 14,20 (4) :Mt 13,39,41.49 (5) :Ž 91,11; :Dt 32,10 :Ž 17, 8 (6) :Da 12,10; :Ž 49,8n :Sf 1,18 (8) :Iz 29,20

Kapitola 101

1. Pozorujte nebesa, vy děti nebes, a všechna díla Nejvyššího, bojte se jej a nečiňte před ním *žádné* zlo.
2. Jestliže zavře okna nebes a zabrání dešti a rose, aby sestupovaly na zemi, co pak budete dělat?
3. Nebo jestliže na vás sešle svůj hněv pro vaše činy, nebudete to vy, kdo jej bude prosit? Jelikož pronášíte troufalá a silná slova proti jeho spravedlnosti, nedojdete pokoje.
4. Cožpak nevidáte námořníky lodí, jak jsou jejich lodi zmítány vlnami, kymácejí se ve větru a ocitají se v nebezpečí?
5. Zmocňuje se jich strach, že všechen jejich cenný majetek klesne do moře spolu s nimi, a oni ve svém srdci nemyslí na nic příjemného, neboť moře je pohltil a oni v něm najdou záhubu.
6. Není celé moře a všechna jeho vodstva a veškerý jeho pohyb dílem Nejvyššího a neohraničil a nespoutal je celé pískem?
7. Při jeho pokárání se *moře* bojí a vysychá, až všechny jeho ryby hynou spolu se vším *ostanním*, co je v něm. Vy však, hříšníci, kdo jste na zemi, před ním nemáte strach.
8. Cožpak on neudělal nebesa a zemi i všechno, co je v nich? A neobdařil snad rozumem a moudrostí všechny, kdo se pohybují na zemi a kdo jsou v moři?
9. Nebojí se plavci z lodí moře? Leda hříšníci se Nejvyššího nebojí.

(1) :Mt 5,9 :1J 3,1 (4–5) :Ž 107,23 – 27 :Jon 1,5 (6) :Ž 107, 28n; Jr 5,22 :Jb 38,8nn

Kapitola 102

1. V oněch dnech, až *on* na vás bude dštít strašlivý oheň, kam se uchýlíte a kde najdete bezpečí? A až na vás bude metat svá slova, nepocítíte zděšení a strach?
2. Také všechna *nebeská* světla se zachvějí obrovským strachem a celá země bude zděšena, bude se chvět a ocitne se ve zmatku.
3. Všichni andělé vykonají své příkazy a budou se snažit ukrýt před nejvyšší Slávou (slávou Nejvyššího) a děti země se ve zmatku budou třást. Vy, hříšníci, pak budete navždy prokleti a nedojdete míru.
4. Avšak vy, duše spravedlivých, se nebojte a mějte naději, že zemřete ve spravedlnosti.
5. Nermuťte se, že vaše duše sestupuje v žalu do podsvětí a že se vám za vašeho pozemského života nedařilo podle vaší dobroty. Doba, v níž jste žili, *byla* věru *dobou* hříšníků, dobou prokletí a pohrom.
6. Až zemřete, budou nad vámi hříšníci říkat: „Vždyť tak jako my umírají i spravedliví; jaký užitek mají ze svých skutků?“
7. Hle, umírají v žalu a v temnotě stejně jako my, jakou tedy před námi mají výhodu? Od nynějška jsme si rovni.
8. Čeho se jim na věky dostane a co uvidí? Neboť hle, oni vskutku zemřeli a od nynějška až na věky světlo nespatrií.“
9. Nyní vám pravím, hříšníci: „Nabažili jste se jídla a pití, loupění a hříchů, ožebračování lidí a získávání bohatství i patření na dobré dny.
10. Viděli jste spravedlivé, jak vypadá jejich konec? Až do jejich smrti na nich totiž nebylo shledáno žádné provinění.
11. A přesto zemřeli a stali se těmi, kdo nejsou; jejich duše sestoupily v mučivé úzkosti do podsvětí.“

(2) :Mt 24,29 (6) :Kaz 2,16; :Kaz 1,3 :2,22 (10) :Ž 73,25n

Kapitola 103

1. Nyní vám, spravedliví, přísahám při slávě Nejvyššího. Při cti a majestátu jeho království i při jeho velikosti vám přísahám.

2. Znáám toto tajemství; četl jsem nebeské tabulky a viděl jsem knihu svatých; našel jsem, *co je* v nich zapsáno a zaneseno.
3. Všechny dobré věci, radost a sláva jsou připraveny a zaznamenány pro duše těch, kdo zemřeli ve spravedlnosti; vám budou poskytnuty mnohé dobré věci jako náhrada za vaše útrapy, přičemž váš podíl převýší podíl živých.
4. Vaše duše, *vás*, kdo zemřete ve spravedlnosti, budou žít, radovat se a budou šťastny. Jejich duše nezahynou a jejich památka zůstane před tváří Velikého po všechna pokolení světa. Proto se pro jejich ponížení netrapte.
5. Běda vám, mrtví hříšníci! Až budete v přemíře svých hříchů umírat, pak ti, kdo jsou jako vy, o vás řeknou: „Vy hříšníci jste šťastni! *Hříšníci* spatřili všechny své dny.
6. Nyní zemřeli v blahobytu a bohatství; za svého života nepoznali utrpení a zabíjení; zemřeli ve slávě a za jejich života nad nimi nebyl vykonán žádný soud.“
7. Vy sami víte, že oni přivedou své duše do podsvětí a zakusí zlo a velké soužení.
8. Vaše duše vstoupí do temnot okovů a planoucího ohně, kde bude velký soud. Velký soud nastane pro všechna pokolení světa. Běda vám, neboť pro vás nebude pokoj.
9. Spravedlivým a dobrým, kteří jsou v životě, neřkejte: „Ve dnech našeho strádání jsme snášeli útrapy a zakusili jsme veškeré trýzně; setkali jsme se s mnoha zlými věcmi a jsme vyčerpáni; stali jsme se nepočtenými a náš duch se stal malým.
10. Jsme zničeni a není nikdo, kdo by nám pomohl slovem či něčím jiným; jsme zmučeni a zničeni a nedoufáme, že *ještě* uvidíme život den po dni.
11. Doufali jsme, že budeme hlavou, a stali jsme se chvostem. Při práci jsme se lopotili a nad svým pachtěním jsme neměli žádné moci. Stali jsme se potravou hříšníků a svévolníci nás obtížili svým jhem.
12. Nadvládu nad námi získali ti, kdo nás nenávidí a zraňují; sklonili jsem své šíje před těmi, kdož nás nenávidí, ti však s námi nemají žádné slítování.
13. Chtěli jsme od nich odejít, abychom mohli uprchnout a získat klid,

avšak nenalezli jsme místo, kam bychom se uchýlili a zachránili před nimi.

14. Ve svém soužení jsme se s žalobou obrátili k vládcům. Pozvedali jsme svůj hlas proti těm, kdo nás pohlcují, avšak *vládcové* našemu volání nevěnovali pozornost a našemu hlasu nechtěli naslouchat.

15. *Naopak* pomáhali těm, kdo nás okrádali a požírali a byli příčinou, že nás ubývalo. *Vládcové* jejich násilné činy skrývali a nesňali z nás jho těch, kdo nás požírají, rozhánějí a usmrcují; naše usmrcování skrývají a nejsou pamětlivi toho, že *tito násilníci* proti nám pozvedli své ruce.“

(2) sr k 1Hen 81,1 (3) :Mdr 3,5 (4) :Mt 26,13 (10) :Dt 28, 29 (11) ::Dt 28,13; :28,48

Kapitola 104

1. Přisahám vám, že v nebesích si vás andělé provždy zapamatují před slávou Velikého a vaše jména budou zapsána před slávou Nejvyššího.

2. Doufejte, neboť dříve jste hynuli kvůli zlu a lopotné práci, nyní však budete zářit jako světla nebes. Budete zářit a budete viděni; brány nebes vám budou otevřeny.

3. Vytrvejte ve svém volání po soudu, a on se vám ukáže. Všechna vaše utrpení zakusí¹ vládci a všichni, kdo pomáhali těm, kteří vás okrádali.

4. Doufejte a svou naději neopouštějte! Čeká vás velká radost jako nebeské anděly.

5. Co tedy budete mít za povinnost učinit? V den velkého soudu se nebudete muset skrývat a nebudete shledáni hříšníky, nýbrž věčný soud zůstane od vás vzdálen po všechna pokolení světa.

6. Nyní se, vy spravedliví, neobávejte, když vidíte hříšníky na jejich cestách v plné síle a rozkvětu; nestaňte se jejich druhy, nýbrž se od jejich násilných činů držte vzdáleni. Stanete se druhy dobrých na nebesích.

7. Ačkoli vy hříšníci říkáte: „Všechny naše hříchy zkoumány a zapsány nebudou,“ přesto budou vaše hříchy zapisovány každý den.

8. Nyní vám ukážu, že světlo i temnota, den i noc vidí všechny vaše hříchy.
9. Nebud'te ve svých srdcích svévolní, nelžete, neměňte slova pravdy, nevyslovujte lživá tvrzení proti slovům Svatého a Velkého a nezabývejte se svými modlami, neboť všechny vaše lži a všechna vaše svévole se ukáže nikoli jako spravedlnost, nýbrž jako velký hřích.
10. Nyní tedy znám toto tajemství: že mnozí hříšníci mění a překrucují slova pravdy, mluví zlá slova, lžou a vytvářejí smyšlenky a na základě svých slov spisují knihy.
11. Kéž by všechna má slova zapisovali ve svých jazycích věrně, nic neměnili ani nic z mých slov nevynechávali, nýbrž vše věrně zapisovali. Vše, co jsem o nich dříve svědecky vypověděl.
12. Ještě znám jiné tajemství: že spravedlivým a moudrým budou dána Písma² pro radost, pravdu a bohatou moudrost.
13. Budou jim tedy dána Písma² a oni v ně budou věřit a radovat se z nich. Všichni spravedliví, kteří z nich budou poznávat veškeré cesty pravdy, dojdou odměny.

¹budou zakoušena, nebo také: budou zkoumána ²dosl.: knihy

(2) :Da 12,3 (3) :1P 1,13 (12–13) :Da 12,4.9n :Ř 15,4

Kapitola 105

1. „V oněch dnech,“ říká Pán, „oni zavolají a dětem ve své moudrosti vydají svědectví. Ukažte jim to, neboť vy jste jejich vůdci; *skrze vás má získat země odplatu.*
2. Já a můj Syn se s nimi na cestách spravedlnosti za jejich života navždy spojíme a pro vás nastane pokoj. Radujte se, děti spravedlnosti. Amen.“

(2) :Ž 2,7 :4Ezd 7,28 :J 10,30 :17,21nn

Kapitola 106

1. Po několika dnech vzal můj syn Metúšelach ženu pro svého syna Lámecha a ona od něho otěhotněla a porodila syna.
2. Jeho tělo bylo bílé jako sníh a červené jako růže; vlasy na jeho hlavě, dlouhé kadeře, byly bílé jako vlna a jeho oči byly krásné. Když otevřel oči, rozzářil *jimi* celý dům jako slunce a celý dům se pak velmi projasnil.
3. Když byl vzat z rukou porodní báby, otevřel ústa a promluvil k Pánu spravedlnosti.
4. A jeho otce se před ním zmocnil strach, utekl a přišel ke svému otci Metúšelachovi.
5. Privil mu: „Zplodil jsem podivného syna: není jako člověk, nýbrž se podobá dětem nebeských andělů; je jiné povahy¹ a je jiný než my; jeho oči jsou jako sluneční paprsky a jeho tvář je překrásná.
6. Zdá se mi, že nepochází ode mne, nýbrž od andělů; obávám se, že se za jeho dnů může na zemi stát zázrak.
7. Upěnlivě tě, můj otče, prosím a žádám, abys šel k Henochovi, našemu otci, a dozvěděl od něho pravdu, neboť jeho obydlí je mezi anděly.“
8. Když Metúšelach vyslechl slova svého syna, přišel ke mně na končiny země, neboť slyšel, že se tam nalézám. Hlasitě zvolal; uslyšel jsem jeho hlas a přišel k němu. Řekl jsem mu: „Hle, tady jsem, můj synu, proč jsi ke mně přišel?“
9. Odpověděl mi: „Přišel jsem k tobě kvůli velmi znepokojivé věci; vyhledal jsem tě kvůli závažnému vidění.
10. Vyslyš mě, můj otče, neboť mému synovi Lámechovi se narodil syn, jehož podoba a povaha¹ nejsou jako povaha¹ lidí; barva jeho pleti je bělejší než sníh a červenější než růže, vlasy jeho hlavy jsou bělejší než bílá vlna a jeho oči jsou jako paprsky slunce. *Když* své oči otevřel, ozářil celý dům.
11. *Když* byl vzat z rukou porodní báby, otevřel svá ústa a velebil Pána nebes.
12. Jeho otce Lámecha se zmocnil strach a utekl ke mně. Nevěřil, že *to dítě* pochází od něho, protože má podobu nebeských andělů. Hle, přišel jsem k tobě, abys mi sdělil pravdu.“

13. Pak jsem já, Henoch, řekl: „Pán učiní na zemi nové věci. Tuto skutečnost jsem už zřel ve vidění; sdělil mi to. V pokolení Jereda², mého otce, porušovali *někteří* slovo Pána *pocházející* z výšin nebes.

14. Páchali hříchy a porušovali zákon; spojovali se s ženami a páchali s nimi hříchy; uzavírali sňatek s *ženami* ze svého středu a plodili s nimi děti.

15. Na celé zemi nastane veliká zkáza: Potopa a veliká zkáza budou *trvat* po dobu jednoho roku.

16. A tento syn, který se vám narodil, zůstane na zemi a jeho tři děti se zachrání s ním, zatímco všichni lidé, kteří se na zemi nacházejí, zemřou.

17. Na zemi *nyní* plodí obry nikoli duchem, nýbrž tělem. Na zemi nastane velká pohroma a země bude očištěna ode vsí zkaženosti.

18. Sděl svému synu Lámechovi, že syn, který se *mu* narodil, je vpravdě jeho synem. Dej mu jméno Noe, neboť on vám zůstane; on a jeho děti budou zachráněni před zkázou, která na zemi přijde kvůli všem hříchům a nepravostem, jež byly a budou na zemi spáchány za jeho dnů.

19. Dojde k ještě větším nepravostem, než jsou ty, které byly na zemi spáchány dříve; neboť já znám tajemství ^asvatých. On, Pán, mi *je* ukázal a sdělil^a, a já jsem *je* četl v nebeských tabulkách.“

¹dosl.: přirozenost ²dosl.: Jareda

(13) :Iz 43,19 (15) Gn 6,17; Gn 7,11 8,14 (18) :Gn 5,29 (19) sr k 1Hen 81,1

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

^{a-a} [jež] svatí mi vyložili a ukázali

Kapitola 107

1. „Viděl jsem na nich napsáno, že pokolení za pokolením bude hřešit, až povstane pokolení spravedlivé^a, zlo zanikne a hřích vymizí z povrchu země; zavládne na ni jen samé dobro.

2. Nyní, můj synu, jdi a oznam svému synu Lámechovi, že tento syn, který se narodil, je vpravdě jeho synem a že *to* není lež.“

3. Když Metúšelach vyslechl slova svého otce Henocha – neboť ten mu všecko ukázal v tajnosti –, navrátil se *domů* a odhalil mu¹ *to*. Onomu synovi dal jméno Noe, neboť ten po vši té zkáze přinese zemi potěšení.

¹tj. Lámechovi

(3) Gn 5,29

ARAMEJSKÉ ZLOMKY

^a v aram. pl

Kapitola 108

1. Jiná kniha, kterou Henoch sepsal pro svého syna Metúšelacha a pro ty, kteří přijdou po něm a budou v posledních dnech dodržovat zákon.
2. Vy, kdo jste konali dobro, budete čekat na ony dny, v nichž bude skoncováno s těmi, kdo páchají zlo, a bude učiněn konec moci hříšníků.
3. Pokud jde o vás, čekejte, až pomine hřích, neboť jejich jméno bude vymazáno z knihy života a z knih svatých; jejich símě bude navždy vyhlazeno a jejich duše budou usmrceny; budou volat a naříkat na pustém místě, které je neviditelné, a budou hořet v ohni – neboť tam není žádná země.
4. Spatřil jsem tam něco jako neviditelný oblak, který jsem si pro jeho hloubku nemohl prohlédnout. Viděl jsem *jen* jasné planoucí plameny ohně, které kroužily jako zářící hory a pohybovaly se sem a tam.
5. Otázal jsem se jednoho ze svatých andělů, který mě doprovázel: „Co je to za věc, která *tak* září? Neboť to nejsou nebesa, nýbrž jen plamen planoucího ohně – a hlas nářku a pláče, bědování a pronikavé bolesti.“
6. On mi řekl: „Na toto místo, které vidíš, budou svrženi duchové hříšníků a rouhačů, těch, kdo konají zlo, a těch, kdo překrucují všechno, co Pán pronesl ústy proroků o tom, co se má stát.“
7. Některé z *těchto věcí* byly zapsány a zaneseny nahoře v nebesích, aby si je andělé mohli přečíst a dozvědět se, co potká hříšníky a duchy

- těch, kdo sešli z pravé cesty, těch, kdo poskvrnili¹ svá těla a dostalo se jim *za to* od Boha odplaty, i těch, kdo byli zostuzeni zlými lidmi,
8. těch, kdo milovali Boha, a nemilovali zlato ani stříbro ani žádné statky, které jsou na tomto světě, nýbrž vystavovali své tělo trýznění,
9. kteří od prvopočátku svého bytí nedychtili po pozemské potravě, nýbrž sami sebe považovali za pomíjivý dech a podle toho žili, ač Pán je podroboval mnohým zkouškám. Jejich duchové byli shledáni čistými, aby mohli velebit jeho jméno.
10. Veškeré jejich velebení jsem vylíčil v knihách. On je odměnil, neboť bylo shledáno, že milují nebesa více než svůj pozemský dech. „Byli pošlapáni zlými lidmi a zakusili od nich urážky a spílání a byli vystaveni tupení, a přesto mě velebili.
11. Nyní povolávám duchy dobrých z pokolení světla a proměním ty, kteří byli zrozeni v temnotě – ty, jejichž tělům se nedostalo za odměnu pocty, jak by za svou věrnost zasluhovali.
12. Ty, kdo milovali mé svaté jméno, přivedu na jasné světlo a posadím každého z nich na trůn jeho slávy.
13. Budou zářit po dobu, jež nemá konce, neboť Božím soudem je spravedlnost; on poskytne pravověrným věrnost v obydlí cest pravdy.
14. Oni uvidí, jak ti, kdo byli zrozeni v temnotě, budou *znovu* strženi do temnoty, zatímco spravedliví budou zářit.
15. Hříšníci budou křičet a hledět, jak *spravedliví* září; tito pak odejdou *tam*, kde jsou pro ně předepsány dny a časy,“ *praví Pán*.

¹ dosl.: poškodili

(7) :Mt 5,10nn (7) :Mt 6,19n :1J 2,15n (11–12) :J 12,36 : Ef 5,9 :1Te 5,5 (12) Mt 19,28 :Zj 3,21 (15) :Da 12,2n

2. KNIHA HENOCHOVA

Kniha svatých tajemství Henocha,

muže moudrého a velikého znalce, kterého přijal Hospodin a bude ho milovat tak, že bude zakoušet život na výsostech a na vlastní oči uvidí nejvyšší moudré, veliké, nepředstavitelné a neměnné panování Boha, v jehož moci je všechno, jakož i nejvyšší podivuhodné, slavné, jasné a mnohostraké stání Hospodinových sluhů, neotřesitelný Hospodinův trůn, stupně a zjevení netělesných vojinů, nevýslovný soulad velikého množství žvlů, rozličná vidění, nepopsatelný zpěv zástupů cherubínů a nesmírné světlo.

Kapitola 1

Za onoho času – pravil Henoch – když se naplnilo mých 165 let, zplodil jsem svého syna Matusala¹. Potom jsem žil 200 let a naplnil celkem 365 let života. V prvním měsíci ve zvláštní den, totiž v první den prvního měsíce, jsem byl já Henoch ve svém domě sám, odpočíval jsem a spal na svém lůžku. Když jsem spal, vstoupil do mého srdce velký smutek. Ve snu jsem plakal svými očima a nemohl pochopit, co je to za smutek. Řekl jsem: „Copak to se mnou bude?“ Tu se mi zjevili dva velmi velicí muži, jaké jsem nikdy na zemi neviděl. Jejich tvář byla jako zářící slunce, jejich oči jako planoucí svíce, z úst jim vycházel oheň. Jejich plášť byl bělostný, spodní roucho purpurové. Jejich křídla

zářivější zlata, jejich ruce bělejší sněhu. Stáli u hlavy mého lože a zavolali mě jménem. Já jsem procítl ze svého snu a zřetelně jsem viděl, jak ti muži u mě stáli. Spěšně jsem se jim poklonil a užasl jsem. Můj pohled i tvář zaplavil strach. Tu mi ti dva muži řekli: „Vzmuž se, Henochu! Opravdu se neboj! Poslal nás k tobě věčný Hospodin. Hle, ty s námi dnes vystoupíš na nebe. Řekni svým synům a všem svým domácím lidem vše, co mají udělat bez tebe na zemi v tvém domě, a aby tě nikdo nehledal, dokud tě Hospodin k nim nevrátí.“

Vyslechnuv to, rychle jsem vyšel ven ze svého domu a zavřel dveře, jak mi řekli. Zavolal jsem své syny, Metusalema¹, Regima a Gandada, a vypověděl jsem jim vše, co mi řekli ti dva podivuhodní muži.

¹Metušelacha, sr Gn 5,21nn

Kapitola 2

„Poslyšte, mé děti, nevím, kam jdu nebo co mě potká. Nuže, mé děti, neodpadávejte od Boha. Chodte před Hospodinovou tvář a zachovávejte jeho úradky. Neposkvěmujte modlitby své spásy, aby neukrátil Hospodin práci vašich rukou. Nezkracujte Hospodina na darech, a Hospodin nezkrátí statky a své štědré dary ve vašich pokladnicích. Oslavujte Hospodina prvotinami stáda i prvotinami vašich býčků a bude na vás spočívat požehnání na věky. Kéž neodpadnete od Hospodina a neklaníte se nicotným bohům, bohům, kteří nestvořili nebesa ani zemi ani jiné stvoření, neboť zahynou oni i ti, kdo se jim budou klanět. Nechť Hospodin upevní vaše srdce ve víře a v bázni Boží. A nyní, mé děti, ať mě nikdo nehledá, dokud mě Hospodin k vám nevrátí.“

Kapitola 3

Když jsem mluvil ke svým synům, stalo se, že mě ti dva muži zavolali a vzali na svá křídla, vynesli mě do prvního nebe a postavili mě na oblaky. A hle, kráčeli dále, a já jsem ještě výš spatřil povětří a ještě

výše jsem viděl vzduch, a ti dva mě postavili v prvním nebi. I ukázali mi převeliké moře, větší než moře pozemské. Tu přivedli před mou tvář stařešiny a vladyky hvězdných sborů a ukázali mi dvě stě andělů, kteří vládnou hvězdami a skladbou nebes a létají na svých křídlech a obcházejí po všech planetách. Tam jsem spatřil zásobárny sněhu i ledu¹ a anděly, kteří třímali jejich hrozná schránka a pokladnice mraků, ze kterých oblaka vycházejí a do kterých vcházejí; ukázali mi také pokladnice rosy a jakoby olivový olej – jeho podoba hrála všemi barvami země, ba ještě více – a anděly střežící jejich pokladnice, i to, jak se zavírají a jak se otvírají.

¹sr Jb 38,22n

Kapitola 4

Tu mě ti dva muži vzali a vyvedli do druhého nebe. Ukázali mi tmou, takže jsem viděl tmou nad všechny tmy pozemské. Spatřil jsem, jak tam visí lži propadlé bytosti v okovech čekající na nesmírný soud. Byli to andělé temného vzezření, temnější než temnoty pozemské, bez přestání po všechny časy plačící. Řekl jsem oběma mužům, kteří byli se mnou: „Proč se tihle neustále trápí?“ Muži mi odpověděli: „Jsou to odpadlíci od Hospodina, kteří neposlouchali Hospodinova příkazu, ale těch, kteří se svévolně spikli a odpadli se svým knížetem. Ti jsou umístěni v pátém nebi.“ Velmi jsem se kvůli nim zarmoutil. Ti andělé se mi poklonili a řekli mi: „Boží muži, pomodli se za nás k Hospodinu.“ Odvětil jsem jim: „Kdo jsem já, smrtelný člověk, abych se modlil za anděly? Kdopak ví, kam se já sám ubírám a co mě potká nebo kdo se pomodlí za mě!?“

Kapitola 5

Oba muži mě vzali odtud a vyvedli mě do třetího nebe¹. Postavili mě dprostřed ráje. Bylo to místo nepopsatelné krásy. Viděl jsem krásně kvetoucí stromy i jejich zralé a libovonné plody. A všeliké přinesené

pokrmu mocně vydávaly libou vůni. Uprostřed byl strom života², na místě, na kterém spočívá Hospodin, když vstoupí do ráje. Je to strom nevýslovné nádhery a příjemné vůně, krásnější nad veškeré jsoucí stvoření: ze všech stran zlatotřípytný, vzhledem červený, podobný ohni. A pokrývá celý ráj; má od všeho vysázeného stromoví a od všech plodů. Jeho kořeny jsou v ráji na prahu země. A ten ráj je mezi hnilobou a neporušitelností.

Vyvěrají tu dva prameny: Z jednoho prýští med a mléko, z druhého olej a víno a rozdělují se na čtyři toky³. Ty obtékají mírným proudem a vytékají do edenského ráje mezi hnilobu a neporušitelnost. Odtud zase vytékají a rozlévají se do čtyř desítek a jemně se roztékají po zemi. Každý má svůj koloběh jako jiné vesmírné živly. Nejsou tam stromy neplodné, ale každý strom je vzácně plodný. Celé to místo je požehnané. Tři sta zářivých andělů ochraňuje ráj a neustávajícím hlasem a libým zpěvem slouží Hospodinu po všechny dny.

I řekl jsem: „Jak výborné je toto místo!“ Oni dva muži mi řekli: „Toto místo, Henochu, je připraveno spravedlivým, kteří přestojí ve svém životě všeliká pokušení, jež souží jejich duše, kteří odvrátí své oči od nespravedlnosti a naplní soud spravedlivý, dají chléb hladovým a nahé přiodějí pláštěm⁴, pozdvihnou ty, kdo upadli, a pomohou utiskovaným a sirotkům⁵, těm, kdo bez hany chodí před tváří Hospodina⁶ a jemu jedinému slouží⁷. Těm je toto místo připraveno jako věčné dědictví.“

Oba muži mě pak zavedli na severní stranu⁸ a ukázali mi tu velice strašné místo. Všelická trýzeň utrpení byla na tom místě: ukrutná tma a neprůhledná mlha, žádné světlo tam není a hrozivý oheň se zažihá bez přestání a ohnivá řeka zalévá celé to místo; z jedné strany oheň a z druhé studený led, žhne tam i zebe, vězení přeukrutné a andělé, nelibostní mučitelé, nosící pohotovové zbraně, bez slitování mučící.

Řekl jsem: „Běda, běda, jak velice strašné je toto místo!“ Oba mužové mi řekli: „Toto místo, Henochu, je připraveno těm, kdo urážejí Boha, páchají na zemi zlé skutky, čáry, mámení a d'ábelská kouzla; těm, kdo se chvástají svými zlými skutky, kdo potají kradou lidské duše, utiskují chudé, zabírají jejich majetek a sami bohatnou z cizího majetku, dopouštějí se na nich křivdy; těm, kdo ač mohli nasytit,

hladem umožili lačné, a až mohli obléci, svlékli do naha; těm, kdo nepoznali svého Tvůrce, ale klanějí se bohům bezduchým a marným, vytvářejíce si jejich podoby a sklánějíce se před ohavným výtvořem lidských rukou. Těm všem je toto místo připraveno co věčný úděl.“

¹sr 2K 12,2nn ²sr Gn 2,9 ³sr Gn 2,10 ⁴sr Iz 58,7 Mt 25,34 – 40 ⁵sr Iz 1,17 ⁶sr Ž 24,4 ⁷sr Dt 6,13 ⁸severní strana pro orientálce totožná s levicí, sr místo odsouzených při „posledním soudu“ v Mt 25,33.41; ve sz tradici sever často bývá symbolem Božího hněvu a soudu, sr Iz 14,12n Jr 1,14n 4,6 6,1.22 47,2 Jl 2,20 aj.

Kapitola 6

Pak mě oni dva muži vzali a vyvedli do čtvrtého nebe. Ukázali mi tam všechny dráhy, pohyby a paprsky slunečního i měsíčního světla. Změřil jsem jejich dráhy a porovnal jejich svit a zjistil jsem, že slunce má sedmkrát více světla než měsíc¹. Jejich okružní dráha a vůz, na kterém každý z nich jezdí, se pohybují jako vítr podivuhodnou rychlostí a nemají klidu, protože ve dne v noci vycházejí a vracejí se. Viděl jsem po pravici slunečního vozu čtyři veliké hvězdy, z nichž každá měla pod sebou tisíc hvězd, a čtyři po levici, z nichž každá měla pod sebou tisíc, všech dohromady osm tisíc, a pohybovaly se neustále se sluncem. Slunce provází ve dne sto padesát tisíc andělů, kdežto v noci tisíc andělů; každý z andělů má po šesti křídlech.

Ti se pohybují před vozem a sto andělů mu dodává oheň. Jsou při tom duchové letící v podobě dvou ptáků - jeden jako fénix, druhý jako chalkedrij. Jejich vzezření je lví, nohy, ocas a hlava jsou krokodýlí, jejich vzhled je znachovělý jako nebeská duha, jejich velikost je devět set měř, jejich křídla jsou andělská. Každý z nich má po dvanácti křídlech, která uvádějí do pohybu sluneční vůz a přinášejí rosu i žár. Jak Hospodin přikáže, tak se obracejí, sestupují a vystupují po nebi i po zemi se světlem svých paprsků.

A dva muži mě nesli na východ toho nebe a ukázali mi vrata, kterými prochází slunce v stanovených dobách podle měsíčních cyklů celého roku a podle časoměrného řádu dní a nocí. Viděl jsem šestero otevřených velikých vrat; každá ta vrata měřila jedenašedesát a čtvrt

stadia. Pečlivě jsem jejich velikost změřil a dobře zjistil. Právě jimi vychází slunce a přichází na zem, vyrovnává se a vstupuje do všech měsíců. Prvními vraty pak vychází 42 dny, druhými 35 dnů, třetími 35 dnů, čtvrtými 35 dnů, pátými 35 dnů, šestými 42 dny a po časovém oběhu se vrací zpět od šestých vrat a vchází pátými vraty 35 dní, čtvrtými 35 dní, třetími 35 dní, druhými 35 dní. Tak se končí dny celého roku po vystřídání čtyř období.

Potom mě ti dva muži vynesli na západ nebe a ukázali mi patero² velikých vrat otevřených po obejití východních vrat naproti nim; těmi zde slunce zachází, a to po 365 a čtvrt dne. Tak zachází západními vraty. Jakmile zajde do západních vrat, vezme čtyři sta andělů jeho korunu a nesou ji k Hospodinu. Slunce s jeho vozem obrátí a jejich průvod prochází sedm hodin noci bez světla. V osmou hodinu noci přinášejí andělé, čtyři sta andělů, korunu a korunují je³. A řečení fénix a chalkedrij zazpívají verše, a proto všichni ptáci zamávají svými křídly, radujíce se z dárce světla a zpívajíce svými hlasy: „Přichází dárce světla a dává světlo svému stvoření.“ Hle, ukázali mi výpočet sluneční dráhy i brány, kterými slunce vychází a zachází. Ty brány jsou totiž veliké, neboť je Bůh stvořil k časoměře roku. I slunce je obrovské.

Pak mi ti dva muži ukázali jiný výpočet – pro měsíc, všechny jeho pohyby a dráhy i dvanáct velikých věčných bran k východu, kterými měsíc vchází a vychází v obvyklých časech: 31 dní vchází řádně první branou do míst jako slunce, 35 dní řádně druhou branou, třetí řádně 30 dní, čtvrtou řádně 30 dní, pátou mimořádně 31 den, šestou řádně 31 den, sedmou řádně 30 dní, osmou mimořádně 31 den, devátou přesně 31 den, desátou řádně 30 dní, jedenáctou řádně 31 den, dvanáctou řádně 22 dny. Rovněž tak západními branami – podle drah a podle počtu bran východních – tak prochází a naplňuje rok dny. Slunci patří 365 a čtvrt dne a měsíčnímu roku 354 dny, přičemž tvoří 12 měsíců, rozpočtených po 29 a půl dnech. Tak ztrácíme jedenatřicet dní slunečního kruhu, což jsou každoroční epakta měsíce.

Ten veliký kruh setrvává, ale v pátém roce je jich 32, neboť po tři léta postupují po čtvrtinách, čtvrtý rok je řádně naplňují⁴. Proto jsou vyňaty mimo nebesa po tři léta a k počtu dní se nic nepřidává, protože proměňují roční doby, dva nové měsíce k naplňování, jiné dva k ubývá-

ní. A jakmile skončí⁵ v západních branách⁵, vrací se a jde se svým světlem k východním. Tak probíhá den a noc po nebeských kruzích, níže než všechny kruhy, rychleji než větry nebeské. A létající duchové – andělé mají každý šestero křídel. Měsíční kruh má sedm dílů, opakuje se po 19 letech. Uprostřed nebes jsem viděl ozbrojené šiky sloužící Hospodinu za zvuku bubnů a hudebních nástrojů hlasem i libým zpěvem bez ustání. I pokochal jsem se nasloucháním.

¹sr Iz 30,26 ²var. šestero ³tj. slunce ⁴tj. v celý den ⁵⁻⁵dosl.: západní brány

Kapitola 7

I vzali mě ti dva muži a vyvedli mě na svých křídlech do pátého nebe. Tam jsem viděl mnoho nesčetných zástupů zvaných Gregorové. Jejich vzhled byl jako vzhled lidský, byli však větší než velké nestvůry. Jejich tváře byly sklíčené a jejich ústa pořád mlčela.

V pátém nebi nebyla žádná služba. Zeptal jsem se obou mužů, kteří byli se mnou: „Pročpak jsou tak strašně sklíčení, jejich tváře tak smutné a jejich ústa mlčí? A proč není na tomto nebi žádná služba?“ Ti dva mužové mi řekli: „Jsou to Gregorové, ti, kteří se v počtu dvou milionů se svým knížetem Satanaelem odvrátili od Hospodina. Za nimi chodili na radu ti v okovech, kteří jsou v druhém nebi obklopeni velikou tmou, ti, kteří sestoupili na zem od Hospodinova trůnu do míst Chermónu a porušili slib na temeni chermónské hory. Hle, země se poskvíla jejich skutky a lidské ženy páchají po všechny časy tohoto věku veliké zlo, neboť se oddávají nepravostem a stýkají se s nimi, takže se rodí obří a veliké nestvůry¹ a veliké ďábelství. Proto je Bůh odsoudil velikým soudem. Oplakávají usedavě své bratry a dojdou opovržení ve veliký den Hospodinův.“ Tu jsem Gregorům řekl: „Viděl jsem vaše bratry i jejich skutky a jejich trápení i jejich veliké prosby a také já jsem se za ně modlil. Leč Bůh je odsoudil do podzemí, dokud nebe a země neskončí na věky.“ A řekl jsem: „Proč čekáte na své bratry a nesloužíte před Hospodinovou tvář? Pusťte se do služby a služte před Hospodinovou tvář, abyste Hospodina, vašeho Boha, nerozhněvali úplně.“

Naslouchali mému poučení a postavili se na čtyři místa v tom nebi. A hle, když jsem tam stál s těmi dvěma muži, zatroubily čtyři trouby najednou mocným zvukem, Gregorové zapěli jedním hlasem a jejich hlas vystoupil před Hospodinovu tvář.

¹sr Gn 6,4

Kapitola 8

I vzali mě ti dva muži odtud a vynesli mě do šestého nebe. Viděl jsem tam sedm šiků andělů nadmíru jasných a velmi vznešených. Jejich tváře zářily a třpytily se více než sluneční paprsky a nebylo rozdílu mezi jejich tvářemi, chováním nebo shodou jejich oděvů. Tyto šiky pořádají a zkoumají pohyb hvězd i oběh slunce a proměny měsíce a hledíce na dobré i zlé skutky světa sestavují příkázání i poučení a skládají sladké zbožné písně i všelikou vznešenou chválu. To jsou archandělé, kteří jsou nad anděly a smiřují vše živé, nebeské i pozemské. Viděl jsem i anděly, kteří vládnou nad pozemskými plody a nad všemi travinami a dávají veškerou potravu všemu živému, i anděly všech lidských duší, kteří zapisují všechny jejich skutky a jejich život před Hospodinovou tvář. Uprostřed nich je sedm fénixů a sedm cherubů i sedm šestikřídých¹, ale jediný hlas; zpívají jediným hlasem a jejich zpěv nelze popsat. Hospodin se raduje ze svého podnoží.

¹tj. serafů

Kapitola 9

Nato mě odtud oba ti muži pozdvihli a vynesli mě do sedmého nebe. Zde jsem viděl velmi veliké světlo a veškeré ohnivé šiky velikých archandělů a netělesných sil a panstev, knížectev a mocností, cherubů a serafů; trůnové a mnohoocí¹ – desatero zástupů – skvěle stáli před Bohem. Zděsil jsem se a zachvěl velikým strachem. Tu mě oba muži

vzali a vedli do jejich středu. Zavolali na mne: „Bud' dobré mysli, Henochu, neboj se!“ A ukázali mi zdálky Hospodina sedícího na svém převysokém trůnu. Všechny nebeské zástupy přistoupivše stály podle svého řádu na deseti stupních a klaněly se Hospodinu.

Pak opět ustupovaly na svá místa v radosti a veselí v nesmírném světle, zpívající chvalozpěvy tichými a pokornými hlasy. Avšak slavní, kteří mu slouží, neodstupují v noci ani neodcházejí ve dne; stojí stále před Hospodinovou tváří a plní jeho vůli. Cherubové a serafové stojí okolo trůnu a šestikřídlí přikrývají jeho trůn zpívající tichým hlasem před Hospodinovou tváří. Když jsem to všechno uviděl, oba muži mi řekli: „Henochu, až sem nám bylo přikázáno s tebou putovat.“

Potom oba mužové ode mne odešli a už jsem je neviděl. Zůstal jsem sám na konci nebes. Začal jsem se bát, padl jsem na tvář a řekl jsem si: „Běda mi, co mě potká?“ Tu poslal Hospodin jednoho ze svých slavných, archanděla Gabriela, a ten mi řekl: „Bud' dobré mysli, Henochu, neboj se! Vstaň a pojď se mnou a zůstaň před Hospodinovou tváří na věky.“ Odpověděl jsem mu a v duchu jsem řekl: „Můj Pane, bázní a třesením odstoupila ze mne má duše. Zavolej zpět ke mně dva muže, kteří mě přivedli až na toto místo, neboť na ně jsem spoléhal a s nimi půjdu před Hospodinovu tvář.“ I zmocnil se mně Gabriel, jako se vítr zmocňuje listu, vzal mě a postavil před Hospodinovu tvář. Spatřil jsem Hospodina tváří v tvář. Jeho tvář je mocná a přeslavná, podivuhodná a nejvyšší strašná, hrozná a přísná.² Kdo jsem já, abych vypovídal o neuchopitelném bytí Hospodinově! Jeho tvář je nejvyšší podivuhodná a nepopsatelná. Jeho sbor je mnohoznačný, mnohohlasý a převeliký. Hospodinův trůn nevytvořily lidské ruce. Obklopují jej zástupy cherubů a šiky serafů a jejich zpěv neumlká. Obraz jeho krásy nepodléhá změnám, nelze jej popsat. A velikost jeho slávy kdo vypoví? I padl jsem na tvář a poklonil se Hospodinu.

A Hospodin mi vlastními ústy řekl: „Bud' dobré mysli, Henochu, neboj se! Vstaň a zůstaň stát před mou tváří na věky!“ A Michael³, kníže vojska Hospodinova, mne pozdvihl a přivedl před Hospodinovu tvář. Hospodin řekl svým služebníkům, aby je vyzkoušel: „Ať Henoch vstoupí, aby stál před mou tváří na věky.“ I poklonili se slavní Hospodinovi a řekli: „Ať vstoupí podle tvého slova.“ Hospodin řekl Michae-

lovi: „Přístup, svleč Henocha z pozemského šatu a pomaz ho mým výborným olejem, obleč ho do roucha mé slávy.“ Michael učinil tak, jak mu Hospodin přikázal, pomazal mě a oblékl. Vzhled onoho oleje byl nad veliké světlo a jeho mazání jako oblažující rosa, jeho vůně – toť myrha, toť přímo blyštivé sluneční paprsky. Pohlédl jsem na sebe sama: Hle, stal jsem se jakoby jedním z jeho slavných a v nádheře nebylo rozdílu.

¹tj. cherubové ²+ přídavek dalšího rkp (Jacimírského): I postavil mě před tvář Hospodinovu a spatřil jsem osmé nebe, jež se nazývá hebrejským jazykem Muzalot, měnitel časů sucha a mokra [dvanácti soudcům, kteří jsou nad sedmým nebem /– text porušený/]. A viděl jsem deváté nebe, jež se hebrejským jazykem nazývá Kuchavím, kde jsou přibytky dvanácti nebeských soudců. A na desátém nebi Aravot jsem spatřil zjevení tváře Hospodinovy – jako rozžhavené železo vytažené z výhně, vypouštějící jiskry a žhnoucí. Tak jsem i já viděl Hospodinovu tvář. A Hospodinova tvář je nepopsatelná, podivuhodná i nejvyšší hrozná a přestrašná. ³Míkael, tak i dále

Kapitola 10

Tu vyzval Hospodin jednoho ze svých archandělů jménem Vrevoela¹, který předčil moudrostí jiné archanděly a zapisoval všechny Hospodinovy skutky. Hospodin řekl Vrevoelovi: „Vynes knihy z mých truhlic, vezmi rákosové pero, dej je Henochovi a ukaž mu knihy.“ Vrevoel pospíšil a přinesl mi překrásnou velikou knihu a vlastní rukou mi podal rychle písíci rákosové pero. Vyprávěl mi o všech skutcích na nebi, na zemi i v moři, o všech živlech, jejich proměnách i o jejich pohybu a jejich dráze, i o slunci, měsíci a hvězdách a jejich pohybech a proměnách, o časech a létech, dnech a hodinách, o stoupání oblaků i nástupech větrů, o počtech andělů a zpěvech ozbrojených zástupů, o každé lidské záležitosti, o každém pějícím jazyku, o lidských životech i o přikázáních a poučeních, o líbezně znějícím zpěvu a o všem, o čem se sluší být poučen.

Třicet dní a třicet nocí mi Vrevoel vyprávěl, aniž by jeho ústa přestala mluvit. Ani já jsem si neodpočinul, když jsem zapisoval všechna znamení celého vesmíru. Když jsem tak ztrávil třicet dní a třicet nocí, řekl mi Vrevoel: „Hle, co všechno jsem ti vypověděl a co všechno jsi napsal! Sedni a sepiš všechny lidské duše, které se dosud nenarodily,

ale jejichž místa jsou připravena na věky, neboť všechny duše jsou připraveny před stvořením země.“ I seděl jsem dalších třicet dní a třicet nocí a sepsal jsem vše, co mi bylo sděleno, a sepsal jsem tři sta šedesát šest knih.

¹zkomoleně Uriel?

Kapitola 11

Tu na mě Hospodin zavola a řekl mi: „Henochu, sed' po mé levici s Gabrielem.“ Poklonil jsem se Hospodinu. A Hospodin ke mně promluvil: „Henochu, hle, kolik toho vidíš a kolik toho stojíš a chodíš, bylo mnou stvořeno. Ale já ti o všem zvěstuji ještě dříve, než jsem to od počátku stvořil z nebytí a z neviditelna učinil viditelným. Ani svým andělům jsem totiž neoznámil svá tajemství a nepověděl jsem jim o jejich povstání a ani nepomysleli na mě bez konce jsoucí a nerozumné tvorstvo, ale tobě to dnes oznamuji. Neboť dříve než se všechno stalo viditelným, já sám jsem procházel mezi neviditelnými jako slunce od východu na západ a od západu na východ. Avšak i slunce má své spočinutí, kdežto já jsem nenašel pokoj, neboť jsem všechno vytvářel.

Tak jsem si usmyslil položit základ – učinit viditelné stvoření. Nařídil jsem v podsvětí, aby jedno sestoupilo z neviditelných jako viditelné. Sestoupil Adoel, převeliký velmi. Pohlédl jsem na něho, a hle, v bříše měl veliké světlo. Řekl jsem mu: „Otevři se, Adoele, a staň se viditelným, co se z tebe narodí!“ I otevřel se a vyšlo převeliké světlo a já jsem byl uprostřed toho světla. Jak se to světlo vznášelo, hle, vyšel z něho veliký věk zjevující veškeré stvoření, které jsem si usmyslel stvořit. A viděl jsem, že je to dobré. Postavil jsem si trůn, usedl na něj a světlu jsem řekl: „Vystup nad trůn, zůstaň stát; tak vzniknou základy nebes.“ Nad světlem už není nic jiného. Tu jsem se opět postavil, vzhlédl ze svého trůnu a podruhé zavola do podsvětí. I řekl jsem: „Z toho, co je neviditelné, nechť vyjde neviditelnost oblohy.“ Vyšel Archas, pevný a těžký a velice černý. Řekl jsem: „Otevři se, Archasi, a staň se viditelným, co se z tebe narodí.“ I otevřel se a vyšel věk temný,

převeliký velmi, nesa stvoření všeho dolního. A viděl jsem, že je to dobré. Řekl jsem mu: ‚Ty sestup dolů a zůstaň stát!‘ Stal se základem věcí spodních. A pod tmou už není nic jiného. I nařídil jsem, aby se ubralo ze světla i ze tmy a řekl jsem: ‚Staň se silné a obklopené světlem!‘ Rozprostřel jsem to a vznikla voda. I rozprostřel jsem ji nad tmou a pod světlem, a tak jsem upevnil vody, to jest hlubiny vod.

Světlem jsem vytvořil základ kolem vody. Uvnitř jsem učinil sedm kruhů a stvořil je jako křišťál, mokro a sucho neboli sklo a led, jak vody obcházejí jiné živly. Ukázal jsem každé ze sedmi hvězd její vlastní dráhu, aby tak chodila každá z nich na vlastním nebi. A viděl jsem, že je to dobré. Odloučil jsem světlo od tmy čili prostřel jsem vody sem a tam a řekl jsem světlu: ‚Ty bud’ dnem!‘ Tmě jsem přikázal, aby byla nocí. A nastal večer a pak nastalo jitro, to jest den první. Tak jsem upevnil nebeské kruhy a řekl jsem, aby se shromáždily dolní vody, ty, jež jsou pod nebem, v jediný shluk a jejich vlny aby vyschly. A stalo se tak. Z vln jsem stvořil pevné a veliké kamení. Z kamení pak jsem namíchal souš a souš jsem nazval zemí. Uprostřed země jsem označil propast neboli hlubiny vod. Moře jsem shromáždil na jedno místo a spoutal jhem. Řekl jsem moři: ‚Hle, stanovím ti věčnou hranici, takže se vlastními vodami neprotrhneš.‘ Vetknul jsem také oblohu a upevnil ji nad vodami. Tento den jsem si nazval prvostvořeným. Tehdy nastal večer a potom jitro, a nastal den druhý. Ke všemu svému nebeskému stvoření jsem pak vytvořil ohnivou substanci. Mé oko pohlédlo na pevný a velice tvrdý kámen a z paprsku mého oka načerpaly i blesky i přirozenost vody, takže je oheň ve vodě i voda v ohni, aniž voda uhasí oheň a oheň vysouší vodu. Proto je blesk ostřejší a jasnější než sluneční záře a měkká voda je mocnější než tvrdý kámen.

Z kamene jsem pak vykřesal veliký oheň a z ohně utvořil šiky netělesných zástupů, deset desetitisíců andělů, takže jejich zbraně jsou ohnivé a jejich šat je plamen šlehající. Přikázal jsem jim, aby stáli každý ve svém šiku. Avšak jeden z šiku archandělů se s šikem jemu podřízeným odvrátil a pojal ubohý záměr postavit si trůn výše než oblaka nad zemí, aby se stal rovným mé moci. I svrhl jsem ho z výše i s jeho anděly. Vznášel se pak neustále povětřím nad propastí. Tak jsem stvořil veškerá nebesa a nastal den třetí. Třetího dne jsem pak

poručil zemi, aby dala vyrůst velikým stromům a lesům, veškeré sladké trávě a všelikému semeni k sadbě. Osázel jsem ráj a uzavřel jej. Postavil jsem k němu ozbrojenou stráž, ohnivé anděly. Tak jsem ustanovil obnovování země. A tehdy nastal večer a nastalo jitro; den čtvrtý. Čtvrtého dne jsem přikázal, aby vznikla velká světla na nebeských kruzích. Na první a nejvyšší kruh jsem postavil hvězdu Chronos, níže na druhý jsem postavil Afroditu, na třetím je Ares, na čtvrtém Slunce, na pátém Zeus, na šestém Hermes, na sedmém Luna. Menšími hvězdami jsem pak okrášlil spodní vrstvy vesmíru. I určil jsem slunce k osvětlování dne a měsíc i hvězdy k osvětlování noci; slunce aby procházelo každým znamením zvěrokruhu; zvěrokruh pak je dvanáctero okružních poutí měsíce. Určil jsem jejich jména i jejich dráhu, jejich opětovný příchod i jejich časový sled, jak probíhají.

A nastala noc a nastalo jitro, den pátý. Pátého dne jsem přikázal moři a porodilo ryby a přerозličné ptáky i veškeré plazy lezoucí po zemi i čtverožce chodící po zemi i ty, co se vznášejí ve vzduchu, mužské i ženské pohlaví, a veškerou dýchající duši všech zvířat. A nastal večer a nastalo zase jitro, den šestý. Šestého dne jsem přikázal své moudrosti, aby stvořila člověka ze sedmi částí: jeho tělo ze země, jeho krev z rosy a slunce, jeho oči z mořské propasti, kosti z kamení, jeho rozum z rychlosti andělů a oblak, jeho žíly a vlasy z trávy země, jeho duši z mého ducha a z větru. A dal jsem mu sedm vlastností: sluch pro tělo, zrak očím, živočišný čich, hmat žilám, chuť krvi, kosti vytrvalost, rozumu sladkost.

Takové jsem si usmyslil vyslovit moudré slovo, a z neviditelné i viditelné podstaty jsem utvořil člověka, z obojího, smrt i život, a obraz¹ poznává slovo jako nějaké jiné stvoření, ve velkém malé, a opět v malém velké. A postavil jsem ho na zem jako druhého anděla, ctihodného, velikého a slavného. Ustanovil jsem ho králem země, majícího něco z mé moudrosti. Nebylo jemu podobného na zemi a vůbec mezi vším mým stvořením. A dal jsem mu jméno slavené ze všech čtyř stran: z východu, ze západu, ze severu, z jihu. Určil jsem pro něho čtyři význačné hvězdy a pojmenoval ho Adam. Dal jsem mu vlastní vůli a ukázal mu dvě cesty, světlo a tmu, a řekl jsem mu: ‚Toto je ti dobrem, a toto zlem,‘ abych zjistil, má-li ke mně lásku nebo nenávisť, aby se

v jeho rodu ukázali ti, kdo mne milují. Já jsem viděl jeho přirozenost, on však neznal svou přirozenost, a to, že nevědomost je horší než hřích a že musí zhřešit. I řekl jsem mu: ‚Po hříchu nenásleduje nic jiného než smrt.‘ Uvedl jsem na něho mrákotu a vložil na něho spánek, takže usnul.

A když spal, vyňal jsem mu žebro a stvořil mu ženu, aby skrze ženu přišla na něho smrt. Vzal jsem jeho² poslední hlásku a dal jsem jí jméno Matka neboli Eva. Adam a Matka znamenají ‚Pozemský‘ a ‚Život‘. Učinil jsem zahradu v Edenu na východě a nařídil, aby zachovávali smlouvu a dodržovali přikázání. Učinil jsem pro něho otevřená nebesa, aby viděl anděly zpívající vítěznou píseň. Nehasnoucí světlo trvalo v ráji bez ustání. Dábel pochopil, že chce stvořit jiný svět a že Adam má vládnout a kralovat nad zemí. Dábel patří místům dolejších a stane se démonem. Když prchl z nebe, stal se satanem⁴, neboť jeho jméno bylo Satanael. V něho se proměnil z anděla, nezměnil přirozenost, ale smýšlení, stejně jako rozum spravedlivých a hříšných. Pochopil své odsouzení i hřích, jímž předtím zhřešil. Proto pojal úmysl proti Adamovi.

A tak vešel do ráje a svedl Evu, ale Adama se nedotkl. Avšak za její nevědomost jsem je proklel. Ale ty, co jsem dříve požehnal, jsem neproklel, ani člověka jsem neproklel ani zemi ani jiné stvoření, nýbrž lidské zlé ovoce. Proto se ovoce dobrých skutků dosahuje v námaze. I řekl jsem: ‚Prach jsi a v týž prach odejdeš, z něhož jsem tě vzal. Nezahubím tě, ale pošlu tě tam, odkud jsem tě vzal. Tak tě mohu opět vzít při svém druhém příchodu.‘ A požehnal jsem všemu svému stvoření, viditelnému i neviditelnému, i sedmému dni, ve kterém jsem odpočinul ode všech svých prací. Osmého dne jsem týž osmý den určil, aby se stal prvním v týdnu po mém stvoření a aby se stejným způsobem vracel po sedmtisíc a osmtisíckrát a byl počátkem jako první den v týdnu; tak i osmý den v týdnu ať se stále vrací.⁵

Nyní, Henochu, věz, že vše, co jsem ti řekl a co jsi pochopil i co jsi viděl na nebi a co jsi viděl na zemi a co jsi zapsal v knihách, to všechno jsem svou moudrostí rozhodl stvořit a stvořil, od nejvyššího základu do nejnižšího, až do konce. A není nikoho, kdo by byl toho svědkem nebo následovníkem mého stvoření. Já sám jsem věčný a rukama nevy-

tvořený. Má mysl je bez proměny, mým rádcem je má moudrost a mé slovo je čin. Mé oči hledí na všechny. Pokud se na všechny dívám, oni stojí a chvějí se strachem, jakmile odvrátím svou tvář, všechno zahyne. Zbystří svůj rozum, Henochu, a poznej toho, který mluví, a vezmi knihy, které jsi sám napsal. Dávám ti Samuela a Raguela⁶, kteří⁷ tě ke mně přivedli⁷. Sestup na zem a pověz svým synům vše, co jsem ti řekl a co jsi viděl od spodního nebe až po můj trůn.

Já jsem stvořil všechna vojska i všechny mocnosti a není, kdo by se mi protivil nebo se mi nepodroboval, neboť všichni jsou podrobeni mé samovládě a slouží mé jediné moci. Dej svým synům⁸ knihy svého soupisu, ať si je přečtou a poznají mne, tvůrce všech, a pochopí, že není jiného kromě mne. A ať předají knihy tvého soupisu – děti dětem, rod rodu a příbuzní příbuzným. Dám ti, Henochu, za přímluvce svého nejvyššího vojevůdce Michaela⁹, za tvou záruku a za záruky tvých otců Adama i Seta a Enosa, Kainana, Maleleela a Areda, tvého otce; nezahubím je do posledního věku, protože já jsem dal příkaz svým andělům Amuchovi a Pariuchovi, které jsem ustanovil na zemi za jejich ochránce. Přikázal jsem časům, aby je zachovaly, aby nezahynuli v budoucí potopě ti, které stvořím v tvém rodu. Neboť já znám zlobu lidskou, že neponesou jho, které jsem na ně já vložil a odvrhnuvše mé jho přijmou jho jiné. A zasejí semena pomíjivá a pokloní se božstvům nicotným.

Zavrhnou mou jedinečnost a celá země se zhroutí nespravedlnostmi a urážkami i smilstvem a službou zlu. Proto přivedu potopu na zemi a celá země se stane velkým močálem. Ponechám však muže spravedlivého z tvého plemene s celou jeho domácností, aby jednal podle mé vůle. A z jejich semene povstane posléze jiné pokolení, čtné, ale mnozí z nich budou velice nenasytní. Až bude toto pokolení uvedeno v život, zjervím jim knihy smluv¹⁰ tvých i tvých otců, neboť strážcové země je budou ukazovat mužům věrným, ve kterých jsem našel zalíbení, kteří nebudou vzývat mé jméno nadarmo, a ti je ukáží onomu pokolení. A oni je přečtou a proslaví se posléze víc než na začátku.

Ted' ti, Henochu, dávám lhůtu třiceti dní čekání, abys je mohl strávit ve svém domě a vypovědět svým synům a všem svým domácím všechno ode mne¹¹, aby slyšeli, cos jim řekl, a aby si přečetli a pochopili, že není jiného kromě mne, a všichni aby zachovávali tvá přikázání a četli

knihy tvého spisu. Po třiceti dnech pro tebe pošlu svého anděla a vezme tě ze země a od tvých synů ke mně.“

¹tj. člověk jakožto Boží obraz ²tj. jeho jména ³tj. ženě ⁴tj. odpůrcem ⁵sr Gn 1 – 3 ⁶Reuela
⁷v staroslov. textu sg ⁸dosl.: jim ⁹Míkela ¹⁰tj. myšlena asi smlouva mezi Hospodinem a jeho lidem ¹¹dosl.: od mé tváře

Kapitola 12

I zavolał Hospodin jednoho z předních andělů, strašného a hrozného, a postavil ho vedle mne. Vzhled toho anděla byl bílý jako sníh a jeho ruce vyhlížející jako led byly velice studené. Má tvář zchladla, neboť jsem nemohl snést bázeň před Hospodinem, stejně jako nelze vydržet oheň pece, sluneční žár nebo mrazivé povětrí. Hospodin mi pravil: „Henochu, jestliže tvoje tvář zde nezchladne, nemůže člověk na tvou tvář hledět.“ Oněm dvěma mužům, kteří mě prve vedli vzhůru, Hospodin řekl: „Ať s vámi Henoch sestoupí na zem a počkejte na něho až do stanoveného dne.“ I položili mě v noci na mé lůžko. Metusalém¹ očekával můj příchod, ve dne v noci bděl na strážu u mého lože. Užasl, když zaslechl můj příchod. Řekl jsem mu, aby se sešli všichni moji domácí lidé. A já jsem k nim mluvil:

¹Metušelach

Kapitola 13 – 17¹

/Opakování výše popsaného. Henoch vypráví své rodině vše, co viděl na nebi a radí, jak mají žít, aby se líbili Bohu./

¹Ivanov neuvádí staroslověnský text, nýbrž pouze bulharský resumé (stejně tak k. 20 – 23)

Kapitola 18

Ještě když Henoch rozmlouval se svými lidmi, spustil Hospodin na zemi soumrak. Nastala tma a zahalila muže stojící s Henochem. Andělé spěšně vzali Henocha a vynesli ho na nejvyšší nebe, kde ho přijal Hospodin a postavil ho před svou tvář na věky. Tma pak ze země ustoupila a nastalo světlo. Lidé viděli, ale nepochopili, jak byl Henoch vzat. Oslavili Boha a pak šli do svých domovů.

Kapitola 19

Henoch se narodil sedmý den měsíce pamovuse a žil 365 let. Byl vzat do nebe první den měsíce nisanu. Zůstal na nebi šedesát dní, aby zapsal všechna znamení všeho stvoření, které Hospodin stvořil. Napsal 366 knih a odevzdal je svým synům. Na zemi pobyl v rozmluvách s nimi třicet dní a byl opět vzat do nebe téhož měsíce pamovuse, tentýž šestý den, ve kterém se narodil, v téže hodině, neboť každý člověk nese jak temnou přirozenost tohoto přítomného života, tak i početí a narození i odchod z tohoto života: v něm je počat, v téže hodině se i narodí a v téže i odchází.

Kapitola 20 – 23¹

/Po Henochově nanebevzetí se jeho syn Metúšelach stává veleknězem a učitelem svého pokolení. Před jeho smrtí mu Hospodin ve snu oznamuje, že brzy pošle na zemi potopu, aby potrestal hříšné lidstvo, ale že ušetří Henochovo potomstvo v Noem, z něhož se zrodí nové pokolení. Před potopou bylo archandělem Míkaelem vzato dítě Noeho bratra Nira a postaveno na záchranu do ráje. Proto to bude po potopě první vůdce a velekněz lidu. Noe buduje archu a přichází potopa./

¹viz pozn.1 ke k. 13 – 17

ZÁVĚTI DVANÁCTI PATRIARCHŮ (praotců)

ÚVOD

Text

Tento spis patří mezi nejrozsáhlejší pseudepigrafy. Za základ pro moderní překlady se užívá řeckého znění, o němž je zmínka už u Órigena a které vydal knižně poprvé Grabe v r. 1694. Kromě toho je zachován i překlad arménský, poněkud stručnější. Badatelé se domnívají, že zachycuje starší podobu textu před jeho doplněním křesťanskými dodatky. Tato stručnější podoba textu je i v některých řeckých rukopisech. Řecké znění však zřejmě není původní. Jsou pro to dva důvody. Předně ten, že řečtina Závětí silně navazuje na hebrejštinu, leckdy podobně jako řečtina Septuaginty v knihách Mojžíšových. A dále se nám zachoval hebrejský text, kdysi považovaný za předlohu osmé závětí Neftalího. Vydal jej Gaster v r. 1928. Srovnání však ukazuje, že jsou tu velké odchylky, takže novější badatelé jej nepovažují za předlohu známého řeckého znění, nýbrž za dodatečné židovské přepracování nynějšího znění řeckého. Rozhodně však je hebrejská předloha pravděpodobná.

Nynější podoba Závětí v řečtině však není jejím pouhým překladem, nýbrž dalším zpracováním, doplněným o stati křesťanského původu. Předpokládané křesťanské dodatky se někteří badatelé snažili vytřídit a tak zrekonstruovat starší tvar textu, ale výsledky byly nejisté a novější bádání je v tomto směru zdrženlivější nežli bádání starší.

Tento český překlad byl pořízen z nejmodernějšího kritického vydání, které připravil M. de Jonge (*The Testament of the Twelve Patriarchs*, Leiden 1978).

Literární druh

V epoše mezi Starým a Novým zákonem, přibližně od r. 200 př. Kr. do r. 100 po Kr., byla forma „závětí“ jako literární druh dosti oblíbená. Pseudepiografních „závětí“ známe celou řadu. Vesměs jde o řeč, vloženou do úst hrdinovi „závětí“, v níž vzpomíná na svůj život a napomíná své potomky, shromážděné u jeho úmrtního lože, a skrze ně pak i širší okruh posluchačů. Takové závětí rostou vesměs z několika zdrojů. Jako východisko slouží obvykle látka biblická, postava a její příběh, nejčastěji z pěti knih Mojžíšových. Příběh je doplněn legendárními prvky, často navazujícími na postup židovské haggady. Těžiště „závětí“ je však v jejím napomenutí, tedy v parenesi, často mudroslovného rázu a navazující na židovskou halachu. V popředí všeho napominání je důraz na poslušnost zákona, na lásku k Bohu i bližnímu a na čistotu v rituálně – etickém pojetí, příznačnou pro farizeje a esejce. Narážky na kult bývají řídké. To lze ovšem vysvětlit také tím, že život hrdinů „závětí“ se odehrává v době před vznikem stánku úmluvy a chrámu.

Stati, které se považují za křesťanské doplňky, se vesměs odvíjejí z očekávání Mesiáše a zaslubují jeho příchod, někdy specificky příchod k soudu. Odtud pak vycházejí i výhledy eschatologické, které místy přerůstají do apokalyptiky. V „Závětech dvanácti patriarchů“ je apokalyptických prvků poměrně málo, v jiných „závětech“ je jich víc. Zda tu však jde o křesťanské doplňky, není zcela jisté. Víra v blízký příchod Mesiáše byla tehdy obecně živá a něco z eschatologie a apokalyptiky mohlo být už v předkřesťanské předloze.

Některé části Závětí se formou blíží k homilii. Je možné, že mají své kořeny v synagogálních kázáních o jednotlivých synech Jákobových. Zde zůstáváme sice na půdě dohadů, ale vztah k synagogální liturgii je pravděpodobný.

Doba vzniku

Doba vzniku Závětí zůstává nejistá. Vnější oporu pro zřetelné datování nemáme. Jsme odkázáni jen na to, vykládat některá místa textu jako ohlas historických událostí. Nadřazení lévijského kněžství nad královskou tradicí davidovsko – judejskou ukazuje dosti zřetelně do doby makabejské, snad do časů Jana Hyrkána (134 – 103 př. Kr.). Zmínky o tom, že potomci Léviho svedou ke hříchu celý Izrael, by mohly být narážkou na úpadek Makabejců za Ale-

xandra Janaia (102 – 76 př. Kr.), varování před nesváry lze vysvětlovat jako ohlas sporů mezi Aristobulem II. a Hyrkánem II., který otevřel Římanům dveře k vpádu do Palestiny r. 64 př. Kr. V textu však není žádná zřetelnější narážka na pád Jeruzaléma do rukou Římanů v r. 70 po Kr. Z toho badatelé usuzují, že starší židovská podoba textu byla uzavřena před r. 70 po Kr. Křesťanské přepracování, ne příliš důkladné, může být ovšem i z doby pozdější. Souhrnem lze říci, že se vznik Závětí dobře vejde do už zmíněných tří století mezi 200 př. Kr. až 100 po Kr., která se ostatně považují za dobu vzniku většiny pseudepigraphů.

Obsah

Závěti obsahují řeči dvanácti Jákobových synů, které každý pronáší na svém smrtelném loži uprostřed svých potomků. Reči navazují jednak na charakteristiku kmene podle Gn 49 a dále na jednotlivé příhody, které bývají legendárně rozšířeny. Tak se Rúben zpovídá z činu, zmíněného v Gn 35,22 a 49,4, Šimeón varuje před závistí na základě Gn 42,24, Lévi vypráví o svém vidění Boží slávy, která předurčuje jeho kněžství, Juda navazuje na příběh z Gn 38 atd. Na vzpomínku na vlastní životní příběh vždy navazuje rozsáhlé napomínání a povzbuzování, rozvádějící tu vlastnost, která je pro příslušného praotce příznačná. Způsob, jímž se postupuje, připomíná knihu Jubilejí. Také teologie knihy Jubilejí je Závětem blízká. Hlubší pohled do Závětí snad přinese její budoucí zpracování, které vezme zřetel na shody i odchylky nejen dostupných řeckých rukopisů (to už ostatně de Jonge učinil), nýbrž i na texty arménské, staroslověnské a zlomky kumránské.

LITERATURA (kromě výše uvedené):

ŘECKÁ EDICE: R. H. Charles, *The Greek Versions of the Testaments of the Twelve Patriarchs*, 1908, ²1960

ARMÉNSKÁ EDICE: *Schatz alter und neuer Väter I, Nichtkanonische Schriften des AT*, ed. Sargis Josepheantz 1896

STAROSLOVĚNSKÁ EDICE: *Tichonravov, Pamjatniki otreščenoj ruskoj literatury I*, 1863

PŘEKLADY:

E. Kauzsch, *Pseudepigraphen II*, 1900; P. Riessler, *Altjüdisches Schrifttum außerhalb der Bibel* 1928; F. M. Cross, *The Ancient Library of Qumran* 1958; H. Daniel-Rops, *Die apokryphe Bibel am Rande des AT*, 1959

I. Závěť Rúbenova: O poznání

I.

1. Záznam závěti Rúbenovy, *totiž* toho, co přikázal svým synům, dříve než zemřel ve sto dvacátém pátém roce svého života.
2. Když dva roky po smrti Josefově onemocněl, shromáždili se jeho synové a synové jeho synů, aby ho navštívili.
3. Řekl jim: Děti moje, já umírám a ubírám se cestou svých otců.
4. Když tam uviděl Judu, Gáda a Ašera, své bratry, řekl jim: Nadzdvihněte mne, bratři, abych pověděl svým bratrům a svým dětem, co mám na srdci. Nyní vás *totiž* opouštím.
5. A vztyčiv se, políbil je a řekl s pláčem: Slyšte, moji bratři, ušima vnímejte, co já, váš otec Rúben, vám přikazuji!
6. Hle, zapřísahám vás dnes při Bohu nebes, abyste nehověli¹ mladickému hříchu či smilstvu, kterému jsem se oddal já a tak poskvrnil lože svého otce Jákoba.
7. Říkám vám, že mne *Bůh* trestal velikou ranou na bedrech po sedm měsíců *a byl bych zemřel*, kdyby se můj otec Jákob nebyl za mne modlil k Pánu, neboť Pán mne chtěl vzít *ze světa*.
8. Bylo mi třicet let, když jsem spáchal to zlo před Boží tváří, a sedm měsíců jsem byl za to k smrti nemocen.
9. Pak jsem se z toho po sedm let kál v upřímnosti duše před Pánem².
10. Nepil jsem víno ani jiný opojný nápoj a maso nevešlo do mých úst, ani jsem neokusil žádnou lahůdku³, *ale* truchlil jsem nad svým hříchem, neboť byl veliký. A kéž se už v Izraeli nic takového nestane.

¹ dosl.: nechodili v ² sr půst jiných praotců: Rúben 7 let, Šimeón 2, Josef 7 ³ dosl.: chléb žádosti

(2) :Jub 28,11–24 (6) :Gn 35,22 :49,4

II.

1. Nyní slyšte, mé děti, jaké jsem měl při svém půstu vidění o sedmerém duchu svodu:
2. Beliar dal člověku sedm duchů a ti jsou původci¹ mladických skutků².
3. A sedm duchů je dáno *člověku* při stvoření, aby z nich vznikalo všechno dílo člověka.
4. První je duch života, tím se tvoří tělesnost. Druhý je duch vidění, z něho vzniká žádostivost.
5. Třetí je duch sluchu, jím je dáno poznání; čtvrtý je duch čichu, jím je dáno okoušení vzduchu při dýchání.
6. Pátý je duch mluvy, jímž vzniká obeznámenost.
7. Šestý je duch chuti, jímž chutnáme pokrm a nápoj jako zdroje energie; v jídle je totiž podstata síly.
8. Sedmý je duch semene *vylitého při souloži*, jím skrze rozkoš proniká hřích.
9. Proto také byl stvořen jako poslední, ač je v mladosti první, neboť je v něm plno neznámého, což přivádí mladíka jako slepého do jámy, jako dobytče do propasti.

¹dosl.: hlavou, počátkem ² oddíl 2,2 až 3,7 se považuje za dodatek ze stoických pramenů

(2) :2K 6,15

III.

1. Po těch všech je *člověku dán* osmý duch spánku; jím byla stvořena bujnost přírody a obraz smrti.
2. K těmto duchům se přiměšuje duch klamu.
3. První *duch* smilství spočívá na přirození¹ a na smyslech. Druhý je duch nenasytnosti břicha.
4. Třetí je duch sváru v játrech a ve žluči. Čtvrtý je duch zpupnosti, aby *se člověk* chlubil svou bohorovností.
5. Šestý je duch lži vedoucí do záhuby a k hněvu, který vytváří slova a ukrývá je před světem i před domácími.

6. Sedmý je duch nepravosti, který podněcuje krádeže a loupeže, aby člověk dělal, co se mu zlíbí. Nepravost totiž působí spolu s ostatními duchy skrze úplatkářství².
7. K těm všem *se jako osmý řadí* duch spánku, který spojuje s klamem a fantazií.
8. A tak hyne každý mladík, když se mu zatemní mysl před pravdou, když nežije v zákoně Božím a neposlouchá napomínání svých otců. Tak jsem trpěl i já ve svém mládí.
9. Nyní, děti, milujte pravdu a ona vás bude ochraňovat. Slyšte poučení Rúbena, svého otce.
10. Nedejte se svést vzhledem ženy, ani nebudte nikdy o samotě s vdanou ženou a nezabývejte se ženskými vnadami.
11. Kdybych nebyl spatřil Bálu, jak se myje na skrytém místě, nebyl bych upadl do té velké nepravosti.
12. Má mysl se totiž soustředila na ženskou nahotu a nedovolila mi spát, dokud jsem nedokonal tu ohavnost.
13. Když Jákob, můj otec, odešel k Izákovi, svému otci, zatím co jsme byli v Gaderu, blíže Efrety, domu Betléma, Bála byla opilá a ležela odhalená na loži.
14. Tu jsem vešel, spatřil její nahotu³, učinil jsem tu bezbožnost a vyšel jsem, zanechav ji spící.
15. A hned anděl Boží zjevil mému otci Jákobovi mou bezbožnost, on se nade mnou zarmoutil a jí už se nikdy nedotkl.

¹ dosl.: fysis ² dosl.: přijímání darů ³ nebo: že je obnažená

(6) :Př 17,23 :Iz 1,23 :Ja 2,1-9 (11) :Gn 35,22 :Jub 33,1 (13) :Gn 35,19 :Jub 33,1; :Gn 9,21 (14) :Gn 10,33

IV.

1. Neoddávejte se tedy ženské kráse a nesoustřeďujte se na ženské vnady! Ale žijte¹ v prostotě srdce, v bázni Páně a namáhejte se v práci²! Zabývejte se Písmem a pastýřstvím, až vám dá Pán družku, jakou chce on sám, abyste netrpěli tak jako já.

2. Až do skonání našeho otce jsem neměl odvahu postavit se před Jákobovu tvář, ani promluvit s některým z bratrů pro *svou* hanbu.
3. Mé svědomí mne svírá pro můj hřích až do nynějška.
4. Ale otec mi dodal odvahu, neboť se za mne modlil k Pánu, aby ode mne odvrátil svůj hněv, jak mi Pán ukázal. Od té doby jsem se kajicně střehl, abych nehřešil.
5. Proto, moje dítky, držte se všeho *toho*, co vám přikazuji, a *jedině tak* nebudete hřešit.
6. Smilstvo je totiž zhoubou duše, vzdaluje *hříšníka* od Boha a přibližuje *ho* k modlám, protože ošálí mysl, *zbaví* rozumu a mladíky uvádí předčasně do podsvětí.
7. Smilstvo už zahubilo mnohé, neboť i když je někdo stařec nebo urozený, způsobí mu hanbu a posměch u Beliara i u lidských synů³.
8. Josef, který střezil sebe sama před každou ženou a své smysly uchoval čisté od všeho smilstva, našel milost u Pána i u lidí.
9. Egyptanka mu totiž nastrojila mnohé věci, a přestože přivolala kouzelníky a podala mu i nápoj lásky⁴, předsevzetí jeho duše odmítlo zlou žádost.
10. Proto jej Bůh mých otců vytrhl od vší viditelné i skryté smrti.
11. Jestliže totiž smilstvo vaši mysl nepřemůže, nepřemůže vás ani Beliar.

¹dosl.: chodte ²sr Jos.Fl., Bel. II,8,5,13 o esejcích ³sr Zuzana v přídavcích k Da ⁴dosl.: „lék“ – ale i „jed“, ř. FARMAKON

(6) :Př 7,27

V.

1. Ženy jsou špatné, děti moje: když totiž nad mužem¹ nemají moc a sílu, snaží se jej všemožně oklamat, aby ho k sobě připoutaly.
2. Koho nepřemohou mocí a silou, toho přemohou lstí.
3. O takových mi dal Boží anděl ponaučení, že ženy podléhají duchu smilstva více než muž² a v srdci chystají proti mužům nástrahy. Nejprve působí poblouzení mysli *svými* ozdobami a *svým* vzhledem šffí jed, a potom *je* polapí úskokem.

4. Muže totiž nemůže žena znásilnit.
5. Proto utíkejte před smilstvem, děti moje, a zakažte svým ženám a dcerám, aby si zdobily hlavy i tvář, protože každá žena, která užívá takovýchto úskoků, je určena k věčnému trestu.
6. *Ženám* se podařilo okouzlit i nebeské strážce³. Když na ně stále *lačně* hleděli, posedl je chtíč, že se rozhodli ke skutku, který je připodobnil lidem; a když tyto ženy souložily se svými muži, ukazovali se jim.
7. Tu se i ony ženy rozhodly lačnět po jejich nadlidských⁴ podobách a rodily obry. Strážcové se jim zjeví tak *velcí*, že dosahovali výškou až k nebi⁵.

¹dosl.: člověkem ²dosl.: člověk ³to je podle židovského výkladu titul andělů či „synů Božích“ z Gn 6,1; sr Jub 4,15 ⁴dosl.: zdánlivých ⁵sr 1Hen 7,2 – výšky 3000 loktů

(5) 1K 6,18

VI.

1. Střežte se tedy smilstva, a chcete-li si zachovat čistotu mysli, pak chraňte své smysly před vším ženským¹.
2. I ženám přikážete, ať se nespojují s muži, aby si i ony uchovaly čistou mysl.
3. Důvěrná setkání jsou jim totiž, i když hříšnost není dokonána, nevyléčitelnou nemocí, nám² pak věčnou hanbou Beliárovou.
4. Smilstvo totiž v sobě nemá ani rozumnost ani zbožnost, vždyť v jeho žádostivosti vězí³ jen pudovost³.
5. Proto žárlíte na syny Lévi a snažíte se nad ně vyvýšit, ale nemůžete.
6. Bůh vám nezůstane dlužen odplatu⁴, takže zemřete zlou smrtí.
7. Pán totiž dal vládu Lévimu a Judovi a s nimi i mně a Danovi i Josefovi, abychom byli spoluvládci⁵.
8. Proto vám přikazuji, abyste Léviho poslouchali, protože on zná zákon Páně a ⁶rozhoduje na soudu a obětuje⁶ za celý Izrael, až se naplní čas příchodem pomazaného velekněze, o kterém mluvil Pán.⁷
9. Zapřísahám vás při Bohu nebeském, aby každý z vás žil v pravdě se svým bližním a v lásce se svým bratrem.

10. Přistupujte před Léviho v pokoře srdce, abyste mohli přijmout požehnání z jeho úst.
11. On sám bude žehnat Izraeli i Judovi, protože Pán se rozhodl kralovat skrze něho všem národům.
12. A pokloňte se jeho potomstvu, neboť on bude zabit za vás v bojích viditelných i neviditelných a bude nade vším věčným králem.

¹dosl.: každou samici ²tj. mužům ³⁻³dosl.: všeliká horlivost ⁴tj. potrestá vás ⁵dosl.: archonty – úředníky; text je možno různě vykládat, někteří považují slova „a Judovi...“ až do konce verše za vsuvku ⁶⁻⁶dosl.: rozesílá soud a oběť ⁷někteří vykladači to považují za křesťanskou vsuvku, jiní to vztahují na Jana Hyrkána

(8) :1Mak 14,41 (11) :1Mak 14,41

VII.

1. I zemřel Rúben, když toto přikázal svým synům.
2. Uložili ho do rakve, vynesli ho z Egypta a pohřbili v Hebronu ve dvojité jeskyni, kde *odpočívali* jeho otcové.

II. Závěť Šimeónova: O závisti

I.

1. Záznam slov Šimeónových, která promluvil ke svým synům, dříve než zemřel ve sto dvacátém roce svého života, v kterémžto roce zemřel i Josef.
2. Přišli ho totiž navštívit, když ležel nemocen, a on posliv se, posadil se, políbil je a řekl jim:

II.

1. Naslouchejte, dítky, Šimeónovi, svému otci, a slyšte to, co mám na srdci.
2. Já jsem se narodil svému otci Jákobovi jako druhý, a Lea, má matka, mi dala jméno Šimeón, protože Pán vyslyšel její prosbu.
3. Stal jsem se velmi silným, nebál jsem se cokoli udělat, neměl jsem strach před jakýmkoli činem.
4. Mé srdce bylo tvrdé, mé nitro¹ se ani nepohnulo a mé vnitřnosti byly bez citu,
5. protože i mužnost je od Nejvyššího vkládána lidem do duší i těl.
6. V onom čase jsem žárlil na Josefa, že ho náš otec miluje.
7. Zatvrdil jsem proto své nitro² proti němu v *touze* ho zabít, protože Vládce klamu na mne seslal ducha závisti a oslepil mou mysl, abych se k němu *přestal* chovat jako k bratru a neušetřil ani Jákoba, svého otce.
8. Ale jeho Bůh, Bůh jeho otců, vyslal svého anděla a vytrhl *Josefa*³ z mých rukou.
9. Když jsem totiž odešel do Šekemu, abych přinesl masti pro stádo a Rúben do Dótanu⁴, kde byly uloženy všechny naše potřeby, tu jej náš bratr Juda prodal Izmaelcům.
10. Když pak přišel Rúben, zarmoutil se. Chtěl ho totiž zachránit pro otce.
11. Já však jsem se na Judu rozhněval, že ho pustil živého. Setrval jsem kvůli tomu v hněvu po pět měsíců.
12. Tu mne Bůh spoutal a zabránil mi užívat rukou, takže má pravá ruka byla sedm dní napůl ochmutá.
13. A tak jsem poznal, dítky, že se mi to stalo kvůli Josefovi. Začal jsem se kát, plakal jsem a modlil se k Pánu, abych se uzdravil a očistil od všeho poskvění, od závisti i vši nerozumnosti.
14. Poznals jsem, že jsem bažil po zlém činu před Pánem i před svým otcem Jákobem, a to kvůli Josefovi, svému bratru, když jsem mu záviděl.

¹dosl.: játra; duch boje či sváru je v játrech; sr Záv.Rub. 3,4 ²dosl.: játra ³dosl.: jej ⁴ř. DÓTHAIM

(2) :Gn 29,33 (6) :Gn 37,11 (9) :Gn 37,17 – 36 (10) Gn 37,29

III.

1. A tak, dítky moje, strážte se duchů bludu a závisti!
2. Závist totiž posedne celou mysl člověka, že mu nedovolí ani jíst ani pít ani učinit cokoli dobrého.
3. Stále mu vnuká, aby odstranil toho, komu závidí. Ale obklíčený závistí přesto kvete, zatímco ten, kdo nenávidí, usychá.
4. Po dva roky jsem trápil svou duši postem. A poznal jsem, že závist lze přemoci jen bázni před Bohem.
5. Když se někdo uteče k Pánu, zlý duch od něho odstoupí a jeho svědomí¹ se ulehčí.
6. Neopouští ho soucit s tím, komu záviděl, nezazlívá těm, kdo ho milují, a tak přestane závidět.

¹dosl.: myslí

IV.

1. Otec se mne ptal, co je se mnou, že mne viděl rozmrzelého, a já mu řekl: Je mi zle od jater.
2. Byl jsem totiž zarmoucen víc než všichni ostatní, protože jsem měl na svědomí¹, že jsme prodali Josefa.
3. Když jsme sestoupili do Egypta a když mne *Josef* dal spoutat jako vyzvědače, poznal jsem, že trpím spravedlivě, a nermoutil jsem se.
4. Josef však byl dobrý muž, měl v srdci Božího ducha, byl slitovný a milosrdný a neublížil mi, ale miloval mne stejně jako ostatní bratry².
5. Strážte se, dítky moje, všeho hněvu i nenávisti, a žijte³ v prostotě duše a dobrotě srdce a pamatujte na bratra svého otce, aby i vám dal Bůh milost a slávu i požehnání na vaše hlavy, jak je to vidět na něm⁴.
6. Po všechny ty dny nám *Josef* nevyčetl naší proradnost, ale miloval nás jako sám sebe, ctil nás nad vlastní syny a všechny nás obdarovával bohatstvím a dobyt看em i ovocem.
7. A vy, mé milované dítky, tedy milujte každý svého bratra v dobrotě srdce a zapudte v sobě ducha závisti,

8. protože ten zraňuje duši a oslabuje tělo, působí v radě hněv a svár a dráždí až do krve; vyvádí mysl z rovnováhy⁵ a nedovoluje, aby v člověku vládla rozvážnost, dokonce krátí i spánek a působí zmatek v duši a chvění v těle,
9. protože i ve spánku ho užírá jakýsi zlobný hněv, když se mu *ve snu* zjevuje a pomocí zlého svědomí⁶ budí nepokoj v jeho duši, činí, že jeho tělo i mysl jsou ve spánku svírány neklidem, takže se lidem jeví, jako by byl posedlý zlým a jedovatým duchem.

¹dosl.: jsem zavinił ²Josef je chválen ve všech závětech kromě Neftaliovy ³dosl.: chodte ⁴tj. Josefovi ⁵dosl.: do vytržení ⁶dosl.: zlých duchů

(3) :Gn 42,24

V.

1. Josef byl proto vzhledné postavy a krásné tváře, že v něm nepřebývalo žádné zlo. Obličej totiž prozrazuje neklid ducha.
2. Nyní, dítky moje, napravte svá srdce před Pánem a napřimte své cesty před lidmi, abyste nacházeli milost u Boha i u lidí.
3. Střežte se smilnit! Smilstvo je totiž matkou všeho zlého, vzdaluje člověka od Boha a přibližuje k Beliarovi.
4. Viděl jsem v jedné stati knihy Henoch¹, že vaši synové budou spolu s vámi zahubeni pro smilstvo, a že se Lévimu ukřivdí mečem.
5. Ale nic proti Lévimu nesvedou, protože Lévi povede boje Páně a přemůže všecken váš tábor.
6. A jen málokteří budou v Lévim a Judovi rozdělení, a nikdo z vás nedojde vlády, jak to prorokoval můj otec Jákob ve *svém* požehnání.

¹V zachovalém řeckém znění knihy Henoch o tom není zmínka; v širším znění staroslov. Henocha je obdoba 34,2

(1) :Gn 39,6 (2) :L 2,52

VI.

1. Vše jsem vám řekl předem, abych se na vašich duších neprovinil.
2. Jestliže odvrhnete od sebe nenávisť a všecku tvrdost srdce, pak roz-

květou mé kosti¹ v Izraeli jako růže a mé tělo² bude jako lilie v Jáko-
bovi. Má vůně *bude vůně* Libanónu a svatí pocházející ze mne budou
na věky rozmnoženi jako cedry, jejichž ratolesti se rozrostou do šíře.

3. Tehdy zahyne potomstvo Kenaanovo, Amálekovi nezbude ani nej-
menší zbytek, vyhynou všichni Kappadočané³ a všichni Chetejci⁴ bu-
dou vyhlazeni.

4. Tehdy se zatmí země Chámova⁵ a všechen její lid zahyne. Potom
se celá země zklidní po bouření a vše, co je pod nebesy, *upustí* od války.

5. Tehdy bude Šem oslaven, protože Pán⁶, veliký Bůh Izraele, se
ukáže na zemi jako člověk a v něm spasí Adama.

6. Tehdy budou všichni duchové klamu vydáni k rozdupání a lidé
budou mít moc nad zlými duchy.

7. Tehdy povstanou⁷ *mrtví* v radosti a budou dobrořečit Nejvyššímu
za jeho divotvorné skutky, neboť Bůh spasil lidi tím, že vzal na sebe
tělo a jídal s lidmi.

¹tj. snad potomstvo ²či potomstvo ³tj. Pelištejci ⁴Chetejci za Kitejce; někteří navrhuji kon-
jekturu ⁵tj. Egypt ⁶= Hospodin ⁷varianta některých řeckých rkp tu čte sg povstanu

(3) :Dat 2,33 (5) Gn 9,26 :1K 15,22 (6) :Gn 3,15 :Joz 10,24 aj. (7) :Da 12,2; :Ex 24,11 :Mk
14,22nn :1Hen 25,3

VII.

1. Nyní, dítky moje, poslouchejte Léviho a v Judovi budete vykou-
peni. Nepozdvihujte se proti těmto dvěma kmenům, neboť z nich vám
vzejde spasení Boží.

2. Pán vám totiž vzbudí z Léviho velekněze a z Judy krále, který bude
Bohem i člověkem. Ten spasí všechny národy i pokolení Izraele.

3. Proto vám přikazují toto vše, abyste i vy přikázali svým dítkám
zachovat to pro *další* pokolení.

VIII.

1. Šimeón domluvil, přikázav *to vše* svým synům, a ulehl ke svým ot-
cům ve sto dvaceti letech.

2. I uložili ho do schrány ze dřeva, které netrouchniví, aby *mohli později* donést jeho kosti do Chebrónu, a vynesli je tajně za války proti Egyptu¹.

3. Josefovy kosti střežili totiž Egypťané v královských skladech.

4. Věštcí jim totiž prorokovali, že při odchodu Josefových kostí nastane v Egyptě taková tma a zatmění a Egypťany *postihne* tak veliká pohroma, že ani s kahanem nepozná jeden druhého².

¹sr Závěť Benjamínovu 12,3 ²dosl.: svého bratra

(4) :Ex 10,21–23

IX.

1. I oplakali Šimeónovi synové svého otce podle zvyklostí smutku a setrvali v Egyptě až do svého odchodu z Egypta skrze Mojžíše.

III. Závěť Léviho: O kněžství a pýše

I.

1. Záznam slov Léviho, která před smrtí přikázal svým synům o tom, co všechno mají dělat a co je potká až do dne soudu.

2. Byl *ještě* zdrav, když je k sobě zavolal, bylo mu však zjeveno, že má zemřít. Když se sešli, řekl jim:

II.

1. Já, Lévi, jsem byl počat v Cháranu a tam jsem se i narodil. Potom jsem odešel se svým otcem do Šekemu.

2. Byl jsem mladík asi dvacetiletý, když jsem se Šimeónem vykonal pomstu na Chamórovi za naší sestru Dínu.
3. Když jsme pášli v Ábelmechólu¹, sestoupil na mne duch rozumnosti Páně a viděl jsem, jak všichni lidé porušují svou cestu a jak si nepravost postavila hradby a nezákonnost usedla ve věžích.
4. I zarmoutil jsem se nad pokolením lidských synů a modlil se k Pánu, abych byl zachráněn.
5. Tu na mne padl spánek a spatřil jsem vysokou horu. Je to hora Aspis² v Ábelmechólu¹.
6. A hle, nebesa se otevřela a anděl Boží mi řekl: Lévi, vejdi!
7. I vešel jsem z prvního nebe do druhého a spatřil jsem tam vodu uprostřed nich zavěšenou.
8. Uviděl jsem třetí nebe, mnohem jasnější a zářivější nežli ona dvě, a v něm byla nezměrná výšina.
9. I řekl jsem andělu: K čemu je to tak? A anděl mi řekl: Nediv se tomu, uvidíš ještě čtyři jiná nebesa, mnohem jasnější a nesrovnatelná s těmi, která jsi viděl, když jsi sem vstoupil.
10. Protože ty budeš stát blízko Pána³ a budeš jeho služebníkem, budeš lidem vyhlášovat Boží tajemství a Izraeli budeš zvěstovat zprávu o tom, který jej vykoupí.
11. Skrze tebe a Judu se zjeví Pán mezi lidmi, aby vaším prostřednictvím spasil celé lidské pokolení⁴.
12. Obživy se ti *dostane* z podílu Páně⁵ a tento podíl bude tvým polem, révou, ovocem, zlatem i stříbrem.

¹dosl.: Abelmeula ²ř. Hada ³vazba „stát blízko Pána“ = být knězem ⁴sr 1Hen 25,3 – už předkřesťanské? sr židovské učení o dvou Mesiaších ⁵ř. Lévijsí se budou živit z obětí; sr Nu 18,8 – 24

(2) Gn 34 (3) :Sd 7,22; :Gn 6,11n; :Gn 11,4 (7) :Gn 1,7 (10) :Dt 10,8 (12) :Dt 32,9 Sír 17,17

III.

1. Slyš tedy *zprávu* o sedmi nebesích: To dolní je proto temné, že ono spatřuje všechny lidské nepravosti.

2. Druhé nebe obsahuje oheň, snůh a led připravené ke dni soudu¹ Páně, v němž *nastane* spravedlivý Boží soud. V něm jsou všichni duchové, kteří mají vyjít k odplatě bezbožných.
3. Ve třetím *nebi* jsou síly *andělských* šiků připravené vykonat v den soudu odplatu na duchu klamu a duchu Beliara. Ve čtvrtém *nebi* nad tím *předchodím* přebývají svatí.
4. A v tom, co je nad těmi všemi, se rozkládá veliká sláva ve Svatém svatých, převyšující každou svatost.
5. V něm jsou s nimi andělé Boží tváře, sloužící a smiřující před Pánem všechna pochybení spravedlivých,
6. přinášející pak Pánu vůni příjemnou, obět' rozumnou a nekrvavou².
7. V *nebi* pod ním jsou andělé, kteří předávají modlitby andělům Boží tváře.
8. V dalším *nebi* jsou trůny moci, které v něm vždy velebí Boha.
9. Kdyby Pán na nás shlédl, všichni bychom se třásli. I nebesa a země i propasti před tváří *Boží* velebnosti by se zachvěly.
10. Avšak lidští synové o těchto věcech nevědí, a tak hřeší a hněvají Nejvyššího.

¹dosl.: příkazu ²nekrvavá obět' byl podle Riesslera ideál esejců; sr Filo II,457

(6) :Gn 8,21 :Lv 1,13 – 17; :Ř 12,1 (7) :Zj 5,8 (8) :Ef 1,21 :Ko 1,16

IV.

1. Nyní tedy vězte, že Pán vykoná soud nad lidskými syny. Puknou skály a zhasne slunce, vyschnou vody a sestoupí oheň a všechno stvoření bude prchat ve zmatku a neviditelní duchové se rozplynou. Podsvětí získá kořist pro hněv Páně a nevěřící lidé setrvávají ve svých nepravostech. Proto budou zasaženi trestem.
2. Nejvyšší vyslyšel tvou modlitbu, vytrhl tě z nepravosti, takže ses mu stal synem a služebníkem i přísluhujícím před jeho tváří.
3. *Jako* jasné světlo poznání budeš svítit v Jákobovi a budeš jako slunce všemu potomstvu Izraelovu.

4. Bude ti dáno požehnání, i všemu tvému potomstvu, dokud Pán nenavštíví všechny národy milosrdenstvím svého Syna až na věky. Jen tvoji synové na něj vztáhnou ruce, aby jej popravili.
5. Proto ti byla dána rada a rozumnost, abys o tom mohl poučit své syny,
6. protože kdo ho bude velebit, bude požehnan, a kdo mu bude klnout, zahyne.

(1) :Da 12,10 Mt 24,29n (4) :Sk 5,30n (5) :Nu 22,6

V.

1. Anděl mi otevřel bránu nebes, i uviděl jsem svatyni svatých a na trůnu slávy Nejvyššího.
2. Řekl mi: Lévi, tobě jsem dal požehnání¹ kněžství dokud nepřijdu, abych bydlil uprostřed Izraele.
3. Potom mě anděl odvedl na zemi a dal mi zbroj a meč a řekl: Učiň odplatu v Šekemu za Dínu; a já budu s tebou, neboť Pán mne poslal.
4. Já jsem tehdy učinil konec synům Chamórovým, jak je napsáno na nebeských deskách.
5. Řekl jsem však: Prosím, Pane, řekni mi své jméno, abych tě mohl vzývat v soužení.
6. On řekl: Já jsem anděl², který se přimlouvá za pokolení Izraele, aby je *Bůh* do posledního nevyhladil, protože je *Izrael* proniknut kdejakým zlým duchem.
7. Potom jsem se probudil a dobrořečil Nejvyššímu i andělu přimlůvci za pokolení Izraele i za všechny spravedlivé.

¹akusativ plurálu! ²tj. Mikael

(1) :Zj 11,19 :16,17 ::21,22 (4) Gn 34

VI.

1. A když jsem šel k svému otci, našel jsem měděného hada, proto se ta hora jmenuje *Aspis*¹ a je blízko Hébalu napravo Abily.

2. A střežil jsem ta slova ve svém srdci.
3. Dohodl jsem se s otcem a bratrem Rúbenem, že řeknou synům Chamórovým, aby se obřezali, protože jsem byl rozhněván pro ohavnost, kterou spáchali v Izraeli.
4. Já jsem pak zabil jako prvního Šekema a Šimeón Chamóra.
5. Potom přišli bratři a vyhledali město ostrím meče.
6. Když to otec uslyšel, rozhněval se, protože přijali obřízku², a přesto potom byli vyvražděni, a při svém požehnání³ učinil jinak⁴.
7. Zhřešili jsme, protože jsme to učinili bez jeho vědomí. Onen den byl totiž nemocen.
8. Ale já jsem věděl, že Boží rozhodnutí je namířeno proti Šekemovi. Protože oni chtěli učinit Sáře, jak učinili Díně, naší sestře. Ale Pán jim v tom zabránil.
9. Jako pronásledovali našeho otce Abrahama, když byl cizincem, trápili stáda, která se mu množila, a velmi zmučili Eblaje, jeho domácího služebníka,
10. tak jednali se všemi cizinci, násilím pojmajíce jejich ženy a posilující nenávisť proti sobě.
11. Dostihl je pak hněv Páně a *zůstal* na nich až do konce.

¹ = ř. Had; někteří vykladači mají za to, že Aspis je Sirion či Hemron ²na rozdíl od této stati Jos.Fl., Ant.I.,21,1 i Jub 30,1nn o obřízce mlčí ³tj. dvanácti pokolení v Gn 49,5 – 7 ⁴tj. pominul nás – Šimeóna a Léviho

(5) Gn 34,26 (8) Gn 20,6

VII.

1. I řekl jsem otci: Nehněvej se, pane, že Pán poplenil Kenaance skrze tebe, že ti dá jejich zemi a tvému potomstvu po tobě.
2. Tak bude Šekem ode dneška nazýváno městem nerozumných, protože jako se někdo vysmívá bláznů, tak jsme se vysmáli jim,
3. protože *Šekem* udělal nemoudrost v Izraeli tím, že poskvřnil naši sestru.
4. A vzavše odtud svou sestru, odešli *jsem* do Bét-elu.

(2) :Sír 50,26 (4) :Gn 34,26

VIII.

1. Tu jsem opět viděl něco podobného jako minule, když uběhlo sedmdesát dnů.
2. Spatřil jsem sedm mužů¹ v bílém oděvu, kteří mi řekli: Povstaň, obleč si kněžské roucho a korunu spravedlnosti, náprsník rozumnosti a suknicí pravdy, diadém víry, mitru znamení a efod proroctví.
3. Každý z nich přinesl jednu z těchto věcí, vložil ji na mne a řekl: Od nyníška až na věky budeš knězem Páně, ty i tvoji potomci.
4. Pak mne první z nich pomazal svatým olejem a dal mi berlu soudu.
5. Druhý mne umyl čistou vodou a nasýtil mne chlebem a přesvatým vínem a oblékl mne do svatého a vzácného roucha.
6. Třetí mě oblékl do lněného oděvu podobného efodu.
7. Čtvrtý mne opásal pásem v barvě purpuru.
8. Pátý mi dal větévku tučné olivy.
9. Šestý mi vložil na hlavu korunu.
10. Sedmý mi dal diadém kněžství a naplnil mi ruce kadidlem, abych konal Pánu kněžskou službu.
11. Pak mi řekli: Lévi, trojí úřad² připadne tvým potomkům na znamení slávy přicházejícího Pána.
12. Kdo uvěřil, bude první a větší úděl nad něj nebude existovat³.
13. Druhý bude záležet v kněžství.
14. Třetí bude nazván novým jménem, protože král povstane z Judy a vytvoří nové kněžství pro všechny národy po způsobu *oněch* národů.
15. Jeho příchod bude nevylicitelný jako příchod největšího proroka z potomstva našeho otce Abrahama⁴.
16. Vše žádoucí v Izraeli bude patřit tobě a tvému potomstvu, budete jíst vše nejvzácnější co do vzhledu a stůl Páně⁵ bude mít tvé potomstvo za podíl.
17. Z nich budou velekněží i soudcové a zákoníci⁶, protože jejich ústy bude sřezeno to, co je svaté⁷.
18. Tu jsem se probudil a pochopil jsem, že tento *sen* je podobný prvnímu.

19. I to jsem skryl ve svém srdci a nesvěřil se s tím žádnému člověku na zemi.

¹tj. andělů ²či: trojí vláda ³jde snad (vzhledem k pokračování) o proroctví? ⁴to se vykládá na Jana Hyrkána, který prý měl dar proroctví, sr Jos.Fl., Bel.I,2,8; nebo jde o křesťanského Mesiáše? ⁵tj. oltář a to, co se na něm obětuje, sr Nu 18,20n ⁶či: znalci zákona ⁷či: svatyně

(10) :Ex 28,41 (14) 1Mak 14,41

IX.

1. Po dvou dnech jsme já a Juda vystoupili se svým otcem k Izákovi.
2. I požehnal mi otec mého otce ve všem, co jsem uzřel ve svém vidění. Ale do Bét-elu jít s námi nechtěl.
3. Když jsme pak přišli do Bét-elu, poznal můj otec Jákob ve vidění, že jim budu před Bohem knězem.
4. Proto za jitra vstal a skrze mne odevzdal ze všeho desátky Pánu.
5. I přišli jsme do Chebrónu, abychom si tam odpočinuli.
6. Izák mne stále povolával k sobě, abych si připomínal zákon Páně, jak mi to ukázal Boží anděl.
7. Vyučoval mne zákonu kněžství, to jest obětí, celopalů, prvotin, dobrovolných obětí a obětí smíření.
8. Každý den mne poučoval a neustále se mnou zabýval před Pánem.
9. Říkal: Chraň se, chlapče, ducha smilstva. Ten totiž přetrvává a bude skrze tvé potomstvo poskvřňovat svaté věci.
10. Dokud jsi ještě mladý, vezmi si ženu, která nemá poskvmy ani jiné nečistoty; nesmí však být z pokolení cizinců či pohanů.
11. Dříve, než vyjdeš do svatyně, umyj se, a když budeš obětovat, očisti se! A až připravíš oběť, umyj se znovu!
12. Přines Pánu oběť, oběť prvotin ze dvanácti stromů majících listí, jak učil Abraham.
13. Přinášej oběť Pánu i z každého čistého zvířete i ptáka.
14. A ze svého prvorozeného i z vína přinášej prvotiny, a všecku obětí osol solí.

(6) :Jub 21,1nn (7) :Dt 18,3 (11) :Lv 8,6 :Ex 29,4 aj. (12) jsou vyjmenovány v Jub 21,12; :Ez 47,12 :Zj 22,2 (14) Lv 2,13

X.

1. Nyní tedy zachovávejte, co jsem vám přikázal, dítky! Neboť jsem vám sdělil to, co jsem slyšel od svých otců.
2. Jsem bez viny na každé vaší bezbožnosti i přestoupení, které spácháte proti Spasiteli světa až do skončení věků, klamající Izraele a probouzející proti němu velmi zlé věci od Pána.
3. Spácháte *tím* nepravost v Izraeli, takže Jeruzalém neobstojí pro vaši špatnost, ale roztrhne se chrámová opona, aniž zahálí vaše nepravosti.
4. A budete rozptýleni jako zajatci mezi pohany, kde budete opovrženi k prokletí a pošlapání.
5. Avšak dům, který si Pán vyvolil, bude nazván Jeruzalém, jak vypráví kniha spravedlivého Henocha¹.

¹ ve známém znění Hen paralela chybí

(3) :Mk 15,38

XI.

1. Když jsem si vzal ženu, bylo mi osmadvacet let, a její jméno bylo Milka.
2. Ona počala a porodila *dítě*, jež nazvala Geršom, protože jsme byli v té zemi cizinci. Geršom totiž znamená cizinu¹.
3. Věděl jsem o něm, že nebude prvý v řadě.
4. Pak se narodil Kehat v *mém* třicátém pátém roce při východu slunce.
5. Měl jsem vidění, že stojí vyvýšen uprostřed celého shromáždění.
6. Proto jsem ho nazval Kehat, což je počátek velikosti a smřfení.
7. I porodila třetího syna, totiž Merariho, v mém čtyřicátém roce života. Protože jeho matka měla těžký porod, nazvala jej Merari, to jest: On je má hořkost; však on také zemřel².
8. Pak se narodila Jókebed v Egyptě v šedesátém čtvrtém roce mého života. Byl jsem totiž mezi svými bratry slavný³.

¹ podle h. *gér* = přichozí + *šam* = tam ²ale podle XII,3 měl děti! ³sr h. *k-b-d* = být ctěn; překlad celého jména zní: *Jó* = Hospodin + *kabed* = je ctěný.

(2) :Gn 46,11 :Ex 2,21

XII.

1. I vzal si Geršom ženu a ta mu porodila Lomniho a Semeie¹.
2. Synové Kehata byli Amrám, Jishár, Chebrón, Uziel.
3. A synové Merarího byli Machlíp a Muši.
4. A v devadesátém čtvrtém roce mého života si Amram vzal Jókebed, mou dceru, za ženu, protože se on i má dcera narodili v jednom dni.
5. Bylo mi osm let, když jsme přišli do Kenaanské země, a osmnáct, když jsem zabil Šekema; v devatenácti jsem začal své kněžství. A ve dvaceti osmi letech jsem si vzal ženu. A ve čtyřiceti letech jsem přišel do Egypta.
6. Hle, děti moje, vy jste třetí pokolení.
7. Josef zemřel ve sto osmnáctém roce mého života.

¹sr Libní a Šimeí v 1Pa 6,2 ²ř. Moholi

(2) 1Pa 6,3 (3) 1Pa 6,4 (4) Ex 6,20

XIII.

1. Nyní, dívky moje, vám přikazuji, abyste se báli svého Pána z celého srdce. A žijte v upřímnosti podle všeho jeho zákona.
2. I vy pak vyučujte své děti Písmu, aby měly Boží rozumnost v celém svém životě a neustále si čítaly v Božím zákoně.
3. Protože každý, kdo pozná Boží zákon, bude ctěn a nebude cizincem nikde, kam přijde.
4. Kromě příbuzných získá mnoho přátel a mnozí lidé si budou přát sloužit mu a slyšet Boží zákon z jeho úst.
5. Konejte spravedlnost na zemi, děti moje, abyste našly odplatu v nebi!
6. Rozsévejte dobro do svých duší, abyste je našly ve svém životě! Jestliže budete rozsívat zlo, budete sklízet neklid a trápení.
7. V bázni Boží získávejte moudrost a horlivost. A jestliže nastane zajetí a budou pustošena města a krajiny, bezcenné bude zlato i stříbro a všecko stvoření zahyne, nikdo nebude moci vzít moudrému jeho moudrost, leč zaslepenost svévolí a ochromení hříchem.

8. Moudrost ho bude osvěcovat i mezi nepřáteli a bude mu otčinou i v cizí zemi, takže i uprostřed protivníků najde přátele.
9. Bude-li toto učit i činit, bude sedět na trůně s králi jako můj bratr Josef.

(2) Joz 1,8 Ž 1,2

XIV.

1. Nyní, dítky, poznal jsem z knihy Henochovy, že se nakonec prohřešíte proti Pánu a budete přikládat ruce ke všemu zlu, až se nad vámi budou hanbit vaši bratři a všem národům budete ku posměchu.
2. Váš otec Izrael však zůstane neposkvněn bezbožností nejvyšších kněží, kteří vztáhnou ruce na Spasitele světa.
3. Nebe je čistší než země. A vy buďte jako hvězdy nebeské, jako slunce a měsíc.
4. Co budou dělat všechny národy, jestliže se vy zatmíte v bezbožnosti a uvedete klatbu na naše pokolení místo toho, aby bylo světlem zákona daným ve vás k osvětlení každého člověka? A to byste chtěli odstranit tím, že byste učili přikázání protichůdná těm, jež slouží Bohu spravedlivému?
5. Budete loupit oběti Páně a z jeho¹ podílů budete krást a dříve než budete obětovat Pánu, vezmete si nejvybranější části a budete je jíst ve zpupnosti² spolu s nevěstkami³.
6. Budete vyučovat přikazy Páně se ziskuchtivostí a budete poskvňovat vdané ženy a znečišťovat i panny jeruzalémské⁴ a budete se spojovat se smilnicemi a cizoložnicemi, budete si brát dcery pohanských národů za ženy a očišťovat je nezákonným způsobem, a tak se stane vaše míšení s nimi bezbožností *podobnou* Sodomě a Gomoře.
7. A budete se vychloubat kvůli svému kněžství, vyvyšující se nad *ostatní* lidi, ba i nad přikázání Boží;
8. v pyše pošlapete svaté věci, vysmívající se v pohrdání.

¹tj. Páně ²či: v pohrdání, tj. Bohem ³sr Jos.Fl., Ant. XIII, 13,5; Bel. 14,3 ⁴Jos.Fl., Ant. XIII,14,2.1

(3) Jb 15,15 Da 12,3 (5) :1S 2,13–17; ŽŠal 8,12 (6) :Mi 3,11; ŽŠal 4,5 2,14 Ezd 10,10

XV.

1. Proto svatyně, kterou si Pán vyvolí, zpusťne v nečistotě a vy půjdete do zajetí mezi všechny národy.
2. Budete v nich k pohoršení a dočkáte se pohrdání a věčné hanby, i spravedlivého Božího soudu.
3. A všichni, kdo vás budou pozorovat, od vás utečou.
4. Kdyby to nebylo skrze Abrahama, Izáka a Jákoba, našeho otce, ani jeden z mého potomstva by nebyl ponechán na zemi.

XVI.

1. Nyní jsem poznal z knihy Henochovy, že budete v poblouznění sedmdesát týdnů, během nichž budete poskvňovat kněžství a znečišťovat oběť,
2. zapírat zákon a znevažovat slova proroků, v převrácenosti pronásledovat spravedlivé muže a zbožné nenávidět, a pohrdat slovy pravdivých *svědků*.
3. A muže obnovujícího zákon v síle Nejvyššího budete vyhlašovat za svůdce a nakonec, jak máte ve zvyku, ho zabijete, neznajíce jeho zmrtvýchvstání a přijímajíce jeho nevinnou krev na své hlavy¹.
4. Kvůli němu bude váš chrám zpustošen a znesvěcen až do základů.
5. Pak nebude pro vás žádné čisté místo, ale mezi národy vás postihne klatba a rozptýlení, dokud znovu se neukáže a nepřijme vás pro své slitování ve víře a vodě.

¹Mesiáš (sr Mt 27,25) nebo Onias III (2Mak 4,33nn) – ukamenován za Hyrkána; Jos.Fl., Ant. XIV,2,1

(3) :Mt 27,25 (5) :Sk 1,11 aj.

XVII.

1. A když už jste slyšeli o sedmdesáti týdnech, slyšte i o kněžství!
2. Každému období bude odpovídat kněžství: Ten, který bude poma-

zán ke kněžství v prvním jubileu¹, bude veliký a bude mluvit k Bohu jako k otci². Jeho kněžství bude před Pánem plné³. On sám povstane⁴ ve dni své radosti ke spasení světa.

3. Ten, který bude pomazán ve druhém jubileu¹, bude sevřen smutkem milovaných⁵, a jeho kněžství bude ctihodné a mnozí je budou oslavovat⁶.

4. Třetí kněz bude vzat *ze světa* v zármutku.

5. Čtvrtý bude *trvat* v bolestech, protože v hojnosti na něho dolehne nepravost. V celém Izraeli bude každý nenávidět svého bližního.

6. Pátý bude vzat *ze světa* v temnotě.

7. A stejně i šestý a sedmý.

8. Za sedmého bude poskvrna, kterou nemohu vysloviti ani před Pánem ani před lidmi. Ale ti, kdo tak učiní, to poznají.

9. Proto padnou do zajetí, *jejich* země bude zpuštěna a jejich majetek rozchvácen.

10. O pátém týdnu se vrátí do zpuštělé země a obnoví Boží dům⁷.

11. V sedmém týdnu přijdou kněží sloužící modlám, svárliví, žádostiví peněz, zpupní, bez zákona v necudnosti porušující chlapce i zvířata⁸.

¹či: padesátiletí, sr Lv 25,8–16; ale zde se patrně myslí na apokalyptická jubilea – epochy, viz Jub ²tj. nejspíše Lévi ³či: dokonalé ⁴či: bude vzkříšen ⁵tj. kvůli svým milovaným ⁶tj. snad Aron ⁷Ezdráš? ⁸tj. necudným stykem; helénizující velekněží za Antiocha Epifana; sr R 1,26–28

XVIII.

1. Poté co přijde jejich odplata od Pána, nastane konec kněžství.

2. Tehdy si Pán vzbudí nového kněze, jemuž budou odhalena všechna slova Páně. On sám vykoná pravý soud na zemi v plnosti dnů.

3. I způsobí, že jeho hvězda vyjde na nebi jako král vyzařující světlo poznání jako slunce ve dne, a bude oslavován v celém obydleném světě až do svého odchodu ze světa.

4. Vyjde jako slunce nad zemí a zruší všecku temnotu zpod nebe, a pokoj se rozhostí na celé zemi.

5. Nebesa budou jásat v jeho dnech a země se bude radovat a oblaka plesat a známost Páně bude vylita na zemi jako vody moře. Andělé slávy *od* tváře Páně v něm budou nacházet svou radost.

6. Nebesa se otevřou a ze svatyně slávy *Boží* bude na ně vyřčeno posvěcení otcovským hlasem jako od Abrahama, otce Izákova¹.
7. Bude mu přičtena sláva Nejvyššího a skrze vodu² na něm spočine duch rozumnosti a svatosti.
8. On sám daruje vznešenost Páně svým synům v pravdě na věky. Nebude žádná vláda *podobná té jeho* od pokolení do pokolení až na věky³.
9. Za jeho kněžství bude národům dána známost *Boží* na zemi a budou osvíceny milostí Páně. Izrael se však zmenší pro *Boží* neznámost a bude zatemněn v zármutku. Během jeho kněžství ustane všechnen hřích a svévolní přestanou páchat zlé. Zbožní v něm⁴ spočinou.
10. On sám otevře dveře ráje a odstraní meč hrozící Adamovi.
11. Dá svatým jíst ze stromu života a duch svatosti na nich spočine.
12. On spoutá Beliaru a svým dětem dá moc zašlápnout zlé duchy.
13. Pán se bude radovat ve svých dětech a bude mít zalíbení ve všech, kdo jej milují až na věky.
14. Tehdy bude jásat Abraham i Izák a Jákob; i já se budu radovat a všichni svatí budou oděni radostí.

¹hlas prý se vztahuje na Mesiáše nebo na Jana Hyrkána, který slyšel „hlas z nebe“ – ozvěnu *bat-kol*; sr Jos.Fl., Ant. XIII, 10,3. Izák je zde zřejmě obraz „Syna“ v mesiášském smyslu ²dosl.: ve vodě ³podle 1Mak 14,41 „kněz na věky“ je Šimon ⁴tj. Mesiáši

(3) :Nu 24,17 (7) :Mk 1,10 (11) :Zj 22,2 (12) :Iz 24, 22; :Gn 3,15 :Mal 4,3 (13) :L 2,14

XIX.

1. Nyní, dítky moje, když jste to všechno vyslechly, zvolte si buď tmu nebo světlo, buď zákon Páně nebo skutky Beliarovy.
2. My jsme svému otci odpověděli: Budeme chodit před tváří Páně, podle jeho zákona!
3. Náš otec nám řekl: Pán je svědek i jeho andělé a já jsme svědky, i vy dosvědčujete slova svých úst. A my jsme řekli: Jsme svědky.
4. Takto skončil Lévi s příkazy svým synům, natáhl své nohy a byl připojen ke svým otcům. Žil sto třicet sedm let.

5. Uložili ho do rakve a později pohřbili v Hebronu spolu s Abrahamem, Izákem a Jákobem.

(1) Dt 30,19 :2K 6,14nn (4) :Gn 25,8.17 :49,29.33 :Nu 20,24.26 : Dt 32,50

IV. Závěť Judova: O statečnosti, ziskuchtivosti a smilstvu

I.

1. Zápis Judových slov, která promluvil ke svým synům, dříve než zemřel.
2. Shromáždivše se přišli k němu, a on jim řekl:
3. Byl jsem čtvrtým synem svého otce. Má matka mne nazvala Juda řkouc: Budu chválit Pána za to, že mi dal čtvrtého syna.
4. Ve svém mládí jsem byl obratný a rychlý a poslouchal jsem svého otce na slovo.
5. Ctil jsem svou matku i sestru své matky.
6. Když jsem zmužněl, můj otec Jákob mi říkával: Budeš králem a vše se ti bude dařit.

(3) :Gn 29,35

II.

1. Pán mě obdařil milostí ve všem, co jsem dělal na poli i v domě.
2. Když jsem viděl, že běhám *rychle* jako laň, chytil jsem ji a udělal z ní pokrm svému otci.
3. Gazely jsem lovil v běhu a vše, co žilo v přírodě¹, jsem dostihl. Chytil jsem divokou oslici a uloviv ji, ochočil jsem si ji.
4. I lva jsem zabil a vytrhl kůzle z jeho tlamy. Medvěda jsem uchopil

za nohy a svrhl do hlubiny. Každé divoké zvíře, které se sápalo proti mně, jsem roztrhl jako psa.

5. Doběhl jsem divokého vepře, předběhl jej a roztrhl.

6. Jednou v Chebrónu přepadl mého psa levhart. Chytil jsem ho za ocas, odhodil jej a on se roztrástil na srážech Gázy.

7. Divokého býka jsem na pastvinách uchopil za rohy, donutil ho točit se v kruhu a když se začal motat, smýkl jsem jím a zabil ho.

¹ dosl.: bylo na polích

III.

1. Když napadli dva kenaanští¹ králové v pancířích naše stáda a s nimi mnoho jejich lidí, sám jsem se rozběhl proti králi Azuru, uchopil ho a prorazil brnění, *které měl* na nohou, a tak jsem ho zabil.

2. Druhého krále z města Tappuach, který jel na koni, jsem také zabil, a tak jsem rozehnal celou tu tlupu.

3. Zabil jsem i krále Akóru², obra, který s koně metal střely dopředu i dozadu. Hodil jsem po něm kamenem vážícím 60 liber³, zasáhl koně a usmrtil ho.

4. Pak jsem dvě hodiny bojoval s králem Akóru, dokud jsem ho nezabil. Rozpoltil jsem jeho štít ve dvě a jemu svázal nohy.

5. Když jsem mu stahoval štít, hle, osm mužů z jeho přátel vyrazilo proti mně.

6. Tu jsem si ruku ovázal svým šatem a začal na ně házet kameny, až jsem čtyři z nich zabil. Ostatní se rozutekli⁴.

7. Náš otec Jákob zabil Beelisa⁵, krále všech králů, obra měřícího 12 loktů.

8. I padla na ně hrůza a přestali proti nám bojovat.

9. Otec neměl o mne strach, když věděl, že jsem v těch bojích s bratry.

10. Uzřel totiž ve vidění, že ve všech *bitvách* mne doprovází mocný anděl, abych nepodleh.

¹ podle Jub Emorejci ²ř. Achor; někteří vykladači navrhuji podle možné hebrejské rekonstrukce *melek 'a chór* číst „jiný král“ ³fundů – to je asi 30 kg ⁴vykladači považují tato líčení bojů za ohlasy z makabejské doby ⁵snad Baal – Šilo?

IV.

1. Na jihu nás však čekal ještě větší boj než v Šekemu¹. Vytáhl jsem i se svými bratry a pronásledoval tisíc mužů, z nichž jsem zabil dvě stě mužů a čtyři krále².
2. Pak jsem proti nim vystoupil na *městskou* hradbu a zabil jsem další dva krále.
3. Tak jsme osvobodili Chebrón a zajali všechny jejich³ *poddané*.

¹ř. Sichem ²var. rkp: + ze Sartan, Gaas, Betoron a Mahanaim ³těch králů

V.

1. Šestého dne jsme táhli k Aretanu¹, mocnému ohrazenému městu, k němuž se nebylo možno přiblížit jinak, než s rizikem smrti.
2. Já a Gád jsme se blížili k městu od východu, Rúben a Lévi od západu.
3. *Obránci* na hradbách se však domnívali, že jsme sami, a tak proti nám vytáhli.
4. Tu však bratři z jiných stran vystoupili po žebřících na hradby a vnikli nepozorovaně do města.
5. Ostrým mečem jsme je dobyli a zajali ty, kdo utekli do věže; tu jsme pak spálili i s těmi, kdo se v ní ukryli.
6. Když jsme táhli nazpět, napadli muži z Tappuach naše zajatce. Svěřili jsme je svým synům, zaútočili na ně a *pronásledovali jsme je až k Tappuach*.
7. I je jsme pobili, v městě ukořistili všecko a pak je vypálili.

¹sr Saregan; Jub 34,4.7

VI.

1. Když jsem byl u vod v Kezífbu, tu přišli *lidé* od Jóbelu¹, aby proti nám bojovali.
2. Utkali jsme se s nimi a pobili jejich spojence ze Šíla. Nedopustili jsme, aby pronikli až k nám.

3. Přepadli nás *muži* z Machira, aby nám vzali ty, které jsme zajali. Udeřili jsme na ně a v silné bitvě je přemohli, třebaže mezi nimi bylo mnoho hrdinů. Pobili jsme je ještě dříve, než začali tažení.
4. Když jsme pak dorazili k jejich městu, machirské ženy na nás pouštěly kameny z vrcholu hory, na níž stálo jejich město.
5. Já a Šimeón jsme se však tajně přiblížili, zmocnili se návrší a celé město vyhladili.

¹snad Arbél? (Oz 10,14)

(1) :Gn 38,5

VII.

1. V šestém dni nám bylo sděleno, že na nás táhne královské město Gas¹ s velikým zástupem.
2. Tehdy já a Dan jsme vešli do jejich města jako jejich spojenci, vydávající se za Emorejce.
3. V hluboké noci jsme pak bratrům otevřeli brány a vyhladili nepřátele² i všecko, co jim patřilo. Pak jsme ukořistili vše, co měli, a zbořili jejich trojité hradby.
4. Přitáhli jsme k *městu* Timna, kam se utekl zbytek nepřátelských králů.
5. Když se nad nás vypínali, rozzuřil jsem se, vyřítit se proti nim až na vrchol, odkud po mně vrhali kameny a šípy.
6. Byl bych zahynul, kdyby se mnou nebyl bojoval Dan, můj bratr.
7. Protože jsme však proti nim vyrazili s hněvem, všichni uprchli. Vydali se však jinou cestou k mému otci s prosbami, a tak s nimi uzavřel mír.
8. Pak už jsme jim nečinili nic zlého, ale uložili jim poplatek a vrátili vše, co jsme jim ukořistili.
9. Já jsem pak vybuďoval Timnu a můj otec Rambael.
10. Bylo mi dvacet let, když došlo k těm bojům.
11. Kenaanci se báli mě i mých bratrů.

¹snad pelištejské Gad nebo Gaaš? sr Joz 24,30 ²dosl.: je

(4) :Gn 38,12 :1Mak 9,50

VIII.

1. Měl jsem mnoho dobytka a mým vrchním pastýřem byl Híra z Adulamu.
2. Když jsem k němu přišel, spatřil jsem Barsu, krále Adulamu. On nám připravil hostinu. A povzбудiv mne, dal mi svou dceru Besue¹ za ženu.
3. Ona mi porodila Era, Ónana a Šělu; dva z nich zahubil Pán jako bezdětné. Přežil jen Šěla a vy jste jeho děti.

¹h. *bat-šue*

(1) :Gn 38,1–30

IX.

1. Devatenáct let jsme otec a my zachovávali mír, s bratrem Ezauem i s jeho syny a potomky, poté co jsme přišli z Mezopotámie od Lášana.
2. Po devatenácti letech, ve čtyřicátém roce mého života, vytáhl Ezau, bratr mého otce, proti nám s početným a silným vojskem¹.
3. *Ezau* padl zasažen Jákobovým lukem a polomrtvý byl odnesen na horu Seír a zemřel poblíž Eirramna².
4. My jsme pronásledovali Ezauovy syny. Měli však město s železnými hradbami a bronzové brány, takže jsme je nemohli dobýt, přestože jsme je obléhali kolem dokola.
5. Když ani po dvaceti dnech neotevřeli, před jejich očima jsem se přiblížil se žebříkem a štítem nad hlavou a vystoupil jsem vzhůru, odrážejí při tom kameny těžké až tři talenty. Když jsem se dostal dovnitř, pobil jsem čtyři z jejich hrdinů.
6. O šesté *hodině* tam vnikli i Rúben a Gád a pobili dalších šedesát.
7. Potom nás požádali o mír. My jsme se poradili s otcem a přijali jejich nabídku.
8. Dali nám pět set měřic pšenice, pět set džbánů³ oleje a tisíc pět set nádob vína, což *nám vystačilo* až do odchodu do Egypta.

¹dosl.: lidem ²snad Adoniram, Jub 38,9, nebo Aduram – Adora, kterou dobyl Hyrkán, viz Jos.Fl., Ant. XIII,9,1 a XXII,15,4 ³asi 80 kg ⁴dosl.: batů

(2) :Jub 37,1nn

X.

1. Po tom všem si Er, můj syn, vzal Tamar z Mezopotámie, dceru Aramovu.
2. Er však byl špatný a Tamar mu byla protivná, protože nepocházela z kenaanské země¹. Anděl Páně jej zabil v noci třetího dne po svatbě.
3. On neměl s Tamarou styk. Jednal tak podle lstivého návodu své matky, poněvadž od ní nechtěl děti.
4. A tak jsem ji ve dnech svatby zasnoubil Ónanovi. Ani on s ní ve své špatnosti neměl styk², ačkoli s ní byl ženat již rok.
5. Až když jsem mu pohrozil, spal s ní sice, ale semeno mařil tím, že je podle pokynu své matky pouštěl na zem. Proto i on zemřel pro svou špatnost.
6. Chtěl jsem ji dát i Šelovi, ale moje žena Besua to nedopustila. Byla na Tamar rozezlena, protože nebyla z kenaanejských dcer jako Besua.

¹viz původ matky ²dosl.: nepoznal ji

(1) ::Gn 38,6nn

XI.

1. Věděl jsem, že pokolení Kenaanců je zlé, ale nerozumnost mládí mi oslepila srdce.
2. Viděl jsem, jak Besua nalévá víno a v opilosti jsem se na ni tehdy vrhl¹.
3. Ona pak, když jsem byl pryč, šla a přivedla Šelovi² ženu z kenaanské země.
4. Když jsem se to dověděl, proklel jsem ji s bolestí v duši.
5. Ona pak zemřela pro špatnost svých synů.

¹varianta rkp: vzal jsem si ji za ženu, ačkoli mne otec od toho zrazoval ²dosl.: Sílovi

XII.

1. Po těch událostech, když už Tamar byla dva roky vdovou, uslyšela, že půjdu stříhat ovce. Tehdy se ozdobila jako nevěstka a posadila se u brány v městě.
2. U Emorejců je zvyk, že nově provdaná sedí sedm dní u brány, aby *tam* smilnila.
3. Protože jsem mnoho pil ve „vodách Kozeby“¹, nepoznal jsem ji. Omámila mne její krása i způsob, jak se ozdobila.
4. Proto jsem odbočil a řekl jí: „Vejdu k tobě.“ A ona mi řekla: „Co mi dáš?“ Tak jsem jí dal hůl i opasek a královskou čelenku; vešel jsem k ní a ona počala.
5. Nevěděl jsem, že jsem to způsobil *já sám* a chtěl jsem, aby byla popravena². Ale ona mne zahanbila tím, že ke mně tajně poslala zástavy.
6. Zavolal jsem ji a uslyšel od ní ta slova, která jsem jí tajně říkal, když jsem u ní spal v opilosti. Nemohl jsem ji zabít, protože to tak přišlo od Pána.
7. Tím jsem si ověřil, že to neudělala listivě tak, že by byla *měla tu mou* zástavu od jiné ženy.
8. Ale už jsem se k ní nepřiblížil až do své smrti, neboť jsem učinil ohavnost v celém Izraeli.
9. Také ti, kdo byli v bráně, říkali, že u brány nebyla žádná „zasvěcená“, ale že přišla odjinud a seděla u brány jen krátce.
10. Domníval jsem se, že nikdo nevěděl, že jsem k ní vešel.
11. Potom jsme šli do Egypta k Josefovi kvůli hladu.
12. Bylo mi tehdy čtyřicet šest let a tam³ jsem pak ještě žil sedmdesát tři roky.

¹snad jde o vlastní jméno; sr 1Pa 4,22 ²tj. za své smilstvo ³tj. v Egyptě

(1) :Gn 38,12nn (4) ::Gn 38,18

XIII.

1. Slyšte, dítko, co vám teď přikazuje váš otec, zachovávejte všechna má slova a číňte to, co je spravedlivé před Pánem, a buďte poslušni přikázání Pána Boha.

2. Nejednejte podle svých žádostí ani podle svévolných předsevzetí ani v pýše srdce; a nechlubte se ani mužnými skutky své mladosti, protože to vše je zlé v očích Páně.
3. I já jsem se kdysi chlubil, a protože mne v bojích neoklamala tvář vzhledné ženy, pohrdal jsem svým bratrem Rúbenem i Baalou, ženou svého otce. *Tak* se mne zmocnil duch žádosti a smilstva, až jsem se dopustil hříchu s Kenaanejku Besuou a s Tamarou, nevěstou svých synů.
4. Řekl jsem svému tchánovi: Poradím se s otcem a až pak si vezmu tvou dceru. Ale on¹ mi ukázal ve jménu své dcery veliké množství zlata; byl totiž králem.
5. Pak ji ozdobil zlatem a perlami a při hostině mi dal nalévat víno uprostřed krásných žen.
6. Víno mi oslepilo oči a rozkoš zatemnila mé srdce. Roztoužil jsem se
7. po ní, poklesl s ní a přestoupil přikázání Páně i přikázání svého otce a pojal ji za ženu.
8. Ale Pán mi odplatil svévoli mého srdce, protože jsem neměl žádnou radost z jejích dětí.

¹některé rkp doplňují: nechtěl a

XIV.

1. Nyní, děti moje, neopíjejte se vínem! Víno odvrací rozum od pravdy, vzbuzuje vzrušenou žádost¹ a vede oči do klamu.
2. Duch smilstva má víno jako přísluhovače rozkoší. To obojí bere člověku sílu.
3. Jestliže někdo pije *tolik* vína, až se opije, rozbouří *tím* svůj rozum špinavými myšlenkami k smilstvu a rozpálí *své* tělo k pohlavnímu styku a je-li vhodný k tomu, aby se k němu žádost upjala, koná hřích a nestydí se *za to*.
4. Takové je víno, dítky moje; opilec se před nikým nestydí.
5. Hle, i mne *víno* obloudilo. Nestyděl jsem se před množstvím *lidí* ve městě, když jsem odbočil k Tamar před očima mnohých, a spáchal jsem velký hřích a odhalil tak hanbu nečistoty svých synů.

6. Pil jsem víno, a tak jsem se nedal zahanbit Božím přikázáním a vzal jsem si za ženu Kenaanku.
7. Proto ten, kdo pije víno, potřebuje rozvahu, děti moje, a rozvaha při pití vína znamená, že *člověk* může pít, jen dokud neztratil stud.
8. Je-li však tato hranice překročena, duch klamu ovládne rozum a způsobí, že opilec vede špinavé řeči, přestupuje *Boží zákon* a nestydí se, ale naopak se chlubí svou nectností a považuje ji za něco pěkného.

¹dosl.: hněv žádost

XV.

1. Kdo smilní, nepozoruje, jak si škodí, a kdo se nestydí, upadne do necti.
2. Kdyby i nějaký král smilnil, vyjde z toho tak, že bude zbaven království a stane se služebníkem smilstva, jako jsem i já byl zbaven *své cti*.
3. Vydal jsem jí svou hůl, oporu svého kmene, a *dal jsem jí* i svůj opasek, to jest *svou* sílu, a čelenku¹, to jest slávu svého království.
4. Za to jsem pak činil pokání a až do stáří jsem nepožíval víno ani maso a neznal jsem žádnou radovánku.
5. To mi ukázal Boží anděl, že až do *konce tohoto* věku budou ženy ovládat jak krále, tak chudáka.
6. Kráři vezmou slávu a statečnému sflu a chudákovi i tu nejmenší oporu.

¹dosl.: diadém

XVI.

1. Dbejte proto, děti moje, kde má pití vína svoji hranici. Jsou v něm totiž čtyři zlí duchové: duch žádosti, duch žáru, duch nemírmoty a duch špinavého zisku.
2. Jestliže pijete víno v radosti, *pak je pijte* v Boží bázni vědouce, že

budete-li pít bez studu a Boží bázeň *od vás* odstoupí, dostaví se nakonec opilost a s ní přijde nestoudnost.

3. Pokud tomu tak není, víno *raději vůbec* nepijte, abyste nezhřešili slovy zpupnosti, sváru, pomluvy a přestoupení Božích přikázání; jinak předčasně zemřete.

4. Jako víno odhaluje cizincům lidské i božské tajemství, tak já jsem odhalil Boží příkazy a tajemství svého otce Jáкова Kenaance Besue, přestože Bůh řekl, abychom *je* neodhalovali. Víno je původcem sváru a nepokoje.

XVII.

1. Přikazuji vám tedy, dítky moje, abyste nemilovali stříbro ani se neshlíželi v ženskou krásu. Však i já jsem byl sveden stříbrem a půvabem Kenaanky Besuy.

2. Víím, že skrze to dvojí vy, můj rod, upadnete do zlých věcí,

3. takže i moudrým mužům z mých synů *ty věci* zmatou *mysl* a umenší království judské, jak mi dal *vědět* Pán *za to, že* jsem poslouchal otce.

4. Nikdy jsem se totiž nepřestal držet slova svého otce Jáкова, ale činil jsem vše, co mi řekl.

5. I Abraham, otec mého otce, mi dobrořečil, že budu kralovat v Izraeli, a podobným způsobem mi dobrořečil též Izák.

6. Já víím, že ze mne povstane království.

XVIII.

1. Četl jsem také v knize Henocha, toho spravedlivého, jaké zlé věci budete činit v posledních dnech.

2. Střezte se, tedy, děti moje, před smilstvem i ziskuchtivostí a slyšte Judu, svého otce,

3. protože ty věci odvádějí od Božího zákona, oslepují obezřetnost duše a učí vypínavosti nedopouštějící, aby se muž slitovával nad svým bližním.

4. Zbavují duši vši dobroty, uvádějí *člověka* do obtíží a soužení, berou mu spánek a rozdírají tělo.
5. Brání, aby se obětovalo Bohu a *člověk pak* nepamatuje na Boží požehnání, nenaslouchá řeči proroků¹ a odmítá slova zbožnosti.
6. Kdo slouží dvěma vášním, které odporují Božím příkazům, nemůže Boha poslouchat, neboť ony mu oslepily duši, takže i ve dne chodí jako v noci.

¹dosl.: mluvícím prorokům

XIX.

1. Děti moje, ziskuchtivost přivádí k modlám, protože ti, kdo nejsou bohy, v klamu kvůli penězům se nazývají *bohy*. Způsobí, že ziskuchtivý¹ upadá do poblouznění².
2. Kvůli penězům jsem zahubil své děti, a nebýt pokání těla a pokoření duše i modlitby mého otce Jáкова, byl bych musel zemřít bezdětný.
3. Ale Bůh mých otců, milosrdný a slitovný, poznal, že jsem to učinil z nevědomosti.
4. Zaslepil mne totiž vládce klamu, že jsem byl bezděčně jako člověk a jako tělo porušené hříchem. Poznal jsem však svou slabost, přestože jsem se měl *před tím* za nepřemožitelného.

¹dosl.: kdo jí má, totiž ziskuchtivost ²dosl.: extáze, vytržení

(1) :Ef 5,5 :Ko 3,5

XX.

1. Vězte tedy, děti moje, že v člověku působí dva duchové, *duch pravdy* a *duch klamu*.
2. Uprostřed nich pak je chápavost rozumu, jež se nakloní, kam chce.
3. To, co je z pravdy, i to, co je z klamu, je však zapsáno v nitru člověka a obojí zná Pán.

4. Ani na chvilku se nestane, že by člověk mohl skrýt své skutky, neboť jsou před tváří Páně vryty až do nitra jeho kostí.

5. Duch pravdy vydá o všem svědectví a obviní všechny, takže hříšník se ocitne v plamenech *šlehajících* z jeho vlastního srdce, a *pak už* nebude moci zdvihnout tvář k *svému* Soudci.

XXI.

1. Nyní tedy, dítko, milujte Léviho, abyste trvali, a nepozdvihujte se proti němu, abyste nebyli vyhlazeni.

2. Mně totiž dal Pán království a jemu kněžství a podřídil *mé* království *jeho* kněžství.

3. Mně dal věci pozemské, jemu nebeské.

4. A jako nebe převyšuje zemi, tak Boží kněžství převyšuje pozemské království, pokud pro hřích neodpadne od Pána a nebude tak podrobeno pozemskému království.

5. Neboť jemu¹, který je vyvýšený², přikázal Pán, aby k němu přistupoval³ a aby jedl z jeho stolu i prvotiny, to nejlepší od synů Izraele.

6. Ty pak budeš králem v Jákobovi a budeš jím jako moře. Jako jsou v něm⁴ zmítání spravedliví i nespravedliví a jedni jsou zajímáni a jiní bohatnou, tak je i v tobě každé lidské pokolení. Jedni se vydávají do nebezpečí zajetí, jiní bohatnou tím, že uchvacují.

7. Ti, kdo kralují, budou jako velryby pohlcující lidi jako ryby, zotročující svobodné dcery a syny a uchvacující domy, pole, stáda a majetek.

8. Nespravedlivě živí havrany a supy mnohými těly, rozmáhají se ve zlém a předhánějí se v chamtivosti.

9. Budou jako hlomozící lživí proroci a budou pronásledovat všechny spravedlivé.

¹tj. Lévimu ²dosl.: nad tebe ³tj. při bohoslužbě ⁴tj. v moři

XXII.

1. Pán na ně sešle vzájemné roztržky a Izrael se bude zmítat v nepřetržitých bojích¹.
2. A mé království bude zničeno pohanskými národy, dokud nepřijde spása Izraele, Bůh spravedlnosti, aby² přinesl Jákobovi i všem národům pokoj².
3. On sám ochrání sílu svého království na věky. Přísahou mi Pán slíbil, že královská hodnost neopustí mé potomstvo po všechny dny až na věky.

¹snad jde o spory Makabejců a vpád Římanů ²⁻²dosl.: upokojil Jákoba v pokoji i všechny národy
(3) :2S 7,12-16

XXIII.

1. Velice se rmoutím, děti moje, nad vaší necudností, čarodějnictvím a modloslužbou, jimž se oddáváte navzdory královské hodnosti, když dáte na břichomluvcy, hlasy věštců a demony klamu.
2. Ze svých dcer děláte hudebnice a nevěstky a přikláníte se tak k ohavnostem národů.
3. Pán za to na vás přivede hlad a mor, smrt a meč, obležení a psy, až vás národy rozchvátí. *Stihne vás pohrdání nepřátel, oslepení očí, hynutí dětí a únosy manželek, rozchvácení majetku, vypálení Boží svatyně, zpusťování země; a vy sami se dostanete do otroctví mezi pohany*¹.
4. *Z některých z vás udělají eunuchy, aby sloužili jejich ženám.*
5. Ale jestliže se navrátíte k Pánu celým srdcem a budete-li pokorně dodržovat všechna Boží přikázání, Pán na vás shlédne v milosti a vyvede vás ze zajetí mezi národy.

¹sr Jos.Fl., Ant.XIV,11,2

(1) Dt 18,10-14 (2) :Žšal 1,8 :2,14n :8,14 (3) :1Mak 1,29nn :2Mak 5,23nn :Žšal 2,6 :7,14 (5) :Dt 9,4nn :Jub 1,15n

XXIV.

1. Potom vám vzejde hvězda z Jákoba v pokoji a povstane člověk z mého potomstva jako slunce spravedlnosti a bude chodit spolu s lidskými syny v tichosti a spravedlnosti a nebude na něm nalezen žádný hřích.
2. Nad ním budou otevřena nebesa, aby na něho vylila požehnání ducha svatého Otce. A on sám vyleje ducha milosrdenství na vás.
3. Budete mu syny v pravdě a budete chodit v jeho ustanoveních, prvních i posledních.
4. On je výhonek nejvyššího Boha, on je studnicí života pro všechno tělo.
5. Tehdy se rozzáří světlo mého království a z vašeho kořene se zrodí Základ.
6. V něm vzejde národům berla spravedlnosti, aby soudil a spasil všechny, kdo vyzývají Pána.

(1) :Nu 24,17; :Mal 4,2; :Za 9,9; :Žd 4,15 :2K 5,21 (2) :Mk 1,10; :Sk 2 (4) :Iz 11,1 :Jr 23,5 :33,15 (5) :Iz 11,1 (6) :Ž 45,6n

XXV.

1. Potom povstane Abraham, Izák i Jákob k životu a já i moji bratři budeme knížaty svých kmenů v Izraeli; Lévi první, já druhý, třetí Josef, čtvrtý Benjamín, pátý Šimeón, šestý Isachar a tak všichni po řadě.
2. Pán požehná Lévimu a anděl *Boží tváře požehná i mně. Boží síly požehnají* Šimeónovi a nebe Rúbenovi a země Isacharovi a moře Zabulónovi a hory Josefovi, stánek *úmluvy* Benjamínovi, hvězdy Danovi, úroda Neftalfovi, slunce Gádovi, olej Ašerovi.
3. Bude jeden lid Páně a jeden jazyk. Už nebude duch klamu Beliarova, neboť bude uvržen do ohně na věky a natrvalo.
4. Kdo skončili *život* ve smutku, povstanou v radosti, kdo v chudobě, budou v Pánu zbohaceni, kdo v nouzi, budou nasyceni, kdo v slabosti, budou posílení, a kdo pro Pána zemřeli, budou se ze sna probouzet k životu.

5. Jákob s výskotem poběží jako jelen a Izrael v radosti jako orel vzletne. Bezbožní pak budou zarmouceni a hříšníci budou plakat a všechny národy budou slavit Pána na věky.

(3) :Gn 11,1nn :Sk 2: :Zj 20,10.14n

XXVI.

1. Dodržujte tedy, děti moje, veškerý Boží zákon, neboť je *tu* naděje pro všechny, kteří napřimují své cesty.
2. A *Juda* jim řekl: Já dnes umírám před vašimi očima ve věku sto devatenácti let.
3. Ať mne nikdo nepohřbívá v drahocném oděvu ani neotvírá mé útroby, protože to *tak* chtějí dělat ti, kdo kralují. Ale odneste mne s sebou do Chebrónu.
4. Když to *Juda* dopověděl, zesnul. Jeho synové splnili všechno, co jim přikázal, a pohřbili ho v Chebrónu vedle jeho otců.

V. Závěť Isacharova: O prostotě

I.

1. Zápis slov Isacharových. Když svolal své syny, řekl jim: Slyšte, dítky, Isachara, svého otce, a otevřte uši *mým* slovům, milovaní Páně!
2. Já jsem se narodil Jákobovi jako pátý syn za mzdu jablíček lásky¹.
3. Rúben totiž přinesl jablíčka lásky z pole, ale Ráchel, která ho první potkala, mu je vzala.
4. Rúben se rozplakal a na jeho hlas vyšla jeho matka Lea.
5. Byla to voňavá jablíčka, která se urodila v aramejské zemi na vyvýšenině mezi vodními úžlabinami.

6. Ráchel řekla: Nedám ti je, protože mi budou místo dítěte².
7. Byla totiž ta jablíčka dvě. Na to řekla Lea: To by se ti hodilo, když jsi *mi* vzala muže mého panenství! To *i tato jablíčka* mi chceš ještě vzít?
8. *Ráchel* jí řekla: Hle, ať za to máš Jákoba této noci – za jablíčka tvého syna.
9. Na to jí řekla Lea: Nechlub se svou slávou! Můj je totiž Jákob a já jsem žena jeho mládí.
10. Ráchel jí odpověděla: Co tedy? Se mnou se nejdříve zasnoubil a za mne sloužil našemu otci čtrnáct let.
11. Co mám s tebou dělat, když se rozmohla lest a vychytralost lidí a klam se rozšířil na zemi? Kdybych ti odepřela, ani bys nespatriła Jákobovu tvář!
12. Ty nejsi jeho žena, přede mnou bylas k němu uvedena jen lstí!
13. Můj otec mne oklamal a vyměnil mne oné noci nedovolil *Jákobovi* mne poznat. Však kdybych tam byla bývala, nebylo by se to stalo.
14. Potom Ráchel dodala: Vezmi si jedno jablíčko a za to druhé ti ho pronajímám na jednu noc.
15. I poznal Jákob Leu. Ta počala a porodila a kvůli tomu propůjčení jsem byl nazván Isachar³.

¹dosl.: mandragory ²mandragora má tvar mužika, byla hojně užívána v magii ³tj. za mzdu najatý

(2) :Gn 30,15–18 (9) :Gn 29,22–28 (15) :Gn 30,19

II.

1. Tehdy se Jákobovi ukázal anděl Páně a řekl mu: Ráchel porodí dvě děti, protože si zošklivila styk s mužem a vyvolila zdrženlivost.
2. Kdyby Lea, má matka, byla za styk odevzdala obě jablíčka, byla by porodila osm synů.
3. Proto porodila *jen* šest a Ráchel dva, neboť Pán jí potrestal pro ta jablíčka.
4. *Pán* totiž věděl, že *Lea* chtěla mít styk s Jákobem *jen* pro rození dětí a ne pro zálibu v rozkoši.

5. Když *Lea* souhlasila, vrátila jí *Ráchel* nazítří *Jákoba*, aby získala i druhé jablíčko. Kvůli jablíčkám vyslyšel Pán *Ráchel*.
6. Neboť ačkoli po nich toužila, nesnědla je, ale odevzdavši je v domě Páně, předložila je jako oběť knězi, který byl v onom čase nejvyšším.

III.

1. Když jsem dospěl, dívky moje, byl jsem přímého srdce. Stal jsem se rolníkem svých otců i svých bratrů a přinášel jsem jim užitek z polí podle roční doby.
2. Můj otec mi dobrořečil, když viděl, že žiji v prostotě.
3. Ve svém jednání jsem vůči bližnímu nebyl ani dotěrný ani zlý nebo nenávistný.
4. Nesnižoval jsem se nikdy k pomluvám ani ke kritice způsobu života nějakého člověka, ale jednal jsem přímo z očí do očí.
5. Ve třiceti letech jsem se oženil. Únava však nahlodala mou sílu natolik, že jsem nemyslel na rozkoš, ale musel jsem se bránit spánku.
6. Můj otec se stále těšil z mé prostoty. Jestliže jsem něco namáhavě vyzískal, všechny prvotiny a vše nejdříve narozené jsem nejprve skrze kněze obětoval Pánu, potom jsem to poskytoval otcovi a až nakonec nechával sobě.
7. Pán zdvojnásoboval vše dobré v mé ruce. I *Jáko*b viděl, že Bůh straní mé prostotě.
8. Každému v nouzi strádajícímu jsem s prostým srdcem rozdělil úrodu¹ země.

¹dosl.: dobré

(1) :Gn 49,15 (O')

IV.

1. Nyní mě vyslechněte, dívky. Uchovejte si prostotu srdce, protože jsem poznal, že v ní má Pán všecko zalíbení.

2. Prostý člověk si neřádá zlata, nevydírá bližního, nebaží po pestrých pokrmech a nechce oděv, kterým by se lišil *od ostatních*.
3. Neupisuje se dlouhému životu¹, ale vyhlíží jen Boží vůli.
4. Tak se ho duchové klamu nemohou zmocnit, protože se naučil² nedat se spoutávat³ krásou žen⁴, aby jeho mysl nebyla potřísněna záhubou⁵.
5. Do jeho myšlenek nevejde závist a ani pomluva mu nerozpouští duši, ani se v nenasytosti neupíná k výdělku.
6. Chodí v přímosti života a vše vidí v prostotě. Očima nevnímá lo klamného světa, aby tak nezahlédl nic, co je odvráceno od příkazů Páně.

¹dosl.: k tomu, žít dlouhé časy ²dosl.: poznal ³dosl.: nepřijímat ⁴dosl.: samic ⁵esejský rys?

V.

1. Zachovávejte tedy Boží zákon, dítky moje, a usilujte o prostotu. Žijte v bezúhonnosti a nevměšujte se do Božích rozhodnutí ani do jednání bližního.
2. Milujte však Pána i bližního a smilovávejte se nad nuzným a slabým.
3. Sklánějte svou šíji k polní práci a obdělávejte půdu podle *zákonů* země. Pánu přinášejte dary s díkučiněním,
4. neboť skrze prvotiny plodů země ti Pán požehná, jako požehnal všem svatým od Ábela až do nynějška.
5. Není ti totiž dán jiný podíl než úrodnost země, jež ti *dává* plody *jen* skrze námahu.
6. A to proto, že náš otec Jákob mi požehnal požehnáním země a prvotin plodů.
7. I Lévi a Juda byl mezi Jákobovými syny Pánem oslaven, neboť Pán si je vyvolil, takže prvnímu dal kněžství a druhému království.
8. Je oba poslouchejte a v prostotě následujte svého otce, vždyť i Gádovi bylo dáno vyhladit zločinnost, dotírající na Izrael.

(5) :Gn 27,28 ::Gn 3,17nn (8) :Gn 49,19

VI.

1. Vím, děti moje, že mí synové opustí v posledních časech prostotu a přidrží se nenasytnosti. Zanechavše bezúhonnosti budou přihlížet zlému jednání, opustí příkazy Páně a přidrží se Beliara.
2. Jakmile zanechají zemědělství, rozejdou se podle svých zlých myšlenek a budou rozptýleni mezi národy, kde budou sloužit svým nepřátelům.
3. Řekněte svým dětem, že jestli zhřeší, ať se rychle navrátí k Pánu!
4. Neboť on je milosrdný a zachrání je, aby se mohli vrátit do své země.

VII.

1. Jsem stár sto dvacet dva let a nevím o tom, že by na mně *ležel* smrtelný hřích.
2. Kromě své ženy jsem nepoznal žádnou jinou ani jsem nesmilnil žádostivým pohledem.
3. Nepil jsem víno až do opilosti¹ a nežádal jsem po bližním nic, co mu bylo vzácné.
4. V mém srdci nebyla lest a z mých rtů nevyšla lež.
5. Truchlil jsem spolu s každým zarmouceným člověkem a s chudým jsem se dělil o svůj chléb. Nenarušil jsem hranice a po všechny své dny jsem jednal zbožně a pravdivě.
6. Pána jsem miloval ze vsí své síly, podobně i každého člověka jsem miloval tak jako své děti.
7. Čiňte totéž, děti moje, a prchne od vás všechen duch Beliarův! Neuškodí vám žádné jednání zlých lidí. Podrobíte si v službu každé divoké zvíře, když budete mít při sobě Boha nebes chodícího spolu s lidmi prostého srdce.
8. I přikázal jim, aby ho, *až zemře*, donesli do Chebrónu a tam pochovali v jeskyni vedle jeho otců.
9. Pak natáhl nohy a zesnul, pátý, v dobrém stáří, maje všechny údy zdravé. V plné síle usnul věčným spánkem.

¹došl.: do pomatení

(5) :Ř 12,15 (6) :Mt 22,37n (7) :Mk 16,18

VI. Závěť Zabalónova: O milosrdenství a slitování

I.

1. Zápis Zabalónův, který zanechal svým dětem ve sto čtrnáctém roce svého života, dva roky po smrti Josefově.
2. I řekl jim: Slyšte mne, synové Zabalónovi, dejte pozor na slova svého otce!
3. Já jsem Zabalón, „dobrý dar“¹ pro své rodiče. Když jsem se totiž narodil, stal se náš otec velmi majetným, *svými* ovcemi i skotem, neboť měl podíl z pestrých prutů.
4. Nevím, děti moje, že bych byl ve svých dnech zhřešil, leda v myslí.
5. Ani si nepamatuji, že bych byl spáchal nějakou ničemnost kromě toho zločinu, který jsem spáchal na Josefovi.
6. Co jsem se potají naplakal! Báł jsem se totiž svých bratrů, kteří se všichni shodli na tom, že prozradí-li někdo to tajemství, bude zahuben mečem.
7. Avšak když ho² chtěli usmrtit, v slzách jsem je zapřísahal, aby ten hřích nečinili.

¹v Gn 30,20 etymologisováno jinak ²tj. Josefa

(3) Gn 30,37–43

II.

1. Šimeón a Gád v hněvu přistoupili k Josefovi, aby ho zabili. Josef však padl na tvář a řekl jim:
2. Smilujte se nadě mnou, bratři moji, buďte milosrdní k nitru Jákoba,

vašeho otce. Nevztahujte na mne své ruce, abyste neprolili nevinnou krev, vždyť jsem proti vám nezhřešil.

3. A pokud jsem přece *jen* zhřešil, pocvičte mne v kázni, ale nevztahujte na mne své ruce kvůli Jákobovi, vašemu otci.

4. Sotva řekl ta slova, zmocnil se mne soucit a začal jsem plakat, až se ve mně játra roztekla a všecka tíha vnitřností mi zaplavila duši.

5. Josef plakal a já s ním; srdce mi bušilo a údy se mi třásly, že jsem nemohl *ani* stát.

6. Když viděl, že pláču s ním a oni že se blíží, aby ho zabili, schoval se za mne a prosil je *o slitování*.

7. Tu vystoupil Rúben a řekl: Bratři, nezabíjejme ho, ale uvrhněme do jedné z těch vyschlých cisteren, které vyhloubili naši otcové, aniž v nichž našli vodu.

8. Proto totiž Hospodin nedovolil vodě stoupat, aby mohl Josef dojít záchrany.

9. Tak to způsobil Hospodin, až ho prodali Izmaelcům.

(7) :Gn 37,22

III.

1. Na výtěžku za Josefa jsem se já, dívky, nepodílel,

2. ale Šimeón a Gád i ostatní z našich bratrů vzavše cenu za Josefa, koupili sandály sobě i svým ženám a jejich dětem, řkouce:

3. Neprojíme ji, protože je to cena krve našeho bratra, ale chozením ji pošlapeme. On přece řekl, že bude nad námi kralovat! Pohled'me, co bude z jeho snů.

4. Proto je v písmu zákona Henochova¹ zapsáno: Kdo nechce vzbudit semeno² svému bratru, bude mu zuta obuv a napliváno do tváře.

5. Josefovi bratři nechtěli udělat nic pro jeho život, a tak je Hospodin vložil pod obuv Josefovu³.

6. Když totiž přišli do Egypta, tu jim Josefovi služebníci zuli před branou obuv a oni se klaněli Josefovi, jako by byl faraónem.

7. Kromě toho, že se mu klaněli, byli dokonce popliváni, když před ním padli *na tvář*; tak byli zahanbeni před Egyptány.

8. Egypt'ané totiž uslyšeli o všem zlém, co učinili Josefovi⁴.

¹varianta rkp: Mojžíšova ²či potomka ³varianta rkp: Hospodin jim zul obuv, kterou pozdvihl proti Josefovi, svému bratru ⁴to je v rozporu s Gn 45,1

(4) :Dt 25,9

IV.

1. Potom počali jíst.
2. Já však jsem neokusil ničeho po dva dny a dvě noci z lítosti nad Josefem. Ani Juda s nimi nejedl. Setrval u cisterny, protože se bál, aby Šimeón a Gád¹ neodběhli *od ostatních* a Josefa² nezabili.
3. Když viděli, že ani já nic nejím, rozhodli se, že ho mám hlídat, dokud nebude prodán.
4. Byl pak v cisterně tři dny a tři noci³, a tak byl prodán o hladu.
5. Když Rúben uslyšel, že Josef byl v jeho nepřítomnosti prodán, roztrhl *svůj oděv* a s pláčem pravil: Jak teď budu moci pohlédnout tvářív tvář svému otci Jákobovi?
6. Vzal peníze a běžel za kupci⁴, ale nikoho *už* nenašel. Ti totiž opustili hlavní cestu a vydali se zkratkou přes *území* Troglodytů.
7. Rúben v onen den nejedl *žádnou* stravu. Tu přistouil Dan a řekl mu:
8. Neplač a nermuť se. Už jsem vymyslel, co řekneme našemu otci Jákobovi.
9. Zabijeme kozla, namočíme *v jeho krvi* Josefův šat a řekneme: Pohled', je-li to šat tvého syna Josefa. – A tak to udělali.
10. Svlékli totiž Josefa ze šatu od otce a oblékli mu starý otrocký oděv.
11. *Josefův* šat měl *nejdřív* Šimeón a nechtěl jej vydat. Chtěl totiž Josefa rozetnout mečem. Hněval se, že žije a že ho neusmrtili.
12. Tu jsme proti němu všichni jednotně povstali *a řekli*: Jestliže nám jej nedáš, řekneme, žeš ty sám učinil to zlé v Izraeli.
13. Vydal jej tedy a oni učinili tak, jak to navrhl Dan.

¹je pozoruhodné, že Gád zde nahrazuje Léviho, který je idealizován ²dosl.: jej ³podle Jon 2,1? V Gn 37,21–28 nic takového není ⁴tj. kteří odvezli Josefa

(6) :Joz 11,2 (O')

V.

1. A nyní, děti moje, napomínám vás, abyste zachovávali Boží přikázání, konali skutky slitování a pro všechny měli milosrdenství, a to nejen pro lidi, ale i pro němé tváře.
2. Neboť skrze to mi Pán požehnal. Když všichni moji bratři onemocněli, já jsem vyvázl bez nemoci. Pán totiž zná sklony každého.
3. Chovejte tedy v sobě lítost, děti moje, neboť jak kdo činí svému bližnímu, tak Pán činí i jemu.
4. Proto se synové mých bratrů rozstonali a *téměř* zemřeli kvůli Josefovi, že v nich nebyla slitovnost. Moji synové však byli uchráněni před nemocemi, jak víte.
5. Když jsme byli v kenaanské zemi, lovil jsem na břehu ryby svému otci Jákobovi. Zatímco mnozí u moře došli úhony, já jsem zůstal beze škody.

VI.

1. Jako první jsem si udělal člun, abych mohl vyplout na moře, neboť Pán mi k tomu daroval rozumnost a moudrost.
2. Na zád' jsem připevnil dřevo¹ a uprostřed na rovném dřevě jsem roztáhl plátno².
3. V něm jsem podél břehu vyjízďel lovit ryby pro dům mého otce, dokud jsme neodešli do Egypta.
4. Ze svého úlovku jsem z milosrdenství dával i každému cizímu člověku.
5. Jestliže pak ten cizinec byl nemocen nebo starý, ryby jsem mu uvařil a chutně připravil podle toho, jak kdo potřeboval. Potravu³ jsem přinášel všem ze soucitu a sounáležitosti.
6. Proto Pán způsobil, že mým úlovkem bývalo *vždy* mnoho ryb. Kdo totiž dává bližnímu, dostane od Pána mnohonásobně víc.
7. Pět let jsem rybařil v dostatku, třebaže jsem obdarovával každého člověka, kterého jsem spatřil, jakož i celý dům svého otce.
8. V létě jsem chytal ryby a v zimě⁴ jsem pásł se svými bratry.

¹snad kormidlo ²jako plachtu ³dosl.: ji ⁴v době dešťů

VII.

1. Nyní vám povím, co jsem udělal: Jednou jsem spatřil nahého a hladového ubožáka. Smiloval jsem se nad ním, *uzmul* jsem oděv ve svém domě a tajně jej dal tomu ubohému.
2. I vy, děti moje, ze všeho, co vám Bůh dává, dávejte každému člověku v dobrotě srdce a slitování nade všemi.
3. Pakliže *zrovna* nemáte, čím nuzáka obdarovat, mějte s ním *aspoň* milosrdný soucit.
4. Vzpomínám si¹, že *jednou* má ruka nenašla nic, co bych mohl tomu potřebnému dát. Tak jsem s ním šel sedm stádí v pláči a mé nitro se k němu připojilo v soucitu.

¹dosl.: vím

VIII.

1. I vy tedy, děti moje, mějte soucit s každým člověkem a *buďte plni* smilování, protože i Pán, maje s námi soucit, smiloval se nad námi.
2. Na konci dnů Bůh vyšle své milosrdenství na zemi a bude přebývat tam, kde najde milosrdenství a smilování.
3. Podobně jak se člověk smiluje nad svým bližním, tak se i Pán smiluje nad ním.
4. Když jsme přišli do Egypta, Josef na nás nevzpomínal ve zlém a když mne viděl, byl ke mně milosrdný.
5. I vy, hledíce na něho, nevzpomínejte *na nikoho* ve zlém, děti moje, milujte se navzájem a nikdo nepřičítejte svému bratru nic zlého.
6. Neboť to rozděluje jednotu a rozbíjí všechny vzájemné vztahy, jítří to duše a způsobuje škodu. Ten, kdo pamatuje ve zlém, nemá slitování.

IX.

1. Podívejte se na vodu! Když se valí jedním směrem, uchvacuje dříví i kameny, zemi i písek.

2. Jestliže se však rozdělí na několik *proudů*, země ji vsákne a stane se užitečnou.
3. I vy, jestliže se *mezi sebou* rozdělíte, budete takoví.
4. Nerozdělujte se však do dvou hlav¹, protože vše, co Pán učinil, má jednu hlavu. Dal *nám sice* dvě ramena, ruce a nohy, ale všechny údy poslouchají jen jednu hlavu.
5. Poznal jsem v Písmu svých otců, že v posledních dnech odpadnete od Pána a budete rozptýleni v Izraeli. Budete sloužit dvěma králům, dělat si všelijakou ohavnost a klanět se modlám.
6. Vaši nepřátelé vás odvedou do zajetí a mezi pohany se vám bude dařit špatně ve všech slabostech, trápení a bolestech duše.
7. Potom se rozpomenete na Pána, budete se kát a on vás vrátí nazpět, protože je milostivý a milosrdný, nepřeje zlé lidským synům, protože jsou tělo a duchové klamu je klamou ve všem, co činí.
8. Po tom všem vám vzejde Pán, světlo spravedlnosti, a zdraví a milosrdenství bude na jeho křídlech. On sám vykoupí všechny vaše zajaté lidské syny z moci Beliarovy, a všechen blud bude zašlapán. A všechny národy se navrátí k horlivé službě Bohu a spatříte Boha v podobě člověka v chrámu, který Bůh vyvolil a jehož jméno je Jeruzalém.
9. A opět se na něho rozhněváte ve zlobě svých slov, a budete zavrženi až do skonání věků.

¹Uj. pod dva vůdce čili: nebuďte nesvorní. Vykládá se to jako narážka na spor mezi Hyrkánem II. a Aristobúlem II. z rodu Makabejců

(8) :Mal 3,20

X.

1. Nyní, děti moje, nermuťte se, že umírám, ani nepropadejte *zoufalství*, že hynu.
2. Povstanu totiž uprostřed vás jako vůdce uprostřed svých synů a uprostřed svého kmene se budu radovat mezi těmi, kdo zachovávali zákon Páně a příkazy Zabalóna, svého otce.
3. Na bezbožné pak Pán sešle věčný oheň a vyhladí je i s jejich potomstvem.

4. Já však pospíchám do svého odpočínutí jako moji otcové.
5. Vy se však bojte Pána, svého Boha, ze vší síly po všechny dny svého života.
6. A domluviv to vše, usnul dobrým spánkem a jeho synové ho uložili do rakve.
7. Později ho pak odnesli do Chebrónu a pohřbili u jeho otců.

VII. Závěť Danova: Oheň hněvu a lži

I.

1. Zápis slov Danových, která řekl svým synům na konci svých dnů, ve sto dvacátém pátém roce svého života.
2. Svolal si svou rodinu a řekl jí: Slyšte má slova, synové Danovi, dejte pozor na výroky úst svého otce!
3. Vyzkoušel jsem *si* ve svém srdci a v celém svém životě, že pravda s činěním spravedlnosti je Bohu milá a příjemná, kdežto lež a hněv jsou zavrženíhodné, protože učí člověka všemu zlému.
4. Vyznávám vám dnes, děti moje, že jsem se v srdci těšil na smrt Josefa, muže pravdivého a dobrého.
5. Radoval jsem se z toho, co se s Josefem stalo, kvůli tomu, že ho otec miloval víc než nás všechny *dohromady*.
6. Duch žárlivosti a pýchy mi řekl: I ty jsi přece jeho syn!
7. A jeden z duchů Beliarových to podněcoval a říkal: Vezmi tento meč, zabij jím Josefa a otec bude milovat tebe, až on¹ zemře.
8. To je duch hněvu, který mne přesvědčoval, abych vysál *krev* Josefa jako pardál saje *krev* z kůzlete.
9. Ale Bůh Jákoba, mého otce, ho nevydal do mých rukou, abych ho potkal samotného, ani nedopustil, abych spáchal tuto nezákonnost, takže by byly zničeny dva kmeny v Izraeli².

¹tj. Josef ²tj. Efrajim a Manases, synové Josefovi

II.

1. Nyní, děti moje, umírám a v pravdě vám říkám, že nebudete-li se střežit ducha lži a hněvu, nebudete-li milovat pravdu a nebudete-li trvale shovívaví, zahynete.
2. V hněvu je zaslepenost, mé děti, a není nikdo, kdo by v nich spatřoval *Boží tvář* v pravdě.
3. Byť by to byl otec či matka, zachází s nimi jako s nepřítelem, a je-li to bratr, nehlásí se k němu. Je-li to prorok Páně, neslyší ho, a je-li to *někdo* spravedlivý, nenávidí ho, ba nechce znát ani přítele.
4. Duch hněvu ho obklíčí jako síť klamu a oslepí jeho tělesné oči, zatemní lží jeho rozum a dá mu vlastní *falešné* vidění.
5. Čím obklíčí jeho oči? Nenávisť srdce, jež naplní závistí vůči bratru.

III.

1. Hněv je zlý, děti moje, a sám se stane duší duše.
2. Přivlastní si tělo hněvivého, ovládne jeho duši a tělu dodá svou vlastní sílu, aby konalo všeliký hřích.
3. A když to duše činí, ospravedlňuje, co učinila, protože nevidí, *co je správné*.
4. Proto ten, kdo se hněvá, je-li *toho* schopen, má v hněvu *hned* trojí moc: Jednu skrze sílu a podporu služebníků; druhou skrze bohatství, když jím svádí *k zlému* a nespravedlivě vítězí; třetí pak tím, že má tělesnou sílu, a tím působí zlé.
5. Jestliže ten hněvivý je slabý, má dvojitou moc podle přirozenosti. Hněv pak vždycky napomáhá k hříchu.
6. Tento duch se objevuje vždy se lží po pravici satana, aby se jeho činy dály v hrubosti a nepravdě.

IV.

1. Vězte pak, že síla lži je marná.
2. Nejprve se vyostří v slovu, potom skutky posílí rozdrážděného a na-

konec hořkými škodami rozbouří jeho úmysl, a probudí tak jeho duši k velikému hněvu.

3. Když bude někdo proti vám mluvit, nedejte se pohnout k hněvu. A jestliže vás bude někdo chválit jako dobré, nevyvyšujte se ani nemějte své jednání a zvyky!

4. Nejdřív rozmnoží rozkoš ze slyšeného a tak zaostří mysl, aby vnímala to, co dráždí, a pak se rozhněvaný domnívá, že se hněvá právem.

5. Jestliže někdo z vás utrpí škodu či ztrátu, ať se nerozčiluje, děti moje! To jeho duch působí, aby toužil po tom, co pomůže, takže se hněvá kvůli tomu, po čem touží.

6. Jestliže utrpíte škodu, neste to trpělivě a nermuťte se. Ze zármutku totiž vzniká hněv se lží.

7. Hněv se lží je totiž dvojtvárným zlem. Navzájem se posilují, aby v člověku porušily schopnost správného úsudku. Jestliže však je duše ustavičně pobouřená, Pán od ní odstoupí a ovládne ji Beliar.

V.

1. Zachovávejte tedy, děti moje, příkazy Páně a dodržujte jeho zákon. Zbavte se hněvu a mějte v opovržení lež, aby ve vás přebýval Pán a Beliar aby od vás utekl.

2. Hovořte pravdu každý se svým bližním a neupadnete tak do rozkoší a neklidu, ale budete *setrvávat* v pokoji, majíce Boha pokoje. Tak se vás nezmocní svár.

3. V celém svém životě milujte Pána i sebe navzájem opravdovým srdcem.

4. Víím, že se v posledních dnech odvrátíte od Pána, rozhněváte Léviho a vzepřete se proti Judovi. Ale nic proti tomu nezmůžete. Oba totiž povede anděl Páně, neboť v nich bude upevněn Izrael.

5. Pokud byste odpadli od Pána, ocitnete se ve všem zlu, budete si dělat modly jako pohané, budete vcházet nezákonně k ženám ve všelikém smilstvu, které působí mezi vámi duchové klamu.

6. Četl jsem v knize spravedlivého Henocha, že váš vládce je satan a že všichni duchové smilstva a pýchy budou naslouchat Lévimu, aby se přidružili k synům Léviho a svedli je k hříchu před Pánem.

7. I moji synové se připojí k *synům* Léviho a budou s nimi ve všem hřešit. A synové Judovi budou ziskuchtiví, uchvacující cizí věci jako lvi.
8. Proto budete s nimi odvedeni do zajetí, a tam vytrpíte všecky egyptské rány a všecku zlobu národů.
9. Ale když se obrátíte k Pánu, smiluje se nad vámi, přivede vás do své svatyně a přivolá vám pokoj.
10. Z kmenů Judy a Léviho vám vzejde spasení Páně. Sám *Pán* se dá do boje s Beliarem a dá našim otcům vítěznou odplatu.
11. Vezme zajaté od Beliara, totiž duše svatých, nevěřící srdce obrátí k Pánu a dá věčný mír těm, kdo ho vzývají.
12. Svatí odpočinou v Edenu a spravedliví se zaradují z nového Jeruzaléma, který bude k Boží slávě na věky.
13. Jeruzalém nezůstane zpuštěn ani Izrael v zajetí, protože Pán bude uprostřed nich, bude obcovat s lidmi a svatý Izraele bude kralovat nad nimi v ponížení a chudobě. Kdo v něho věří, bude vpravdě kralovat v nebi.

(2) :Za 8,16 :Ef 4,25; :Ř 15,33 :Fp 4,9 :1Te 5,23 (3) :Mt 22,37–39 (7) :Sd 18,30 :1Kr 12,29

VI.

1. Bojte se tedy Pána, děti moje, a střežte se satana a jeho duchů.
2. Přiblížte se k Bohu a k andělu¹, který se za vás přimlouvá, neboť on je prostředníkem mezi Bohem a lidmi pro pokoj Izraele, a on je to, kdo se postaví proti vládě nepřitele.
3. Nepřítel proto usiluje přivést k pádu všechny, kdo vzývají Pána.
4. Ví totiž, že v ten den, kdy Izrael uvěří, skončí vláda Nepřitele.
5. Sám pak anděl pokoje posílí Izraele, aby nakonec neupadl do špatnosti.
6. A stane se v čase hříchu Izraele, že Pán od nich odstoupí a přejde k pohanům, kteří činí jeho vůli, takže žádný z andělů mu nebude rovný.
7. Jeho jméno bude „Spasitel“ kdekoli v Izraeli i mezi pohany.
8. Střežte se tedy, děti moje, všeho zlého díla, zavrhněte všechen hněv a všechnu lež a milujte pravdu a trvalou shovívavost!

9. To, co jste slyšeli od svého otce, předejte i vy svým dětem, aby vás přijal Spasitel národů. On je totiž pravdivý a trvale shovívavý, tichý a pokorný a vyučuje Božímu zákonu skrze své skutky.

10. Odstupte od svého hříchu, přichylte se k spravedlnosti Božího zákona, a budete mé potomstvo ke spasení až na věky.

11. Mě pohřbete blízko mých otců.

¹podle Jub 1,29 Míkael

VII.

1. Když to domluvil, políbil je a usnul věčným spánkem.

2. Jeho synové ho pohřbili; a potom donesli jeho kosti do blízkosti Abrahama, Izáka a Jákoba.

3. Danovo proroctví, že zapomenou na zákon svého Boha a odcizí se zemi svého podílu a rodu Izraele, svým rodinám i svému potomstvu, se stalo skutkem.

VIII. Závěť Neftalíova: O fyzické zdatnosti¹

I.

1. Zápis závěti Neftalíovy, kterou ustanovil v čase svého konce, ve sto třicátém druhém roce svého života.

2. Když se sešli jeho synové v čtvrtém dni osmého měsíce, byl *ještě* zdrav a připravil jim slavnostní hostinu.

3. A když se *příštího* rána probudil, řekl jim: Zemřu. Ale oni mu nevěřili.

4. On však dobrořečiv Bohu je ujistil, že po té hostině brzo zemře.

5. Pak začal svým synům vyprávět: Slyšte, děti moje, synové Neftalíovi, naslouchejte slovům svého otce!
6. Já jsem se narodil Bilze. Ráchel dala Bilhu lstí Jákobovi místo sebe, a ona mne porodila do Ráchelina klína. Proto jsem byl nazván Neftalí.
7. Ráchel mne milovala, protože jsem byl zrozen do jejího klína. Pro mou roztomilost mne líbala a řkala: Kéž ²bys vedle sebe mohl mít bratříčka z mého klínu²!
8. Proto mi byl podle Ráchelina přání i Josef ve všem podobný.
9. Takže mou matkou je Bilha, dcera Róthea, který byl bratrem Debo-ry a opatrovatelem Rebeky.
10. Rótheos byl z rodu Abrahamova, Kaldejec, bohabojný, svobodný a urozený.
11. Když byl zajat³, koupil ho Lában a dal mu svou služebnici Ainu za ženu. Ta porodila dceru, které dala jméno Zilpa, podle jména vsi, v níž byl otec zajat.
12. Když potom porodila Bilhu, řkla: Má dcera lační po nových věcech. Sotva se narodila, pospíšila si sát.

¹(v nadpise) dosl.: o dobrotě ²dosl.: bych mohla mít podle tebe tvého bratra ze svého klínu ³ve válce, tím se běžně upadalo do otroctví

(6) :Gn 30,1–8

II.

1. Byl jsem lehkonožý jako jelen, proto mi můj otec Jákob určil být poslem všech zpráv, a také mi jako jelenu požehnal.
2. Jako hrnčírř zná nádobu *a ví*, jaký má obsah a kolik na ni spotřebuje hlíny, tak i Pán tvoří tělo podle podoby ducha, a duch do něho vložený odpovídá síle těla.
3. Jedno je úměrné druhému na třetinu vlasu; zákonem míry a pravidelnosti *se řídí* všechno stvoření Nejvyššího.
4. Jako hrnčírř zná užitek každé *nádoby*, tak i Pán zná tělo *a ví*, čemu bude stačit v dobrém a kdy začne *sloužit* zlému.
5. Není totiž žádný výtvar ani žádná myšlenka, kterou by Pán neznal. Každého člověka stvořil ke svému obrazu.

6. Jaká je jeho síla, takové je i jeho dílo, a jaký je jeho rozum, takové je i jeho počínání. Jaké jsou jeho záměry, takové jsou i jeho skutky. Jaké je jeho srdce, taková jsou i jeho ústa. Jaké oko, takový spánek. Jaká je duše, takové je i jeho slovo, buď podle zákona Páně, anebo podle zákona Beliarova.

7. Jako je rozlišeno světlo a tma, vidění a slyšení, tak je rozlišen muž od muže a žena od ženy, aniž lze říci, že jeden je stejný jako druhý, a to jak tváří, tak myslí.

8. Podle řádu stvořil totiž všecko dobré, pět smyslů v hlavě, hlavu na krku a vlasy k sličnosti, též srdce k chápání, břicho k uložení žaludku, dýchadla ke zdraví, játra k hněvu, žluč k hořkosti, slezinu k smíchu, ledviny ke lsti, bedra k síle, plíce k naplnění *vzduchem*, boky pro sílu a tak dále.

9. Tak tedy, děti moje, podle řádu směřujte v Boží bázní k dobrému a nečiňte nic neřádného z pýchy nebo nevhodně.

10. Neboť kdybys řekl oku: „Slyš,“ nemůže. Tak ani vy nemůžete udělat ve tmě žádné dílo světla.

III.

1. Nespěchejte tedy porušovat své skutky ziskuchtivostí nebo klamat své duše prázdnými slovy, protože budete-li mlčet v čistotě srdce, porozumíte, jak se držet Boží vůle a odvrhnout vůli d'ábla.

2. Slunce a měsíc i hvězdy nemění svůj řád. Tak ani vy neměňte Boží zákon tím, že byste nejednali podle Božího řádu.

3. Pohané, když zbloudili a opustili Pána, změnili svůj řád a následovali *modly ze dřeva a kamení*, řídíce se duchem klamu.

4. Ne tak vy, děti moje; *vy přece* poznáváte z oblohy, *ze země* i z moře a ze všech stvořených věcí Pána, který to vše učinil, abyste se nestali podobnými Sodomě, která změnila svůj přirozený řád.

5. Stejně tak i *andělé* Strážci změnili svůj přirozený řád; proto je Pán prokřesl při potopě a kvůli nim přikázal, aby země byla liduprázdná a bez plodů.

(5) :Ju 6; :Gn 6,1nn

IV.

1. Toto říkám, děti moje, protože jsem četl ve svatém spisu Henochově, že i vy odpadnete od Pána, jsouce živi podle vši špatnosti pohanů, a že budete ve všem napodobovat nezřízenost Sodománů.
2. Pán vás určil k zajetí, kde budete sloužit svým nepřítelům spoutání vši zlobou a trápením, dokud vás Pán všecky nevysvobodí.
3. Po svém umenšení a znepatrnění se obrátíte a poznáte Pána, svého Boha, který vás vrátí do vaší země, neboť je nesmírně slitovný.
4. Stane se, až přijdou do země svých otců, že opět zapomenou na Pána a budou jednat bezbožně.
5. Potom je Pán rozptýlí po tváři vši země, dokud nepřijde Boží milosrdenství, Člověk¹ spravedlivý a slitovný nade všemi zdaleka i zblízka.

¹Syn člověka z Da 7,13 a 1Hen 46,3nn?

V.

1. Ve čtyřicátém roce svého života jsem spatřil ve vidění na Olivové hoře východně od Jeruzaléma, jak se zastavily slunce i měsíc.
2. Nato mi Izák, otec mého otce, řekl: Běžte a snažte se *je uchopit* každý podle své síly. Kdo je chytí, toho bude slunce i měsíc.
3. Běželi jsme všichni zároveň. Lévi uchopil slunce a Juda v předstihu chytil měsíc. Oba byli s nimi vyzdviženi.
4. Když byl Lévi jako slunce, jakýsi mladík mu dal dvanáct palmových ratolestí. Juda byl jasný jako měsíc a pod jeho nohama bylo dvanáct paprsků.
5. Když se setkali, Juda a Lévi se vzájemně uchopili.
6. A hle, na zemi byl býk s dvěma velkými rohy, který měl na svém hřbetu měl orlí křídla; když ho chtěli chytit, nemohli.
7. Předstihl je Josef, vzal býka¹ a vznesl se s ním do výše.
8. Viděl jsem, že jsme v zahradě; a hle, ukázalo se svaté Písmo pravící nám: Asyřané, Médové, Peršané, Elamci, Gelachci, Syřané vezmou do zajetí dvanáct kmenů Izraele.

¹dosl.: jej

VI.

1. Po dalších sedmi měsících jsem uviděl našeho otce Jákoba, jak stojí u moře v Jamnii a s ním my, jeho synové.
2. V tom připlula loďka plná ryb, bez námožníků a kormidelníka, a na ní bylo napsáno: Loďka Jákobova.
3. Otec nám řekl: Vstupme na svou loď!
4. Jakmile jsme nastoupili, nastala velká bouře s poryvy silného větru, až to našeho otce, který držel kormidlo, od nás odneslo.
5. My, hnáni *větrem* jsme byli unášeni po moři. Loď se naplnila vodou a byla zmítána vlnobitím tak, že se roztržila.
6. Josef vyvázl na malém člunu. I my jsme unikli na deseti prknech, Lévi a Juda byli spolu na jednom.
7. Všichni jsme byli rozptýleni až do *nejzazších* končin země.
8. Lévi se oděl pytle a modlil se k Pánu za nás všechny.
9. Když se vítr utišil, loď dosáhla země jakoby v pokoji.
10. A hle, přišel náš otec Jákob a my jsme se svorně zaradovali.

VII.

1. Ty dva sny jsem vyprávěl svému otci, a on mi řekl: To se musí vyplnit ve svém čase, až Izrael vytrpí ty mnohé věci.
2. Zároveň mi otec řekl: Věřím, že Josef žije. Všude totiž vidím, že Pán ho mezi vás započítává.
3. A zaštkal: Ty žiješ, Josefe, mé dítě, ale já tě nevidím, a ty nevidíš Jákoba, který tě zplodil.
4. I nás těmi slovy rozplakal. Mé nitro hořelo nutkáním povědět mu, že *Josef* byl prodán. Ale bál jsem se bratrů.

VIII.

1. Hle, děti, ukázal jsem vám, co vše se v posledních časech stane v Izraeli.

2. Seznamte s tím své děti, aby se sjednotily s Lévim a Judou, protože skrze Judu vzejde Izraeli spása a v něm bude požehnán Jákob.
3. Skrze jeho kmen se zjeví Bůh přebývajícím na zemi mezi lidmi, aby spasil pokolení Izraele. Shromáždí spravedlivé z národů.
4. Budete-li konat dobro, děti moje, budou vám dobrořečit lidé i andělé a Bůh bude skrze vás oslaven mezi národy. Dábel od vás prchne a dravá zvěř se vás bude bát a Pán vás posvětit a andělé vás budou chránit.
5. Kdo dobře vychová dítě, zanechá *po sobě* dobrou památku. Tak bude u Boha dobrá památka na dobrý skutek.
6. Kdo nečiní dobro, toho budou proklínat lidé i andělé; Bůh bude skrze něho zneuctěn mezi národy a d'ábel v něm bude přebývat jako ve vlastní nádobě. Stane se kořistí každého dravého zvířete.
7. ¹Zákon je ve svých příkazech a zákazech naplněn *jen* znalostí ¹.
8. Je čas k milování se svou ženou a čas k zdrženlivosti v modlitbě.
9. Jsou dva příkazy; nejsou-li dodržovány podle svého řádu, působí hřích. Tak je to i s ostatními přikázáními.
10. Budte tedy moudří v Bohu a rozumní znajíce řád jeho zákonů a ustanovení pro každé jednání. Jen tak vás bude Pán milovat.

¹⁻¹ dosl.: Příkazy zákona jsou dvojité a bývají naplněny znalostí. – Snad jde o dvojí příkaz lásky jako ohlas dvou desek Desatera.

IX.

1. Mnoho jim takových věcí přikázav naléhal *na ně*, aby dopravili jeho kosti do Chebrónu a pohřbili ho vedle jeho otců.
2. I jedl a pil s nimi maje radost v duši. Pak zahalil svou tvář a zemřel.
3. Jeho synové učinili vše podle toho, jak jim přikázal jejich otec Neftalí.

IX. Závět' Gádova: O nenávisti

I.

1. Zápis Gádovy závěti, toho, co sám mluvil ke svým synům ve sto dvacátém sedmém roce svého života.
2. Řekl: Narodil jsem se jako sedmý syn Jákobův, a ¹osvědčil jsem se jako pastýř¹.
3. Střežil jsem stádo v noci, když lev, vlk, levhart nebo medvěd přicházel stádu škodit, pronásledoval jsem jej, chytil ho rukou za nohu a zatočiv *s dravcem* oslepil jsem *ho* a odhodil *do vzdálenosti* dvou stadií, čímž jsem *ho* usmrtil.
4. Také Josef s námi pásl třicet dnů, ale ve své křehkosti se rozstonal od horka.
5. Navrátil se do Chebrónu k svému otci, a ten mu dovolil pobývat blízko sebe, protože ho miloval.
6. Josef otci prozradil, že synové Zilpy a Bilhy zabíjejí nejlepší *kusy* a jedí je, proti mínění Judy a Rúbena.
7. Viděl totiž, jak jsem vyrval jehně z tlamy medvěda a zabil jej. Jehně jsem sice zařízl, ale rmoutil se nad tím, že *už* nemohlo žít. Pak jsme je snědli. O tom *Josef* pověděl našemu otci.
8. Zlobil jsem se za to na Josefa až do dne, kdy byl prodán do Egypta.
9. Byl ve mně duch nenávisti a Josefa jsem nechtěl ani vidět ani slyšet. On nás obvinil přímo do tváře, protože prý kromě Judy jsme jedli domácí zvířata. A *otec* uvěřil vše, co mu *Josef* řekl.

¹ - ¹ dosl.: byl jsem zdatný při stádech

II.

1. Vyznávám nyní svůj hřích, děti. Chtěl jsem ho víckrát zabít, neboť jsem ho z duše nenáviděl, a v celém mém nitru¹ nebylo nad ním žádné slitování.
2. A kvůli snům jsem ho nenáviděl ještě víc, chtěl jsem ho sprovodit ze světa, jako když tele vypase všecku zeleň z louky².
3. Proto jsme ho já s Judou prodali Izmaelcům za třicet zlatých³. Deset jsme ukryli a dvacet jsme ukázali svým bratrům.
4. Byli jsme *do té míry* naplnění ziskuchtivostí, že bychom jej byli i usmrtili,
5. ale Bůh mých otců ho vysvobodil z mých rukou, abych nespáchal bezbožnost v Izraeli.

¹dosl.: játrech ²dosl.: ze země ³asi křesťanský vliv; sr Mt 26,15 (též Za 11,12) – tam ovšem stříbrných; podle Gn 37, 28 jen 20 stříbrných

III.

1. Nyní slyšte, děti moje, slova pravdy, abyste ctily spravedlnost, *zachovávaly* všecken zákon Nejvyššího a nebyly sváděny duchem nenávisti, protože je zlý ve všech lidských skutcích.
2. Vše, co nenávistník činí, ho zostouzí. I kdyby plnil Boží zákon, nepochválí jej, a i kdyby se bál Pána a chtěl spravedlivé věci, nemá ho v lásce.
3. Utiskuje pravdu, nenávidí toho, kdo má zdar, vítá pomluvu, miluje pýchu, vždyť nenávistník zaslepil svou duši. I já jsem tak hleděl na Josefa.

IV.

1. Střežte se proto, děti moje, před nenávistí, protože vede k svévoli proti samému Pánu.

2. Nechce totiž slyšet slova jeho přikázání o lásce k bližnímu, a tak hřeší proti Bohu.
3. Jestliže bratr klopýtne, hned to chce všem rozhlásit, naléhá, aby byl pro tu věc souzen a potrestán *třeba i smrtí*.
4. Je-li to otrok, pak ho poštvete proti jeho pánu a ve všem trápení ho proti němu dráždí, až by mu přivodil smrt.
5. Nenávist působí spolu s hněvem a *obrací se* proti těm, kdo činí dobré. Jakmile se doslechne o jejich úspěchu a na vlastní oči se o něm přesvědčí, onemocní z toho.
6. Jako láska si přeje oživit mrtvé a chce zavolat nazpět ty, kdo se blíží k smrti, tak nenávistník chce zabít živé a nechce nechat žít ty, kdo maličko zhřešili.
7. Duch nenávisti spolupracuje skrze malodušnost se satanem ve všem, *co vede* k smrti lidí. Duch lásky však spolupracuje skrze velkodušnost s Božím zákonem ke spasení lidí.

V.

1. Nenávist je zlá, protože se trvale pojí se lží, hanobí pravdu a z komára dělá velblouda¹, temnotu má za světlo a o sladkém říká, že je hořké, učí udavačství, vášnivě bojechtivosti a zpupnosti i každé žádostivosti po zlých věcech a naplňuje srdce d'ábelským jedem.
2. To vám říkám ze zkušenosti, děti moje, abyste před nenávistí prchali a lpěli na lásce Boží.
3. Spravedlnost zahání nenávist, a pokora ji zabíjí. Spravedlivý a pokorný se hanbí činit *něco* nespravedlivého, neboť by byl kárán nikoli od někoho jiného, ale od vlastního srdce, protože Pán má v patmosti jeho úmysl.
4. Nepomlouvá *jiného* muže, protože *v něm* bázeň před Nejvyšším přemáhá nenávist.
5. Kdo má strach, aby neurazil Pána, nebude chtít v ničem, ba ani v myšlenkách ukřivdit člověku.
6. To jsem nakonec poznal i já poté, co jsem učinil pokání kvůli Josefovi.

7. Právě pokání podle Boha zbavuje bezradnosti, zahání temnotu, zbystrčuje zrak a duši dodává poznání, mysl pak vede ke spáse.
8. Co se naučilo od lidí, poznává skrze spasení.
9. Bůh na mne seslal nemoc jater, a kdyby nebylo bývalo proseb mého otce Jákoba, málo scházelo a můj duch byl by ode mne odešel².
10. Čím totiž člověk zhřešil, tím je i trestán.
11. Tak jako se má játra nemilosrdně vzpírala proti Josefovi, tak jsem byl na jedenáct měsíců odsouzen k nelítostným bolestem v játrech, tedy po dobu, po kterou jsem Josefovi ukládal *o život*.

¹ dosl.: z malých věcí dělá velké ² dosl.: zle vyzněl

(10) :2Mak 5,10 :15,32nn

VI.

1. Nyní, děti moje, milujte každý svého bratra a vykořeňte ze *svých* srdcí nenávisť milující se navzájem v díle i v slovu a v myšlení duše!
2. Já pak jsem se před tváří našeho otce vyjadřoval mírumilovně o Josefovi, nicméně když jsem *od něho* vyšel, zatemnil mi duch nenávisťi rozum a duši navedl k tomu, abych Josefa¹ zahubil.
3. Milujte se navzájem ze srdce! Prohřeší-li se pak někdo proti tobě, řekni mu to pokojně! Tak odstraníš jed nenávisťi a ve své duši nebudeš ukrývat lest. Jestliže on to uzná a bude se kát, odpusť mu.
4. Pokud to popře, nehádej se s ním, aby *ti* nepřísahal pomstu; potom bys zhřešil dvojnásobně.
5. Ať cizí člověk neslyší ve sporu naše tajemství, aby se ti z nenávisťi nestal nepřítelem a nespáchal na tobě veliký hřích! Však bude k tobě často mluvit lstivě nebo s tebou jednat ve zlém *úmyslu*, jakoby bral od tebe jed.
6. Jestliže se toho zřekne a usvědčen se zastydí a chová se *dále* pokojně, nedotírej na něho. A když se toho vzdá a bude se kát, neurážej ho už dále. On tě pak bude ctít a v bázni se zklidní.
7. Je-li nestoudný a setrvává ve zlém, i tak mu ze srdce odpusť a pomstu přenech Bohu.

¹ dosl.: jej

(3) :Mt 18,15 :L 17,3 (7) Ř 12,19

VII.

1. Jestliže je někdo šťastnější než vy, nermuťte se tím, ale prostě za něj, aby byl šťastný dokonale. Tak to přinese užitek i vám.
2. Jestliže se vyvýší nad mnohé, nezávidte mu, jsouce pamětlivi toho, že všecko tělo *jednou* zemře. Vzdejte chválu Bohu, který *sám* připravuje dobré věci a rozdílí je všem lidem.
3. Zkoumej soudy Páně, a on tě neopustí a splní tvé tužby.
4. Jestliže někdo zbohatne ze zlého chování jako Ezau, můj strýc, nerozhorlujte se kvůli tomu! Vyhlížejte *raději* cíl Páně.
5. Odejme-li Pán, co bylo získáno nepoctivě, buď se *viníci* budou kát k odpuštění, nebo takového nekajícího *Pán* vyčlení k věčnému trestu.
6. Avšak *člověk* chudý a nenáviděný, který za vše děkuje Bohu, stává se bohatým nade všechny, protože nezná zlé lidské pokušení.
7. Zbavte své duše nenávisti a milujte se navzájem v upřímnosti srdce!

VIII.

1. I vy řekněte svým dětem, aby ctily Judu a Léviho, protože Pán z nich dá v Izraeli povstat Spasiteli.
2. Víím, že nakonec vaše děti od Pána¹ odpadnou a budou porušení setrvávat před Boží tváří ve všem zlém a hříšném.
3. Maličko odpočinuv pokračoval: Děti moje, slyšte svého otce! Pohřbete mne v blízkosti mých otců!
4. A natáhnuv nohy, zemřel v pokoji.
5. Po pěti letech ho odnesli a pohřbili v Chebrónu vedle jeho otců.

¹dosl.: od něho

X. Závěť Ašerova: O dvou tvářích špatnosti a ctnosti

I.

1. Zápis závěti Ašera, s nímž seznámil své syny ve sto dvacátém roce svého života.
2. Ještě zdravý jim řekl: Slyšte, děti Ašerovy, svého otce a já vám ukážu, co je přímé před Boží tvář.
3. Dvě cesty nabídl Bůh lidským synům, *jakož* i dva úmysly, dvojí jednání, dva způsoby a dva cíle.
4. Proto je vše dvojí, jedno v protikladu k druhému.
5. Cesty jsou dvě: dobrá a zlá. Na nich je v našich hrudích dvojí úmysl, který je rozlišuje.
6. Jestliže zamýšlí duše něco dobrého, pak celé její jednání je na *cestě* spravedlnosti, a byť by i zhřešila, hned je hotova k pokání.
7. Kdo uvažuje spravedlivě a zavrhuje špatnost, hned tím vyvrací zlé a vykořeňuje hřích.
8. Jestliže se však jeho úmysl kloní ke zlému, je všechno jeho jednání *plné* špatnosti. Odvrací se od dobrého, přidržuje se zlého a je opanován Beliarem; i kdyby udělal něco dobrého, obrátí to ve špatnost.
9. Když totiž začne činit dobré, cíl jeho jednání ho dožene k tomu, aby činil zlé, protože množství¹ jeho úmyslů je naplněno jedem zlého ducha.

¹dosl.: poklad

II.

1. Je tedy duše, která slovy nadřazuje dobré nad zlé, ale svými skutky vede nakonec ke zlému.

2. Je člověk, který nemá slitování se služebníkem v neštěstí. To má dvě tváře, ale celé se pak stane zlým.
3. Člověk mající zalíbení v původci špatnosti bude stejně jako on ve špatnosti. A je hotov za toho druhého i zemřít, *ale* ve zlém. Z toho je zřejmé, že ač dvojaké, je to dohromady zlé jednání.
4. I sama láska může být špatností, jestliže spoluzakrývá zlé, takže podle jména je sice dobrá, ale ve svém konečném působení se stává zlem.
5. Jiný krade, křivdí, loupí, klame, ale má soucit s chudými. I to je dvojaké, nicméně celé je to zlé.
6. Kdo vydírá *svého* bližního, hněvá Boha a křivě přísahá při Nejvyšším; i *když* se smilovává nad chudým, pohrdá učitelem Božího zákona, a tím se mu zprotiví, byť by byl projevil s chudákem soucit.
7. *Takový člověk* poskvrmuje duši, i *když* se skví na těle. Mnohé hubí a *jen* nad nemnohými se smilovává. I to je dvojaké, nicméně celé je to zlé.
8. Jiný cizoloží a smilní, ale zdržuje se pokrmů a *zachovává* půst; přitom však činí zlé a násilím a bohatstvím vede mnohé do záhuby a přes nadměrnou zlobu plní příkázání. I to je dvojaké, nicméně celé je to zlé.
9. Takoví jsou jako vepři s chlupatýma nohama; jsou sice z jedné poloviny čistí, celkově jsou však nečistí¹.
10. Tak to řekl i Bůh na nebeských deskách.

¹podle Lv 11,7 má sice vepř rozdělená kopyta, a podle toho by měl být čistý, ale nepřezvykuje, takže je v posledku nečistý

(9) :Lv 11,7 (O')

III.

1. Vy však, mé děti, nebud'te jako oni dvojaké tváře zároveň v dobrotě i špatnosti, ale přidržujte se dobroty, neboť Bůh si ji přeje a lidé si ji žádají.
2. Před špatností prchejte, odstrašujícíe d'ábla svým dobrým jednáním!

Neboť *lidé* dvojí tváře neslouží Bohu, ale vlastním žádostem, aby se líbili Beliarovi a lidem sobě podobným.

IV.

1. Dobří muži jedné tváře, i když je dvojací považují za hříšné, jsou před Bohem spravedliví.
2. Mnozí totiž odstraňující zlé konají dvojí skutky: dobré skrze zlé, nicméně jako celek je to dobré, neboť zlé pod tlakem dobra hyne.
3. Někdo nenávidí milosrdného, který je zároveň nespravedlivý, cizoložníka, který se přitom postí. I to je dvojaké; ovšem celé je to dobré, neboť tím, že spolu s opravdovým zlem nepřijímá zdánlivé dobro, napodobuje Pána.
4. Jiný odmítá prožít *byť jediný* dobrý den s nemravy, aby si nepotřísnil ústa a nezašpinil duši. I to je dvojaké, jako celek je to však dobré.
5. Takoví *lidé* jsou podobní smám a jelenům: v divokém způsobu života se nezdaří být nejčistší, v celku jsou však čistí, protože jsou plni Boží horlivosti a vzdálení toho, co Bůh nenávidí a co zakazuje v příkázáních, aby oddělil zlé od dobrého.

V.

1. Pohled'te tedy, dítky, jak podvojnost je ve všem protikladná a jak jedno je obsaženo v druhém.
2. Po životě následuje smrt, po slávě hanba, po dnu noc, po světle tma. Co je spravedlivé, to vše závisí na dnu a na životě. Proto i po smrti přijde věčný život.
3. Nelze skrývat pravdu lži a *zahalovat* křivdou to, co je spravedlivé, neboť všechna pravda stojí pod jeho světlem a všechno je podrobno Bohu.
4. To vše jsem vyzkoušel ve svém životě a nebyl jsem sveden od pravdy Páně. Zpytoval jsem příkazy Páně ze vsí své síly a bez přetvářky následoval jen dobré.

VI.

1. Držte se i vy, děti, příkazů Páně a bez přetvářky následujte pravdu.
2. Vždyť lidé dvojí tváře jsou trestáni dvakrát. Nenávidíte duchy klamu, kteří bojují proti lidem.
3. Zachovávejte zákon Páně a nepřiklánějte se k zlému, jako by *ono bylo* dobré, ale vzhlížejte k tomu, co je skutečně dobré, a opatrujte to podle všech příkazů Páně. V tom ať je vaše obcování i odpočinutí!
4. Neboť na konci lidského života se ukazuje jeho spravedlnost, když se lidé setkají s anděly Páně a se satanem.
5. Pokud duše odchází vyděšená, bude trápena zlým duchem, jemuž i sloužila v *pozemském životě* žádostivostí a zlými skutky.
6. Jestliže však odchází klidná a v radosti, potkává anděla pokoje, který ji povolá k životu.

VII.

1. Nebud'te, děti, jako Sodoma, která nepoznala anděly Páně a na věky zahynula.
2. Vím, že budete hřešit, že budete vydáni do rukou svých nepřátel a vaše země zpusťne, že vaše svatyně budou vyvráceny a vy *sami* budete rozptýleni do čtyř úhlů země. V rozptýlení budete žít v opovržení jako bezcenná voda, dokud Nejvyšší nenavštíví zemi.
3. Sám přijde jako člověk a bude s lidmi jíst a pít. V pokoji¹ potře hlavu draka ve vodách, a tak spasí Izraele i všechny národy, Bůh v podobě člověka.
4. Řekněte tedy svým dětem, aby se mu neprotivily!
5. Četl jsem totiž v nebeských deskách, že se mu vzpurně vzepřete a tak se na něm proviníte svévolností nepřidržující se Božího zákona, ale zákonů lidských.
6. Budete proto rozptýleni jako Gád a Dan, moji dva bratři, kteří již neznají svůj kmen ani jazyk.
7. Ale Pán vás shromáždí ve víře skrze naději a smiluje se nad vámi kvůli Abrahamovi, Izákovi a Jákobovi.

¹pokojným způsobem, beze zbraně

(1) Gn 19,1-16 (3) :Ž 74,13

VIII.

1. Když jim to dopověděl, přikázal jim: Pohřbete mne v Chebrónu. A zemřel usnuv dobrým spánkem.
2. Potom jeho synové učinili, jak jim přikázal, a odnesli ho pohřbít k jeho otcům.

XI. Závěť Josefova: O zdrženlivosti

I.

1. Zápis závěti Josefovy. Když měl zemřít, zavolal si své syny i své bratry a řekl jim:
2. Děti moje i *mí* bratři, slyšte Josefa, vládce nad Izraelem, uložte si do uší, synové, *slova* svého otce.
3. V zemi, kde jsem žil, jsem viděl závist a smrt, ale nic mne nesvedlo k tomu, abych zbloudil od pravdy Páně.
4. Tito *mí* bratři mě nenáviděli, ale Pán mne miloval. Sami mne chtěli zahubit, ale Bůh mých otců mě ochránil. Ačkoli mne uvrhli do jámy, Nejvyšší mne *z ní* vyvedl.
5. Byl jsem prodán za otroka, a Pán mne vysvobodil, byl jsem odvečen do vyhnanství, a jeho mocná ruka mi pomohla, byl jsem trápen hladem, a Pán sám mne nasýtil.
6. Byl jsem opuštěný, a Bůh mne potěšil, byl jsem v nemoci, a Nejvyšší mne navštívil, byl jsem ve vězení, a Spasitel se nade mnou smiloval, byl jsem v poutech, a on mne vysvobodil.
7. *Byl jsem* v pomluvách a zasadil se o mne, *dostal jsem se do* hořkých obvinění¹ Egypťanů, a vytrhl mě *z nich*, *trpěl jsem* závistí svých spolumužebníků, a povýšil mne.

¹ dosl.: slov

(5) :Mt 25,35nn

II.

1. A tak Fótimar¹, vrchní kuchař faraonův², mi svěřil svůj dům.
2. Zápasil jsem s jeho necudnou ženou, která mě nutila, abych s ní zhřešil. Ale Bůh Izraele, mého otce, mě uchránil od žhoucího ohně.
3. Byl jsem uvězněn, zbit, posmíván, ale Pán mi dal najít milost u vrchního strážce.
4. *Bůh totiž* neopouští ty, kdo se ho bojí, ani ve tmě ani v poutech ani v trápení ani v sevření.
5. Bůh nebývá zahanben jako člověk ani se nebojí jako syn člověka; nestůně jako zrozený, neumírá a není ani zavržen.
6. Je přítomen na všech místech a těší různými způsoby dočasně vzdálené, aby přezkoušel úmysly duše.
7. V deseti zkouškách mě shledal spolehlivým. V nich všech jsem osvědčil vytrvalou mysl. Trpělivost je totiž mocný lék a přináší mnoho dobrého.

¹proti Gn 39,1, kde je jmenován Potífár, snad vlivem kryptetymologie: FÓS = světlo, MARAINÓ = ničit, pomíjet, zhasnout; tedy: „mařič světla“ ²proti Gn 39,1, kde je velitel tělesné stráže

III.

1. Egyptánka mi často vyhrožovala smrtí, mnohokrát mne vydala trestům a zase volala k sobě s hrozbami, když jsem jí nechtěl být po vůli. Říkala mi:
2. Budeš panovat nade mnou i nad všemi, kdo jsou moji, jestliže se mi oddáš, a budeš jako náš vládce.
3. Já však jsem pamatoval na slova svého otce Jákoba, uchýlil jsem se do pokoje a modlil se k Pánu.
4. V oněch sedmi létech jsem se postil, a *přesto* jsem se zdál Egyptánům takový, jako kdybych měl bohatou stravu. Kdo se totiž postí kvůli Bohu, dostává se mu milosti dobrého vzhledu.
5. Když nebyla doma, nepil jsem víno, a když jsem dostal stravu na tři dny, rozdával jsem ji chudým a nemocným.

6. Časně zrána jsem si přivstával *vzývat* Pána a *přítom* jsem plakával kvůli té Egyptánce z Memfidy, protože mě velice a bez ustání obtěžovala. Přicházela ke mně i v noci pod záminkou dozoru.
7. Předstírala nejprve, že mne má jako syna, protože neměla dítě mužského *pohlaví*. Já však jsem se modlil k Pánu, aby porodila syna.
8. Nějaký čas mne objímala jako syna, a já *tomu* nerozuměl; nakonec se mě pokoušela přimět ke smilstvu.
9. Když jsem to poznal, vyděsil jsem se až k smrti. Sotvaže odešla, šel jsem do sebe a naříkal nad ní po mnoho dní, neboť jsem pochopil její lest a faleš.
10. Působil jsem na ni výroky Nejvyššího, aby se odvrátila od své zlé žádostivosti.

IV.

1. Častokrát mi řečmi lichotila jako svatému muži, lstivě chválíc před svým mužem mou zdrženlivost ve snaze přivést mě k pádu.
2. Navenek mne vynášela jako zdrženlivého, ale vskrytu mi říkala: Mého muže se neboj, on je přesvědčen o tvé cudnosti, a i kdyby mu někdo o nás něco řekl, nebude *tomu* věřit.
3. Já jsem kvůli tomu všemu spal na holé zemi v pytli a modlil se k Bohu, aby mne zachránil před tou Egyptánkou.
4. Když nic nedokázala, začala za mnou *chodit* kvůli slovu katecheze, abych *prý* ji učil slovu Páně.
5. Říkala mi: Jestli chceš, abych opustila modly, přesvědč mne! A já přesvědčím Egyptána¹, aby *i on* odstoupil od model, a pak budeme žít v zákoně tvého Pána.
6. *Na to* jsem jí řekl: Pán nechce, aby mu *lidé* sloužili v nečistotě, ani nemá zálibu v cizoložství.
7. Ona umlkla toužíc, abych vyplnil její žádost.
8. A já se oddal postu a modlitbě, aby mne Pán od ní vytrhl.

¹tj. svého manžela

V.

1. Po delším čase mi opět řekla: Když nechceš cizoložit, já zabiji Egypťana¹, a tak si tě vezmu za muže podle zákona.
2. Já však, když jsem to uslyšel, roztrhl jsem svůj šat a řekl jí: Ženo, pamatuj na Pána! Přece neuděláš takový zlý čin, abys nebyla zahubena, vždyť i já bych musel všem prozradit tvůj bezbožný záměr!
3. Ona se začala bát a prosila mne, abych její špatnost nikomu neprozrazoval.
4. Pak odešla a chtěla mne lákat dary a posílala *mi* vše, co těší lidské sny.

¹tj. svého manžela

VI.

1. Pak mi poslala pokrm poskvrněný očarováním.
2. Když vešel eunuch, co *mi* jej nesl, vzhlédl jsem *k nebi* a spatřil hrozného muže, jak mi s mísou podává meč. Vtom jsem pochopil, že chce lstí ošálit mou duši.
3. Sotvaže *eunuch* odešel, rozplakal jsem se a neokusil *už* ani tento pokrm ani žádný jiný od ní.
4. Příkladného dne přišla ke mně, všimla si pokrmu a řekla mi: Proč jsi nejedl tento pokrm?
5. Odpověděl jsem jí: Protože jsi jej naplnila smrtí! Jak *jen* jsi *mohla* říci: Nebudu obětovat modlám, ale *jen* samému Pánu?
6. Teď tedy věz, že Bůh mého otce mi skrze anděla odhalil tvou špatnost. Proto jsem to *jídlo* uchoval *nedotčené*, abych tě usvědčil a *přesvědčil se*, zda by ses snad nedala na pokání, až to spatříš.
7. Aby se naučila, že ty, kdo ctí Boha svou zdrženlivostí, nepřemůže *žádná* špatnost svévolníků, vzal jsem si před její tváří z onoho *pokrmu*, pojedl jsem a řekl: Bůh mých otců i anděl Abrahamův budou se mnou.
8. Ona pak padla na tvář u mých nohou a rozplakala se. Pozdvihl jsem ji a napomenul. Slíbila, že se už takové bezbožnosti nedopustí.

VII.

1. Protože se však její srdce na mne upnulo s nezřízeností, zhroutila se sténajíc.
2. Když to spatřil Egyptán, řekl jí: Proč jsi padla na tvář? Ona odpověděla: Bolí mě srdce a svírají mne úzkosti ducha. I dal ji léčit, ačkoli nebyla nemocna.
3. Když její muž byl ještě venku, přiskočila ke mně a řekla mi: Uškrtním se nebo se vrhnu do studny, jestli mi nebudeš po vůli.
4. Když jsem poznal, že je posedlá duchem Beliarovým, pomodlil jsem se k Pánu a řekl jí:
5. Proč jednáš jako pomatená a zmítáš se ve vášni, ženo hříchem zaslepená? Uvědom si, že když zahubíš sebe samu, pak tvá protivnice Sethó, vedlejší žena tvého muže, bude trápit tvé děti a vyhladí tvou památku ze země!
6. *Na to* mi řekla: Ejhle, ty mě přece miluješ; stačí mi to jediné, že se zasazuješ o můj život i o život mých dětí! Mám tedy naději, že dosáhnu *i splnění své touhy*.
7. Nepochopila, že jsem to tak řekl kvůli Bohu, a ne kvůli ní.
8. Jestliže někdo ve vášni upadne do zlých žádostí a slouží jim *tak*, jako jimi byla zotročena tato žena, pak i to dobré, co slyší, vztahuje ke své vášni, kterou je ovládán pro zlou žádost.

VIII.

1. Říkám vám, děti, že bylo poledne, když ode mne odešla. A já, skloniv kolena před Pánem, spojil jsem celý den a celou noc a povstal jsem až ráno v slzách, modliv se *celou tu dobu* za vysvobození od Egyptánky.
2. Ta mě nakonec chytila za šaty a násilím nutila k souloži.
3. Když jsem viděl, že *jako* šílená rve můj oděv, uprchl jsem nahý.
4. Poté mne udala. Egyptán mě dal sčezit ve svém domě. Nazítří mne zbičoval a poslal do vězení faraonova.
5. Když jsem byl v poutech, ze zármutku ta Egyptánka onemocněla. Slyšela mě, jak v domě temnoty zpívám Pánu a jak se s jasnou tváří raduji a oslavuji svého Boha jen za to, že mě od ní vysvobodil.

IX.

1. Často mi posílala vzkazy: Svol k tomu a splň mou žádost, a já tě vysvobodím z pout.
2. Ale ani v mysli jsem jí nikdy nebyl nakloněn. Bůh přece miluje víc toho, kdo se ve zdrženlivosti postí v temné jámě, nežli toho, kdo v nezřízenosti hoduje v komnatách králů.
3. Kdo však žije zdrženlivě a přeje si slávu, o níž Nejvyšší ví, že mu přináleží, dá mu ji jako *ji dal* i mně.
4. Kolikrát přicházela ke mně, třeba i nemocná a v nepříhodný čas, aby naslouchala mému hlasu, když jsem se modlil. Já však zmlkl, jakmile jsem zaslechl její vzdechy.
5. Když jsem byl ještě v jejím domě, obnažovala paže i hrud' a nohy, abych se na ni vrhl. Byla totiž velice pohledná a svůdně ozdobená na setkání se mnou. Ale Pán mne před jejími úklady uchránil.

X.

1. Vidíte tak, děti moje, co dokáže trpělivost a modlitba s postem.
2. Tak i vy, jestliže budete usilovat o zdrženlivost a čistotu, v trpělivosti pokořte srdce a Pán bude mezi vámi přebývat, neboť miluje zdrženlivost.
3. Tam, kde přebývá Nejvyšší, byť i někdo upadl do závisti, otroctví, pomluv či temnoty, bude *nakonec* Pánem, který v něm přebývá skrze zdrženlivost, jako já nejen vytržen ze zlého, ale *i* povýšen a oslaven.
4. Člověk totiž tvoří celek jak se svými skutky, tak *i* slovy a myslí.
5. Bratři věděli, jak mne můj otec miluje, ale já jsem se ve svém srdci *nijak* nepovyšoval. Přestože jsem byl nedospělý, měl jsem v mysli Boží bázeň, protože jsem věděl, že vše *jednou* pomine.
6. Byl jsem kritický sám k sobě a ctil jsem své bratry. Z bázně před nimi jsem mlčel, když mě prodávali, a neprozradil jsem Izmaelcům svůj rod, *totiž* že jsem synem Jákoba, velkého a mocného muže.

XI.

1. I vy tedy při všem svém konání mějte před očima Boží bázeň a ctěte své bratry. Každý, kdo zachovává zákon Páně, bude jím milován.
2. Když jsem pak přišel s Izmaelci mezi Indokolpity¹, tázali se mě, *kdo jsem*. Já jsem jim řekl: Jsem domácí otrok, abych své bratry nezaňabil.
3. Tu mi jejich předák řekl: Ty nejsi žádný otrok, to o tobě prozrazuje i tvůj vzhled. A hrozil mi smrtí. Já jsem však trval na tom, že jsem otrok.
4. Když jsme přišli do Egypta, tu se ti, *kdo mne přivedli*, přeli o to, komu mne prodají.
5. Všem zdálo jako nejlepší, aby mne hned neprodávali, *a počkali*, dokud nedokončí své obchodování² ti, kdo nesli zboží.
6. Pán mi dal milost v očích kupce, a ten mi svěřil svůj dům.
7. A Pán mu skrze mou ruku požehnal a obdařil ho stříbrem a zlatem.
8. Byl jsem s nimi tři měsíce a pět dní.

¹sr 2Pa 12,3 (O') ²tj. v Kenaanu

XII.

1. V onom čase přišla Memfid'anka se skvostnými ozdobami¹, *známá jako žena Petefra*. Vrhla na mne svůj pohled a eunuchové jí *hned* o mně pověděli.
2. O obchodníkovi pak svému muži řekla, že zbohatl skrze jakéhosi hebrejského mladíka, kterého prý jako kořist ukradli z kenaanské země.
3. Nyní ho tedy požeň před soud a toho mladíka vezmi za našeho správce; Bůh Hebrejů ti požehná, neboť na něm spočívá milost nebes.

¹možno též přeložit: na skvoucím voze

XIII.

1. Petefré, přesvědčen jejími slovy, přikázal kupci, aby mladíka¹ přivedl, a řekl mu: Co to slyším, že kradeš lidi ze země Hebrejů, abys je prodával jako otroky?
2. Kupec před ním padl na tvář a prosil: Prosim tě, pane, nevím, co pravíš.
3. On pak řekl: Odkud tedy máš toho hebrejského hochu? Odpověděl: Izmaelci mi ho svěřili do *té doby*, než se vrátí.
4. Petefré² mu však neuvěřil a poručil, aby ho obnaženého zbili. Kupec² však trval na tom, co řekl, a Petefrovi odpověděl: Ať je ten mladík přiveden!
5. Když mě uvedli, poklonil jsem se vrchnímu eunuchovi. Byl totiž hodností třetí po faraonovi *jako* velitel všech eunuchů, ale *sám* měl manželku a děti i vedlejší ženy.
6. Když mne dal před sebe předvést, zeptal se: Jsi otrok nebo svobodný? Řekl jsem: Otrok.
7. I řekl mi: Čí jsi otrok? Odpověděl jsem mu: Izmaelců.
8. A on mi opět řekl: Jak ses stal jejich otrokem? Řekl jsem, že mě koupili v kenaanské zemi.
9. On mi však nevěřil a prohlásil, že lžu. Přikázal, abych byl obnažen a zbit.

¹dosl.: ho ²dosl.: on

XIV.

1. Memfid'anka spatřila dveřmi, jak mne bijí. I poslala svému muži vzkaz: Tvůj soud je nespravedlivý, protože trestáš svobodného, který *sám* byl ukraden, jako by se byl dopustil klamu.
2. Když jsem ani po výprasku nezměnil *svou* výpověď, přikázal mě uvěznit, dokud pryč nepřijdou ti, jimž patřím.
3. Jeho žena mu řekla: Proč zadržuješ tohoto zajatého a urozeného mladíka? Toho by se slušelo spíš propustit a obsloužit.

4. Chtěla mne totiž spatřit v hříšné touze, já však jsem o tom všem *nic* nevěděl.
5. On pak Memfid'ance řekl: U Egyptanů není dovoleno odejmout cizí věc předtím, než *jsou předloženy důkazy*, komu *vlastně* patří.
6. To řekl o kupci a o mně, takže jsem musil zůstat ve vězení.

XV.

1. Po dvaceti čtyřech dnech přišli Izmaelci. Když uslyšeli, že můj otec Jákob se kvůli mně rmoutí, řekli mi:
2. Proč jsi řekl, že jsi otrok? Poznali jsme, že jsi syn velkého muže v zemi kenaanské. Otec tě oplakává, oděn pytle.
3. V tom jsem se opět málem rozplakal, ale chránil jsem se toho zahanbit své bratry. Proto jsem řekl: Já nevím, jsem otrok.
4. Tu se uradili, že mne prodají, abych nebyl nalezen v jejich rukou.
5. Báli se totiž Jákoba, aby na nich nevykonal krutou pomstu. Dosllechli se, že je velký před Pánem i před lidmi.
6. Tehdy jim kupec řekl: Oslobod'te mne z rozsudku Petefrova.
7. Přišli tedy ke mně a zeptali se, zdali jsem jim byl prodán za peníze. On nás pak propustil.

XVI.

1. Memfid'anka potom svému muži naznačila, že mne *chce* koupit. Slyším, řekla, že je na prodej.
2. Poslal tedy eunucha k Izmaelcům se žádostí, aby mne prodali. Pak si dohlážitel nad kuchaři povolal Izmaelce a zeptal se *jich*, zdali mne prodají.
3. Ale nechtěl se s nimi dohadovat a odešel. Když se *jich* eunuch zeptal *na cenu*, řekl své paní, že za hocha žádají *příliš* vysokou cenu.
4. Ona však poslala jiného eunucha a řekla *mu*: I kdyby žádali dvě miny zlata, nešetř jím a toho hocha klidně kup a přiveď!
5. Zaplatil jim za mne osmdesát zlatáků, avšak Egyptance řekl, že za mne dal sto.
6. Já jsem mlčel, aby si ten eunuch neudělal ostudu.

XVII.

1. Viděli jste, děti, co jsem vytrpěl, abych *své* bratry nezahanbil!
2. I vy se tedy vzájemně milujte a shovívavě přehlížejte své nedostatky.
3. Bůh se totiž raduje ze svornosti bratrů a *těší ho* náklonnost srdce oddaného lásce.
4. Když pak do Egypta přišli moji bratři a poznali, že jsem jim vrátil peníze a neobvinil je, ale povzbudil...¹
5. Po Jákobově smrti jsem je miloval ještě silněji. Vše, co přikázal², jsem učinil v hojnosti, až se divili.
6. Nedopustil jsem, aby byli utlačováni, a to ani v nejmenší věci; ba i vše, co bylo v mé ruce, jsem jim dal.
7. Jejich synové *byli jako* moji vlastní, a mí synové *jako* jejich služebníci. Jejich duše *jako* má duše, všechny jejich bolesti jako má bolest a všechny jejich neduhy jako má nemoc. Má země byla jejich zemí, jejich rada mou radou.
8. Nevvyvyšoval jsem se nad nimi v pýše kvůli své světové proslulosti, ale byl jsem mezi nimi jako jeden z nejmenších.

¹v předloze neúplná věta ²kdo? Jákob nebo Bůh?

XVIII.

1. Jestli i vy budete dodržovat přikázání Páně, děti moje, Bůh vás povýší a požehná vám v dobrotě na věky.
2. A bude-li vám chtít někdo uškodit, modlete se za něho v laskavosti srdce a Pán vás vysvobodí ze všeho zlého.
3. Vězte, že díky nekonečné trpělivosti jsem si vzal za ženu dceru svého pána¹, který mi s ní dal sto talentů zlata, a tak Pán způsobil, že mi *všichni kolem* sloužili.
4. Dal mi i krásu jako květ, větší než je krása *všech mladíků* v Izraeli, a uchoval mne v síle a kráse až do stařeckého věku, takže jsem ve všem podobný Jákobovi.

¹sr Jub 40,10 – Asenat

XIX.

1. Slyšte, děti moje, co jsem viděl ve snu!
2. Dvanáct jelenů se páslo, z nich devět se oddělilo a rozptýlilo po zemi, podobně i *zbývající* tři.
3. Uviděl jsem, že z Judy se zrodila panna, oděná šatem z byssu¹, a z ní vyšel neposkvrněný beránek, z její levice *bytosť silná* jako lev, která zahnila všechny šelmy. Ty pak přemohl a zahubil onen beránek.
4. A radovali se z toho andělé i lidé na celé zemi.
5. Tak se stane v onom čase během posledních dnů.
6. A vy, mé děti, zachovávejte přikázání Páně a čtěte Judu a Léviho, protože z nich vám povstane beránek Boží, který milostí spasí všechny národy i Izraele.
7. Jeho království bude království věčné, nikdy nebude vyvráceno. Mé království ve vás se končí jako strážní budka v době žní, která se po sklizni už neobjeví.

¹jemného bílého plátina

(7) :Da 7,14; :Iz 1,8 :24,20

XX.

1. Vím, že po mé smrti vás budou Egypťané utlačovat. Ale Bůh vás pomstí a vyvede do země zaslíbené vašim otcům.
2. Avšak odnese s sebou mé kosti, protože když budou mé kosti odneseny, Pán bude s vámi ve světle, kdežto Beliar bude ve tmě s Egypťany.
3. Také Zilpu, svou matku, vyneste a uložte u Bilhy podle jízdni dráhy¹ poblíž Ráchel.
4. Když skončil svou řeč, natáhl nohy a usnul věčným spánkem.
5. I oplakával ho velkým pláčem celý Izrael i celý Egypt.
6. Však soucítil i s Egypťany, které měl za vlastní údy a dobře jim činil pomáhaje jim vším skutkem a radou i rozhodováním.

¹dosl.: hippodromu = závodistiště

(3) :Gn 48,7 (O') – za Efratu

XII. Závěť Benjamínova: O čistém smýšlení

I.

1. Zápis slov Benjamínových, která ustanovil svým synům jsa živ po 125 let.
2. Políbil je a řekl: Jako se Izák narodil Abrahamovi, když mu bylo sto let, tak *jsem se narodil* i já Jákobovi.
3. Ráchel však zemřela, sotva mne porodila. Neměl jsem *materšské* mléko, proto mne odkojila Bilha, její služka.
4. Ráchel byla totiž po narození Josefa dvanáct let neplodná. Avšak modlila se k Pánu a postila *po celých* dvanáct let. Pak počala a porodila mne.
5. Náš otec velice Ráchel miloval a přál si od ní dostat *aspoň* dva syny.
6. Proto jsem byl nazván „Syn dnů“, to jest Benjamín¹.

¹to je sekundární a jazykově nepřesná etymologizace, která na místo pravice, h. *jamín*, dosazuje dny, h. *jamím*

II.

1. Když jsem přišel do Egypta a můj bratr Josef mne poznal, zeptal se mě: Co řekli otci, když mne prodali?
2. Odpověděl jsem: Potřísnili tvůj plášť krví, poslali *jej otci* a řekli: Pohled' a *řekni*, zda je to plášť tvého syna?
3. *Josef* mi řekl: Ano, bratře, a když mne koupili Izmaelci, jeden z nich mi strhl plášť, dal mi bederní zástěrku¹ a zbičovav mne, řekl, abych utíkal.

4. Když pak pooděšel, aby můj oděv ukryl, potkal ho lev a usmrtil.
5. Jeho druzi se tak začali bát a prodali mne jiným.

¹běžný oděv otroků

III.

1. Vy tedy, děti moje, milujte Pána, Boha nebes, a zachovávejte jeho přikázání napodobující dobrého a zbožného muže Josefa!
2. Vaše mysl buď *upřena* k dobrému, jak jste to viděli u mne. Kdo má dobrou mysl, vše vidí správně.
3. Bojte se Pána a milujte bližního. I kdyby si vás vyžádali duchové Beliarovi ke všelikému zlému trápení, neopanuje vás žádná hrůza z utrpení, *podobně* jako vašeho bratra Josefa.
4. Tolik lidí ho chtělo zahubit, a Bůh ho ochránil. Kdo se bojí Boha a miluje svého bližního, nemůže být umořen nesvorným duchem Beliarovým, neboť ho ochraňuje bázeň Boží.
5. A nemůže být přemožen ani úklady lidí nebo šelem, neboť ho podpírá láska Páně, kterou chová k bližnímu.
6. Tak prosil Josef i našeho otce, aby se modlil za své syny, aby jim Pán nepočítal, co mu v hněvu učinili zlého.
7. Takto zavolal Jákob: Ó synu Josefe, dítě drahé, přemohl jsi *dojetím* nitro Jáкова, svého otce. Po dvě hodiny ho objímal a líbal, řka:
8. V tobě se naplní nebeská prorocství o beránku Božím a Spasiteli světa, že neposkvrněný bude vydán za přestupníky, bezhříšný za bezbožné v krvi smlouvy, na spasení národů i Izraele, a že učiní konec Beliarovi a jeho služebníkům.

(3) :Jb 1-2 (8) :2Mak 7,38; :Žd 13,20

IV.

1. Vizte, děti, konec dobrého muže, napodobujte tedy s vlídnou myslí jeho milosrdenství, abyste si i vy odnesli věnec slávy!

2. Dobrý muž nemá temné oko: smilovává se nade všemi, třebaže jsou hříšníci.
3. I když mu chystají zlé, on dobře čině zlo přemáhá, neboť je chráněn dobrem. Dobré pak miluje jako svou duši.
4. Získá-li kdo slávu, nezávidí *mu*, a zbohatne-li kdo, nežárlí; je-li *kdo* statečný, šíří o něm chválu, má-li pevnou víru, opěvá jej, nad chudým se smilovává, s nemocným má soucit, Boha chválí.
5. Kdo má Boží bázeň, toho chrání, kdo miluje Boha, tomu *on* pomáhá, a kdo znevažuje Nejvyššího, toho napomíná a navrácí zpět. Toho, kdo má milost dobrého ducha, pak miluje jako svou vlastní duši.

V.

1. Máte-li dobrou mysl, děti, budou s vámi i zlí lidé *žít* v pokoji, nezřízení pak se v hanbě před vámi obrátí k dobrému a chamtivci vrátí zisk ožebračeným.
2. Jestliže budete dobročinní, i nečistí duchové budou před vámi prchat a šelmy se vás budou bát.
3. Kde v mysli člověka *září* světlo dobrých skutků, *tam* od něho tma utíká.
4. Jestliže někdo ponižuje zbožného muže, *on sám* za něj koná pokání. Zbožný se totiž nad klnoucím slitovává a mlčí.
5. Jestliže někdo zradí spravedlivou duši, modlí se ten spravedlivý; byť nakrátko ponížen, ukáže se potom ještě mnohem šťastnější, než byl Josef, můj bratr.

VI.

1. Úmysl dobrého muže není v moci Beliara, ducha klamu. Vždyť anděl pokoje vede jeho duši.
2. Nebaží po pomíjivých věcech, ani nehromadí bohatství z touhy po zábavě,
3. ani se neoddává rozkoši, ani nezarnucuje bližního, ani se nesytí lahůdkami¹, ani se nedá svést povznášením očí. Pán *sám* je jeho podíl.

4. Dobrý úmysl nepřijímá od lidí ani slávu ani neúctu a nezná žádnou lest, lež, svár či kletbu. Pán v něm totiž přebývá a osvětluje jeho duši; a on dělá v každém čase radost všem.
5. Dobrá mysl nemá dvojitý jazyk, totiž *jazyk* chvály a kletby, zpupnosti a pocty, smutku a radosti, klidu a zmatku, pokrytectví a pravdy, chudoby a bohatství, ale má o všech věcech jasnou představu.
6. Nemá dvojitý pohled ani dvojitý sluch. Zná vše, co činí, mluví nebo vidí, protože Pán dozírá na jeho duši.
7. A očisťuje svou mysl, aby nebyl obviněn Bohem či lidmi. Všecko dílo Beliarovo je však dvojité a postrádá jednoduchost.

¹ možno přeložit též: pýchou

(5) :Ja 3,1–9

VII.

1. Proto, děti moje, prchejte před Beliarovou zkažeností, on totiž dává meč těm, kdo na ni spoléhají.
2. Ten meč je pak matkou sedmi zel: Především soustředuje skrze Beliaru svou mysl, první *zlo* je závist, druhé záhuba, třetí úzkost, čtvrté zajetí, páté nedostatek, šesté zmatek, sedmé zpusťování.
3. Proto byl Kain vydán od Boha sedmi trestům: Každých sto roků na něho Pán uvalil jednu ránu.
4. Bylo mu dvě stě let, když začal trpět, a v osmistém roce zahynul při potopě kvůli Ábelovi, svému spravedlivému bratru. K sedmi zlům byl odsouzen Kain, ale Lámech k sedmdesáti sedmi.
5. Proto až do *skončení tohoto* věku budou ti, kdo jsou podobni Kainovi v závistí přerůstající vůči bratru až v nenávist, odsouzeni k stejnému trestu.

(3) Gn 4 (4) Gn 4,15.24

VIII.

1. I vy tedy, děti moje, prchejte před špatností, závistí či nenávistí vůči bratrům a přidržujte se dobrotivosti a lásky.

2. Kdo má čistou mysl v lásce, nehledí na ženu kvůli smilstvu, nemá v srdci poskvrmu, protože v něm odpočívá Boží duch.

3. Jako se slunce neposkvrmí tím, že svítí na výkaly a špínu, ale obojí spíše vysušuje a odnímá *jim* zápach, tak i čistá mysl, byť obklopena hanebnostmi země, se sama neposkvrmuje.

IX.

1. Ze slov spravedlivého Henocha poznávám, že mezi vámi zavládne nedobré jednání. Budete hřešit sodomským smilstvem a až na malý zbytek zahynete. Selžete *i se svými* ženami, takže Boží království mezi vámi¹ nebude.

2. Přece však chrám Boží vznikne na vašem podílu a ten poslední bude slavnější nežli ten první a bude tam shromážděno dvanáct kmenů i všechny národy až do *času, kdy jim* Nejvyšší dá své spasení sesláním jednorozeného proroka.

3. Vejde do pravého chrámu, kde bude Pán potupen a za nic položen a vztyčen na dřevě.

4. Chrátová opona se roztrhne a duch Boží sestoupí na národy jako vylitý oheň.

5. Navrátí se z podsvětí a ze země vystoupí na nebesa. Víím, že oč *surověji* bude ponížen na zemi, o to *více* bude oslaven na nebi.

¹snad narážka na Saulův pád

(1) :Sd 19,22; :1S 2,22? (2) :Joz 18,28 (3) :Mt 27,51 Žd 9,12.24 (4) :Sk 2,3.17 (5) Sk 1

X.

1. Když byl Josef v Egyptě, toužil jsem uvidět, jak vypadá a jak se tváří. Skrže modlitby svého otce Jákoba jsem v den bdění uviděl jeho pravou podobu.

2. Vězte, děti moje, že umírám.

3. Učiňte tedy *zadost* pravdě a spravedlnosti každý vůči svému bliž-

nímu, konejte pravdivý soud a zachovávejte zákon Páně ve všech jeho přikázáních.

4. Toto vám odkazuji namísto všeho *jiného* dědictví; a vy to předejte svým dětem jako věčný podíl. Tak to udělali i Abraham, Izák a Jákob.

5. Vše nám odkázali se slovy: Zachovávejte Boží přikázání, dokud Pán nezjeví své spasení všem národům!

6. Tehdy užití Henocha, Noeho i Šéma, Abrahama, Izáka i Jákoba, jak stojí v radosti na pravici *Boží*.

7. Tehdy budete vzkríšení i vy, každý podle svého kmene, a budete se klanět Králi nebes, který se zjeví na zemi v podobě poníženého člověka. A *všichni*, kdo mu na zemi uvěří, se budou radovat spolu s ním.

8. Všichni tehdy povstanou, jedni k slávě a druzí k hanbě. Pán pak bude nejdříve soudit Izraele za jeho přestoupení, že totiž neuvěřili ve Vysvoboditele, v Boha příšlého v těle.

9. Potom bude soudit všechny národy, které mu neuvěřily, když se na zemi zjevil.

10. Zahanbí Izraelce skrze vyvolené z *různých* národů, jako *předtím* zahanbil Ezaua skrze Midjánce, kteří jejich bratry svedli ke smilstvu¹ a modlářství a kteří se nestali dětmi v podílu těch, kdo se bojí Pána².

11. Budete-li však chodit v posvěcení před tváří Páně, budete u mne znovu přebývat v naději a celý Izrael bude shromážděn k Pánu.

¹dosl.: plodit skrze smilstvo – nejasná narážka, snad na nějakou událost z makabejské doby
²v Gn 25,2 je Midján synem Abrahama z Ketúry; souvislost s Ezauem je nejasná

XI.

1. Nebudu už nazýván „dravý vlk“ kvůli vašim kořistnickým skutkům, ale dělník Páně, dávající pokrm těm, kdo pracují o dobré.

2. V posledních časech povstane z mého potomstva milovaný Páně, který uslyší jeho hlas oznamující to, co se Bohu¹ líbí², osvěcující novým poznáním všechny národy, uvádějící k nim světlo poznání a svolávající je do shromáždění národů.

3. Až do skončení věků bude znít jako popěvek v ústech všech shromážděných národů i jejich vládců.

4. Ve svatých knihách bude též zapsáno jeho dílo³ a jeho slovo⁴. Bude vyvolený na věky.
5. Poučil mne o něm můj otec Jákob slovy: On vyrovná nedostatky svého kmene.

¹dosl.: mu ²tj. snad apoštol Pavel sr Sk 9,4–7 Ř 11,1 ³sr Sk ⁴sr epištoly

(1) :Gn 49,27; :Sd 19,14nn; :Dt 33,12?

XII.

1. Když skončil svá slova, řekl: Příkazuji vám, děti moje, abyste vynesli mé kosti z Egypta a pohřbili mne v Chebrónu v blízkosti mých otců.
2. Zemřel pak Benjamín v dobrém stáří sto dvaceti pěti let; a vložili ho do rakve.
3. V devadesátém prvním roce po vstupu synů Izraele do Egypta oni i jejich bratři vynesli kosti svých otců tajně za kenaanské války. Pohřbili je v Chebrónu u nohou jejich otců.
4. Sami se z kenaanské země vrátili do Egypta a bydlili tam až do dnů svého hromadného odchodu z egyptské země.

SIBYLLINY VĚŠTBY

ÚVOD

Nové texty podle staré tradice

Sibyllina proctví navazují na velmi starou tradici. Podle pověstí byly Sibylly (užívám v této souvislosti řecký tvar jejich označení s dvěma *l*) božsky inspirované ženy, které v extázi věštily budoucnost. Byly neobyčejně dlouhověké, ale v zásadě smrtelné. Jejich počet se udával různě a až ve středověku se ustálil na dvanácti, aby odpovídaly dvanácti apoštolům. Jejich způsob věštění stejně jako jejich pojmenování pocházejí z Orientu, ale do našeho duchovního povědomí se dostaly přes Řím. Nejznámější Sibyllou byla Sibylla Kumská (Cumae u Neapole v dnešní Itálii), která do řeckého území v Itálii přišla z Euboie. Římskému králi Tarquiniovi prý nabídla devět knih orákul (věštev). Když se mu cena zdála příliš vysoká, spálila tři knihy a žádala dvojnásobek. Král koupil nakonec poslední tři knihy za čtyřnásobek původní ceny. Tolik pověst. Knihy (svitky) byly potom v Římě přísně střeženy a jen při nejzávažnějších rozhodnutích bylo senátem povoleno do nich nahlédnout. Roku 83 př. Kr. shořely Sibylliny knihy při požáru Jovova chrámu. Jednotlivé výroky různých Sibyll (zejména Eritrejské) byly potom znovu sbírány a jejich záznam byl po další staletí pod státním dohledem, ale po roce 400 po Kr., kdy se západní část říše již rozpadala, byl i tento náhradní záznam zničen. Zachovaly se jen zlomky věštev, jejichž vztah k věštbám z původních knih není jasný. Sibylliny knihy, které předkládáme v tomto souboru, vznikaly později, a to v řecky mluvícím židovském prostředí. Ze starších pramenů přímo nečerpají. Jsou autentickým svědectvím nadějí diasporního židovství (Nikiprowetzky). Obraz Sibylly byl upraven do podoby dcery nebo snachy Noeho, jak to čteme v závěru třetí knihy (827). Pausaniás (10,12,1 – 9) mluví v polovině druhého století

po Kristu o čtyřech Sibyllách, z nichž čtvrtá je „Sabbe Hebrejů“, jinde ztožňovaná se Sibyllou Babylónskou. Ne zcela jasná zmínka v 3 Sib 809nn, podle níž Sibylla má patrně pocházet z Babylóna, je zřejmě pokusem o spojení obou tradic. To již je zřetelný odraz vlivu těchto knih, jejichž prostřednictvím pronikali Židé do povědomí antického světa. 3Sib 97–161 je oddíl, který bývá pokládán za mírně upravený zlomek věštby babylónské Sibylly. Na rozdíl od původních věštek, které měly formu jednotlivých krátkých výroků (orakul), jsou dochované židovské a později křesťanské Sibylliny knihy psány jako souvislé prorocké texty blízké se svou formou epickému básnictví. Je sice vidět, že zahrnují různé kratší prameny a fragmentární výroky, ale koncem helénistické doby byly upraveny do velkých cyklů a podstatně rozšířeny. Znovu byly recenzovány v době křesťanské. Modelem pro nový typ výpravných prorockých knih psaných řecky hexametrem byla patrně báseň Alexandra (tj. trójská věštkyňe Cassandra) od Lykofróna z Chalkidy. Dochovaných čtrnáct knih Sibylliných věštek je židovského a křesťanského původu. Vznikaly v době od 2. stol. př. Kr. až skoro do 7. stol. po Kr. Celý soubor se dochoval ve třech textových tradicích v několika rukopisech ze čtrnáctého až šestnáctého století. Zřetelně mimokřesťanské a z velké míry i předkřesťanské jsou třetí až pátá kniha, které se řadí mezi starozákonní pseudepigrafy, a byly proto zahrnuty i do tohoto souboru. Kurfess pokládá za původně židovské i XI. až XIV. knihu.

Třetí kniha je z nich daleko nejrozsáhlejší a nejvrstevnatější. Jako všechny celky z tohoto souboru užívá metody tzv. *vaticinia ex eventu* (věštění toho, co se už stalo). Doba vzniku věštek se klade hluboko do minulosti a předpovídá se to, co se již stalo. Tím se získá důvěra čtenáře (posluchače při předčítání), ale hlavně se tím dějiny uvedou do vztahu ke svému předpokládanému konci, cíli a rozuzlení. Technika *vaticinia ex eventu* je příznačná pro apokalyptiku, jejíž mnohé rysy Sibylliny knihy obsahují. Užití tohoto postupu umožňuje moderním badatelům datování skutečného vzniku těchto knih. Vznikaly pravděpodobně v době, kdy se staly poslední události, které souhlasí se skutečným průběhem dějin. Ve třetí knize je vítězný nástup Říma a jeho zásah do egyptských dějin, o němž se mluví na více místech, patrně totožný s římským zásahem po vstupu Antiocha IV. do Egypta roku 167 př. Kr. Nevíme, zda sedmý egyptský král (3,192.318.608n) je historická osobnost nebo zda jde o symbol ideálního krále. Ale očekávání ideálního panovníka by se v Egyptě stejně těžko mohlo objevit po době vlády Ptolemaia VII., tj. po letech 145 – 144 (Collins). Třetí kniha tedy vznikla v Egyptě, v prostředí řecky mluvící židovské menšiny před tím, než roku 160 př. Kr. vznikl v Leontopoli v nilské

deltě náhradní chrám Hospodinův. Původně samostatnými a do celku knihy dodatečně vsunutými oddíly jsou patrně verše 46–92 (tři orákula), 350–380, 381–387, 388–400 a 401–488 (proroctví Erythrejské Sibylly), z nichž některé narážejí na prohru poslední královny Kleopatry. Poměrně krátká čtvrtá kniha spojuje také několik tradic a vznikla rovněž v helénistické době, ale koncem 1. stol. po Kr. byla přepracována, aby odpovídala tehdejší situaci. Původně měla být Alexandrova říše vyvrcholením dějin před posledním soudem a nástupem nového věku, ale je připojeno ještě proroctví o říši římské (102–151). Verše 1–48 a 152–170 vytvořil a orákula v nich zahrnutá sebral poslední redaktor z různých pramenů. Podává v nich i vlastní etická pravidla. Původní vrstva nemá typicky židovské znaky, ale k závěrečné redakci muselo dojít v židovském prostředí okolo Jordánu (zmínky o křtitelských skupinách) nebo v Sýrii v době po pádu Jeruzaléma roku 70 po Kr.

Pátá kniha je sbírkou šesti proroctví, z nichž druhé až páté (52–110, 111–178, 179–285 a 286–433) mají podobnou strukturu: věštby proti pohanským národům (Egyptu a asijským zemím), předpověď příchodu císaře Nerona jako eschatologického protivníka, příchod Spasitele nebo jemu podobné postavy a konečný soud (většinou ohněm). Jde o věštby, které vznikly patrně mezi rokem 70 až 80 po Kr. v Egyptě, když byl zničen i tamější Hospodinův chrám v Leontopoli. Tradice Sibylliných věštev se udržela a rozvíjela i v křesťanském prostředí až do konce starověku a v nové podobě ožila ve středověku. Její ohlasy se objevily i v naší lidové tradici a prostřednictvím Jiráskových Starých pověstí českých vstoupila i do našeho novodobého povědomí. To však jsou už vyprávění, která se starověkými Sibyllinými věštbami v žádné z jejich podob nesouvisejí.

Teologie

Sibylliny knihy spojují prvky starozákonních proroctví, židovské apokalyptiky a mantiky (věštění), která se, zejména v helénistické a římské době, stala významným prvkem kultury celého Středomoří. Jejich tvůrci a redaktori patřili zřejmě k těm helénistickým diasporním židům, kteří usilovali o interpretaci své víry pro helénisticky vzdělané publikum a o konfrontaci své perspektivy s aspiracemi římské říše a její ideologie. Jestliže se s ptolemaiovskou dynastií spojovalo očekávání možného zvratu v osobě sedmého panovníka, je Řím hodnocen v poslední recenzi jednoznačně záporně a jeho vláda je protikladem vlády Mesiášovy. Jde o pseudepigrafní literaturu, která úmyslně vytváří dojem

starobylosti, aby tak podržela autoritu svého poselství. Byla to úspěšná fikce a za původní výroky Sibylly byly tyto věštby pokládány i křesťanskými autory od Justina Martyra (Apolog. 1,20) dále. Klémens Alexandrijský dokládá obecnou platnost evangelia mj. poukazem na Sibylliny knihy: „Vezmi si řecké knihy, čti Sibyllu, jak se v ní říká, že Bůh je jeden, a jak je tam popsána budoucnost“ (Stromata 6,5). Z hlediska autora a redaktorů těchto knih si dovedeme představit, že u nich bylo vědomí o užitých metodách fikce překryto až extatickým prožitkem božského pověření, pocitem, že vyjadřují to, co Sibylla musela vyslovit. Místy, zejména ve čtvrté knize, mohou snad opravdu problemskovat o jednu až dvě vrstvy starší tradice. Podle komentáře k Vergiliovi od gramatika Servia (okolo 400 po Kr.) byla koncepce dějin jako řetězu (v tomto případě deseti) věků, známá jinak z apokalyptiky, zakotvena již ve starých výrociích Sibylly Kumské (komentář k 4. ekloze).

Nakonec se přece musíme ptát, zda vůbec něco může být v těchto věštbách aktuálním dědictvím, něčím víc než jen informací o zaslých nadějích a nábožensko-kulturním koloritu doby okolo přelomu letopočtů a svérázným vyjádřením naděje společenství, které žilo svým zvláštním náboženským posláním. Vedle projevů zbožného revanšismu, který je typickým pokušením náboženských menšin a je neopratně zakrýván výrazy smutku nad osudem nepřátel (psychologicky tu jde o Kassandřin komplex), pozorujeme, že zde, podobně jako v apokalyptice a v raně křesťanské literatuře, pohled do eschatologické budoucnosti – k soudu Božímu a k novému věku – umožňoval ve zpětném ohlédnutí pohledět na dějiny jako na celek. To, co na první pohled bylo jen prostředkem útěky z konkrétní těžké situace do utopické budoucnosti, mělo ve skutečnosti i jistou kladnou funkci: umožňovalo odstup, chórismos, a s ním i úvahu o smyslu celku. Dále vidíme, že teologické myšlení tu vykročilo k zobecnění, přesněji ke generalizaci zkušenosti z konkrétních dějinných událostí, které starověcí svědkové víry chápali jako chvíle setkání s Hospodinem. Sibylliny věštby vyjadřují význam této duchovní tradice pro Izrael, ale i pro dějiny lidstva vůbec. Takové tendence měly někdy vedlejší apologetickou funkci a byly podpírány fiktivními údaji o spřízněnosti velkých postav světových dějin. Tak ve 2. stol. př. Kr. psal diasporní žid Kleodémos Malchos o tom, jak se Héraklés oženil s Abrahamovou vnučkou (FHG 727), a legenda o spřízněnosti Spartanů a Židů byla přijímána dokonce i makabejskými odpůrci helénizace (1Mak 12,1 – 23). Projevem podobné tendence bylo sepisování židovsky zaměřených textů pod jmény nežidovských autorů minulosti. Vedle Sibylliných knih je to Hekataiovi z Milétu připsaný spis „O židech“, Aristeův list o vzniku Septuaginty, Orfeova závěť, výroky (Pseudo)Fókyliida,

v syrském překladu dochované „Výroky moudrého Menandra“ a jiné. V podstatě však šlo o výraz přesvědčení, že víra v Hospodina, který se projevil (zjevil) v určitých událostech dějin Židů, je cestou k odhalení skutečné podstaty jediného Boha. To je potom vlastním obsahem jednotlivých spekulací zahrnutých v Sibylliných věštbách: jako je jeden Bůh, tak i dějiny všech národů podléhají jedinému poslednímu soudu. Ale také: jako je jeden Bůh, tak také všechny dobré naděje lidstva mohou být integrovány do společné perspektivy nového věku a biblická tradice se tak stává skrytou osou dějin. Jistěže idea společného kořene všech středomořských kultur patřila k významným rysům helénistické duchovní atmosféry (v Sib 3,552n se předpokládá to, čemu poději začala zejména luterská dogmatika říkat pra-zjevení), ale v Sibylliných věštbách je výrazně přetvořena: to, co ze společných kořenů daných Stvořitelem vyrostlo, podléhá Božímu soudu. Tento rys spojuje teologii Sibylliných věštev s teologií lukášovských spisů (Sk 17,22 – 31). Společný je i stoicismem ovlivněný kritický postoj k jeruzalémskému chrámu a k soustředění zbožnosti na kultická místa vůbec (srov. Sib 4,28 – 40 a Sk 7,2 – 53). Jednotlivé věštby a výzvy jsou vzaty z židovské i z helénistické populárně filozofické tradice: Neúcta k jedinému neviditelnému Bohu a „modlářství“ vedou k lakotě a k pohlavní zvrácenosti, protože homosexualita nebo incest (event. sodomismus) oslabují rodinu i širší společenství a jsou asociální podobně jako hromadění majetku. Nejde tu tedy tolik o moralizování jako o směrnici k uchování společenství, nad nímž smí konečný soud vynést jen Bůh sám.

Eschatologické naděje kolísají od pouhého očekávání kosmické konflagrace (známé i ve stoicismu) přes obraz ideálního eschatologického království, které bude transformací tohoto světa, a jehož král dá Židům plnou svobodu jako kdysi Kýros Perský, až k Spasiteli jako ryze nebeské postavě a antipodu znovuoživlého Nerona (5. kniha). K pochopení programu Jana Křtitele přispějí výroky o naději spojené s ponořením do vody (křtem) v závěru čtvrté knihy (4,165). – Ne zcela obvyklé je očekávání vlády proroků – obdoby vlády filozofů u Platóna – v 3,781n.

K překladu

Sibylliny knihy jsou psány v hexametrech, aby budily zdání starého textu podobného Homérovým eposům. Ty byly kulturní biblí antiky, zejména v její helénistické fázi. Sibylliny knihy měly vliv těchto eposů zastínit a v třetí knize (419nn) se čtenáři sugeruje, že Sibylla psala před Homérem, jehož působení

předpovídá a záporně je hodnotí. Proto jsem se při překladu hexametřů snažil mírně napodobit slavnostní sloh, aniž bych tím omezil srozumitelnost a upadl do archaismů. Překládal jsem v české tradici sylabotónickým hexametrem a s vděčností se učil z klasických překladů Otmaru Vaňorného, z díla Ferdinanda Stiebitze i Rudolfa Mertlíka. Řecký originál jsem užíval ve vydání Nikoprowetzského, u čtvrté a páté knihy ve vydání Geffckenově; jen ojediněle jsem dal přednost čtením, která uvádějí pod čarou. Na rozdíl od Nikoprowetzského, Geffckena i Rzacha jsem se snažil pokud možno obejít bez konjunktur a některá nesrozumitelná nebo nejednotně tradovaná slova jsem raději vytečkoval. Nadpisy nad jednotlivými oddíly jsou druhotné a jsem si vědom toho, že mohou rušit spád textu, ale pro orientaci v překladu, který nemá v češtině předchůdce, je to užitečné.

EDICE TEXTU A LITERATURA

J. J. Collins, *Sibylline Oracles*, in: J. H. Charlesworth (vyd.), *The Old Testament Pseudepigrapha I*, Garden City NY 1983; *týž*, *The Development of the Sibylline Tradition*, in: *Aufstieg und Niedergang der römischen Welt II/2/1*, Berlín – New York 1987; J. Geffcken, *Die Oracula Sibyllina* (GCS 8), Lipsko 1902 (text); *týž*, *Komposition und Entstehungszeit der Oracula Sibyllina* (TU 23/1), Lipsko 1902; J. H. Charlesworth (vyd.), *The Pseudepigrapha in Modern Research* (SBL Septuagint and Cognate Studies 7), Missoula MT 1976; E. Kautsch (vyd.), *Die Apokryphen und Pseudepigraphen des Alten Testaments II*, Tubinky 1900; A. Kurfess, *Sibyllinische Weissagungen. Urtext und Übersetzung*, Berlín 1951 (text bez kritických poznámek); A. Momigliano, *Alien Wisdom. The Limits of Hellenization*, Cambridge 1975; V. Nikoprowetzky, *La troisième Sibylle* (*Études juives* 9), Mouton 1970 (text); *týž*, *La Sibylla juive et le „Troisième Livre“ des „Pseudo-Oracles Sibyllins“ depuis Charles Alexandre*, in: *Aufstieg...* (viz Collins 1987) II/20/1, 1987; M. Rist, *Pseudepigraphy and the Early Christians*, in: *Studies in the New Testament* (Sborník A. P. Wickgrenovi), Leiden 1972; A. Rzach (vyd.), *Oracula Sibyllina*, Praha – Vídeň – Lipsko 1891 (text).

3. KNIHA

Z DRUHÉ KNIHY O BOHU

Sibyllina inspirace

- ¹ Blažený, ty, který z nebes hřmíš, s anděly u svého trůnu!
Jedině pravdu jsem věštila, dopřej mi teď trochu klidu
od mého prorocství, protože zemdlelo srdce mé ve mně.
Proč se však srdce mé zase začíná v nitru mém zmitat?
- ⁵ Duši mou bičem to žene, oznámit věštecky všechněm
všechno, co slyším jak duchovní slovo, všechno, co velí
příkazem Bůh sám, abych to sdělila lidskému rodu.

(1) Ž 80,2 99,1

Boží chvála a odmítnutí modlářství

- Lidé, jichž podobu Bůh stvořil k slavnému obrazu svému,
proč mamě bloudíte stále, nejdete po cestě přímé,
¹⁰ proč svého věčného tvůrce nemáte na mysli stále?
Jediný, bez konce Bůh sám, na nebi ovládá všecko,
nezrozen, neviděn, sám on vše na světě spatřiti může.
Ten, jemuž nedaly podobu sochaře ruce a žádný
člověka výtvar ho nezjeví v zlatě či v slonové kosti,
¹⁵ ten se sám rozhodl zjevit se lidem a zjevil se jako
živý, jenž od věků byl a zas na věky žít bude dále.

Kdo jako smrtelník vlastníma očima uvidí Boha?
 Kterýpak smrtelný člověk uslyší byt' i jen jméno,
 velkého Boha, který je v nebesích nade vším vládce?

20 On slovem sám stvořil všechno, nebe i samotné moře,
 slunce, jež putuje stále, s měsícem, který se mění,
 zářící hvězdy a s nimi i velickou pramáti Téthys,
 prameny, řeky a oheň, svítící ve dne i v noci.
 Tento Bůh stvořil i Adama se čtyřmi písmeny v jménu,

25 prvního uprostřed stvoření: spojuje v písmenech jména
 východní, západní, jižní a severní světovou stranu.
 Bůh sám stanovil vzory podobám smrtelných lidí,
 přitom však stvořil i zvířata, hady a veškeré ptactvo.
 Vy však nic nevíte o svaté bázni a nectíte Boha,

30 v marnosti bloudíte, vzýváte hady a nosíte oběť
 kočkám a kamenným modlám – podobám smrtelných lidí,
 sedáte před dveřmi bezbožných pohanských svatyní a chrámů.
 Na Boha pravého dbejte, bdícího nad vším, co stvořil,
 vy, kteří s radostí sloužíce kamenům nedbáte na soud

35 věčného Zachránce, který nebesa stvořil i zemi.
 Po krvi žíznící rode, bezbožný, zla plný, lstivý,
 s dvojakým jazykem lhářů, s nákazou zla ve svých mravech:
 nectíte manželské lože, modláři myslící lstivě,
 špatnost se zrodila ve vás – ta zuřivá posedlost vášní,

40 pro sebe kořistit chcete a bez studu je vaše srdce.
 Víme, že boháč a zámožný nedává nikdy nic druhým,
 takže jen ukrutnou zlobu zakusí smrtelní lidé.
 V ty dny pak nejedna vdova se věrnosti s cudností zbaví,
 toliko pro mrzký zisk budou v tajnosti milovat muže,

45 poctivě vdané pak nestačí uchovat života řetěz.

(8) Gn 1,26n (17) Ex 33,20 Sd 13,22 1J 4,12 (22) Téthys – matka vod zosobňuje oceán (30)
 Mdr 15,18 (30nn) narážka na kult Isidin

Řím získá vládu nad světem a sám potom propadne zkáze

- Když však, ač s váháním, Řím se i v Egyptě uchopí vlády,
tehdy se veliké království krále, jenž nezná smrti,
se slávou zjeví všem lidem. Vyvstane panovník svatý,
ujme se žezla a ovládne na zemi veškeré lidstvo
- ⁵⁰ po všechny budoucí věky, přes všechno trvání času.
V té době latinští muži propadnou hroznému hněvu.
Nelze jej odvrátit, protože Řím bude zpuštěn třemi –
s žalostným údělem ve vlastních obydlích zahynou všichni,
tehdy, když z nebe se na zemi rozlijí ohnivě proudy.
- ⁵⁵ Běda mně, ubohé ženě, až přijde ta žalostná chvíle,
se soudem věčného Boha a věčného našeho krále.
Dosud tu stojíte pevně v svých základech, města, jež zdobí,
chrámy a závodní dráhy i náměstí s nejednou sochou
dřevěnou, kamennou, ano i zlatou, ač přijítí musí
- ⁶⁰ přehořké jitro, až lidé ve vzduchu páchnoucí sírou
ucítí všichni; a já ted' každému prozradím jména
měst, v nichž je smrtelným lidem souzeno prožít tu hrůzu.

(52) narážka na druhý triumvirát Antonia, Lepida a Oktaviána

Příchod Beliar

- Z rodiny, které se dostalo poct, jaké vzdáváme bohům,
povstane Beliar, stát bude na horských štítech a moře
- ⁶⁵ zastaví stejně jak ohnivě slunce a svítící měsíc
ty, kteří zemřeli, probudí z mrtvých a znamení velká,
která se nesplní, ukáže smrtelným lidem, z nichž mnohé
podvede. Podlehnou poctiví židé zvolení Bohem.
S nimi však svede i mnohé ostatní bezbožné muže,
- ⁷⁰ k nimž dosud poselství Boží nemohlo přijít a zaznít.
Až potom nadejde splnění varovných výroků Božích,

až oheň na zemi vystoupí z moře v své hubící síle,
zahyne Beliar pohlčen se všemi vzpurnými muži,
se všemi, kdo se mu tehdy oddali ve slepé víře.

(63) Patrně narážka na přívlastek císařů (ř. SEBASTOS), konkrétně na jeho užití Neronem. Z domněnek o tom, že Nero nezemřel, ale utekl k Parthům, vznikla pověst o jeho návratu. Židé se ho báli a ztotožnili ho s Beliarem; sr 4Sib 138n 5Sib 28–34.138–153. 215–224.363–370 Zj 17,11. Očekávání konce světa v době pádu ptolemaiovského Egypta v 1. stol. př. Kr. by těmito verši bylo ve smyslu rozšířených apokalyptických představ znovu aktualizováno v době Nero-nově. Méně pravděpodobné je, že jde o narážku na Samaří (ř. SEBASTÉ) a na Šimona Mága jako falešného Mesiáše.

Kosmická zhouba za dnů Kleopatry

- 75 V té době všecken svět upadne do rukou ženy, a ta mu
povládně, takže ji bude donucen poslouchat ve všem.
Tehdy, až vdova se celého světa královnou stane,
jakmile do moře božského vhodí stříbro a zlato,
jak vhodí do moře bronz a železo smrtelných lidí,
80 tehdy i veškeré živly ze světa zpět budou vzaty.
Bůh potom, který má sídlo nad námi v oblaků výši
sroluje nebeskou klenbu, jako se svinuje kniha,
takže se v celé své pestrosti na moře, na božskou zemi
seshora zřítí a ohnivé potoky potečou stále,
85 plameny prudkými sežehnou moře a sežehnou zemi,
roztaví nebeskou klenbu a nebude dne ani noci,
stvoření v jedno se přetaví, aby se očistit mohlo.
Nebudou vidět už zářící dráhy nebeských těles,
nebudou noci a rána, nebudou žádné dny lidských
90 starostí plné. Nebude jaro a léto a podzim.
Tehdy se přiblíží náhle den soudný velkého Boha,
uprostřed velkého věku, tehdy se všechno to stane.

(75n) Jde o poslední Kleopatru z rodu Ptolemaiovců (69–30 př. Kr.) (82) Kniha měla tehdy formu svitku (87) nebo „a čistě to vše rozloží“ (Geffcken)

Zlomek věštby

Ach, ach, jak za vody tekoucí naříkám, za pevnou zemi,
za slunce které sic vychází, ihned však zapadnout musí.

95 Všichni ho poslechnou, až bude znovu přicházet na svět,
protože moc jeho síly poznalo slunce jak první.

(93 – 96) nejasný fragment, snad křesťanského původu

Babylónská věž

Když se pak naplní všechno, čím tehdy velký Bůh lidem
smrtným pohrozil v době, když velkou věž chtěli stavět
v assyrské zemi... Jednoho jazyka zpočátku byli,

100 potom však pojali úmysl dosáhnout hvězdnaté nebe.

Tu věčný Bůh sám přísný dal příkaz všem vanoucím větrům,
které jak vichřice zbořily celou tu vysokou stavbu;
národy smrtelných lidí tak rozdělil osudný nesvár.

Proto se rozhodli lidé Babylón nazvat to město.

105 Jakmile padla ta věž, hned přestala jednota řeči,
z jazyků všech potom každý se rozlišil svým vlastním zvukem.
Země se rozpadla celá v rozličná království lidská,
tehdy, když desátý rod se narodil smrtelných lidí –
desátý od doby potopy zničivší dřívější muže.

(97nn) Gn 11,1 – 9 Jub 10,19 – 26

Títáni

110 Za dávna Kronos a Íapetos spolu s Títánem vládli –
tři slavní potomci Úrana s velikou pramáti Gáiou,
jak tehdy smrtelní lidé říkali nebi a zemi.

Panovat mohli, neb nejlepší z lidského plemene byli.

Každý z nich za svůj díl vzal si třetinu veškeré země,

- 115 každý pak v svém dílu vládl a nevedl s druhými boje,
protože slib dali otci a podíly získali stejné.
Ale když otec byl starý a dosáhl plnosti věku,
zemřel a synové zradili přísahy, které mu dali.
Jeden jak druhý se navzájem pozvedli k hroznému boji,
- 120 přeli se o to, kdo stane se králem všech lidí.
Na jedné straně stál Kronos a na druhé boj vedl Títán.
Rheiá a Gáia a Afrodíté, která z věnců se těší,
stejně jak Démétér a také Hestia s Dióné, která
překrásně splétá si vlasy – přivedly k přátelství krále:
- 125 pozvaly spolu všechny i s rodinou a s jejich bratry,
ano i ostatní lidi, zrozené ze stejné krve.
Krona tam zvolili za krále, aby všem ostatním vládl,
protože nejstarší byl z nich a postavou krásného vzrůstu.
Títán však Kronovi tehdy uložil přísahu velkou:
- 130 Nenechá na živu žádného chlapce, aby se králem
stát mohl tehdy, až Kronos podlehne stáří a smrti.
Kdykoli Rheiá pak rodila dítě, Títáni na stráž u ní
bděli a zrozené chlapce hned na místě roztrhli ve dvě.
Děvčátka nechali naživu k výchově v matčině péči.
- 135 Když ale ctíhodná Rheiá měla již potřetí rodit,
zrodila nejprve Héru. Títáni, divocí muži,
protože viděli děvče, odešli společně domů.
Potom však, jak druhé dítě, zrodila chlapečka Rheiá.
Rychle ho v tajnosti poslala se třemi krétskými muži,
- 140 kteří jí přísahu složili, aby ho odnesl k Frygům.
ZEus mu začali říkat, neboť byl ZE země poslán.
Stejně tak poslala Poseidóna od sebe tajně.
Třetí se narodil Plútón, Rhei, té vznešené ženě,
po cestě k Dódóně, u které vyvěrá Európa řeka
- 145 s řečištěm bohatým na vodu mířící k širému moři.
Mísí se s Péneiem, a proto Stygem ji nazvali také.
Sotva se Títánům doneslo, že v tajném úkrytu žijí
chlupci, jež se svojí manželkou Rheiou zplodil sám Kronos,
Títán se rozhodl a dal hned svolat svých šedesát synů,

150 potom se zmocnil jak Krona tak Rheié – manželky jeho.
V poutech je pod zemí uvěznil a tam je v úkrytu držel.
Když se to doneslo k sluchu potomků mocného Krona,
v odpověď Títánům pozvedli velkou a zuřivou válku –
začátek bojů, jež smrtelní lidé doposud vedou,
155 první ze všechněch bojů, do nichž se pustili lidé.

(135) nejasný text, doslova: „(v) třetím rodu (pokolení)“, míněno asi „potřetí“ (141) pokus
o český překlad řeckého *Di – diepenifhé* (144) Dodona – věština na *Épeiru* (146) Styx –
mytická podsvětní řeka (155) možná opakováno omylem

Soupis královských říší

Tehdy se stalo, že Bůh sám Títánům určil zlý osud:
zemřeli všichni, kdo z Títánů vzešli, i z Kronova rodu.
Když pak tok času zas dokončil jeden svůj kruhový oběh,
povstala egyptská říše a království Peršanů posléz,
160 Médů a Ethiopců, říše asyrská, Babelón ještě,
nakonec Makedoňané, pak Egypt a Římané po něm.

Další proroctví o královstvích světa

Vtom mne do nitra zasáhlo vnuknutí velkého Boha,
prorocky mluvit mi velel proti vši zemi i králům,
abych jim budoucí věci na srdce zřetelně kladla,
165 jak mi to veliký Bůh předem do mysli vložil.
Kolik jen království asi povstane na našem světě?
Nejprve ze všech se Šalomoun s domem svým uchopí vlády,
po něm zas Foiničtí, kteří se v Sýrii objeví z lodí,
stejně jak na jiných ostrovech v moři, Pamfylští s rodem
170 Peršanů, Karů a Mýsů i Lýdů, jež oplývá zlatem,
po nich zas Řekové, kteří jsou bez studu, nad jiné pyšní.

- Makedonci budou další veliký přepestrý národ,
 zachvátí lidstvo jak válečný mrak a zmocní se vlády,
 dokud je nebeský Bůh sám z hlubiny nezaváží moci.
- 175 Jakmile toto vše nastane, započne království nové,
 bílé a se spoustou poddaných, ležící v západním moři,
 ovládne přemnohé země, jinými otřese hrozně,
 nakonec nažene strach všem vladařům, protože městům
 přemnohým odejme mnoho pokladů zlata a stříbra.
- 180 Zlata se zase sic naleznou zásoby v posvátné zemi,
 stejně jak později také stříbra a nádherných šperků,
 přesto však zůstane útisk všech ubohých lidí. Leč potom
 muži ti velikým pádem se zhroutí, když začnou
 bezpráví svévolně páchat. Věčná je přinutí sudba
- 185 bezbožně obcovat: muž k muži bude se důvěrně chovat,
 nemravným domům své mládence svěří a veliká nouze
 postihne v oněch dnech lidi; tehdy se trást bude všechno,
 všechno se zhroutí a na zemi nebude nic než jen špatnost
 z života v chtivosti zisku a majetku, který byl listivě
- 190 vydobyt na mnoha stranách, v Makedonii však nejvíc.
 Nenávisť povstane tehdy a kdejakou lest budou snášet,
 dokud nepřijde doba království sedmého krále
 v Egyptě; bude jím muž, který z řeckého pochází rodu.
 Tehdy lid velkého Boha poznovu nabude moci –
- 195 všem lidem poddaným smrti ukáží života cestu.

(176) Vztahuje se na Řím. Bílé byly togy senátorů. (185n) Ř 1,26n

Předpověď různých pohrom

- Proč mi Bůh do mysli uložil vypovědět tyto věci?
 Co bude první zlou věcí a co bude další a která
 dolehne nakonec na všechny? Jak se to všechno má začít?
 NEJDŘÍVE Títání musí od Boha přijmout zlý úděl,
- 200 synové mocného Krona dostanou po právu tresty,
 protože spoutali otce a s ním i drahou svou matku.

ZA DRUHÉ nad Řeky ujmou se bojovní tyrani vlády –
 králové nesmírně zpupní a nečistých myšlenek plní,
 cizoložníci a veskrze nedobří. Smrtní lidé
 205 nevyjdou v časech těch z bojů a docela zhubeni budou
 ukrutní Frygové všichni a na Tróju neštěstí přijde.
 POTOM HNED Peršany zlý úděl stihne a společně s nimi
 Assyrské, Egypt a Libyi společně s Etiopskými,
 s Kary a Pamfylskými: do zlého zajetí půjdou
 210 se všemi lidmi, ach, proč bych je po jednom jmenovat měla?
 Jakmile nastane konec prvé té hrůzy, pak hned se
 na lidi přičítá druhá. Nejdříve zvěstují toto:
 Zlé věci zachvátí pobožné muže bydlící blízko
 velkého chrámu, jenž postavil Šalomoun, – potomky mužů
 215 dbajících zákona. Jim též a rodinám jejich a celým
 otcovským pokolením spolu s veškerým rozvážným lidem
 zvěstovat musím: Lstiví jste, zchytalí smrtní lidé.

(199) = v. 156 (209) konjektura opravující gramaticky nejasný text: „na velkém zlu tom podíl mít budou“ (Geffcken)

Oslava židů

V území Chaldejských Ur... leží město,
 v němž má svůj počátek národ spravedlivější, než jiní.
 220 Vždycky se starali o dobré rady a o správné skutky.
 Nejde jim o slunce anebo měsíce kruhový oběh,
 nejde jim o věci nestvůrné, které se pod zemí dějí,
 nejde jim o klamnou hlubinu moře též Ókeán zvanou,
 o věštby z kýchání, o věštby z toho, jak létají ptáci,
 225 nejde jim o věštby vůbec, nejde jim o kouzla ani
 o zařikávání žádná, nejde jim o marná slova
 břichomluvců ani o hvězd význam a zákony školy
 slavných chaldejských věštců. Všechno to vede jen k bludu,
 toliko bláhoví muži zkoumají denně ty věci,
 230 duše své trápíce námahou, ze které užitek není.
 Do myslí ubohých lidí tak učením vštíplili bludy,

z nichž mnoho špatnosti na zemi pochází pro smrtelníky –
 nenajdou dobrý směr života, nenajdou jednání správné.
 Ti, o nichž mluvím, však o ctnost a o právo pečují stále,
 235 neslouží penězům, neboť to působí smrtelným lidem
 tisíce špatností, válku a bez konce období hladu.
 Poctivé míry jak na vsi, tak také ve městech mají,
 nikdy si za noci jeden druhému neloupí domy,
 voly a ovce a kozy tu nekradou po stádech druhým,
 240 ani si sousedé potají nemění hranice polí.
 Žádný muž zámožný zarmoutit nechce chudšího druha,
 útliskem netrápí vdovy, ale jim pomáhá spíše,
 vždycky jim daruje potřebné obilí, víno a olej.
 Zámožný muž, který patří do svazku tohoto lidu,
 245 z úrody dává určitý podíl nejchudším lidem.
 Tak plní příkazy velkého Boha – na Zákon oslavný hymnus:
 ten, který v nebesích bydlí, dal přece zemi všem lidem.
 Když potom je nucen z Egypta na těžkou cestu se vydat
 národ ten žijící v dvanácti kmenech s vůdci, jež Bůh sám
 250 poslal mu, za noci potáhne, veden jsa ohnivým sloupem,
 z oblaku sloupem pak za dne, od jeho červánků prvních.
 Bůh také určí jim za vůdce Mojžíše – velkého muže,
 kterého královna naleznouc v močálu z lítosti vzala
 do vlastní péče a nazvala synem. Jakmile přišel
 255 k strmému Sínaji hoře, když vůdcem byl národa, který
 Bůh vyvedl z Egypta, tehdy dostali od Boha z nebe
 Zákon, jenž napsán byl na deskách dvojích s příkazem plnit
 všechno to právo. Kdo by je neposlech, potrestán bude
 jak Zákon ukládá, ať je to rukama smrtelných lidí,
 260 nebo, když před lidmi utajil hříchy, odplatou smrti.
 (Ten, který v nebesích bydlí, dal přece zemi všem lidem,
 také je obdařil vírou a výtečným rozumem v hrudi.)
 Takovým jedině přinese ovoce úrodná půda –
 z jednoho vyroste sto, a tak splní se určení Boží.

(218) Gn 11,1 – 9. V textu je na tomto místě mezera. (224nn) Lv 19, 31 Iz 47,12 Did 3,4 (227)
 v ř. textu se mluví doslova o provozování astrologie a astronomie (247) přesvědčení, které za –

Exil a návrat

- 265 Jednou však dolehne bída i na ně a nebudou moci
uniknout hladu a moru. Ty ale prchni a opusť
překrásný okrsek chrámu, neb je ti souzeno kraj ten
úrodný ztratit a zajat být asyrskou mocí a vidět
malé své děti a manželky, jak musí otročit lidem
270 odporným, kteří tvé jmění i s celým tvým bohatstvím maří.
Naplníš veškerou zemi a všechny oblasti moře,
každý se pohorší s hněvem nad tvými zvláštními mravy,
ale tvá země už zůstane pustá. Za hradbou oltář,
svatý chrám velkého Boha a mohutné hradby, to všechno
275 na zemi sraženo bude, protože v srdci jsi nectil
posvátný Zákon věčného Boha a bloudil jsi v službě
ohavným modlám a nesloužilš v bázni věčnému dárci
života bohů a každého z lidí, neměls ho v úctě,
zato jsi uctíval obrazy smrtelných bytostí – modly.
280 Za toto všechno po dobu sedmi desítek roků
pustinou bude tvá úrodná země i chrám plný divů.
Dobrý však bude tvůj konec a veliká sláva tě čeká,
protože tak se to rozhodl splnit Bůh, jenž je věčný.
Neztrať jen důvěru ve svaté zákony velkého Boha
285 kdykoli ke světlu napřímí zemdlelá kolena tvoje.
Tehdy se stane, že od Boha z nebes dostaneš krále,
jenž bude každého soudit krví a plamenem ohně;
přece však zůstane královský rod, jehož potomstvo nikdy
nezmizí. Panovat bude, když nový nastane věk,
290 ve kterém započnou opět chrám nový budovat Bohu.
Králové perští si všichni prospíší pomoci dary
z bronzu a zlata a železa krásně zpracovaného,

protože za noci v spánku přijde sen od Boha svatý.
Chrám bude po tom všem zase takový, jako byl dříve.

(269n) Dt 28,30–33 (272) Dt 28,37 (273n) Dt 29,25–28 (275n) Jr 5,19 (280) Jr 25,11
(286nn) myslí se asi na Kýra Perského; Iz 44,28 – 45,11 (287) Iz 66,16 Ez 38,22 (290) Ezd 5
–6 Ag 1–2 (293) Jl 3,1nn

Varování různým národům

- 295 Pro hněv když zmlkla má od Boha vdechnutá píseň,
velkého života Dárce jsem prosila, aby mne více
nenutil mluvit, leč v srdci opět se ozvalo slovo
velkého Boha, jenž velel mi varovat prorockou řečí
veškerou zemi a králům povědět, co musí nastat.
- 300 Nejdříve vložil mi do mysli Bůh, že zvěstovat musím,
jak mnoho bolestí zhoubných na město Babylón pošle
Nesmrtelný sám, protože zničili chrám jeho velký.
Běda ti, Babylóne, ach, běda vám, asyrským mužům:
Stane se jednou, že hrozný zvuk náhle ozve se shůry
nad hříšnou zemí a celý kraj zahubí neštěstí hrozné –
Bude to rána velkého Boha – původce písní;
jedenkrát přijde to shora, ze vzduchu, ó Babylóne,
potom to sestoupí na zemi z nebe, z míst tobě svatých.
Záhuba věčná pak zastihne ty, kteří propadli hněvu.
- 310 Tehdy ti bude jak předtím, jak by ses nezrodil nikdy.
Tehdy zas ty budeš docela potřísněn krví, jak kdysi
činils to dobrým a svatým a Zákon střežícím mužům.
Jejich krev volá až dodnes nahoru k výšinám nebe.
Egypte, k tvým domům také blíží se pohroma hrozná,
315 o níž jsi nikdy nemohl tušit, že na tě přijde.
Meč totiž najednou bude procházet středem tvé země,
rozehnan budeš a přitom se setkáš s hladem a smrtí
za doby sedmého rodu tvých králů; až tehdy to přejde.
V Habeši mezi řekami, Góga a Magóga zemi,
320 běda ti, pro krve proudy, které se do tebe vpíjí,

- v té době lidmi přibýtkem soudu nazvána budeš,
 tvoje zem úrodná zpije se tehdy zčernalou krví.
 Běda ti, Libye, běda, ach, běda ti moře i země.
 Trpkému jitru kráčíte v ústrety, Západu dcery,
 325 vsiříc boji těžkému, který v své krutosti dolehne na vás;
 hned po něm nastane chvíle hrozného Božího soudu,
 v záhubu věčnou pak všichni nezvratně musíte vejít,
 neboť jste zničili zcela dům velký Nesmrtelného.
 Tehdy jste do něj kousali hrozně svým železným chrupem.
 330 Za to vše uvidíš zemi svou plnou mrtvých těl lidí.
 Budou to zabití bojem i útoky démonů různých,
 hladem i morem i rukama nepřátel s barbarskou myslí.
 V pustinu změní se ta tvoje země i všechna tvá města.
 Na straně západní zazáří hvězda, jež kometa sluje –
 335 znamení meče a hladu a smrti všem smrtelným lidem,
 znamení záhuby vládců a velkých významných mužů.
 Potom se samotná největší znamení ukáží lidem:
 Maiótské jezero opustí Tanais s hlubokou vodou,
 v korytě jejím se objeví úrodné lány a brázdy,
 340 protože tok její bude se větvit v tisíce stružek.
 Trhliny v zemi změní se v jámy a nejedno město
 padne i se svými muži: v Asii Íassos s Kebré,
 Pandonié s Kolofónem, Efez a Níkaia s nimi,
 Tanagra, Antiochie, Sinópe, Smyrna a Maros,
 345 Zámožná Gaza, Hierapolis, Astypalaia,
 v Evropě Kyagra slavná i Meropeia město králů,
 Antigóné a s ní Magnésia a Mykéné božská.
 Věz, že i Egypta hubící národ k záhubě spěje.
 V Alexandrii pak prošlý rok za lepší pokládat budou.

(303) Iz 13,1 47,1nn Jr 50n Zj 18 (307) „ze vzduchu“ – jiné rukopisné čtení „zrána“ (308) možná pozdější dodatek (309) textové odchylky v ř. originálu, sr v. 505 (314) Iz 19 (316) snad narážka na válku mezi Ptolemaiem VI. a Ptolemaiem VII. (319) „v Habeši“ doslova „v Etiopii“, pod. v. 516; spojení Góga a Magóga s Etiopií je patrně odvozeno ze zmínky o Kúšanech v souvislosti s Gógem v zemi Magóga v Ez 38,2 – 5 39,1 – 6 (323) dle Ez 38,5 stojí Libyjci (Pútejci) za Magógem (329) Da 7,7 (334) snad hvězda, která se ukázala v době smrti Démétria Syrského r. 283 př. Kr. (338) Maiótské jez. = Azovské moře; Tanais = řeka Don (341n) některá z jmeno-

vaných měst jsou nám neznámá, ostatní jsou v Malé Asii a v Řecku. Některá jména uvádějí jednotlivé rkp různě. Přidržel jsem se čtení, které uvádí Nikiprowetzky.

Věštba proti Římu

- 350 Jakkoli veliké daně musela Asie Římu
odevzdat dříve, pak sama zas od Říma třikrát víc přijme,
aby tak nahradil všechnu svou pýchu, s níž nakládal s ní.
Dvacetkrát víc nežli sloužilo Asijců v rodinách římských,
Italů v Asii bude zastávat nejhrubší práce,
- 355 v chudobě budou a každý z nich s velkými tisíci dluhů.
V zlatě a přepychu žijící potomku Latia, Říme,
panno, ježs opilá s tolika ženichy slavila svatbu,
nakonec beze vší slávy budeš mít svatbu jak služka.
Paní tvá často ti nechá ostříhat tvé bujně vlasy.
- 360 Právo jen vykoná tím, že svrhne tě na zemi z nebes,
ze země budeš však zase na nebe vržena vzhůru.
Špatného života zlu totiž podlehli smrtelní lidé.
Ze SAMu písek SÁM zbude a DÉLos již nebude DÉLe,
jen jedna ulice PŘÍMÁ zůstane z celého ŘÍMA.
- 365 Splní se věštby. Zahyne Smyrna a o její zhoubě
nebudou mluvit. Mstítel sic přijde, leč pro špatné rady,
pro špatnost vůdců... Mír a klid povede asijskou zemi.
Evropa dosáhne štěstí a počasí po mnoho roků
přát bude pastvinám žírným, bez velkých bouří a bez krup,
- 370 dařit se bude všem tvorům i ptactvu a pozemským plazům.
Blaze, ó, bude jak muži, tak ženě, žijícím tehdy,
štěstí těch blažených lidí vejde i do jejich písní,
protože zákon a právo se dostane z hvězdného nebe
do světa lidí a přinese také neustranné soudy.
- 375 S tím potom přijde lidem vždy prospěšná rozumná svornost,
láska a věrnost i vzájemné přátelství s cizími lidmi.
Pryč zmizí křivda a pomluva, závist a zloba i hloupost,
nebude více už hrozit chudoba s osudnou nouzí,

zmizí i vraždy a nesváry zhoubné i truchlivé spory,
380 krádeže pod rouškou noci a špatnosti všechny v těch dobách.

(350n) výraz naděje na odplatu Římu; sr 4Sib 147 (356) očekávaný zlom za doby poslední královny Egypta Kleopatry (363–366) někteří vydavatelé opravují pořadí jednotlivých veršů (366) text uchován neúplně; sr 5Sib 17 (367–380) obraz eschatologické svornosti, sr Lz 11,6–8; Vergilius, Bucolica 4,21–25 (367) text nedává smysl (372) volný překlad nejednotně tradovaného textu. Geffcken tu vidí křesťanskou vsuvku s narážkou na pastýře z Lk 2 (ř. 'AGRAULOS – pod širým nebem nucující; sr Lk 2,8) (378) jako vládkyně nad osudem byla oslavována bohyně Isis

Věštba o Alexandrovi Velikém

Z Makedonie však zrodí se Asie pohroma těžká
veliký zármutek z ní též vyroste Evropě samé –
z nepravé otrocké odnože potomstva Kronova rodu.
Ta také vystaví Babylón město s hradbami kolem,
385 nazve se paní všech zemí, na které dívá se slunce,
bude však zhubena tím, že ji zaslepí osudu rány.
Toliko jméno se uchová bloudícím potomkům jejím.

(383) Alexandr Veliký se dal v Egyptě prohlásit za syna boha Ammóna, uctívaného jako místní podoba Dia (384) Geffcken a Collins upravují na „dobude (dosl. zkrátí) Babylón“ (ř. DEDA-MÉSE místo DEDOMÉSE)

Další věštba o Alexandrovi a jeho potomstvu

Do skvostné Asie jakýsi důvěry nehodný muž se
dostane – okolo ramen bude mít z purpuru roucho,
390 divoký, plamenný, zákonům cizí, zrozený předtím
z úderu blesku; ten Asii celou podrobí pod jho,
všechna pak země se smáčí, když vražednou krev bude píti.
Přesto ho Hádés, ač nespátřen od něj, pohltí zcela.
Rodinu jeho zahubí jedenkrát takoví lidé,
395 které on sám bude dávno už rozhodnut docela zhubit.
Jen jeden zanechá kořen, ale ten odsekne zhoubce;

z deseti rohů vyžene vedle nich výhonek další,
který zas odesekne vojáka – potomka královské krve.
Sám zhyne rukama potomků svorných a úspěšných v boji.
400 Tehdy se uchopí vlády roh, který vyrostl stranou.

(389) většinou je tato postava ztotožňována s Alexandrem Velikým (391) doslovný překlad dochovaného textu, který vydavatelé různě upravují (397) doplněk věštb, spojující ji s Da 7,7n. Výhonek měl být patrně Alexander Balas. Část verše může být dodatečně doplněna podle 11Sib 251n (398n) narážka na bratrovražedné boje v seleukovské dynastii po smrti Antiocha IV. (399) nejasný text, snad opět dodatečná vsuvka z 11Sib 251

Proroctví Erythrejské Sibylly

Brzy se ukáže znamení úrodné Frýgii také,
jakmile nečisté Rheino potomstvo v té božské zemi,
trvalé, s kořeny plnými vláhy a v rozvitém květu
úplně s kořeny zmizí všem zrakům za jedné noci –
405 s městem i s muži Zemětřasa, který pod zemí hřímá,
s městem, jež později nazváno bude Dorylaionem,
ve staré krajině fryžské, slzami skrápěné, temné.
To je ta určená chvíle, jíž bude se Třesení říkat:
roztrhá hluboké úkryty v zemi a rozboří hradby.
410 Znamení budou jen začátek zlých věcí, nikoli dobrých;
vejdete do doby nouze za ničivé války všech kmenů
Aineia potomstvo zrozené v Íliu na vlastní půdě!
Mužové – milenci potom budou tě držet jak kořist.
Ílion, lituji tě, neboť ve Spartě Erinýs vydá
415 překrásný v pověstech žijící květ svůj – výhonek síly.
Vzedme jak v Asii, tak také v Evropě příboje zkázy,
především tobě však přinese bídy a trápení s nářkem.
Dopadnou na tebe, ale tvá sláva přetrvá věky.
Vyvstane také smrtelník starý, jenž psát bude lživě,
420 s falešným domovem, s očima, která už nemohou vidět,
velice vtipný a písící myšlenky v básnických větách,
střídavě dvěma kryt jmény: Chianem sám nazve sebe.

- Psát bude příběhy Tróje – ne podle pravdy, leč moudře,
protože mistrem se stane mé řeči a veršů.
- 425 On bude první, kdo rozvine rukama svýma mé svitky,
ale sám především oslaví muže, již strojí se k boji.
Z Priamova rodu Hektora, z rodu Péleovců s ním
Achillea, také jiné, již konali válečné dílo
s nimi i bohy jim postavil po bok na pomoc v boji.
- 430 Psát bude naprosto falešně, o lidech s prázdnotou v hlavě,
jimž bude velikou slávou zahynout u hradeb Tróje.
Jeho však samého za jeho dílo zastihne pomsta:
V Lýkii s lokrijským rodem se narodí špatností mnoho!
Chalkedóne, který na těsné cestě jsi vedoucí k moři,
435 aitolský mladík, jenž přijít má jednou, zhubí i tebe!
Kyziku, i tvoje veliké bohatství pohlítí moře!
Tebe pak, Byzanci, zaujme po válkách v Asii touha.
Zažiješ sama bídu a vyteče nesčetně krve.
Kragu, ty vysoká lykijská horo, z tvých vrcholků bude
440 řinout se voda, jakmile otevřeš ve skále propast,
takže se nakonec odmlčí znamení patarských věštek.
Kyziku, stojící v Propontis, žijící z obchodu s vínem,
vzedmuté Ryndaku vlny tě ze stran obklopí s hlukem.
Ty, Rhode, ty ještě po dlouhou dobu otroctví ujdeš,
445 dcerou jsi dne a po čase bohatství shromáždíš mnoho,
na mořských vlnách silnější budeš, nežli jsou druzí,
Potom však budeš pro svoji krásu a pro mnohé zboží
kořistí mužů – milenců, pod jhem se sehne tvá šíje.
Peršanů říši vyvrátí v Lýdii otrěsy země,
450 ukrutné otrěsy v Evropě s Asií nastanou také.
Sidonský král plný zhouby a ostatních bojová vřava
přinesou na ostrov Samos od moře smrtelnou zkázu.
Z roviny do moře vsakovat bude z těl mrtvých mužů
temný proud krve, manželky s dcerami v nádherných šatech
455 stát budou nad vlastní potupou hroznou v slzách a s nářkem,
některé nad ztrátou mužů, pro zhoubu synů zas jiné.
Znamení pro Kypr: otrěsy vojenské útvary zničí,

- do Hádu najednou přijdou početné zástupy duší.
 V sousedství Efezu otrěsy země též zahubí město
- 460 Trallis i s krásnými hradbami, s bohatstvím hněvivých mužů.
 Země se zaleje vařící vodou a do sebe potom
 vsákne ji stlačena tíhou – okolo cítit je síra.
 Královské paláce v příznivé době postaví Samos.
 Do tebe, italská země, nevnikne bojovník zvenčí,
- 465 zpleněna budeš známým potomkem své vlastní krve,
 bez studu, bídným, leč nikoli slabým a po světě známým.
 Lehneš si, skloníš se; při žhavém popelu sama si budeš
 smrtelně drásat svou hrud' a nemyslet dopředu na nic,
 nebudeš šlechetných potomků matkou, leč macechou zvěře.
- 470 Jiný muž zhoubce vyvstane jednou v italské zemi,
 tehdy se zřítíš a docela rozpadneš, Láodikeio,
 nádherné město Kárů, ležící u břehů božského Lyku,
 v mlčení setrváš, budeš se rmoutit nad velkým otcem.
 Krobyzané též, z Thrákie zvednou se na Haimu k boji.
- 475 Skřípění zubů zůstane Kampanským z ... hladu.
 Korsika bude se rmoutit nad otcem velice starým,
 za bouře, za zimy zahyne stejně jak Sardinie s ní,
 do mořských hlubin se dostanou ranami svatého Boha,
 veliká vlna je ponoří tam, kde jsou potomci moře.
- 480 Běda všem pannám, které si za ženy vybere Hádés,
 běda všem mládencům, jimž musí hlubina obstarat pohřeb,
 běda pro maličké děti, jež utonou, pro jmění běda!
 Královský rod náhle povstane z Mýsie – blažené země.
 Opravdu nedlouhý čas se však Kartágo vydrží bránit.
- 485 Veliký nářek a kvílení zachvátí galatskou zemi,
 Tenedos postihne poslední, zato však veliká zloba.
 Sikyón zvučící mědí a spolu s ním Korinte, ty sám,
 budeš se před všemi chlubit a flétna to potvrdí písni.

(401) sr v. 140 (404) narážka na pád Tróje (405) Zemětrasa – Poseidóna, který podle pověsti postavil trójské hradby (413) narážka na trójskou válku, vyvolanou únosem Helény (414) Erinýs – Pomsta, Zkáza (bohyň) (419) myslí se Homéros (422) tj. z ostrova Chios (437) verš je dochován v několika textových variantách (441) Patara – místo slavné Apollónovy věštírny

(447n) :413 (451 – 453) nejednotně dochovaný řecký text (460) ‚hněvivých mužů‘, dosl.: mužů a lvů; některé rukopisy nahrazují jinými výrazy (465) patrně narážka na Spartakovo povstání nebo na občanskou válku v 2. a 1. stol. př. Kr. (470) narážka na Sullu, který r. 87 př. Kr. táhl přes Řecko proti králi Mithradatovi (473) asi jde o Dia, jehož obraz nesly mnohé laodikejské mince (475) nejasné čtení, nejednotný text (476) druhá část verše chybí, doplněna podle v. 473 (479) nejasný text (484) text nejasný, Karthágo padlo r. 146 př. Kr. (487) nejasný text

Další věštby o různých pohromách

Právě už mysl má skončila od Boha vdechnutou píseň,
490 opět však veliký Bůh vložil výrok svůj do mojí mysli,
přikázal, abych nad zemí pronesla prorocké slovo:
Běda, ach běda všem foinickým, všem jejich mužům a ženám,
veškerým městům ležícím okolo mořského břehu,
nad vámi nebude zářit jak obvykle sluneční světlo,
495 počet a rod ani nebude z vás už naživu žádný,
nebude nikdo – to pro křivá slova a nečistý život.
Vedli jej všichni a nesvaté řeči mluvili ústy,
hrozná a nesmírně prohaná byla ta falešná slova –
přesto, že stáli před tvářmi Boha, velkého krále –
500 kdykoli lživě promluvila jejich nečistá ústa.
Proto Bůh zkrátí je hroznými ranami, víc nežli jiné
na zemi, přehořký osud jim určí a vypálí města
silnými plameny, až k zemi spálí i základy mnohé.
Běda ti, Kréto, ty bolesti plná, i na tebe jednou
505 dopadne rána a přijde záhuba věčná a krutá.
Všechna zem uvidí jednou, jak z tebe dým k nebi stoupá,
oheň tě neopustí a na věky v plamenech zhasneš.
Běda ti, Thrákie, tak jako otrokyně budeš pod jhem,
jakmile Galatští s Dardanovci se navzájem spojí,
510 přepadnou Řecko a vyvrátí je, potom zahyneš sama.
Do cizí země odvedeš daně a nepřijmeš žádné.
Běda ti, Gógu a Magógu, se všemi po řadě s vámi,
s Marsy a Angy, jak mnohé jen hrůzy vám určila sudba!
Běda, jak přemnoho potomků Lyků a Myzů a Frygů,

- 515 veliké zahyne množství z národa Pamfylů, z Lýdů,
z Maurů a z Habešanů spolu s národy jazyků cizích,
z Kappadockých a arabských mužů. Proč však mám všechněch
vyprávět osudy? Nejvyšší na všechny národy, které
kdekoli na světě bydlí, dopustí strašlivou ránu.
- 520 Když se však na Řeky oboří početný barbarský národ,
nejeden z vybraných mužů násilím o hlavu přijde.
Lidé tak pozбудou všechna svá stáda tučného skotu,
koní i mezků a s nimi i svoje bučící voly,
obydlí pevná pak plameny svévolně zničena budou.
- 525 Do cizích zemí otroky násilím odvedou mnohé –
děti i ženy s širokým pásem okolo boků.
Nádherné ložnice měly, teď klopýtnou útlou svou nožkou,
nedobří barbarsky mluvící lidé je povedou v poutech.
Pod jejich odpornou zvůli vytrpí mnoho a žádný
- 530 nebude, kdo by jim ve válce o trochu ulehčil život,
uvidí, jak se nepřítel raduje z bohatství jejich,
z jmění těch, které ve strachu klečí a hrůzou se třesou.
Sto se jich na útěk vydá a jeden je zahubí všechny.
Pět lidí zachvátí obrovská zloba, ale hned nato
- 535 spolu se navzájem pomísí v urputném boji, a proto
nepřítel toliko bude mít radost a Řekové smutek.
Tak celé Řecko se nuceně podrobí jhu jako otrok,
současně válka a hladomor zahubí smrtelné lidi.
Pevné jak z mědi učiní Bůh sám vysoké nebe,
- 540 na celou zemi už nebude přšet, jak železná bude.
Ukrutně naříkat budou pak všichni smrtelní lidé,
protože nebudou mít už co do země zasít a zorat.
Stvořitel nebe i země sám na zemi dopustí ohně,
takže jen třetina z celého lidstva zůstane živá.

(495) smysl textu není zcela jasný (505) řecké sloveso přeložené českým slovem „záhuba“ je v originále nesrozumitelné (509) narážka na invazi Galatů do Malé Asie r. 280 př. Kr. (511) „daň“ – doplněno místo chybějících dvou slabik v původním textu (511 – 513) nejasný původní text (514) „jak mnoho“ doplněno podle v. 515 (520) patrně narážka na dobytí Korintu Římany r. 146 př. Kr., nebo už na invazi Galatů; viz pozn. k v. 509 (527) Dt 28,56n (533) Iz 30,17 Dt 32,30 (539n) Dt 28,23 (544) Za 13,8 Zj 9,15.18 :Ez 5,12 :Sib 103

Výzvy Řekům

- 545 Proč jsi se na svoje smrtelné předáky spolehlo, Řecko,
když přece nemohou odvrátit smrt, která znamená konec?
Proč nosíš zhynulým zbytečné dary a oběti modlám?
Kdo jen tvou mysl záměrně oklamal tak, že to děláš –
samo že pryč se odvracíš od tváře velkého Boha?
- 550 Prokazuj úctu jen života dárce, cti jeho jméno,
před ním se neskrývej. Tisíc a pět set let minulo dodnes
od doby, ve které vládli nad Řeky králové pyšní.
Ti první zanesli špatnosti do mysli smrtelných lidí –
vztyčili nemálo obrazů hynoucích, smrtelných bohů.
- 555 Všim tím vás zavedli na cestu myšlenek docela marných.
Tehdy však, když velký Bůh se obrátí proti vám hněvem,
v té chvíli poznáte teprve obličej velkého Boha.
Duše všech lidí pak najednou zachvátí veliký nářek,
k nebesům budou spínat své ruce a společně začnou
- 560 vysílat modlitby k velkému králi, jenž pomoci může,
toužíce po tom, jenž od hněvu zachrání – kdo jen to bude?
Pojď jen a poznej ty věci a ulož to hluboko v mysli,
kolika žalu se dočkáte dříve, než jeden rok přejde.
Teprv až Řekové volů a býků bučících stáda
- 565 přivedou k oběti slavné do chrámu velkého Boha,
vyhnou se dalším válečným hrůzám a zmatku i moru.
Otrocký úděl jim tehdy poznovu proměněn bude.
Do té doby však rod mužů bezbožných přetrvá stále,
až pokud nepřijde onen osudný den jejich zkázy.
- 570 Nenoste oběti Bohu, než se to naplní všechno,
neboť co Bůh sám rozhodl, neřekl naprázdno jistě;
že se to všechno naplnit musí, je neměnná sudba.

(550 – 554) Mdr 14,12 – 20 (564) nejednotně dochovaný původní text

Chvála židů

- Potom zas povstane znovu rod svatý pobožných mužů,
bedlivě budou střežit rady a úmysly, které
- 575 má s nimi nejvyšší Bůh a chrám toho velkého Boha
ctít budou úlitbou, kadidla dýmem, i obětí tučných
býků a beranů bez vady s ovceci, které se prvé
zrodily. S nimi pak přivedou k oběti beránky tučné,
dle řádu svatého na velký oltář jak celopal přijdou.
- 580 Na právu zákona, jež jim dal Nejvyšší, budou mít podíl,
šťastni se usídlí v městech a získají úrodná pole.
Věčný Bůh sám je jak proroky vyvýší, protože mají
velikou přinést radost pro všechny smrtelné lidi.
Veliký Bůh totiž dal jim jediným dobrou svou radu,
- 585 také je obdařil vírou a výtečným rozumem v hrudi.
Proto už nectí prázdnými podvody výtvořů lidské,
které jsou ze zlata, z bronzu a stříbra či slonové kosti,
ze dřeva, z kamene, z hlíny – vše obrazy bezmocných bohů,
červeně zdobené kresby a zvláštní obrazy zvířat
- 590 jako je ctí ve svých nicotných myslích smrtelní lidé.
Oni však hned zrána své čisté paže zdvihají k nebi,
jak vstanou z lože, tu pokaždé ruce své očistí vodou,
ctíce jen toho, jenž na věky panuje – Nesmrtelného,
po něm pak rodiče lépe, než je ctí ostatní lidé.
- 595 Posvátnost lože manželského vždycky na mysli mají,
s mladými chlapci nic nemají, tak jak to obvykle činí
foiničtí, egyptští, latinští muži, i široké Řecko
podobně jako z ostatních národů veliké množství,
jako jsou Peršané, Galatští i muži Asie celé
- 600 rušící posvátný zákon od Boha nesmrtelného.

(586nn) Iz 44,9nn (589) Klémens Alexandrijský ve svém citátu ze 3Sib tento řádek vynechává
(591n) viz pozn. k 4,165n (600) v závěru verše se v řeckém textu zřejmě omylem opakují slova
o rušení Zákona.

Proroctví o soudu

Pro to vše Nesmrtelný sám na lidi smrtelné sešle
pohromy, hladomor, rozličné rány a trápených nářek,
války i morové rány a zármutek s bolestí k slzám,
za to, že nechtěli nesmrtelného uctívat dárce
605 lidského života, ale jen rukama dělaným modlám
vzdávali chválu. Lidé je odvrhnou sami a skryjí
ze studu hluboko v puklinách skal – do doby, dokud
ve vlastní egyptské zemi se trůnu nezmocní mladý
panovník, sedmý, počteno od doby nástupu vlády
610 řecké, již Makedonští kdysi zavedli mužové známí.
Tehdy k nim z Asie přitáhne veliký panovník – orel
ohnivý, který zem celou pěšími vojsky a jezdcí
pokryje, poboří všechno a naplní zlem všeho druhu,
egyptské království porazí, pobere veškeré jeho
615 jmění a potom se vzdálí po moři na jeho vlnách.
Tehdy svá kolena bílá před Bohem skloní – králem
nesmrtelným a kleknou na zemi s úrodnou prstí,
rukama dělané věci předají plamenům ohně
všechny a Bůh tehdy velikou radost způsobí mužům.
620 protože země a stromy a stáda nesčetná skotu
přinesou skutečný užitek plodu ve prospěch lidí –
vína a sladkého medu, bílého mléka a všeho
obilí, které je pro lidi smrtelné nad jiné dobré.

(611) patrně Antiochos IV.

Výzva k proměně mysli

Ty ale, člověče zchytralý, nemeškej, přestaň už váhat,
625 navrať se nazpět a obrať se k Bohu a hled' se s ním smířít,
přines mu pokaždé v příslušnou dobu k oběti na sta
býků a beránků prvorozených s kozami spolu,

hled' si ho usmířit Nesmrtelného, jen aby měl lítost,
protože on sám je Bohem a jiný již nikdo jím není.

- 630 Uctívej právo a nekřivdi nikomu tak, jak to všechněm
ubohým smrtelným lidem káže sám Bůh nesmrtelný.
Vyhni se hněvu velkého Boha v té době, kdy bude
vrcholit morová rána seslaná na všechny lidi
smrtné, kteří po krutém trestu docela zkrotnou.

Utrpení posledních dní

- 635 Král zajme druhého krále a pro sebe obsadí zemi,
národy zpustoší národy jiné a mocnáři kmeny,
vládcové do jiné země utečou všichni a země
smrtných prodělá proměnu. Řecko zpustoší celé
cizinců vlada a z úrodné země vyčerpá všechno
640 bohatství. Přitáhnou, aby se s nimi srazili čelem
pro drahé zlato a stříbro, protože v té době bude
lakota po jmění ve městech pastýřkou ohavných věcí.
Bez pohřbu, bez hrobu zůstanou všichni v daleké zemi,
supi a divoká zvířata z té cizí krajiny potom
645 zneuctí ležící těla, a když se to dovrší všechno,
obrovská země pohltní nakonec zbytky těch mrtvých.
Sama však zůstane neoseta a neobdělána,
zvěstujíc, ubohá, ukrutné skutky bezbožných lidí.
Po mnoho předlouhých období času, členěných svátky,
650 které se vracejí, umlkne štít, kopí, pavéza, zbraně
druhů všech, ba ani na oheň dřevo už nebudou sekati.

(635) Mk 13,8 par. (650n) gramaticky kusá věta; sr v. 729nn

Spasitel jako král

Tedy se stane, že Bůh sešle na zemi ze slunce krále,
toho, jenž na celé zemi zastaví ukrutné války:
některé zabije, některé přísahou věrnosti sobě

655 zaváže, avšak přec nebude jednat jen podle své vůle,
nýbrž vždy poslušen předobrych úradků velkého Boha.

(652–656) verše, které mohly inspirovat římského básníka Vergilia k sepsání 4. eklogy Zpěvů pastýřských (Bucolica) o chlapci, který se zrodí a nastolí zlatý věk (sr 3Sib 367nn.743nn), a literárně ovlivnit některé části L 1–2. (652) narážka na označení faraonů jako Synů slunce (655) J 6,38

Útok na chrám

Velkého Boha však lid tehdy nádherou obtížen bude
v bohatství zlata a stříbra a různých z purpuru ozdob,
země pak bude přinášet úrodu, podobně moře
660 přinese dobrého mnoho. Králové začnou však tehdy
navzájem řevnit a v myslích svých spřádat záměry špatné.
Závist však nemůže přinést nikdy nic dobrého lidem
ubohým. Takže když králové pohanští vrhnou se spolu
na zemi, o níž teď mluvím, ač tím právě sami si stvrdí
665 rozsudek smrti, protože budou chtít okrsek chrámu
zničit a zahubit nejlepší muže – jakmile vtáhnou
do země, oblehnou město, ti nečistí králové cizí,
každý z nich maje svůj trůn a svůj lid, který poslouchat nechce.

(663) Ž 2

Soud nad světem

Bůh tedy promluví velikým hlasem ke všemu lidu
670 nevychovanému, prázdnému v mysli; a velkého Boha
soud bude přísný, při kterém všichni zhubeni budou
rukama Nesmrtelného a meče ohnivé z nebe
na zemi spadnou. Uprostřed mužů se objeví velké
pochodně jasné a zářící silně a země, ta všeho
675 života matka, se potom rukou Nesmrtelného
otřese celá a dokonce ryby v moři se všechny

- otřesou hrůzou i se všemi různými čeledmi zvířat,
ptáků a se všemi dušemi lidí i s veškerým mořem
před tváří Nesmrtelného a hrůza je zachvátí všechny.
- 680 Porazí špičaté útesy hor a vrcholy kopců
odstraní. Modravá temnota zjeví se najednou všechněm,
rokle, jež na horách vysokých plné jsou mlhy a mračen,
mrtvolý zaplní zcela a z okolních skal bude prýštit
krev, která zasáhne rovinu dole a prorazí cestu.
- 685 Důkladné hradby hrozivých mužů se sesypou na zem
docela všechny, protože neznali velkého Boha
zákon a soud, ale vedeni hněvem zpozdilým všichni
pozvedli špice svých kopí k útoku na svaté místo.
Bůh proto odsoudí všechny, buď válkou, či mečem, neb ohněm,
690 anebo deštěm, jenž působí zátopu. Z nebe pak dolů
spadne jak síra, tak kamení, anebo s kroupami bouře –
s mnoha a těžkými, že ani dobytek neujde smrti.
V těch časech poznají Boha nesmrtelného, jenž všechny
soudí a nářek i úpění nad smrtí mužů se ozve
695 po širé zemi. A všichni bezbožní krvavou lázeň
podstoupit musí. I země se tehdy napije sama
zabitých krve a divoká zvíř se nasytí masem.
K prococtví o tom všem vyzval mne Bůh sám velký a věčný –
o věcech, které se splní a nemohou nedojít k cíli.
- 700 Nemůže nastat to, co si on sám jen pomyslet může,
protože duch Boží vanoucí světem je každé lži prostý.

(682) Iz 30,25 (691) Ž 11,6

Spasení vyvolených

Přesto však synové velkého Boha žít budou všichni
pokojně okolo chrámu a budou se radovat z toho,
co jim dá Stvořitel sám, jenž soudí – on, jediný vládce –
705 v spravedlnosti. On bude jim záštitou, ochranou mocnou,

jako by kolem nich stál hradbou planoucí oheň.
Nebudou vtaženi do bojů ve městech a ani ve vsích.
Nikdy už ruka zlé války, toliko Nesmrtelný se
postaví rozhodně na jejich stranu a Svatého ruka.

710 V tom čase zvolají ostrovy všechny a stejně tak města:

„Velice milovat musí sám Nesmrtelný tyto muže,
protože všechno je ve válkách s nimi a na pomoc jdou mu
nebesa, jím samým řízené slunce a dokonce měsíc!“
(Země, co života matka, se za těch dnů otřeše celá.)

715 Z jejich úst vytrysknou sladké výroky zpívané v písních:

„Pojďte jen všichni a padněte na zem v pokorné prosbě,
před Nesmrtelným, jenž kraluje, před Bohem velkým a věčným.
Do chrámu pošleme dary: vždyť on je jediný vládce.

Zvažujme vespolek zákon, jež Bůh sám, ten Nejvyšší, vydal,

720 on přece nejspravedlivější je sám na celé zemi,

my však jsme z cesty Nesmrtelného sešli a ctíli
v pošetilosti své výtvořily dělané člověčí rukou –
dřevěné modly a sochy v podobě smrtelných lidí.“

Toto však hlasitě zvolají duše věřících lidí:

725 „Pojďme, kdo patříme k Božímu lidu, padněme na tvář,

písněmi v domech svých oslavme našeho Boha, jenž dává
život, a nepřátel zbraně snášejme ze všech míst země
po sedm údobí času členěných návratem svátků –

kulaté štíty a pavézy, přilby a rozličné zbraně,

730 veliké množství luků a s nimi bezbožné šípy;

ba ani dříví se nebude sekát pro záři ohně.“

(702) Oz 11,1 (706) Za 2,5 (709) Ex 14,25 (714) patmě přesun z v. 675 (721) Iz 53,6
(728nn) :3Sib 648nn (729nn) :3Sib 650nn; smysl není zcela jasný – sekání je zřejmě symbolem
války (730) míní se zřejmě „bezbožných“

Výzva Řekům

Ubohé Řecko, už odvrhni svoje smýšlení pyšné,
pros toho Nesmrtelného a Velkého, dávej si pozor
na toto město, ať nevyšleš lid, který neví, co dělá,

- 735 nemaje domova ve svaté zemi velkého Boha.
Nehýbej Kamarinem, neboť v klidu s ním nejlépe vyjdeš,
ani ne pardálem v doupěti, ať se ti nestane úraz.
Stranou se drž ani nechovej myšlenky pyšné a zpupný
hněv ve svém srdci, jenž chystá se do velmi krutého boje.
- 740 Pro podíl na všem tom starej se o službu velkému Bohu.

(736) řecké přísloví (737) v ř. kusá věta

Den soudu

- Když už se dovrší i tento den, který nezvratně přijde,
smrtní lidé se dostaví před soud věčného Boha.
Veliký soud přijde na lidi, spolu s ním přijde i vláda,
země pak, dárkyně života, dá lidem smrtným skvělou
- 745 úrodu: nesmírné množství obilí, vína a oliv
se skvělým nápojem sladkého medu, jenž pochází z nebe,
stromy a ovoce v slupkách i dobře kmené krávy
s býky i ovečky s berany, kozy a s nimi i kozly.
Vydá tak bohaté prameny sladkého bílého mléka,
- 750 města se naplní bohatstvím, pole úrodu dají
hojnou. Meč ani válečná vřava nepřijdou na zem,
země se nebude muset už třást a naříkat těžce,
nebude válka a na zemi nepřijde nikdy už sucho,
hlad ani krupobití, které ovoci nesmírně škodí.
- 755 Namísto toho se na celé zemi rozhostí pokoj.
Král bude přítelem králi až do doby skonání věku
tohoto. Nesmrtelný potom stanoví v hvězdnatém nebi
na celé zemi pro všechny jeden společný zákon
nad vším, co v životě dělají smrtelní lidé.
- 760 On totiž jediný Bůh je a jiného boha už není,
on také zahubí ohněm celý rod ukrutných mužů.

(744nn) :3Sib 620–623 (746–748) patně vsuvka (Geffcken) (758) idea doložená také ve stoických textech

Výzva k nápravě

Jenom si pospěšte, ať vaše myslí se ve vašich hrudích
varují nectného modlářství. Služ jenom živému Bohu.
Střez se i smilstva a nezbav se rozumu – neobcuj s muži!
765 Vyživ a vychovej vlastní své dítě a neber mu život!
Kdokoli v tomto by zhřešil, propadne Božímu hněvu.

Věčné království

V tom čase zbuduje království vládnoucí na věky věků
nad všemi lidmi ten, který za dávna stanovil svatý
zákon svůj pro všechny zbožné. Jim také otevřít slíbil
770 zemi i blažených svět s jeho branami, radosti všechny
s věčnou a od smrti svobodnou myslí a s veselím pravým.
Ze všech stran země pak ponесou dary a kadidlo vonné
do domu velkého Boha a nikdo se nebude tázat
na jiný dům, ani z těch, kdo se teprve v budoucnu zrodí,
775 než na ten Boží, kde zbožní muži ho uctívát budou.
(Lidé se s výzvami obrátí k synovi velkého Boha.)
V oněch dnech stanou se schůdné a splavné nejenom cesty
v údolích, ale i špičaté útesy skalní a hory
nejvyšší, stejně jak mořského příboje divoké vlny.
780 Na zemi nastane pokoj se všemi dobrými dary.
Proroci velkého Boha odstraní meče a sami
stanou se spravedlivými soudci a králi všech lidí.
Přijde čas, v kterém po právu budou bohatnout lidé,
protože Boha velkého soud bude platit a vláda.
785 Raduj se, dívko, a vesel se, protože na věky radost
stvořitel nebe i země udělil tobě – ten Věčný.
On bude přebývat s tebou a stane se světlem tvým věčným.
Na horách žrát budou vlci a beránci společně trávu,
pardálí s kůzlaty na jednom místě naleznou pastvu,
790 medvědi s kravami na louce společně odpočnou přes noc,

lev chtivý masa se nasytí plevami, tak jako voli
ze žlabu žerou, a docela maličké děti je budou
s provazem vodit, vždyť Bůh je na zemi ochočí všechny.
Draci a hadi budou spát společně s malými dětmi,
795 nic jim však neudělají, Bůh bude s nimi svou rukou.

(767) Da 2,44 7,27 (776) patně druhotná křesťanská vsuvka (782) :1Mak 14,41; jinak ne-
obvyklá myšlenka (785) Za 2,14 (788) Iz 11,6nn

Znamení konce

Naprosto zřetelné znamení povím ti, ať můžeš poznat,
kdy přijde na zemi chvíle, v níž všechno dospěje k cíli:
Až se na hvězdném nebi objeví za noci meče,
hned jak se setmí, ale i v době, než nastane úsvit,
800 najednou prach se seshora z nebe posype dolů
na celou zemi a sluneční svit se vytratí náhle
z oblohy uprostřed světla a měsíční paprsky ve dne
na celé zemi se zjeví docela zřetelně lidem.
Na skalách vyvstane znamení v podobě krvavých kapek,
805 nahore v mracích uvidíte bitvu pěšáků s jezdci
podobnou štvaniči zvěře a letícím mlhavým mrakům.
Bůh, který obývá nebe, tak učiní konec všem bojům.
Všichni však musejí přinášet oběti velkému králi.

(801) Jl 2,10

Sibyllin doslov

Toto jsem věštila ve zvláštní extázi minuvši hradby
810 velkého města v asyrské zemi, došla jsem k ohni,
kterému podlehne Řecko – všechněm smrtelným lidem
znamení od Boha, kterými zvěstují tajemství jeho.
V Řecku mne nazvou smrtelní lidé po jiné vlasti,

pocházím podle nich z hanebných Eryther a podle jiných
815 Kirké a Gnostos jsou rodiče moji – Sibylly lhářky
šílené. Když však to nastane všechno, tehdy si na mne
vzpomeňte; nikdo z vás potom už nebude tvrdit, že blázním –
Sibylla, já, kterou k proroctví povolal Bůh, jenž je velký.
Sice mi nezjevil věci, které mým rodičům zjevil,
820 ale co stalo se předtím, řekl mi zase můj otec.
O tom, co bude – to všechno mi Bůh sám do mysli vložil.
Tak mohu věštít budoucí věci i ty, jež se staly,
mohu je zvěstovat lidem. Protože tehdy, když dávno
vodou byl zatopen svět a jediný ctihodný muž byl
825 zanechán v dřevěném srubu plovoucím na vlnách vodstva
s ptáky a zvěří, aby se svět mohl zaplnit zase –
jeho jsem snachou a tehdy jsem vstoupila do jeho krve,
jemu se staly ty příběhy první, ty poslední všechny
zjevil mi Bůh. Tak je přijměte všechny z mých úst jako pravdu.

(820) „otec“ – v textu „bůh“; opraveno podle smyslu (823nn) příběh Nocho podle Gn 6 – 8

4. KNIHA

Sibyllino prohlášení

- ¹ Poslouchej, národe z Asie, z Evropy, velice pyšný,
věštecké výroky, které chci z našeho příbytku pronést
ústý, jež medovým hlasem svým promluví toliko pravdu.
Nevěštím ve službách lživého Foiba, jež blázniví lidé
⁵ nazvali bohem a falešně říkali, že je to věštec.

(4) Pausanias (10,12,6) píše, že Sibylla je věštkyně Foiba (Apolla).

Polemika proti modlářství

- Já sloužím velkému Bohu, jenž lidskýma rukama nebyl
vytvořen tak jako němý a z kamene tesané modly,
ani mu neslouží příbytkem do chrámu vnesený kámen –
hluchý i němý a nesoucí zkázu a trápení lidem.
- ¹⁰ Ze země nespátříš Boha a nikdo ho neumí změřit
lidskýma očima, protože nebyl smrtelnou rukou
vytvořen, nikdo ho nevidí, ačkoli on vidí všechny.
Temnota noci mu patří i den se svou sluneční září,
hvězdy i měsíc a oceán, s rybami ve vodách k tomu,
¹⁵ země a řeky i veškerých pramenů zdroj, jenž je věčný –
vše, co je k životu stvořeno, stejně jak deště, jež živí

úrodu země i stromy a vinice se sady oliv.

Bůh šlehá hlubiny duše mé – nutí mne oznámit lidem
příběhy, které se dějí, i ty, které v budoucnu zase
20 mají se přihodit od rodu prvního do desátého –
zcela dle pravdy a on sám to dotvrdí tím, že to splní.
Ty ale, národe, všechno, co pronesou posvátná ústa
Sibyly bedlivě poslouchej. Jsou to vše pravdivá slova.

(8) :Sk 7,48; jiné rkp: „za dům z kamene stavěný chrám“

Chvála spravedlnosti

Blažení na celé zemi jsou lidé, co milovat budou
25 velkého Boha a jedině jeho jen v modlitbě chválit
před každým jídlem a pitím s důvěrou ve zbožné řady.
Takoví při každém pohledu odmítnou veškeré chrámy,
jakož i oltáře nadarmo stavěné z mlčících kvádrů,
nečistých pro krev živého tvorstva a čtvermohých zvířat
30 zabitých v oběť. Uvidí slávu velkého Boha –
nevraždí svévolně, nevedou obchody s nečistým ziskem;
to se přec počítá mezi samotné nejtěžší hříchy.
Zlou vášní netouží po ženě druhého, mají to za zlo
(stejně jak odpornou touhu zmocnit se druhého muže).
35 Ostatní muži, již po věcech hanebných touží
nebudou chtít se jim podobat životem, zbožností, mravy.
Spíš od nich s posměchem odvrátí tváře a pohrdnou jimi.
Pro vlastní nerozum, bláhoví, budou jim přičítat lživě
špatnost a nešlechtnosti, kterých se dopouští sami.

(27n) vztahuje se asi na některé židovské nebo i raně křesťanské okrajové skupiny (sr Sk 7,44nn). I esejeji měli odstup vůči chrámovým obětem, ne však vůči chrámu samotnému. Jiné rkp: „...odvrátí oči od chrámu...“. (28) za tento verš vsunují některé rkp: „kamenné sochy a stvořená nádherná díla“ (35) patně převzato z druhého orákula

Příchod soudu

- ⁴⁰ Veškerá rodina smrtelných lidí je vzdálena víře.
Jakmile přijde den soudu nad světem, nad lidmi – soudu,
na kterém Bůh bude soudit zbožné i bezbožné lidi,
tehdy se bezbožní dostanou do ohně v temnotě šeré,
(– poznají potom, jak velikou bezbožnost páchali předtím –),
⁴⁵ zatímco zbožní se dostanou do země nesoucí plody,
od Ducha Božího dostanou život a s ním Boží přízeň.
Všechny ty věci se zajisté naplní v desátém rodu.
Ted' však chci vyprávět to, co se od rodu prvního stane.

(43) místo „do ohně“ mají některé rkp „opět“ (44) chybí v některých rkp

První království

- Nejdříve asyrští budou panovat nad všemi lidmi,
⁵⁰ držíce nad světem vládu po dobu šestera rodů
od času, v kterém se nebeský Bůh obrátil v hněvu
proti všem městům a s nimi i proti všem smrtelným lidem,
takže se v potopou vzednutém moři ukryla země.

Druhé království

- Médové vyvrátí asyrskou vládu a budou se pyšnit
⁵⁵ na jejich trůnech po dobu toliko dalších dvou rodů.
Tehdy se stane, že v poledne nastane temno,
hvězdy se z oblohy vzdálí, zmizí i měsíční kruhy,
země pak ve zmatku velkého otřesu, který jí pohne,
svrhne a roztříští přemnohá města i výtvořry lidí.
⁶⁰ Z hlubiny moře se tehdy zas vynoří ostrovy nové;
když se však mohutný veletok Eufrátés naplní krví,
tehdy se Médové s Peršany utkají ve vřavé bitvy.

Médové kosení kopími Peršanů budou se muset
v útěku uchýlit za Tigrid – uprchnout za velkou řeku.

(54) Ninive padlo po nápirem Médů a Babylóňanů r. 612 př. Kr. (56) snad narážka na zatmění
slunce za bitvy mezi Médy a Lydy r. 585 př. Kr. (sr Joz 10) (64) Kýros Perský dobyl médskou
říši r. 550 př. Kr.

Třetí království

- 65 Peršanů moc bude největší na celém světě.
Nabudou vládu i s bohatstvím po dobu jednoho rodu.
Potom však trápení přijdou, která se v modlitbách lidí
odvrátit snaží: bitvy a vraždy a rozbroje spolu
s útěky, střemhlavé zřícení věží a zničení obcí
- 70 za doby, ve které širokým průlivem Helény vplují
Řekové s pýchou a Frygům i Asii přinesou zhoubu.
Hladomor se suchem zastihne také egyptskou zemi –
úrodnou jindy a pšenice plnou, v době, kdy temná
obilí plodící závlaha Nilu se po dvacet roků
- 75 ukryje kdesi na jiném místě hluboko v zemi.
Z Asie přitáhne veliký král, v ruce vztyčené kopí,
nesčetné lodě s ním; pěšky však překročí bažinné stezky
ležící v nížině, pro lodě rozdělí vysokou horu.
Přesto ho ubohá Asie přijme jak zběhlého z boje.
- 80 Nešťastnou Sicilii zase docela zaplaví řeka
velkého plamene tekoucí v přívalu z ohnivého Etny,
mohutná záplava pohltní Krotón – veliké město.
V Řecku se rozpoutá svár a s ním vzájemná nenávisť, která
způsobí pád mnoha městům a nesčetní mužové zhynou
- 85 uprostřed boje; než nebude vítězů tohoto sváru.
Teprve v desátém rodu smrtelných lidí se budou
Peršané se strachem muset pod jařmem sklonit.

(69) inspirováno Aischylovou tragédií Peršané (70) jde o Hellespont, přes nějž r. 499 př. Kr.
připluli Řekové na pomoc povstání řeckých osad v Iónii proti Peršanům (76) jiné rkp: „z Asie

proti Řecku“ (78) narážka na invazi Xerxovu r. 480 př. Kr., při níž byl prokopán kanál poloostrovem Athós (79) expedice skončila ústupem po bitvě u Salamíny

Čtvrté království

Potom se Makedoňané s hrdostí uchopí žezla,
Thébané padnou však do zlého zajetí nedlouho nato.

⁹⁰ Karové osídlí Tyros a Tyrští zničení budou,
SAMos se SÁM zcela ukryje v pobřeží pod množstvím písku,
DÉLos již nebude DÉLe a nejasné bude vše délské,
Babylón veliký na pohled nebude pokořen, avšak
malý se ukáže v boji, opevněn v naději marné.

⁹⁵ Baktrii osídlí Makedoňané a od Baktrů zase
stejně jak ze Sús utečou všichni až do řecké země.
Za doby potomků nastane čas, že Pyramos – zlato
nesoucí řeka – dosáhne k svatému ostrovu, valíc
před sebou písek. Barido, padneš a Kyzikos zhubí

¹⁰⁰ otřesy země, v nichž sesutím zahyne nejedno město.
Na Rhodské přijde zlo poslední, zato však největší ze všech.

(89) Théby dobyl Alexandr Makedonský r. 335 př. Kr. (90) Tyros byl dobyt r. 322 př. Kr. (91n) sr 3Sib 363 (93) Babylón byl Makedoňany obsazen bez boje r. 331 př. Kr. (95n) jde o kolonizaci Baktrie (97n) orákulum doložené u Strabóna (přelom letopočtů) (100) :4Sib 58n

Vzestup Říma

Makedonie však nebude panovat na věky. Velká
nastane válka se stranou západní, s italskou zemí,
za níž svět upadne v otroctví, donucen Italům sloužit.

¹⁰⁵ Ty také, ubohý Korinte, jednou své zajetí spatříš!
Kartágo, i tvoje hradba se jednou sesune na zem;
otřesy země tě zničí, ubohá Laodikeio,
zřítíš se k zemi, brzy však povstaneš znovu jak město.
Nádherná lykijská Myro, otřesy zmítaná země

110 nebude více ti oporou, padneš a na zem se zřítíš,
budeš si přát, abys utekla do cizí země jak psanec,
v době, kdy bebožné Patary roztrhají hučící vlny
s otřesy země, a potom je zaplaví proud slané vody.
Otrocká sudba však trvá i pro tebe, arménská zemi!

(103) makedonské války začaly r. 214 př. Kr. (105nn) v této pasáži mají některé rkp odlišné pořadí veršů (105n) Kartágo a Korint byly dobyty r. 146 př. Kr. (111) „psanec“ v řečtině METOIKOS. (112) „hučící vlny“ (ř. HOMADOS), doslova „vřava“, jiné rkp mají „písek“; konjektura: HO (ř. člen) MEDOS = pán, vladař.

Pád Jeruzaléma

115 Na Jeruzalém se oboří hrozná válečná bouře
z italské země a velký chrám Boha docela zničí.
Bude to tehdy, když spolehnou na vlastní početilosti,
odvrhnou zbožnost a před chrámem spáchají odporné vraždy.
V té době veliký král bude utíkat z italské země
120 přes řeku Eufrat jak uprchlík neznámý, skrytý –
ten, jenž se odvážil hrozného zločinu matčiny vraždy
vykonav nesčetné ostatní skutky svou úkladnou rukou.
Když bude utíkat daleko přes parthskou zemi, tu v Římě
nemálo mužů tam pokropí zemi svou vylitou krví.
125 Do Sýrie přijde velitel z Říma, jenž plameny ohně
Šalomounův chrám spálí a zabije zástupy mužů.
Velikou Judeu s dobrými cestami docela zničí.
Bude to, když Salaminu i s Páfem zemětřesení
zboří a přes Kypr uprostřed moře se převalí voda.

(118) jde asi o násilí zélotů za Židovské války, sr Jos.Fl.,Bell. 4,314nn (119n) běží o císaře Nerona (121) Nero zavraždil svou matku (122) „vykonav“ – konjektura; v originále stojí „přemluviv“, jiné rkp „vyloživ“ (123n) narážka na rychlý pád tří Neronových nástupců a s tím spojené nepokoje v Římě (125) jde o Tita, pozdějšího římského císaře.

Další nepokoje

- 130 Tehdy se v italské zemi ukáže znamení ohně,
vyrazí otvorem z hlubin a dosáhne k širému nebi,
sežehne plamenem nejedno město a zahubí muže.
Oblohu zaplní celou množstvím zhoubného kouře,
z nebe se snesou pršky podobné červené hlince.
- 135 Poznejte tehdy, že nebeský Bůh se k vám obrátil v hněvu
protože oni zahubí nevinný rod jeho zbožných.
Bojové střetnutí rodící svár potom zasáhne Západ:
Uprchlík z Říma pozvedne nad hlavu veliké kopí,
překročí Eufkrat a přivede domů zástupy mužů.
- 140 Ubohá Antiochie, ty nebudeš zvána už městem,
jakmile pro tvoje pošetilosti tě zasáhnou zbraně.
Na Kypr dolehne morová rána a ukrutná válka:
Ubohý ostrove, běda ti, protože skryje tě vlna
velkého příboje, když budeš rozbíjen zimními vichry.
- 145 Asie dostane velké bohatství, které Řím kdysi
uloupiv shromáždil do domu plného pokladů vzácných.
Dvojnásob splatí je Asii za čas a ještě jí přidá.
Tehdy se dostaví... bojů.
Ukrutný hladomor zničí i v Karii překrásná města
- 150 s mocnými věžemi, ležící při vodách Meandru, když se
Meandros s šedavou vodou ukryje hluboko v zemi.

(130nn) výbuch Vesuvu v r. 79 po Kr. (138) narážka na legendu o návratu Neronově; sr 3Sib 63-74 5Sib 28-34.138-153.215-224.363-370 Zj 17,11 (142) dosl.: (S)KYR(R)OS, jiné rkp mají „Sýrii“. Podle v. 143, kde je v originále Kypr jmenován, jde o tento ostrov (147):3Sib 350-380 - výraz naděje na odplatu Římu (148) nejasný verš, který v některých rkp chybí

Bezbožnost posledních dní

- Tehdy, až lidé už docela odvrhnou veškerou zbožnost,
také i věrnost a právo se ve světě skryjí a zmizí,
155 pyšně se chovají, konají špatné a nečisté skutky.

Nikdo už ohledy nebere na zbožné lidi a chtějí
vyhubit všechny v své dětinské nerozumnosti a pýše.
Ze zpupných činů se radují, ke krvi vztahují ruce.
Tehdy však vězte, že Boží trpělivosti je konec:
160 Ve hněvu zuby mu skřípají, chystá se ve velkém ohni
najednou docela vyhubit veškerou rodinu lidí.

(154) fragmentárně dochovaný verš, který některé rkp vynechávají

Výzva k obrácení

Ubozí smrtelní lidé, všechno to změňte, ať velký
Bůh se již nemůže na lidi obracet s hněvivou tváří:
Odhodte meče i sténání, vraždění lidí i zpupnost,
165 obmyjte celá svá těla ve stále tekoucích řekách,
k nebesům vztahujte ruce a prostě o odpuštění
skutků svých spáchaných dosud a za vlastní bezbožnost hroznou
přineste namísto oběti smíření chvalozpěv Bohu.
On svolí k pokání, nezhubí, zadrží opět svou zlobu,
170 pokud se budete s odříkáním všichni v zbožnosti cvičit.

(165n) podpora apokalyptických křtitelských hnutí, mezi něž patřila i skupina Jana Křtitele (sr 3Sib 591–593).

Konečný soud

Pokud však, zlovolní, budete dále žít v neposlušnosti,
bezbožnost milovat stále a slyšet mne nečestným uchem,
oheň a plameny sestoupí na celou zemi a velké
znamení s mečem a polnicí zjeví se najednou zrána:
175 celý svět uslyší hřmění a mohutný hlas nad ním zazní.
Plameny zhoubného ohně pak spálí veškeré lidstvo,
zahubí města a ztratí se řeky a s nimi i moře,

vše bude sžehnuto, zůstane toliko pálící popel.

Jakmile ze všeho zbude jen popel a dým a jak zhasne

180 ohromný požár, tak jako vzňal se na pokyn Boží,
Bůh zas dá sám živé tvary kostem a lidskému prachu –
vzkříšením oživí smrtelné lidi, jak bývali dřívě.

Potom nastane soud, při němž Bůh bude sám opět soudit
veškeren svět, takže lidé, již bezbožně zůstali v hříchu,

185 budou zas pod zemí přikryti hlínou v Tartaru, z něhož
vlhkost je cítit, a v odporných zákoutích podzemní říše.

187 Zbožní však budou na zemi přebývat zase a přijmou

189 od Boha Ducha a spolu s ním život a milost, jež platí

190 pro zbožné lidi. Ti všichni se nakonec navzájem užijí
ve světle radostné, životu příjemné sluneční záře.

Ó, jak je blažený muž, který žít bude v takových časech.

(173) kosmická konflagrace (přetavení ohněm) je představa známá ze stoicismu, platonismu i z perské eschatologie. Ve Starém zákoně je oheň nástrojem Božího soudu: Am 7,4n Iz 66,16; sr 2P 3,6n též 4Sib 161 (182) naděje vzkříšení, nepřímo doložená v perském náboženství, je příznačná pro hlavní proudy židovství novozákonní doby a pro křesťanství (188) ve významných rkp tento verš („Bohatství nepomíjející velkého, věčného Boha“) chybí a zřejmě byl do textu zařazen dodatečně. (189) :4Sib 46 (190) „navzájem užijí“ – čtení podle citátu v Apoštolských konstitucích. Jiná čtení: „budou se v prsa bít“ nebo „poznají milost“. (192) :3Sib 371; jiné rkp mají „zemích“ místo „časech“.

5. KNIHA

Přehled dějin

- ¹ Pojd' tedy poslouchat o rodu Latinů žalostné době!
Opravdu, na samém počátku, po smrti egyptských králů,
kteří se nakonec dostali všichni pod tutěž zemi,
poté, co člověk, jenž pocházel z Pelly a jemuž se Východ
- ⁵ podrobil celý i bohatý Západ, ten, jehož potom
Babylón usvědčil, když jeho mrtvolu dostal zas Filip,
takže to Diův či Ammónův potomek opravdu nebyl,
po tom, jenž zrodil se z krve a z rodiny Assarakovy,
pocházel z Tróje a přišel, když rozpoltil nápory ohně,
- ¹⁰ po mnoha vladařích, po mužích vojácích, dychtivých boje,
po dětských knížatech, potomcích šelmy, jež trhala stáda,
nastoupí nejvyšší vladař, jenž dovrší deset a deset
v začátku jména a bude mít po dlouhé časy převahu v bojích.
Z desítky bude mít písmeno první, a zato ten po něm
- ¹⁵ vládnoucí dostane do jména první písmeno v řadě.
Thrákové budou se třást i sicilská země a Memfis –
Memfis, jež střemhlav se zhroutila pro špatnost vladařů vlastních
pro ženu nezkrotnou, která se propadla na mořské vlně.
Dá také zákony lidem a podrobí všechno své vládě.
- ²⁰ Po dlouhém údobí odevzdá vládu zas jinému muži,
jenž bude ve jménu třístovku mít jako znamení první,
příjemné jméno pak se jménem řeky mít totožné bude –

- Peršanů vládce i Babylón bude mu poddán a Médy zasáhne kopím. Ten, který ponese znamení trojky,
 25 nastoupí po něm. Potom zas ten, který po dvakrát deset bude mít v písmenu prvním. On dosáhne nejzazší konec nezměrných vod Oceánu. K Auonské... dojde.
 Ten, jemuž připadlo znamení padesát, bude pak vládcem – strašlivý had, který rozdmýchá přetěžké boje a vztáhne
 30 na vlastní příbuzné ruku a zhubí je, uvede v hrůzu každého – závodník, atlet a vrah, jenž se odváží všeho..
 Prokope pohoří dělící moře a potřeše špínou.
 Nakonec zmizí, ten Škodlivý, vrátí se ale a Bohu rovným se prohlásí. Ten jej však usvědčí, že bohem není.
 35 Po jeho smrti se trojice vladařů navzájem zničí.
 Nato zas nastoupí všech zbožných mužů veliký zhoubce, kterého prozradí zřetelné znamení sedmkrát deset.
 Lepší než on bude syn, který tři stovky bude mít v jménu, ten, který po něm se uchopí moci a vystřídán bude
 40 vladařem s čtyřkou „ničícím srdce“. Ctihodný člověk nastoupí potom se znakem padesát v jménu a po něm muž, který tři sta zas do znaku dostal a přemáhá hory.
 Pochází z Keltů a spěchá na stranu východní k boji.
 Přece však neujde hrozné sudbě a podlehnout musí.
 45 Cizí prach ukryje mrtvolu jeho, v místě, jež nese nemejské květiny jméno. Po něm pak nastoupí jiný se zlatou hlavou a se jménem podobným moři.
 Bude to velice významný muž, jenž vše promyslí předem.
 V tvůj čas a za času potomků tvých – ty nejlepší ze všech
 50 zdobený tmavými vlasy, za tebe přijde to všechno!
 Po něm se tři ujmou vlády, leč třetí z nich bude už starý.

(2) místo „po smrti“ mají některé rkp „po budoucích“ (4) Pella byla původní hlavní město Makedonie – narážka na výboje Alexandra Makedonského a na jejich důsledky (6n) Alexandros se dal prohlásit za Ammónova (Diova) syna, ale jeho smrt v Babylóně prokázala, že to byl smrtelník a opravdu toliko syn Filipův (8) Assarakos byl mytický předek trójských vladařů (9) jde o Aenea, Assarakova pravnuka. Text je porušen a reprodukován podle dublety v 12. knize. (11) narážka na Romula a Rema. Text je nejednotný, přeložen podle 12,11 (12n) znakem pro číselnou hodnotu 20 je písmeno K, kterým začíná řecká podoba jména a titulu Caesar (14) I =

10, začáteční písmeno rodového jména jména Iulius (15) A = 1, jde o Augusta (Oktaviána) (16) Memfis zastupuje celý Egypt (18) jde o Kleopatru a porážku jejího loďstva u Aktia (21n) T = 300, jde o císaře Tiberia (řeka Tiber) (24) G (gamma) = 3 – Gaius Iulius Caesar – Caligula (25n) K = 20 – Claudius, řecky Klaudios (27) porušený text; míní se Klaudiova expedice do Británie. – Ausonia bylo označení jižní Itálie, zde užito pro Itálii celou. (28) N = 50, Nero (30) :4,121 (32) text nejasný, jiný překlad „potřísni se krví“ (33n) :4,138 (35) Galba, Otho a Vitellius (37) O = 70, jde o Vespasiana, jehož jméno začíná v řeckém přepisu na O (38) T = 300, Titus. Překlad reprodukuje pouze velmi pravděpodobný smysl textu. (40) D = Domitianus. – „ničící srdce“ – konjektura namísto různých čtení, která nedávají smysl (41) N = 50, Nerva (42) T = 300, Traianus (46) Traján zeměň v Selinu na Sicílii, pojmenovaném podle miřku (celeru, ř. selinon), jehož věnci byli zdobeni vítězové nemejských her (47) Hadrianus, Hadria = Jaderské moře (50) vztahuje se na císaře Antonia, za něhož tato kniha věšeb vznikala (51) tři – císařové Antonius Pius, Marcus Aurelius a Lucius Verus (+169)

Proroctví o zkáze Egypta

- Trápena budu, já třikrát ubohá, Isidě blížká:
do srdce vešla mi zvěst i s vdechnutým nápěvem věšeb.
Nejdřív se na stupních u tvého chrámu, nad kterým pláčou,
55 seběhnou mainady: chrám bude tehdy ve špatných rukách,
tehdy, kdy hladina Nilu se zvedne a vysoká voda
zaplaví egyptskou zemi až do výše šestnácti loktů.
Krajinu úplně pokryje řeka a naplní vodou,
umlkne nádherná země, jež půvabný obličej skryje.
60 Memfido, ty budeš pro Egypt naříkat nejvíce ze všech,
protože dříve jsi nad zemí vládla s velikou mocí,
ted' však jsi ubohá, takže i hromový vládce
mohutným hlasem svým zavolá z nebe: Memfido velká,
hledělas s velikou pýchou na všechny ubohé lidi,
65 zapláčeš bolestně v osudném neštěstí, takže tě pozná
věčný a nesmrtelný Bůh v oblacích bydlící stále.
Kde jen je ted' tvoje veliká pýcha, v níž ve světě žilas?
Za to, žes horlila proti mým dětem, jež od Boha byly
pomazány, a že na dobré muže jsi uvedla zlobu,
70 za to ti samotné v odplatu případně podobná kojná.
Před světem pozbudeš práva, která jsou blaženým vlastní:
Spadla jsi z hvězdného nebe a už na ně nevstoupíš nikdy.

- Tohle mi všechno Bůh řekl a přikázal Egyptu sdělit
v poslední době, kdy vyvstanou docela zkažení lidé.
- 75 Přesto ti zlí budou přežívat bídu a čekat tak na zlo –
na hněv a hrůzu, když věčný Bůh na ně zahřímá z nebe.
Stále ctí kámen či divoká zvířata, na místo Boha
ctí mnoho věcí, jak tady, tak jinde, jež nemají rozum,
chybí jim mysl i sluch a já nemohu o nich už mluvit –
- 80 jsou to jen rozličné modly, jež ztvárnily smrtelné dlaně.
Z námahy vlastní a pro vlastní úmysly zpupné
přijali lidé za bohy sochy: jak ze dřeva, z mědi,
tak také z kamene, zlata či stříbra – marné a němé,
bezduché zcela a ve výhni ohnivé ulité lidmi.
- 85 Marně v nich složili naděje, když si je stvořili sami.
Thmuis a Xuis jsou dobytá, zrušena Hérakleova,
Diova stejně jak Hermova rada...
tebe však Alexandrie, jež slavně jsi živila města,
tebe se přidrží válka a ne...
- 90 Zaplatíš za pýchu, za to, cos činila v předchozích dobách.
Po dlouhý čas budeš mlčet a v návratu době...
přestane proudit tvůj výživný nápoj...

(54) jde o chrám Isidin (55) mainady nebo bakchantky = extaticky tančící ženy z průvodu boha Dionýza (64–66) text byl zřejmě upravován, možná dodatečně vložen do starší verze (70) kojná – asi Řím, který ovládl Egypt (77nn) :3,30 (86) T. a X. (správně Xoïs) – města v Egyptě (87) neúplný text (88) „města“ – doplněno dle smyslu (89) neúplný text, pod. v. 91 (91 a 92) mezery v rkp (92) Nil má vyschnout (opak 5Sib 56); sr Iz 19,5–8

Neronův návrat

- Peršan se navrátí na tvoji půdu jak s kroupami bouře,
rozvrátí zemi a ty, kdo v ní s úskočnou povahou žijí,
- 95 mrtvoly s krví na hrozných oltářích...
silný muž barbarské mysli, zbrocený krví a vztekly,
rozumu zbavený s vojskem jak písek nesčetným k zhoubě
přítáhne. Tehdy se, blažené město, ocitneš v tísní.
Veškerá Asie padajíc k zemi zapláče, neboť

- 100 ztratila dary, jež mívala od tebe, věnčíc si hlavu.
 Ten, který získal už Persii, potom se do boje pustí,
 nešetře žádného muže, a zhubí tak veškerý život,
 takže jen třetina podílu zůstane ubohým lidem.
 Sám se pak přeneše ze strany západní obratným skokem,
 105 veškerou zemi si podrobí, všechnu ji promění v poušť.
 Potom však vystoupí vzhůru a nesmírnou odvahu získá,
 přitáhne s úmyslem zničit i blažených veliké město.
 Tu se však objeví od Boha poslaný král, který zničí
 veškeré veliké krále a jejich nejlepší muže.
 110 Potom hned přijde čas soudu, jež nad lidmi vykoná Věčný.

(93) očekávaný návrat císaře Nerona z Parthie; sr 4Sib 138 1Hen 56,5n Zj 9,13–18 aj.; „pádu“ – v textu nejasné (95) konec verše porušen (98) blažené město – asi opět Alexandrie; sr 5Sib 88 (100) v textu je navíc nejasné slovo „zaradovala se“ (103) :3Sib 544 :Za 13,8 :Zj 9,15.18 (104) předpokládá se, že Nero bude zase v Římě (pod. 5Sib 139) (107) „blažený“ = požehnaný (108) přechod od líčení skutečnosti k vlastnímu proroctví

Proroctví o zničení různých míst

- Běda mi pro tebe, hrozné mé srdce, jež nutíš mne zjevit
 Egyptu neštěstí spojené s tím, že ho ovládnou mnozí.
 Na východ postup a Peršanů kmenům, jež nemají rozum,
 zjev všechno to, co se děje, i to, co teď nastati musí.
 115 Rečiště Eufratu způsobí velikou potopu, takže
 zahubí Peršany stejně jak Ibery s Babylóňany,
 s Massagety, kteří milují válku a věří jen lukům.
 Asie celá i s ostrovy zazáří, ničena ohněm.
 Prastarý, ctihodný Pergamos zmizí jak dozrálý hrozen,
 120 Pitané uvidí lidé, jak celá se změnila na poušť,
 Lesbos se úplně potopí do hlubin – zanikne v moři,
 jednou i Smyrna se docela sesune ze svahu s pláčem,
 známá jak prastaré ctihodné město a zahyne rázem.
 Bithynští zapláčou nad svojí zemí, z níž zбудe jen popel,
 125 nad velkou Sýrií stejně jak nad pestrým foinickým krajem.

Běda ti, Lykie: kolik jen zla ti zchystalo moře!

Vlastní svou silou se zvedne a přikryje ubohou zemi,
takže se v otřesech zemských a v hořkosti vln ztratí vůně
pevniny zakryté vodou – Myry, z níž voníval balzám.

¹³⁰ Stejně i Frygii postihne veliký hněv kvůli smutku,
pro který přišla a zůstala Diova rodička Rhéa.

V moři svou záhubu najdou i Taurové – barbarský národ,
moře i Lapithů rovinu ze země strhne a zničí.

Thessalskou zemi zas zahubí Péneios, hluboká řeka

¹³⁵ tvořící víry v svém toku a...

Eridanos, z něhož kdysi prý povstaly podoby zvěře.

(118) „zazáří“, konjektura za „bude kapat“ (119) „Dozrálý hrozen“ – v (porušeném?) textu je jen „hrozen“ (121) :5Sib 316 (129) jméno Myra je v řeckém textu naznačeno jen slovní hříčkou, jejímž základem je slovo *myron* – vonný olej, balzám. (131) podle nejrozsáhlejší verze této pověsti byl Zeus na ochranu před vlastním otcem tajně poslán na Krétu, zde a v 3Sib 138nn do Frýgie (132) „najdou i Taurové“, konjektura: Kentaurové (133) nejasný text, překlad vyjadřuje jeden možný výklad jeho smyslu (135) nejasný text (136) jméno asi zkomoleno. Eridanos byla mytická řeka, později ztotožněná s Pádem

Neronův příběh

Básníci zapláčou nad Řeckem, třikrát je ubohým nazvou
v čase, kdy prokope isthmickou šíjí veliký Ital
vládnoucí velkému Římu – světlo, jež rovná se bohu –,

¹⁴⁰ ten, jenž se zrodil prý dokonce z Dia a vznešené Hery.

V divadle bude chtít vystoupit, zazpívá múzickým hlasem
medové písně a zahubí mnohé, i ubohou matku.

Babylón v útěku opustí ten hrozný, nestoudný vůdce,
kterého zavrhnou smrtelní lidé i z nejlepších rodů:

¹⁴⁵ zahubil mnohé a na lůno matčino vztáhl svou ruku,
proti svým manželkám zhřešil a z poskvrny dostal se na svět.

Dojde až ke králům Médů a Peršanů – to byli první,
po kterých toužil, a jim také udělil pocty a slávu.

Společně se zlými pravdivý národ chtěl do léčky chytit.

¹⁵⁰ Zmocnil se chrámu, jež postavil Bůh, a dal občany ohni,

ty, kteří vstoupili dovnitř a já jsem je pro spravedlnost chválila. Jak se jen zjevil, vším světem proběhlo chvění. králové mřeli a ti, kterým přece jen zůstala vláda, zničili veliké město i se spravedlivými lidmi.

¹⁵⁵ Když se však čtvrtého roku rozsvítí veliká hvězda – samotné zničení světa, jež nastane pro slávu, kterou pociťli původně Poseidóna, jenž na mořích bydlel, veliká hvězda zas sestoupí z nebe a do vln se vnoří, sežehne hlubiny země i veliký Babylon zničí

¹⁶⁰ společně s italskou zemí, kvůli níž zhynuli mnozí Hebrejci věrní a svatí i samotný pravdivý národ.

(137nn) :4Sib 119nn (137) „zapláčou“ v textu nejasné (139–140) sarkasticky míněné výroky o božském původu císaře Nerona. O zvláštních znameních při jeho narození píše i Suetonius, Nero 6. (141) v textu gramaticky nesrozumitelné (143) Babylon = Řím (145) :5Sib 142 a 4Sib 121 (146) „z poskvmy“ – jiné rkp: „z malých (rodičů)“, tj. asi z rodičů nízkého původu (148) narážka na korunovaci Tiridata annénským králem r. 63 (149) „pravdivý“, ř. 'ALÉTHĚS; v textu čteme „nestoudný“ ('AĒDES). Výroky ve vv. 154 a 161 však opravňují ke konjektuře 'ALÉTHĚS. (150) jde o pád Jeruzaléma r. 70 po Kr. To byl však Nero již mrtev. Za jeho vlády však válka začala. (151) jiné rkp 3. os. (152) nejasný text (153) narážka na pád Jeruzaléma r. 70 po Kr. (155) „čtvrtý rok“ odpovídá apokalyptické míře „času, (dvou) časů a poloviny času“ z Da 7,25 a 12,7, na jejímž konci vyvrcholí moc „anděla zhouby“, ale brzy nato přijde vysvobození (157nn) nesrozumitelný verš; patrně narážka na moře jako ztělesnění chaosu a odporu vůči Bohu: Abk 3,15 nebo Iz 43,16n. O zničení moře se píše ve Zj 21,1 (159) Babylon – viz pozn. k v. 143 (161) pravdivý národ – viz v. 149 a příslušnou poznámku

Proti Římu

Od špatných smrtelných lidí si vytrpíš mnoho zlých věcí,
docela samotný zůstaneš pro sebe po celé věky,
zůstaneš, budeš však docela samotný po celé věky,

¹⁶⁵ v nenávist pojmeš svou půdu, protože po jedech prahl,
smilství je u tebe, stejně jak neslušné stýkání s chlapci,
zženštilé, bez práva, špatné jsi město, nešťasné u všech.
Běda ti, středisko latinské země, nečistě ve všem,
mainado zmijí, ty na břehu zůstaneš sedět jak vdova.

¹⁷⁰ Tibera řeka si nad tebou zapláče jak nad svým druhem.

Srdce máš zbrocené krví a stejně tak bezbožnou mysl.

Nepoznals to, co zamýšlí Bůh a co on také zmůže?

Řekl jsi: „Jediný já jsem a nikdo mne nemůže zničit.“

Tebe i všechny vás nyní však zahubí Bůh, jenž je věčný.

- 175 Nezbude po tobě žádné znamení v zemi jak kdysi,
za starých časů, když velkému Bohu vzdával jsi poctu.
Samoten zůstaň si, bezectný, smísený s planoucím ohněm,
za domov ať ti teď slouží nejnižší oblasti Hádu.

(163) Řím je v ř. ženského rodu; „pro sebe“ – nejasné; téměř doslova se opakuje ve v. 164 (166) :3Sib 764 (169) Mainado – viz pozn. k v. 55. Vdova – sr Zj 18,7 a lz 47, 9 (173) „jediný já jsem“ – výraz sebezbožnění; narážka na Hospodinovo zjevení slovy „Jsem, který jsem“ z Ex 3,14; sr lz 43,11 44,6 45,7 (178) „nejnižší“ místo doslovného „nezákonné“, což nedává smysl

Proti Egyptu

Ted' zase, Egypte, musím zaplakat nad tvojí sudbou.

- 180 Memfido, povedeš veškeré práce, leč přetnou ti šlachy.
Nestoudný zvuk bude slyšet z pyramid, které ti patří.
Pythóne, ty, jemuž právem se říkalo Dvojité město,
umlkni na věky, aby už přestala působit špatnost!
Zpupnosti, poklade odporných prací a mainado nářků,
185 mnoho ses trápila v slzách a zůstaneš vdovou.
Po mnohá léta jsi jediná bývala vladařem světa.
Jakmile Barka si jednou přes věci špinavé vezme
běloučkový kabát, pak nechci již žít ani přicházet na svět.
Ó Théby, kampak se poděla veliká moc, již jste měly?
190 Divoký bojovník zahubí lid a ty v oděvu šedém
nařkat budeš, samotná, ubohá, docela všechno
zaplatíš z toho, co předtím dělalas s nestoudnou myslí.
Uvidí bolestný nářek pro všechny bezbožné skutky.
Syéné zahyne, zničí ji Etiop, veliký člověk.
195 Teuchiru násilím obydlí Indové s nahnědlou kůží.
Pentapolis, budeš nařkat, zničí tě muž s velkou silou!
Libye oplakávaná, kdo vypoví jenom tvůj osud?

Nad tebou, Kyréné, v soucitu zapláče někdo jen stěží,
tvůj smutný pláč zato nebude ustávat v čase tvé zhouby.

(180) nejasné, obvykle opravováno konjekturami; sr 5Sib 60 (182) Pythón – snad zkomolené označení města dle Ex 1,11 (Pitom). Dvojitě město (ř. DIPOLIS) měly možná být Théby, nazývané v helénistické době Diospolis – Diovo město. (184) „zpupnosti“ – asi odsuzující oslovení nějakého konkrétního místa (187) Barka – město obsazené Peršany (188) kabát (ř. KYPAS-SION) – perský oděv. Patrně zlomek starého orákula. „Nechtěl bych“ – homérské vyjadřování.

Proti Gallům

- 200 Nastane doba, kdy uprostřed Britů a bohatých Gallů
hlučící oceán celý se naplní zátopou krve,
protože obojí činili příkoří božímu lidu.
Veliké zástupy vojáků galských se ze země syrské
vydají k Sidónu vedeni foinický oděným králem.
205 I tebe zabije, Ravenno, k popravě vedena budeš!

(202) „lidu“ – v textu „dětem“ (203n) Foinický oděný (ř. FOINIX) – buď Foiničan nebo „oděný (foinickým) purpurem“; snad Vespasián, v jehož armádě bylo při tažení proti židům mnoho Gallů.

Proti Etiopům

- Nechte vší naděje, Indové, srdnatí Etiopové.
Když... kolo... v nápravě Kozoroh s Býkem
uprostřed Blíženců opíše kruh kolem prostředku nebe,
Panna, jak vystoupí vzhůru a celá pak slunce okolo čela
210 upevní pás... povede...
Po celé zemi se rozprostře ohromný nadzemský požár.
Z bojovných hvězd se pak obnoví příroda, takže se země
Etiopů celá za nářků úplně rozpadne v ohni.

(206) ve starověku pokládali Etiopce a Indy za spřízněné kmeny. (207–210) nesrozumitelné, porušený text

Neronův návrat

- Korinte, nařkej sám také nad svojí žalostnou zkázou,
215 protože jakmile tři sestry sudičky předanou přízí
dají se do tkaní, vysoko vyvedou toho, jenž lstivě
uprchl v rozporu s isthmickým výrokem, až by tě všichni
viděli – toho, jenž dříve prokopal kovanou mědí
skaliska, i tebe zpustoší, jak to už rozhodl dřívě.
220 Bůh mu dal útočnou sílu, aby moh učinit věci,
které by nemohl učinit žádný z bývalých králů.
Nejdříve ze tří hlav mohutně... kořeny srpem,
ostatním dal je pak ochutnat, aby se najedli masa
rodičů onoho hříšného krále. Vraždy a hrůzy jsou totiž
225 údělem celého lidstva. To všechno je kvůli
velkému městu a jeho národu spravedlivému.
Ten bude zachován přes všechno ochranou Prozřetelnosti.

(216–218) nesrozumitelné, porušený text (218n) Neronův pokus prokopat isthmickou šíjí (222) „tří hlav“ – sr Da 7,8; celý verš nejasný (223n) snad narážka na to, že Nero dal zavraždit svou matku

Varování před pýchou

- Nestálá, smýšlící špatně a spojená s osudy zlými,
začátku bídy a spolu s ním veliký konci všech lidí,
230 v němž bude stvoření zničeno jsouc zase spaseno Sudbou,
pýcho, vůdče všech špatností, veliká pohromo lidí,
kdo z lidí po tobě touží, kdo na tě nereptá v nitru?
Do tebe vržen si král jeden zničil svůj důstojný život.
Všechno jsi dělila špatně a potopa zla proto přišla
235 na svět – to pro tebe změnila podobu údolí krásná.
Pro naši zlobu snad... co a jak řekneš?
S odvahou nutím tě promluvit, i kdybych urazit měl tě.
236 *nejasný text*

Oslava židů

- Jednou přec pronikl do světa zářící sluneční záblesk,
tehdy, když spojený paprsek proroků dopadal na zem:
- 240 Jazyk, jenž přinášel dobrý, medový pokrm všem lidem,
zjevení přinesl, dopředu běžel a nový den vzešel.
Proto ty, zúžená mysl a největší špatností vůdče,
smutek a spolu s ním dýka se objeví onoho jitra –
začátek bídy a s ním také veliký konec všech lidí,
- 245 v němž bude stvoření zničeno, jsouc zase spaseno Sudbou,
Slyš tato hořká a nelibá slova, ty pohromo mužů:
Za času, ve kterém Peršanů země se vyhne všem bojům,
hladu i zoufalým nářkům, v té době povstane božské
židovské, nebeské pokolení, které blažené bude.
- 250 Žít bude okolo božího města uprostřed světa,
ohromnou zdí kolem dokola chráněno až k městu Jopé,
zdviženo bude až vysoko k samotným oblakům temným.
Z trubek už nezazní nikdy hlas, který vyzývá k boji
nepřátel šílené dlaně je nikdy už nebudou hubit,
- 255 oni však trofeje dobyté na zlých vyzvednou věčně.
Nadmíru významný muž jednou vyvstane, poslaný z nebe,
na dřevě nesoucím bohaté plody roztáhl ruce,
nejlepší z Hebrejů – jedenkrát na nebi zastaví slunce –
pronesl výroky dobré a vyřkl je čistými ústy.
- 260 Požehnaná, tak už nadále srdce své ve hrudi netrap,
z Boha jsi zrozená, bohatá, toužebně hledaná, květe,
dobré jsi světlo, ctihodný cíl a....
líbezná Judeo, překrásné město, nadané k písním,
po tvůj zemi už nebude tancovat nečistá noha
- 265 Řeků, ti s zákony tvými se ve hrudi ztotožní srdcem,
ale tvé přeslavné děti tě nade vše budou cítit stále,
s písněmi svatými budou přicházet ke tvému stolu
se všemi oběťmi, se sliby danými na počest Bohu.
Proto ti spravedliví, kteří trpěli trápení v malém
- 270 dostanou okusit mnohem víc dobrých a příjemných věcí.

Zato však zlí, kteří bezectnou řečí se rouhali nebi,
ustanou s výroky, jimiž se vinili navzájem, avšak
skryjí se někde až do doby, v níž přijde proměna světa.
Tehdy se z oblaků rozprší žhavý a ohnivý liják,
275 lidé už nebudou více žnout na zemi nádherné klasy,
pluh ani setba se nedotknou země, než smrtelní lidé
začnou ctít Boha nesmrtelného, jenž věčně
nade vším vládne, a nebudou uctívat smrtelné tvory –
psy ani supy, jak v Egyptě, kde se jim učili vzdávat
280 úctu a čest rty pošetilými a planými ústy.
Ta svatá země, v níž žijí jen zbožní, to přežije všechno,
medový proud vyjde ze skály, tak jako z pramene voda,
mléko jak ambrosie potom poteče pro spravedlivé,
protože ve velké zbožnosti složili naději s vírou
285 v jediném rodiči – Bohu, jenž nade vším ostatním stojí.

(238nn) :3Sib 218nn (244n) = v. 229n (250) sr Arst 83n (255) „vyzvednou“ – doplněno
namísto textu, který nedává smysl (256) původně šlo asi o apokalyptického krále, jak se o něm
píše i ve v. 108; sr v. 414 Da 7,13n 4Ezr 13,3 (257) verš pochází z křesťanské recenze (258)
Joz 10,12 – jde o nového Vysvoboditele (262) v závěru zřejmá opisovačská chyba (268) :5Sib
407

Proti Asii

Jaké to věci mi v moudrosti svěřuje zase má mysl?
Nešťastná Asie, nad tebou právě teď soucitně pláču,
stejně jak nad rodem Iónů i Karů i bohatých Lydů.
Běda vám, Sardy, a běda ti velice, líbezná Trallis,
290 běda ti, Laodikeio, ty nádherné město; jak všechny
zhynete zničeny otřesy země a změněny v popel.
Asii temné...

Nádherný chrám velké bohyně Artemis v Efezu jednou
trhliny v zemi a otřesy sesunou střemhlav až do vod
295 jasného moře jak bouře, když zatopí loď.
Efez to poražen nznak na břehu opláče v smutku

- hledaje svatyni, tu, která nebude stát už v té době.
 Tehdy se stane, že Bůh nesmrtelný, jenž přebývá v nebi
 z oblohy udeří bleskem a zaměří na sflu hříšných.
- 300 V onen den přestane zima a namísto ní přijde léto.
 Pro všechny smrtelné lidi pak nastane období pohrom.
 Ten, který na nebi hřmí, totiž zahubí bezbožné lidi
 údery blesku a hromy i plameny z nebes a také
 skrze zlé muže; a všichni tak pro svoji bezbožnost zhynou,
 305 mrtvých těl zůstane na zemi tak jako mořského písku.
 S žalostí nad hudebníkem se objeví v Efezu u bran
 Smyrna, a sama tím spíše v záhubě najde svůj konec.
 Bláznivá Kymé s prameny, které jsou vdechnuty bohem,
 upadneš do rukou bezbožných nectných a násilných mužů,
 310 nebudeš na nebe...
 zůstaneš mrtva u...
 a tehdy... čekají zlé věci spolu.
 Znamení bude mít lid z města Kymé – ten bezbožný národ.
 Tak bude vědět, proč vytrpěl tolik. Tehdy, až budou
 315 nad špatnou zemí, jež změní se v popel, nařkat v slzách,
 v tu dobu Eridan na věky zhubí a vyvrátí Lesbos.
 Běda ti, Korkyro, rozkošné město, už zastav svůj jásot.
 Hierapoli, jež jediná z krajů se s Plútónem pojíš,
 budeš mít to, po čem toužilas – krajinu plnou slz, která
 320 u břehů Thermódontu zanikla sesuvem půdy.
 Tripoli, ty, která na skále u řeky Meandros ležíš,
 nočními vlnami...
 jedenkrát docela zničí tě Bůh svojí prozřetelností.
- 325 jednou se stane, že blesk zničí změkčilý Milét
 za to, že vyvolil Foibovy lstivé a podvodné zpěvy
 ... mudrců starost a péči i rozumné rady.

(289) Sardy byly zničeny zemětřesením r. 17 po Kr. (292) porušeno, po tomto verši následovala asi další ztracená část textu (296) „poražen naznak“ – v ř. textu gramaticky ne zcela srozumitelné (301) „období pohrom“ – hypotetická rekonstrukce nejasného textu (306) „hudebníkem“ – v textu omylem „lykurgem“, což je zřejmě písařská chyba (Geffcken). Hudebníkem (dosl.: „hráčem na lyru“) byl v antické literatuře nazýván Homér. (307) Smyrna – sr v. 122 (308) dle

kontextu jde o maloasijskou Kymé, ale „prameny vdechnuté bohem“ by mluvily pro italské místo Cumae se svatyní Sibylly. Patrně záměna. (310 – 312) nejasná místa v textu (317) jméno města v ř. rukopisech nejednotné (318) slovní hříčka PLÚTÓN – bůh bohatství, PLÚTOS – bohatství (320) ve skutečnosti ležela fryžská Hierapolis u řeky Lykos (322) nejasný text (324) Nejasné. Podle Pausania přišla Sibylla Hierofilská na Klaros k svatyni Apollona Foiba. (326) jde o věštky Apollona Didymského u Milétu (327) chybí paměť verš, který mluvil o tom, že Milét zavrhl to, o čem se mluví ve v. 327

Modlitba za Judsko

Smiluj se, Otče všech, nad zemí úrodnou s hojností všeho,
nad velkou Judejí, abychom dovedli poznat tvé plány.

³³⁰ Ty jsi ji sám přece poznal a první jí zjevil svou milost,
aby ji viděli – závdavek lásky tvé k veškerým lidem,
a tak si hleděla toho, co Bůh svěřil do jejích rukou.

Proti Evropě

Natříkrát ubohá, toužím teď pohledět na skutky Thráků,
na hradbu dvojího moře, již v rumiště proměnil Arés.

³³⁵ Shrnul ji do řeky u místa rybářů s ponornou sítí.
Ubohý Hellésponte, Asyřan vezme tě pod jho;
veliké vojenské síly pozbudeš za války s Thráky.
Makedonii zas dobude egyptský panovník mocí,
barbarské oblasti přemohou vojenskou mohutnost vůdců.

³⁴⁰ Lydové s Galaty, Pamfylští uprostřed Pisidských, všichni
s vojáky v těžké své výzbroji zvítězí v nedobrému sporu.

Tříkrát ubohá Itálie, budeš pustá a nikdo
nebude nad tebou plakat. V kvetoucí zemi...
Nahoře ve vzduchu, na širém nebi se hřmání hromu

³⁴⁵ ozve a lidé tak uslyší promluvit samého Boha.
Paprsky slunce, jež nehasly nikdy, přestanou svítit,
ba ani zářivé měsíční světlo nebude vidět
v posledním údobí času, až Bůh se sám ujme své vlády.

Všechno hned zčerná a země se celá ponoří do tmy,
³⁵⁰ zůstanou osleplí lidé a divoká zvěř a jen žalost.

Bude to den, který potrvá po dlouhý čas, aby lidé poznali Boha jak vládce, jenž na všechno dozírá z nebe. V té době nebude s lítostí pohlížet na špatné muže, vodící stáda beranů, ovcí i bučících býků

- 355 i mnoho velkého tučného dobytka zlatorohého k obětem neživým hermám a z kamene tesaným bohům. Právo a moudrost a sláva ať nad spravedlivými vládnou. Je třeba milovat moudrého původce života – Boha nesmrtelného, leč jinak se rozhněvá na všechny rody, 360 kmeny i na život nestoudných lidí a všechny je zničí.

(334) jde o šíji, na níž stálo Byzantion, pozdější Konstantinopolis, dnešní Istanbul. (335) ř. text nejasný, volně vyjádření možného smyslu (343) rukopisy se neshodují v záznamu textu (356) :3Sib 30nn. „Hermý“ – sochy nebo znamení boha Herma i jiných bohů, stojící většinou na rozcestích cest.

Neronův návrat

V posledním údobí nastane v čase, kdy měsíc již končí, lstivá a úskočná válka, jež zachvátí šílenstvím zemi.

Prchaje přitáhne z nejzazších oblastí matkovrah, který bude v své mysli osnovat záměry pro ostrá ústa,

- 365 celou zem docela zničí a nade vším ujme se vlády, ve všech svých úvahách chytřejší bude než většina lidí, zajme hned toho, jenž předtím mu způsobil zkázu, docela vyhladí nesčetné muže i jedinovládce, v ohni je všechny spálí, jak nikdo to nedělal nikdy,

- 370 horlivost jeho pozvedne zase ty, kteří už padli. Ze strany západní dolehne na lidi veliká válka, potoky krve se dostanou do koryt hlubokých toků, vášnivá krev bude svlažovat roviny Makedonie, spojení v boji... západní, záhuba krále.

- 375 V té době zavane na zemi vichřice zimního času, která hned zase naplní rovinu ukrutným bojem. Z nebeských podlaží potečou na lidi ohnivě deště,

veškeré krále i nejlepší lidi tak zahubí oheň:
voda a krev spolu s blesky a temnotou, s nebeskou mocí,
380 záhuba v boji a záclona z mlhy, jež zakryje padlé.
Potom už konečně přestane žalostné hynutí v bitvách,
nikdo už nebude bojovat železem anebo meči,
ba ani střelami, protože zákon to nebude trpět.
V pokoji zůstane rozumný národ, ponechán bude
385 lid, který zakusil zlobu a nakonec užívá radost.

(363nn) :4Sib 137–139 (364) význam nejasný (374) nejasný řecký text (381nn) 3Sib 727
–730 Iz 2,4; Ž 46,9n Ez 39,9n

Proti Římanům

Zanechte drzosti, matkovrazi, už nebudte zpupní,
vy, kteří od dávných dob jste se pohlavně stýkali s chlapci,
nevěstky dělali z dívek, jež předtím bývaly čisté,
v zpupnosti, s trápením, s velikou námahou nesoucí hanbu.
390 V tobě se nestoudně spojila dokonce se synem matka,
nadto i dcera se změnila v nevěstu vlastního otce.
Králové přinesli poskvnu na ústech prokletí plných,
v tobě se nadto i s dobyt看em stýkali zkažení lidé.
Umlkni, žalostné zkažené město, hýřící v pitkách,
395 protože u tebe nebudou pečovat panenské dívky
o oheň posvátný, ze tvého dřeva, jež přináší život.

(390) „ty“ – Řím; sr v. 395 (395n) neobratný slovosled napodobuje dochovaný řecký text. Jedná se o požár Vestina chrámu r. 64 po Kr.

Zničení chrámu

Před dlouhou dobou už dům tvé touhy plamenem lehl,
když jsem sám viděl, jak náhle se s prudkostí zřítíl dům druhý,
rozrušen ohněm, jež založil bezbožný člověk svou rukou.
400 Trvale kvetoucí dům to byl – strážena svatyně Boží.

Svatí jej stavěli, žijící celou svou duší i tělem
 naději, že bude obydlen „Trvale jsoucím“ a Věčným.
 Žádný z nich povrchně nechválí boha vytvořeného
 z nicotné hlíny, tam důvtipný umělec neztvárnil skálu,
 405 ani tam nectili ozdoby ze zlata k svádění duší.
 Velkého Boha tam oběťmi svými a hekatombami
 ctí jako tvůrce všeho, co od něho přijalo život.
 Ted' se však objevil neznámý, bezectný král a dal zbořit
 celé to město a zanechat neobydlené a pusté,
 410 s velikým zástupem společně s muži, již získali slávu.
 Sám potom zahynul... vystoupil na svatou zemi –
 nezbyla po něm už žádná památka uprostřed lidí,
 takže se zdálo, že jiní dobyli velké to město.

(398nn) jde o Herodův chrám zničený roku 70 po Kr. (401) v překladu menší úpravy podle celkového smyslu (406n) :5Sib 268n (408) Titus, syn Vespasianův (411) porušený text (412) „památka“ – ř. znamená (413) motiv tajemného původce zničení chrámu se ozývá i v 2Bár 7,1

Příchod Zachránce

Člověk požehnaný totiž sestoupil z vrcholků nebes,
 415 v rukou měl od Boha svěřené vladařské žezlo a vládl
 po právu všem a každému dobrému člověku vrátil
 majetek, který mu odňali před nimi žijící muži.
 Od samých základů vyvrátil velikým plamenem ohně
 veškerá města i s lidmi, co konali ukrutné činy.
 420 Zato však město, po kterém toužil sám Bůh, nechal znovu
 vystavět ve větším lesku, než dávají hvězdy a slunce
 s měsícem. Vyzdobit dal je a chrám svůj zbudovat nechal
 vtělený, krásnější nad všechno krásné, a spolu s ním vztyčil
 na mnoho stadií vysokou věž, která neměla konce,
 425 vrcholem do samých oblaků sahala viditelná všem.
 Věřící všichni i spravedliví mohli uvidět tehdy
 podobu, po které toužili – slávu Nesmrtelného.
 Východ i západ chválili společně proslulost Boží,

není nic strašného, čeho by lidé se museli hrozit,
430 nejsou už cizoložství ani nestoudné stýkání s chlapci,
vraždy a války, teď zbyla ve všem jen poctivá soutěž.
To je to poslední údobí svatého lidu, v němž Bůh sám –
na nebi hřmící stavitel velkého chrámu to splní.

(414nn) :5Sib 256nn (414) „sestoupil“ – prorocký minulý čas (422) „chrám svůj“ – doplněno podle smyslu (423) opak obrazu eschatologického Jeruzaléma bez chrámu podle Zj 21,22 (429) nejasný text (430) 3Sib 764

Proti Babylónu

Běda ti, Babylóne s trůnem zlatým a s podnoží zlatou,
435 po mnoho let jsi byl královstvím jediným vládnoucím světu.
Dříve byls veliký, město všech měst, ale nebudeš více
spočívat na zlatých horách a tam, kudy Eufrátés teče.
Otřesy země tě ve zmatku srovnají se zemí, nadto
ukrutní Parthové... měj nutností zavřená ústa.
440 Chaldejský národe, neptej se, nespřádej plány, jak moh bys
přemoci Peršany anebo nad Médy zmocnit se vlády,
za svoji bývalou moc budeš později přinucen poslat
do Říma rukojmí s těmi, kdo v Asii museli sloužit.
Proto, ač smýšlíš jak královna, nakonec podleheš soudu
445 nepřátel... poslalas...
za křivá svědectví zaplatíš odpůrcům přehořký účet.

(434) :3Sib 303nn (438) „srovnají“ – v rukopisech různé tvary tohoto slovesa (439n) ř. text nejasný; rekonstrukce se rozcházejí (442n) text nejasný; asi narážka na římské legionáře zajaté Parthy a osvobozené císařem Augustem (444) verš dochován v gramaticky nesrozumitelné podobě, překlad je rekonstrukcí (445) nedochováno

Utrpení posledního času

Stane se v posledním čase, že v souše se promění moře,
takže pak žádné plavidlo nedojde k italským břehům.
Zato se veliká Asie promění ve vodu, po níž
450 poplují náklady. Kréta se rovinou stane a Kyrp

- postihne veliké trápení. Páfos opláče hrozný
osud, že Salamis trpící velikou bolest to pozná:
V neplodnou pustinu bude tvé pobřeží změněno zase –
nesčetné kobylky docela zpusťoš kyperskou zemi.
- 455 Na Tyros hledíce, budete naříkat, nešťastní muži.
Foinikie, tebe nemine hněv, až velikým pádem
padneš a Sirény pro tebe konečně zapláčou právem.
Bude to v období páteho pokolení, když se zhoubá
Egypta zastaví. Tehdy se nestoudní králové smísí,
460 pamfylské rody se v Egyptě usadí, Makedonci zas
v Asii. U Lyků vypukne světová válka a zmatek –
potoky krve a oblaka prachu – panovník římský
s mocnými knížaty Západu potom jí učiní konec.
Až se za zimy sněhový příval zas rozprší z nebe,
465 zamrznou široké řeky a s nimi i jezera velká,
barbarský národ vyrazí na pochod k asijské zemi
zahubit strašlivé plemeno Thráků jak docela slabé.
Sklíčení lidé pak trápení hladem i vlastní rodiče snědí,
potravu...
- 470 divoká zvíř ve všech přibytčích sežere vše, co je k snědku,
dokonce ptáci pak napadnou lidi a budou žrát všechny.
Oceán ze všech přítoků řek bude naplněn zlobou,
naplněn mrtvými těly bláhových lidí a krví.
Po celé zemi se projeví taková ochablost, že se
475 pozná jak množství všech mužů, tak počet všech žen, které zbyly.
Tisíce béd musí na konci vytrpět ubohé lidské
pokolení, až se za obzor ponoří slunce a nikdy
nevyjde z moře, aby tak zůstalo vnořeno do vod –
vidělo totiž už dost vší té špatnosti nečistých lidí.
- 480 Bez svitu měsíce nastane temnota po celém nebi
ve velkém šeru se podruhé ocitnou úplně všechny
krajiny světa. Avšak i po všem tom paprsek světla
Božího povede ty dobré lidi, co slavili Boha.

(447) :Zj 21,1 (456nn) 3Sib 492nn (458) jde o páté pokolení po potopě. Častěji se mluví o deseti pokoleních: 3Sib 108 aj. (461) v ř. gramaticky neúplná věta (463) smysl nejasný; snad

narážka na prohru Antonia a Kleopatry (466) staré orákulum o invazi Galatů do Malé Asie (469) ř. text nejasný (470) „vše, co je k snědku“ – ř. „stůl“ (metonymie) (472n) ř. text nejasný, volný překlad

Boží chrám v Egyptě

- Isido, na třikrát ubohá bohyně, zůstaneš sama
485 u řeky Nilu jak na písku v Hádu mainada němá,
nezbude na tebe žádná vzpomínka po celé zemi;
Sarápide, ani na tebe – s podložím z kamenů hrubých
velikou mrtvolou v Egyptě na třikrát ubohém budeš.
Ti, kdo se pro Egypt rozhodli, vedeni po tobě touhou,
490 všichni tě opláčou hořce a pozornost obrátí k Bohu
nesmrtelnému a ti, kdo tě chválili, poznají všichni,
že nejsi bohem. A kněz jeden oděný ve Iněném rouchu
prohlásí: „Pojďme a Bohu po pravdě zbudujeme krásnou
svatyni, pojďme a změňme ten ukrutný zákon svých předků,
495 podle nějž konali procesy s obřady na počest bohů
z kamene anebo z hlíny a neměli představu o tom, co činí.
Proměňme duše a zpívejme chvalozpěv Nesmrtelnému
Bohu, jenž věčný je tvůrce a původce všeho,
nade vším vládne, je pravdivý, král je a života duší
500 dárcé a veliký Bůh, jenž je nepomíjitelný, věčný.“
V Egyptě potom zbudují velikou svatyni, svatou,
do které bude své oběti přinášet lid božích dětí –
jemu dá Bůh, aby užíval života nesmrtelného.
Jakmile Etiopové však opustí bezbožné kmeny
505 Triballů, aby si pro sebe vzdělali egyptskou zemi,
učiní špatnosti, aby se mohly díť poslední věci.
Rozboří velikou svatyni – chrám země egyptské zničí,
za to pak Bůh jim dštít bude na zemi hroznou svou zlobu,
aby tak zahubil každého špatného, jenž ruší Zákon.
510 Potom už nebude žádná úleva v egyptské zemi,
protože nedobře střežili všechno, co od Boha vzali.

(484) 5Sib 53nn (485) „v Hádu“ (podsvětí) – ř. „u Acherontu“, tj. u podsvětní řeky (495) ř. originál gramaticky nejasný (501) celá pasáž byla patrně inspirovaná stavbou Hospodinova chrámu v Leontopoli v Dolním Egyptě v 2. stol. př. Kr. (504) Etiopové byli tradiční nepřátelé

Egypta. Zde se jim připisuje role apokalyptického nepřítele, i když chrám v Leontopoli byl zničen v 1. stol. po Kr. za Vespasiana Římany a Egypťany. (505) Triballové – thrácký kmen na Dunaji; „zemí“ – ř. text „svou“ (507) viz pozn. k v. 504

Bitva hvězd

Zřela jsem Slunce, jak hrozivě planulo na hvězdném nebi,
také jsem viděla ukrutnou nenávisť Měsíce v blescích,
porodní bolesti hvězd v jejich bitvě, protože Bůh jim
515 dovolil bojovat. Ve vzpouře šlehal plameny k Slunci,
Jitřenka sedla si na Lva a válčila na jeho hřbetě,
dvourohé šumění Měsíce náhle se změnilo klamně,
mladého Býka zas do šlachy zasáhla Kozorožcova
rána a Býk za to znemožnil Kozorožcovi se vrátit.
520 Orion oloupil Váhy, že nemohly setrvat dále,
Blížencům změnila určení osudu v Beranu Panna.
Kuřátka zmizela z oblohy, Drak zase zapřel své pásmo,
Ryby se najednou skryly a vnořily do pásma Lvova.
Naprosto neobstál Rak, neboť Orion nahnal mu hrůzu,
525 Škorpion vystoupil na ocas ve strachu z Lva, jenž mu hrůzu
nahnal, a z plamenů Slunce Psí hvězda se zhroutila v ohni.
Velikou zmužilost Jitřenky do žhava rozpálil Vodnář.
Nakonec zvedlo se Nebe a setřásló bojovné hvězdy,
hněv se ho zmocnil a svrhlo je na Zemi střemhlavým pádem.
530 S prudkostí zapadly do vod a Oceán stal se jim lázní.
Celá zem vzplanula od nich – a obloha zůstala bez hvězd.

(514) obraz apokalyptického nebeského boje je pod vlivem představ o vesmírné konflagraci (spálení), zastávaných i stoiky, líčen na rozdíl od Zj 12,7 jako boj hvězd; sr Da 8,10 a zde 3Sib 805 a 4Sib 173 (516 a 517) ř. text nejasný (523) překlad podle smyslu (525n) ř. text nejasný (528) „bojovné hvězdy“ – ř. bojovníky

ŽALMY ŠALOMOUNOVY

ÚVOD

Žalmy Šalomounovy se nám dochovaly v řečtině a část i ve starém syrském překladu. Jejich větná stavba a četné slovní obraty však prozrazují, že jde o překlad ze starší semitské předlohy (hebrejšтина je v tomto případě pravděpodobněji než aramejšтина). Podle řady dobových narážek vznikaly pravděpodobně v průběhu 1. století před Kristem v palestinském prostředí. Šalomounovo jméno je zde jakýmsi čestným označením, odvolávkou k žalmové tradici, obdobně jako v Moudrosti Šalomounově nebo později v Ódách Šalomounových. Žádný z těchto žalmů neobsahuje sebemenší narážku z Šalomounova života ani není stylizován do jeho doby. Jsou to modlitby, které reflektují pohnuté události 1. století před Kristem a snaží se tak činit po způsobu starozákonního žalmisty. Nabízí se myšlenka, že mohly mít své místo v synagogální bohoslužbě, ale jednoznačnější doklady chybí.

Pokud jde o teologii těchto žalmů, bývají kladeny do blízkosti farizejského hnutí. K hlavním tématům patří úvahy o údělu spravedlivých a svévolníků. Není zde laciná rovnice: jsi zbožný – povede se ti dobře. Spíše naopak, spravedlivý pro svoji spravedlnost a bezúhonnost musí snášet četná bezpráví od mocných, kteří se stali svévolníky a dělají si, co chtějí (kritika Hasmoneovských vládců, předchůdců Herodovců?). Vpád cizích vojsk a vyplenění Jeruzaléma (Pompejem r. 63 př. Kr.) je chápáno v tradici starozákonních proroků jako trest za hříšné činy svévolníků. Všechno se pak otvírá perspektivě Boží spravedlnosti.

Pro nás jsou tyto žalmy mj. dokladem o tom, jak živá byla právě žalmová tradice (i v Novém zákoně tvoří podstatnou část starozákonních odkazů právě žalmy) a jak aktuální byla otázka theodiceje, resp. příkoří, které musí snášet právě spravedlivý (sr Moudrost Šalomounova 2). Žalmy 17 a 18 jsou v této souvislosti unikátním svědectvím jednoho typu mesiášských očekávání: Me-

siáš (CHRISTOS) je zde Davidovský král, to jest legitimní vládce, který vyčistí Jeruzalém od nepřátel a nastolí v zemi pořádek, mír a pokoj.

LITERATURA:

TEXTY:

řecký – Septuaginta, ed. A. Ralfs, 1949;

syřský – Harris and Mingana, The Odes and Psalms of Salomon, 1916 a 1920

PŘEKLADY:

E. Kautsch, Die Apokryphen und Pseudepigraphen des A.T. II., 1900; W. G. Kümmel, Jüdische

Schriften aus hellenisch-römischer Zeit, Band IV,2, 1977; J. H. Charlesworth, The Old Testament

Pseudepigrapha sv. 1 – 2, 1983 a 1985

Žalm 1

- ¹ Volal jsem k Pánu v nouzi nejvyšší,
k Bohu, když na mne hříšní doráželi.
- ² Znenadání jsem zaslechl proti sobě válečný ryk.
Ale já jsem si řekl: „Vyslyší mne, neboť jsem plný spravedlnosti.“
- ³ Domníval jsem se v srdci, že jsem plný spravedlnosti,
protože se mi dobře vedlo a mých dítek bylo mnoho.
- ⁴ Jejich bohatství bylo vyhlášené po vší zemi,
jejich sláva dosáhla nejzazších končin země,
- ⁵ vypínali se až ke hvězdám;
říkali: „Nikdy nepadneme!“
- ⁶ Zpyšněli ve svém blahobytu
a neunesli jej.
- ⁷ Jejich hříchy byly skryté
a já jsem o nich nevěděl;
- ⁸ svými nepravostmi předčili národy, které jim předcházely;
hanebně znesvětili svatyni Páně.

^avar. až do konce

(1) ŽŠal 5,5 15,1 (2) ŽŠal 8,1 (3) Iz 54,1 (5) Iz 14,13 Da 8,10 Ž 30,7 (7) ŽŠal 4,5 8,9
(8) ŽŠal 2,3 8,12 Lv 19,8

Žalm 2
Žalm Šalomounovi:
o Jeruzalému

- 1 Ve své pýše povalil hříšník beranidlem pevné hradby,
a ty jsi mu nezabránil.
- 2 Ke tvému oltáři vystoupily cizí národy
a pošlapaly jej zpupně svými sandály,
3 za to, že synové Jeruzaléma poskvrnili svatyni Páně
a nepravostmi znesvětili dary Bohu.
- 4 Proto řekl: „Odvrhňte je daleko ode mne!
Nemám v nich zálibení.“
- 5 Krása jeho^a slávy byla před Bohem znevážena,
byl zneuctěn na nejvyšší míru:
- 6 synové a dcery ve zlém zajetí,
jejich šíje byla poznamenána – nesou znamení mezi národy.
- 7 Podle jejich hříchů s nimi *Bůh* naložil:
vydal je do rukou přemožitelů.
- 8 Neboť odvrátil svoji tvář a neslitoval se nad nimi –
mladíka, starce i děti, všechny stejně –
protože všichni stejně páchali zlo: neposlouchali.
- 9 I nebe se zachmuřilo a země si je zošklivila,
protože na ní žádný člověk nepáchal to, co oni.
- 10 I poznala^b země všechny tvé spravedlivé soudy, Bože.
- 11 Vystavili syny Jeruzaléma posměchu pro smilstvo, které se v něm
dělo:
- každý kolemjdoucí vstupoval za bílého dne,
12 nepravosti, kterých se dopouštěli, jim byly pro smích:
na denním světle vystavovali své špatnosti.
- 13 A dcery jeruzalémské byly zbaveny cti podle tvého soudu,
neboť se poskvrnily nepřirozeným obcováním.
- 14 Trápím se tím a cítím bolest ve svém nitru.
- 15 Uznávám, Bože, upřímným srdcem,
že ve tvých soudech je tvá spravedlnost, Bože,

- 16 že jsi odplatil hříšníkům podle jejich činů
a podle jejich nesmírně zlých hříchů.
- 17 Odkryl jsi jejich hříchy, aby byl zjeven tvůj soud,
vyhladil jsi jejich památku ze země.
- 18 Bůh je soudce spravedlivý a nehledí na osoby.
- 19 Pohané zostudili a pošlapali Jeruzalém,
strhli jeho krásu od trůnu slávy.
- 20 Oděhl se pytlou místo nádherných šatů,
místo koruny kolem hlavy provaz.
- 21 Odložil diadém slávy, který na něho vložil Bůh:
jeho krása je zneuctěna, padla na zem.
- 22 Spatřil jsem to a modlil se před tváří Páně:
Už dosti těžce dopadala tvoje ruka na Jeruzalém, Pane,
tím, že jsi do něho přivolal pohany,
- 23 protože se vysmívali a nešetřili hněvem a vášnivou zlobou.
Připraví mu konec, jestliže ty je, Pane, nepokáráš ve
svém hněvu,
- 24 protože nejednali z horlivosti, nýbrž podle vášní srdce.
Jejich hněv se na nás vylil při drancování.
- 25 Nemeškej, Bože, s odplatou na jejich hlavu
aby se pýcha draka *obrátila*^d v hanbu!
- 26 Nečekal jsem dlouho, a Bůh mi ukázal jeho pýchu
probodnutou na horách Egypta,
zlehčenou a nepohrdanější na zemi i na moři:
- 27 jeho pyšné tělo roznesly vlny
a nebyl, kdo by je pohřbil,
pro pohrdání a neúctu.
- 28 Neuvědomil si, že je *toliko* člověk;
nepamatoval na poslední věci.
- 29 Řekl: budu Pánem země i moře,
a nepoznal, že Bůh je veliký,
mocný svou prevelikou silou.
- 30 On je král na nebesích
a soudí krále i říše;
- 31 on mne pozvedá ke slávě

- a sráží pyšné k věčnému zahynutí beze cti,
protože jej nepoznali.
- 32 Nyní hleďte, vy mocní země, na soud Páně,
protože je velikým králem a spravedlivým soudcem všeho
pod nebem.
- 33 Dobrořečte Bohu, vy kteří ctíte Pána a máte poznání,
protože na ty, kteří Pána ctí, přichází se soudem i
jeho slitování,
- 34 takže oddělí spravedlivého od hříšníka:
hříšníkům odplatí na věky podle jejich činů
- 35 a smiluje se nad spravedlivým, kterého hříšník pokořil,
odplatí hříšníkovi za to, co učinil spravedlivému.
- 36 Neboť dobrý je Pán k těm, kteří ho vytrvale vzývají,
se svými zbožnými naloží podle svého milosrdenství:
dá jim navždy stát před ním a budou silní.
- 37 Navěky buď Pán dobrořečen před tváří svých služebníků.

^atj. Jeruzaléma ^bpozná ^cdosl.: duše ^dř. EIPAIN (= řici) zde nedává smysl. Pravděpodobně došlo k záměně h. l' *hamir* za l' *emor* již při překladu do řečtiny

(2) Iz 63,18 Ž 79,1 Pl 1,10 (3) Ez 43,8 (4) Jr 7,15 (9) Jr 2,12 (11) Ez 22 – 23 Nu 25 (13) Lv 20,10nn (14) Jr 4,19 Pl 1,20 (20) Iz 3,24 Pl 2,10 5,16 (21) Iz 61, 10 62,1nn (22) Žšal 5,6 (25) Ez 22,31 (28) Ez 28,2 Iz 47,7 (32) Ž 2,10

Žalm 3

Žalm Šalomounovi: o spravedlivých

- 1 Proč spíš, duše, a nedobrořečíš Pánu?
Zpívejte novou píseň Bohu, jenž je hoden chvály.
- 2 Zpívej a bdi na jeho vigiliích,
protože dobrá je píseň Bohu z dobrého srdce.
- 3 Spravedliví si stále připomínají Pána
chvalozpěvem, když přijímají spravedlnost soudů Páně.
- 4 Je-li spravedlivý Pánem vychováván, nepohrdá tím,
má totiž stále před Pánem zalíbení.

- 5 Spravedlivý klopýtł, ale uznal spravedlnost Páně,
padl a vzhlédl, co s ním učiní Bůh,
vyhlíží, odkud přijde jeho spása.
- 6 Pravda spravedlivých je u Boha, jejich spasitele.
V domě spravedlivého se nezabydluje hřích za hříchem:
- 7 spravedlivý vždy dohlíží na svůj dům,
aby odstranil nepravost svých přestoupení.
- 8 Odčinil nevědomé hřichy postem a pokorou své duše –
a Pán očisťuje každého zbožného muže i jeho dům.
- 9 Klopýtł hříšník, a proklíná svůj život, den svého zrození i porodní
bolesti matky,
- 10 navršil ve svém životě hřích na hřích,
padl a jeho pád byl zlý – už nepovstane.
- 11 Záhuba hříšníka je věčná:
nebude připomínán, až *Bůh* navštíví spravedlivé.
- 12 Takový je úděl hříšníků na věky.
Ti však, kteří se bojí Pána, povstanou k věčnému životu.
Budou žít ve světle Páně, které je už neopustí.

(1) Ž 33,3 40,4 96,1 98,1 144,9 149,1 (5) Ž 121,1 (6) Iz 30,1 (9) Jr 20,14–15 Jb 3,3

Žalm 4

*Šalomounův soud proti těm,
kteří se chtějí líbit lidem*

- 1 K čemu ty, světský *člověče*, sedíš ve shromáždění zbožných,
když tvé srdce se vzdálilo daleko od Pána
a nepravostmi hněváš Boha Izraele?
- 2 Je skvělý ve slovech a nade všechny vyniká v gestech^a,
Mluví tvrdě, když odsuzuje hříšníka při soudu
- 3 a je mezi prvními, kdo proti němu zvedne ruku – jako by jednal
z horlivosti,
a sám je přítom vinen rozmanitými hřichy a bezuzdností.
- 4 Jeho oči *spočinou* na každé ženě bez rozdílu,
jeho jazyk klame i při dohodě pod přísahou.

- 5 V noci a v skrytu hřeší, jako by nebyl viděn,
očíma umlouvá každou ženou k páchání nemravnosti;
rychle si zjednává vstup do každého domu, *tváří se* mile
jak nevinný.
- 6 Kéž odstraní Bůh ty, kteří pokrytecky žijí mezi zbožnými,
kéž nouzí a tělesnou záhubou *postihne* jejich život;
- 7 kéž odhalí Bůh skutky lidí, kteří se chtějí líbit lidem,
kéž vystaví jejich skutky posměchu a opovržení
- 8 a zbožní přijmou spravedlivý soud svého Boha,
když spravedlivého zbaví pohledu na hříšníky,
na toho, kdo kvůli lidské přízni vykládá zákon lživě.
- 9 Jejich oči sledují dům muže zachovalého,
aby jako had zničili moudrost bližních svévolnými řečmi.
- 10 Slova toho člověka jsou lstí, aby mohl spáchat vytouženou
špatnost.
Nepřestane, dokud se mu nepodaří rozdělit je, že budou jako
sirotci,
- 11 a zpusťší dům pro své svévolné touhy.
Klame, když tvrdí, že není nikdo, kdo by viděl a soudil.
- 12 Této nepravosti je plný
a jeho oči vyhlížejí cizí dům,
aby jej zničil vzletnými^b slovy.
- 13 Jeho duše je v tom všem nenasytná jako podsvětí.
- 14 Určí mu, Pane, před tebou podíl v hanbě,
aby vycházel se vzdycháním a vcházel se zlořečením^c!
- 15 Ať žije v trápeních, nouzi a úzkosti, Pane,
ať usíná zarmoucen a probouzí se v úzkostech!
- 16 V noci ať je vzdálen spánek od jeho skrání,
ať s hanbou upustí od každého díla svých rukou!
- 17 Ať se navrací domů s prázdnýma rukama
a v jeho domě ať je nedostatek všeho, co potřebuje k životu!^d
- 18 Osamělé a bezdětné ať je jeho stáří, dokud nebude odtud vzat.
- 19 Těla těch, kdo se chtěli zalíbit lidem, ať jsou roztrhána dravou zvěří
a kosti svévolníků ať jsou s hanbou *vyběleny* sluncem!
- 20 Oči pokrytců ať vyklovou krkavci,

protože hanebně zpustošili domácnosti mnoha lidí
a rozbili je svou žádostivostí!

21 Na Boha ani nevzpomněli,
Boha se při tom všem nebáli.
Rozhněvali Boha a rozlítili jej.

22 Kéž je vyhladí ze země,
neboť svým pokrytectvím oklamávali duše nevinných.

23 Blahoslavení, kteří ctí Pána ve své nevinosti:
Pán je vysvobodí od lstivých lidí a hříšníků
a vysvobodí nás z každé léčky svévolníka.

24 Kéž Bůh odstraní ty, kteří pyšně páchají nepravosti,
protože soudcem velikým a mocným je Pán Bůh náš ve
své spravedlnosti.

25 Sešli, Pane, své milosrdenství na všechny, kteří tě milují!

^adosl.: znamení ^bdosl.: okřídlenými ^cvar. prokletý ^dčím se sytí duše

(1) Ž 1,1 Iz 29,13 (3) J 8,7 (5) ŽŠal 1,7 8,9 (8) Ž 50, 16 (14–22) Ž 69,23–29 109,6–15
Dt 28,16nn (20) Př 30,17 (23) ŽŠal 2,33 Ž 141,9

Žalm 5 *Žalm Šalomounovi*

1 Pane Bože, tvé jméno budu chválit s jásotem
uprostřed těch, kteří znají tvé spravedlivé soudy:

2 Protože ty jsi dobrý a milostivý, jsi útočiště chudých.
Když k tobě křičím, neodpovídej mi mlčením.

3 Nikdo přece nezíská kořist^a u silného muže:
a kdo by si mohl vzít ze všeho, co jsi učinil, pokud bys mu to nedal
ty sám?

4 Člověk i se svým údělem leží před tebou na vážkách:
Nemůže nic přidat ke tvým soudům, Bože.

5 Ve svých souženích tě budeme prosit o pomoc
a ty se neodvrátíš od našich proseb,
protože ty jsi náš Bůh.

- 6 Nedopusť, aby na nás těžce dopadla tvá ruka,
abychom z nouze nehřešili.
- 7 I kdyby ses k nám neobrátil, nespustíme se tebe,
nýbrž u tebe zůstaneme.
- 8 Budu-li hladovět, k tobě budu křičet, Bože,
a ty mi dáš jíst.
- 9 Ty živíš ptactvo i ryby,
ty dáváš pouštím déšť, aby vzešla tráva,
10 připravuješ i v poušti potravu každému živému tvorů,
hladovějí-li, k tobě pozvedají svou tvář.
- 11 Ty, Bože, živíš krále i vladaře i lid;
a kdo je nadějí chudých a nuzných, ne-li ty, Pane?
- 12 Ty vyslyšíš, protože kdo kromě
tebe je *tak* dobrotivý a mírný,
když potěšuješ duši zkroušeného a otvíráš svou
ruku v smilování.
- 13 Dobrotivost člověka je sporá-a *krátkodechá*^b
a zopakuje-li ji bez reptání, už to je div.
- 14 Tvé dary jsou četné, dobré a bohaté,
a kdo skládá svou naději v tebe, nebude jich mít
nedostatek^c.
- 15 Všechnu zem pokrývá tvé dobrotivé milosrdenství, Pane.
- 16 Blahoslavený, na koho se rozpomíná Bůh úměrně tomu,
co postačuje: má-li člověk přebytek, zhřeší.
- 17 Stačí přiměřený dostatek
a v něm je požehnání Páně k přiměřenému^d nasycení.
- 18 Ať se radují z dobrých věcí ti, kteří se bojí Pána,
a tvé dobro ať je nad Izraelem v tvém království^e.
- 19 Požehnaná sláva Páně, protože on je náš král!

^apův. zbroj ukořistěná poraženému nepříteli ^bvýznam není jednoznačný ^cdosl.: nebude jimí
šetřit ^dvar. spravedlivému ^erkp nad Izraelem, tvým královstvím

(1) ŽŠal 10,5 Ž 22,23 109,30 (2) Ž 86,5 145,8 28,1 (3) Jz 49,24 Mk 3,27 (4) Ž 62,10 (5)
ŽŠal 1,1 15,1 (7) Ž 80, 8.15.19 (8) Ž 107,5 – 6.9 (10) Ž 145,15n (12) Ž 86,1 – 6 (17) Př
16,8; 30,8 – 9 (19) ŽŠal 17,1.46;

Žalm 6
V naději. Šalomounovi

- 1 Blahoslavený muž, jehož srdce je připraveno vzývat jméno Páně:
bude-li pamatovat na jméno Páně, bude spasen.
- 2 Jeho cesty řídí Pán,
Pán, jeho Bůh, střeží i dílo jeho rukou.
- 3 Jeho duše se nebude děsit zlých snů,
při přecházení řek ani na vlnách moře nebude vystrašena.
- 4 Povstal ze svého spánku a dobrořečil jménu Páně,
z upřímného srdce pěl jménu svého Boha:
- 5 Modlil se před tváří Páně za celý svůj dům –
a Pán vyslyšel modlitbu každého bohobojného.
- 6 Pán splní každou prosbu duše doufající v něho:
Požehnaný Hospodin, neboť je milosrdný k těm, kteří jej opravdově
milují.

(2) Ž 25,4–5.9–10.12 90,17 (6) ŽŠal 4,25 10,3 14,1

Žalm 7
Šalomounovi: o obrácení

- 1 Nevzdaluj svůj příbytek od nás, Bože,
aby na nás nepřitrhli ti, kteří nás bezdůvodně nenávidí!
- 2 Neboť ty jsi je zavrhl, Bože:
ať jejich noha nepošlape dědictví tvé svatyně!
- 3 Podle své vůle nás vychovávej
a nevydej nás pohanům.
- 4 I kdybys seslal smrt^a,
dáš jí o nás příkaz:
- 5 protože ty jsi milosrdný
a nehněváš se tak, že bys nás zničil.
- 6 Přebývá-li tvé jméno mezi námi, dojdeme milosrdenství
a nezmocní se nás pohanský národ;

- 7 protože ty jsi naše záštita:
My tě budeme vzývat a ty nás vyslyšíš,
8 neboť se slituješ nad pokolením izraelským na věky
a nezavrhněš nás.
9 Jsme pod tvým věčným jhem^b
a bičem, kterým nás vychováváš.
10 Povedeš nás v čase své pomoci
aby ses smiloval nad domem Jákobovým v den, který jsi jim
přislíbil.

^avar. mor ^b„věčným jhem“ může být míněna Tóra

(1) Ž 35,19 38,20 (3) Žšal 7,9 8,26 16,11 (4) Ž 91, 6.11 78,50 (9) Žšal 18,7

Žalm 8

Šalomounovi: při sporu

- 1 Soužení a válečný ryk slyšelo mé ucho,
hlahol polnice, vraždění a zkázu;
2 hlučení čtrnáctého lidu jako hukot silného větru,
jako ohnivou smršť, která se žene pouští.
3 Řekl jsem si v duchu: Běda, Bůh bude soudit!
4 Uslyšel jsem hluk v Jeruzalémě, městě svatyně:
Rozechvěl jsem se do morku kostí, když jsem to slyšel,
5 moje kolena zemdlela, strach se zmocnil mého srdce,
třásl jsem se jak plachta *ve větru*.
6 Řekl jsem: Budou řídit své cesty spravedlivě.
7 Uvažoval jsem o Božích soudech od stvoření nebe a země
a uznal jsem spravedlivost jeho soudů, které jsou od věčnosti.
8 Bůh odhalil jejich hříchy na denním světle^a
a celá země poznala, že soudy Boží jsou spravedlivé.
9 V podzemních úkrytech páchali nepravosti vzbuzující hněv:
syn obcoval s matkou a otec s dcerou.
10 Každý cizoložil se ženou svého bližního,
uzavírali o tom mezi sebou dohody pod přísahou.

- 11 Kořistili na posvátných věcech Božích^b
jako by nebylo dědice vykoupení.
- 12 Přistupovali k oltáři Páně ze vši té nečistoty
a krvavou nečistotou poskvřili oběti jako znesvěcené maso^c.
- 13 Nevynechali žádný hřích, ve kterém by nepředčili pohany.
- 14 Proto jim Bůh namíchal ducha pobloudění,
napojil je číší opojného vína, aby se zpili.
- 15 Přivedl až z konce světa toho, který udeří mocně^d,
odsoudil k válce Jeruzalém i celou zemi.
- 16 Vůdcové země^e mu s radostí vyšli vstříc;
řekli mu: Požehnána tvá cesta! Pojd', vejdi pokojně!
- 17 Uhladili cesty pro jeho vjezd,
otevřeli přístup k Jeruzalému a ověnčili jeho hradby.
- 18 Vstoupil pokojně, jako otec do domu svých synů,
neochvějně stanuly jeho nohy.
- 19 Obsadil pevnostní věže i *vnitřní* hradbu^f Jeruzaléma,
protože Bůh ho vedl neochvějně, zatímco oni bloudili.
- 20 Zahubil jejich přední muže a všechny moudré v radě^g,
proléval krev jeruzalémských obyvatel, jako by vyléval špinavou
vodu.
- 21 Odvedl jejich syny a dcery, které zplodili v ohavnosti:
- 22 Jednali podle svých neřestí stejně jako jejich otcové,
poskvřili Jeruzalém i to, co bylo zasvěceno Božímu jménu.
- 23 Bůh se prokázal jako spravedlivý ve svých soudech mezi národy
země
a jeho zbožní *zůstali* jako beránci bez viny uprostřed nich.
- 24 Bud' pochválen Pán, jenž soudí celou zemi svou spravedlností.
- 25 Hle, Bože, ukázal jsi nám svůj spravedlivý soud;
naše oči viděly tvé soudy, Bože.
- 26 Přijali jsme spravedlnost tvého na věky vzácného jména,
protože ty jsi Bůh spravedlnosti a vychováváš Izrael svými soudy.
- 27 Obrat' k nám, Bože, své milosrdenství
a smiluj se nad námi:
- 28 milostivě a dobrotivě shromáždí rozptýlený Izrael,
protože tvoje věrnost je s námi.

- 29 Ano, byli jsme tvrdošjní,
ale ty nás vychováváš.
- 30 Nepřehlížej nás, náš Bože,
aby nás nevysáli pohané, jako by nebylo vykupitele.
- 31 Ty jsi náš Bůh od počátku,
k tobě se obrací naše naděje:
- 32 nevzdálíme se od tebe,
protože dobrotivé jsou tvé soudy nad námi.
- 33 Nám i našim dětem vyvoleníⁿ na věky!
Pane, náš spasiteli, nedáme se už nikdy zvíkat.
- 34 Ústa zbožných ať chválí Pána pro jeho soudy
a Pán ať žehná Izraeli na věky.

^adosl.: pod sluncem ^bmůže se vztahovat např. k uzurpaci velebněžství Hasmoneovci ^ctj. které neodpovídá rituálním předpisům ^dPompejovo tažení v roce 63 př. Kr. ^eAntipater – otec Heroda Velikého – a Hyrkán II.? ^fnejasné. Míněna pravděpodobně vnitřní pevnost na místě pozdější tvrze Antonia nebo opevnění chrámu ^gsynedriu ^hdosl. zalíbení

(1) ŽŠal 1,2 Jr 4,19–21 (2) Jr 4,4.11nn Iz 29,6 (4) Iz 21, 3 Jr 23,9 (7) ŽŠal 2,15 3,3 4,8 8,23.26 9,2 (8) ŽŠal 2, 10 (9–13) ŽŠal 2,11–13 (12) Ez 4,14 (13) ŽŠal 1, 8 2,9 (14) Iz 19,14 51,17nn (15) Sk 1,8 Iz 5,26 Jr 6,22 Iz 46, 11 (20) Ž 79,3 (22) ŽŠal 1,8 2,3 (23) ŽŠal 8,8 2, 10.15.36 13,10.12 (24) ŽŠal 3,1 8,34 (26) ŽŠal 13,7nn 18,4

Žalm 9

Šalomounovi: ke kárání

- 1 Když byl Izrael odveden do vyhnanství v cizí zemi,
protože odpadl od Pána a svého Vykupitele,
byli vyvrženi z dědictví, které jim dal Pán.
- 2 Mezi všechny národy je Izrael roztroušen, podle Božího slova,
aby se, Bože, tvá spravedlivost prokázala spravedlivým soudem nad
našimi nepravostmi, protože ty jsi spravedlivý soudce nad
všemi národy země.
- 3 Nikdo, kdo páchá bezpráví, se neskryje tak, abys o něm nevěděl,
i spravedlivé činy zbožných máš před sebou, Pane.
Kam také by se člověk ukryl, abys o něm nevěděl?
- 4 Svoje činy si volíme sami a jsou v naší moci,

činit spravedlnost či bezpráví je dílem našich rukou:

A ty ve své spravedlnosti dohlížíš na lidské syny.

⁵ Kdo činí spravedlnost, stírá svůj život jako poklad u Pána,
kdo páchá nespravedlnost, připravuje své duši zahynutí:

Bůh soudí spravedlivě muže i jeho dům.

⁶ Ke komu jsi, Bože, dobrotivý, ne-li k tomu, kdo vzývá Pána?

Očistiš hříšnou duši, která tě chválí vyznáním,

– protože hanba *spočívá* na nás všech i našich tvářích.

⁷ Komu odpustíš hříchy, ne-li těm, kdo zhřešili?

Spravedlivým požeňš a nezúčtuješ s nimi za to, čím zhřešili,
tvá dobrota *se sklání* nad kajícími hříšníky.

⁸ Nyní pak: Ty jsi Bůh a my jsme lid, který sis zamiloval.

Pohled' a slituj se, Bože Izraele, neboť jsme tvoji,

neodnímej své milosrdenství od nás, aby na nás nepřitrhli.

⁹ Protože ty jsi vyvolil potomstvo Abrahamovo mezi všemi národy,

vložil jsi na nás své jméno, Pane, a už je neodejmeš na věky.

¹⁰ Smlouvou jsi se o nás zavázal našim otcům,

a my budeme doufat v tebe – k tobě se obrací naše duše.

¹¹ Milosrdenství Páně nad domem izraelským na věky a navždy.

(1) Jr 16,13 (3) Ž 139,7ⁿⁿ (5) Mt 6,20 L 12,21 (6) ŽŠal 2, 36 Ž 44,16 Da 9,7 (7) 3Mak 2,17 (9) Jr 14,9 (11) ŽŠal 10, 8 11,9 12,6

Žalm 10

Jako chvalozpěvy^a;

Šalomounovi

¹ Blahoslavený muž, na kterého Pán myslí káráním

a odvrací jej od špatné cesty bičem:

Je očišťován od hříchu, aby jej nemnožil.

² Kdo nastavuje záda bičování, bude očištěn.

Dobry je totiž Pán k těm, kteří se podrobují výchově:

³ narovná cesty spravedlivých a ve výchově nepoleví.

Milost Páně je nad těmi, kteří ho opravdově milují.

⁴ Pán se rozpomíná na svoje služebníky se slitováním:

- tak dosvědčuje zákon smlouvy věčné;
dohlžením na cesty lidské to dosvědčuje Pán.
- ⁵ Spravedlivý a svatý je náš Pán ve svých soudech na věky,
Izrael bude s veselostí chválit jméno Páně.
- ⁶ Zbožní ho budou velebit ve shromáždění lidu
a nad chudými se Bůh slituje k rozveselení Izraele:
- ⁷ protože dobrý a milosrdný na věky je Bůh.
Ve shromážděních Izraele budou slavit jméno Páně:
- ⁸ Páně je spasení nad domem Izraele k rozveselení věčnému.

^avar. za doprovodu strunných nástrojů

(1) Ž 32,1 94,12 Jb 5,17 (2) Iz 50,6 Žd 12,5–13

Žalm 11

Šalomounovi: k očekávání

- ¹ Trubte na Sijónu polnicemi, jež svolávají svatě
zvěstujte v Jeruzalémě hlas toho, který nese radostnou zvěst:
protože Bůh se smiloval nad Izraelem a navštívil je.
- ² Povstaň, Jeruzaléme, na výsosti a pohleď na své děti!
Pán ti je shromáždil všechny do jednoho: od východu
i od západu,
- ³ od severu přicházejí s veselím od Boha svého,
z dalekých ostrovů je shromáždil Bůh.
- ⁴ Vysoké hory pro ně srovnal se zemí^a,
pahorky se rozprchly před jejich příchodem,
- ⁵ doubravy jim poskytly stín na jejich cestě
a všechno vonné dřevo nechal Bůh vyrůst pro ně,
- ⁶ aby Izrael tudy prošel, když jej navštívila sláva jejich Boha.
- ⁷ Oblékni, Jeruzaléme, slavnostní šat^b,
připrav šat svého posvěcení,
protože Bůh přiřkl dobro Izraeli na věky a navždy.
- ⁸ Kéž učiní Pán, co vyslovil nad Izraelem a Jeruzalémem,
kéž pozvedne Pán Izrael jménem své slávy!

9 Milosrdenství Páně nad Izraelem na věky a navždy.

^adosl.: snížil do roviny ^bvar. šaty své slávy

(1) 1Mak 4,10 7,45 Iz 52,7 40,9 (2) Iz 40,9 48,18 60,4 (3) Iz 66,19 Ž 107,3 (4) Iz 40,4 (5) Jon 4,6

Žalm 12 Šalomounovi: proti jazyku svévolníků

- ¹ Pane, vysvobod' mou duši od muže svévolného a zlého,
od jazyka svévolného a našeptávajícího,
který promlouvá lež a klam.
- ² Všeomnohé obratná jsou slova muže zlého
jako oheň uprostřed lidu, který spaluje jeho krásu.
- ³ Jeho přítomnost spaluje přibytky jazykem lživým,
vytíná stromy veselí, které tak dopalují svévolníky,
šeptajícími rty rozmetá domy jako válka.
- ⁴ Kež vzdálí Bůh rty svévolníků od bezúhonných, když jsou v úzkých,
a kosti našeptávačů kež jsou rozptýleny *daleko* od těch,
kdo se bojí Pána; v ohnivém plameni ať zhyne jazyk našeptávačů
daleko od zbožných!
- ⁵ Kež chrání Pán duši pokojnou, nenávidící nepravosti,
kež vede Pán muže, který působí pokoj v domě.
- ⁶ Páně je spasení nad Izraelem, jeho služebníkem na věky.
Kež naráz zhynou hříšní, *vzdáleni* od tváře Páně,
a zbožní Páně kež dědičně obdrží zaslíbení Páně.

(1) Ž 120,2 Sír 5,14 28,13 (3) ŽŠal 14,3 (4) Ž 12,4 120, 2 53,6 (6) Ž 68,3

Žalm 13
Žalm Šalomounovi:
útěcha spravedlivých

- 1 Pravice Páně mne přikryla,
pravice Páně nás ušetřila.
- 2 Paže Páně nás spasila od pronikajícího meče,
od hladu a smrti hříšných.
- 3 Zlé šelmy je napadly
a svými zuby roztrhaly jejich těla,
jako mlýnskými kameny drtily jejich kosti:
- 4 z toho všeho nás Pán vysvobodil.
- 5 Zbožný je zděšen ze svých přestoupení,
aby nebyl vzat spolu s hříšníky:
- 6 Protože strašlivá je záhuba hříšníka,
ale spravedlivého se nic z toho všeho nedotkne;
- 7 protože kárání^a spravedlivých, kteří nevědomě *zhřešili*,
se v ničem nepodobá záhubě hříšných.
- 8 Skrytě je kárán spravedlivý,
aby se hříšník nad ním neradoval:
- 9 Protože *Bůh* napomíná spravedlivého jako milovaného syna,
vychovává ho jako prvorozeného.
- 10 Pán totiž šetří svoje věrné
a jejich přestoupení odstraňuje káráním.
- 11 Život spravedlivého je přece na věky;
hříšníci však budou odstraněni k záhubě
a nezůstane ani jejich památka.
- 12 Nad zbožnými se však *rozprostírá* milosrdenství Páně,
nad bohabojnými je jeho milosrdenství.

^adosl.: výchova – tak i dále.

(1) Ž 98,1 Mdr 5,16 (2) Jr 14,12 21,7.9 Ez 7,15 14,21 Jl 1,6 (9) ŽŠal 18,4 Dt 8,5

Žalm 14

Chvalozpěv Šalomounovi

- 1 Věrný je Bůh k těm, kteří jej opravdově milují,
kteří se podřizují jeho výchově,
- 2 kteří chodí ve spravedlnosti jeho nařízení:
v zákoně, který nám přikázal, abychom byli živi.
- 3 Zbožní Páně v něm budou žít na věky:
Zahrada Páně a stromy života jsou jeho zbožní.
- 4 Jejich sadba zakořenila na věky,
nebudou vytrženi po všechny dny nebe,
- 5 protože dědičný úděl Boží je Izrael.
- 6 Ne tak hříšníci a přestupníci,
kteří si oblébali trávit svůj den v hříchu:
- 7 V prohnilé nízkosti své touhy
nevzpomněli na Boha:
- 8 na to, že cesty lidské jsou před ním stále známé
a zákoutím srdce porozuměl dříve, než vznikla.
- 9 Proto je jejich dědictvím podsvětí a temnota a zahynutí,
v den smilování nad spravedlivými nebudou nalezeni.
- 10 Svatí Páně však obdrží jako podíl život v radosti.

(1) Dt 7,9 (2) Ž 1,2 (3) Lv 18,5 Iz 61,3 65,22 Ž 92, 13nn (4) Ž 89,30 (5) Žšal 9,8 Dt 32,9
Ž 78,71 (6) Ž 1,4 (8) Ž 1,6 (9) Žšal 15,10 Ž 1,6

Žalm 15

Žalm Šalomounovi, se zpěvem

- 1 Ve svém soužení jsem vzýval jméno Páně,
doufal jsem v pomoc Boha Jákobova a byl jsem zachráněn,
protože naděje a útočiště chudých jsi ty, Bože.
- 2 K čemu má člověk sílu, Bože, ne-li k tomu, aby tě opravdově
chválil;
a čeho je člověk mocen, než aby vyznával tvé jméno:
- 3 novou písní a chválou v radosti srdce,

ovocem rtů a naladěným nástrojem jazyka,
prvotinou rtů ze srdce zbožného a spravedlivého.

4 Kdo toto činí, nebude nikdy zmítán zlem až na věky;
ohnivý plamen a hněv proti nespravedlivým jej nezachvátí,

5 až vyjde na hříšné od tváře Páně,
aby zahubil celou jejich podstatu,

6 protože na spravedlivých je Boží znamení ke spáse.

7 Hlad a meč a mor^b budou od spravedlivých vzdáleny,
prchnou od zbožných jako váleční štvanci;

8 budou však pronásledovat hříšníky a dostihnou je,
a pachatelé nepravosti neuniknou Božímu soudu:

9 jako by je stíhali zkušení válečníci, tak budou dostiženi.
Znamení záhuby je totiž na jejich čele,

10 dědictvím hříšníků záhuba a tma.

Jejich nepravosti je budou pronásledovat až dolů do podsvětí

11 a jejich děti nenaleznou po nich dědictví;
hříchy totiž zpusťoší domy hříšných.

12 I zahynou hříšníci v den soudu Páně na věky,
až navštíví Bůh zemi svým soudem.

13 Ti, kteří se bojí Pána, naleznou v onen den milost
a budou žít v milosrdenství svého Boha.

Hříšníci zahynou na věčné časy.

^avar. spasen ^bvar. smrt

(1) ŽŠal 1,1 5,5 Ž 18,7 (3) Oz 14,3 Př 18,20 (4) Iz 43,2 (6) Zj 7,3 9,4 (8) Ž 18,38 (10)
ŽŠal 14,9 (12) Iz 34,8

Žalm 16

Hymnus Šalomounovi: ku pomoci zbožným

1 Když má duše na chvíli podřimovala, vzdálena od Pána,
smekl jsem se k pádu, jak jsem spal, daleko od Boha,

2 bezmála se má duše rozplynula až k smrti,
nablízku podsvětních bran, spolu s hříšníky,

- 3 když byla moje duše odvedena od Pána, Boha Izraele –
nebýt toho, že mi Pán pomohl svým smilováním na věky.
- 4 Pobodl mne jako koně ostruhou, abych pro něho bděl:
spasitel a pomocník můj v každé době mě zachránil.
- 5 Budu tě velebit, Bože, že ses ujal mé spásy
a nezapočítal mne mezi hříšníky k zahynutí.
- 6 Neodnímej své milosrdenství ode mne, Bože,
ani rozpomínání na tebe z mého srdce až do smrti.
- 7 Zdržuj mne, Bože, od zlých hříchů
i před každou ženou zlou, která přivádí k pádu pošetilce.
- 8 Ať mne neobloudí krása ženy, která nectí zákon,
ani nikoho^a, kdo podléhá ničivému hříchu.
- 9 Dílo mých rukou upevni před sebou
a moje kroky střež, abych byl pamětliv tebe.
- 10 Můj jazyk a mé rty opatruj ve slovech pravdy,
hněv a bezdůvodnou zlobu ode mne oddal.
- 11 Reptání a malomyslnost v soužení ode mne vzdal,
jestliže zhřeším a ty mne budeš vychovávat k obrácení.
- 12 Dobrou vůlí a radostí podepírej mou duši:
Když ty mé duši dáváš sílu, jsem spokojen s tím, co je mi dáno –
- 13 protože pokud ty nedáš sílu,
kdo snese výchovu chudobou?
- 14 Když je duše usvědčována svou *vlastní* špatností,
zkoušíš ji v jejím těle soužením chudoby:
- 15 Když v těchto *zkouškách* spravedlivý obstojí, dojde milosrdenství
Páně.

^apřeklad do řečtiny zde zřejmě porušil souvislost

(1) Žšal 3,1 (4) Oz 13,14 (5) Ž 118,21 (6) Žšal 9,8 Př 6, 25 (9) Žšal 6,2 9,4 10,3

Žalm 17
Žalm Šalomounovi
se zpěvem: pro krále

- ¹ Pane, ty sám jsi náš král na věky a navždy,
v tobě, Bože, se bude chlubit naše duše.
- ² Jaký je čas lidského života na zemi?
A podle času vypadá i lidská naděje v něm.
- ³ My však doufáme v Boha, našeho spasitele,
protože síla i milosrdenství Boha našeho *trvá* na věky
a království Boha našeho na věky spočívá v soudu nad národy.
- ⁴ Ty, Pane, sis vyvolil Davida za krále nad Izraelem,
a ty jsi mu přísáhl o jeho potomstvu na věky,
že jejich království před tebou neustane.
- ⁵ Avšak pro naše hříchy povstali proti nám hříšníci:
doráželi na nás a zahnali nás. Cos jim nezaslíbil,
to si násilím vzali a neoslavili tvé vzácné jméno.
- ⁶ Slavně založili království podle své pýchy^a,
Zpustošili Davidův trůn s hluchnou domýšlivostí.
- ⁷ Ty, Bože, smeteš jejich símě ze země
až proti nim povstane člověk cizí našemu pokolení^b.
- ⁸ Podle jejich hříchů jim odplat', Bože,
ať se jim stane podle jejich skutků.
- ⁹ Bůh s nimi nebude mít slitování^c;
prozkoumal jejich símě a neodpustil ani jednomu.
- ¹⁰ Věrný je Bůh ve všech svých soudech, které činí na zemi.
- ¹¹ Bezbožník vylidnil naši zemi od jejich obyvatel:
Vyhladili mladé i staré společně s jejich dětmi;
- ¹² v hněvu své zloby^d je poslal do západních končin;
vladaře země *vydal* posměchu a neušetřil je.
- ¹³ Protože byl cizinec, jednal nepřítel domýšlivě
a jeho srdce bylo vzdáleno našemu Bohu.
- ¹⁴ Všechno, co učinil v Jeruzalémě,
bylo stejné jako počínání pohanů v porobených městech^f.

- 15 A předčili je v *tom* synové smlouvy uprostřed přimíšeného lidu:
Nebyl mezi nimi, kdo by v Jeruzalémě činil slitování a pravdu.
- 16 Uprchli před nimi ti, kteří milují shromáždění věrných:
jako vrabci byli rozeznáni ze svých domovů.
- 17 Bloudili pustinami, aby zachránili své duše před zlem,
a vzácná byla v očích vyhnanců každá duše, která se z toho
zachránila.
- 18 Po celé zemi byli rozháněni bezbožníky,
protože nebe zadržovalo déšť, aby se neřinul na zem.
- 19 Věčné prameny byly zadrženy z hlubin i z vysokých hor,
protože nebylo mezi nimi, kdo by činil spravedlnost a soud.
- 20 Od vládců až po obyčejné lidi všemožně hřešili:
král bezprávím, soudce neposlušností a lid hříchem.
- 21 Pohled', Pane, a vzbud' jim krále, syna Davidova,
v čase, který tys, Bože, vyhlédl, aby vládl nad Izraelem, tvým
služebníkem;
- 22 a opásej ho silou, aby rozdrtil nepravé^h vládce,
aby očistil Jeruzalém od pohanů, kteří jej pošlapali k jeho zhoubě,
- 23 aby moudře a spravedlivě vyhnal hříšníky z dědičného údělu,
rozdrtil zpupnost hříšníků jako nádobu hrncířovu,
- 24 železným prutem rozdrtil samu jejich podstatu,
slovem svých úst zničil národy páchající bezpráví,
- 25 aby až pohrozí, obrátil národy na útěk před svou tváří
a usvědčil hříšníky ze smýšlení jejich srdce.
- 26 I shromáždí lid svatý, který povede spravedlivě,
a bude soudit kmeny lidu, který je posvěcen od Pána Boha svého,
- 27 a nestrpí, aby mezi nimi ještě přebývala nepravost',
a nebude s nimi bydlet žádný člověk, který umí škodit:
Bude totiž vědět, že všichni jsou synové Boží.
- 28 Rozdělí je podle jejich kmenů po zemi
a přistěhovalci a cizinci už s nimi bydlet nebudou;
- 29 bude soudit lid i národy moudře a spravedlivě.

- 30 Bude držet pohanské národy ve službě pod svým jhem
a bude slavit Pána *veřejně*, na očích celé zemi,
očistí Jeruzalém, aby byl posvěcený, jako byl na počátku,
- 31 *takže* přijdou národy od konce země, aby spatřily jeho slávu,
a přinesou dary jeho znaveným synům,
aby spatřily slávu Páně, kterou dal *Jeruzalému* Bůh.
- 32 On bude králem spravedlivým, bude o nich poučen od Boha
a v jeho dnech nebude mezi nimi nepravost,
protože všichni jsou svatí a jejich králem je pomazaný* Páně.
- 33 nebude totiž spoléhat na koně, jezdce a luk,
nebude pro sebe hromadit zlato a stříbro na válku
a nebude v den boje sázet naději na množství lidu.
- 34 Sám Pán je jeho králem: nadějí silného je doufání v Boha.
Budou před ním ve strachu prosit o slitování všechny národy!
- 35 bude totiž bít zemi slovem svých úst na věky.
Bude žehnat lidu Páně moudře a s radostí:
- 36 On sám je čist od hříchu, aby *mohl* vládnout velkému lidu,
usvědčit vládce a odstranit hříšníky silou slova.
- 37 Po své dny neochabne *ve spoléhání* na Boha,
protože Bůh jej vybavil mocí Ducha svatého,
moudrostí rozumného úsudku i silou a spravedlností.
- 38 Požehnání Páně bude při něm mocně
a neochabne.
- 39 Svou naději *skládá* v Pánu – kdo *něco* zmůže proti němu?
- 40 Je mocný ve svých činech a silný v své bázni před Bohem.
Bude pást stádo Páně věrně a spravedlivě
a nedopustí mezi nimi, aby ochabli ve svém zákoně.
- 41 Povede všechny stejně
a nebude mezi nimi zpupnost, s níž by se navzájem utlačovali.
- 42 Taková je krása krále izraelského, kterého vyvolil^m Bůh,
že jej ustanoví nad domem izraelským, aby jej *vedl a vychovával*.
- 43 Jeho řeč je přetavena ohněm lépe než nejryzejší zlato;
ve shromážděních bude rozsuzovat kmeny posvěceného lidu.
Jeho slova jsou jako slova svatých uprostřed posvěceného lidu.

- 44 Blahoslavení, kteří budou žít v oněch dnech,
aby ve shromáždění kmenů Izraele viděli dobro, které jim učinil
Bůh.
- 45 Kéž pospíší Bůh se svým slitováním nad Izraelem,
kéž nás vytrhne z nečistoty znesvěcujících nepřátel.
- 46 Pán sám je naším králem na věky a navždy.

^avýznam není jednoznačný ^bmíněn opět pravděpodobně Pompejus; tak i v. 11 ^cvar. neměl slitování ^ddosl.: v hněvu své krásy. Pravděpodobně mylný překlad do řečtiny. ^esnad vypovězení Aristobula do Říma ^frkp jako dělají pohané ve městech svým bohům ^gvar. ustanov ^htotiž neprávoplatné, nedavidovské; var. nespravedlivé ⁱvar. bezpráví ^jř. DIAPSALMA = překlad h. sela ^kdosl.: christos = mesiáš ^lsmysl textu porušený ^mdosl.: poznal

(2) Ž 9,10 (3) Žšal 9,10 15,1 3,6 8,33 (4) Žšal 9,9 (7) Žšal 4,22 Dt 17,15 (11) Iz 6,11 (16) Ž 11,1 (17) Ž 107,4 Žd 11,38 (22) Ž 18,33,40 (23) Ž 2,9 Zj 2,27 12,5 19,5 (25) Iz 30,17 Ž 104,7 (27) Iz 60,18 Ž 101,7 (28) Iz 52,1 J1 2,17 (30) Ž 2,8 72,11 Da 7,13 Iz 1,24 (31) Iz 66, 18nn Ž 72,9–11 Iz 55,5 (32) Sf 3,5,13 1Pt 2,9 (33–36) Iz 11,4 (37) Iz 40,28nn 42,4 (43) Ž 12,7 18,31 19,11 (45) Mk13,20

Žalm 18

Žalm Šalomounovi: ještě o pomazaném Páně

- 1 Pane, tvé milosrdenství *se rozprostírá* nad dílem tvých rukou na věky,
tvá dobrota a bohaté obdarování nad Izraelem.
- 2 Tvé oči na ně hledí a nikdo z nich nebude trpět nedostatkem;
tvé uši slyší prosby, které s nadějí *vyslovují* chudí.
- 3 Tvé soudy nad celou zemí jsou milosrdné
a tvoje láska *se rozprostírá* nad potomstvem Abrahama, syny Izraele.
- 4 Vychováváš nás jako prvorozeného a jednorozeného syna,
abys odvrátil poslušnou duši od nevědomé pošetilosti.
- 5 Kéž Bůh očistí Izrael v den požehnaného smilování,
v den, který vyvolil *pro* ustanovení svého pomazaného^a.
- 6 Blahoslavení, kteří budou žít v oněch dnech,
aby viděli dobré věci, které Pán učiní pro přicházející pokolení
- 7 pod výchovným prutem pomazaného Páně, aby v bázni před svým Bohem moudrostí Ducha, spravedlností a silou

- 8 vedl každého ke spravedlivým skutkům a bohabojnosti,
aby všichni stanuli před Pánem
9 jako pokolení dobré a bohabojné v den smilování.

MEZIZPĚV

- 10 Veliký je náš Bůh a slavný, na výsostech přebývá
ten, který ustanovil *nebeská* světla na jejich cestě, aby
den za dnem určovaly čas
a neodchýlily se od cesty, kterou jim určil:
11 v bázni před Bohem vykonávají svou cestu každý den
od toho dne, kdy je Bůh stvořil, až na věky;
12 a nezbloudily ode dne, kdy je Bůh stvořil,
od *časů* první generace se neuchýlily od své cesty,
pokud jim to Bůh nepřikázal příkazem svým služebníkům.

^adosl.: christos = mesiáš

(3) ŽŠal 2,10 (4) ŽŠal 7,9 13,9 (5) ŽŠal 3,8 (6) ŽŠal 17, 44 (7) ŽŠal 17,24,40 Iz 11,2n
(10) Iz 35,5 57,15 Ž 8,4 147,4 (12) Iz 38,8

KNIHY

TAJEMSTVÍ A MOUDROSTI

I • MIMOBIBLICKÉ ŽIDOVSKÉ SPISY: PSEUDEPIGRAFY

MEZI STARÝM A NOVÝM ZÁKONEM (PSEUDEPIGRAFY I.)
Z ETIOPŠTINY, ARAMEJŠTINY, STAROSLOVĚNŠTINY
A ŘEČTINY PŘELOŽILI: PhDr. ZDENĚK POLÁČEK, CSc.,
PhDr. STANISLAV SEGERT, ThDr. RADIVOJ JAKOVljevič,
PhDr. ZOE HAUPTOVÁ, CSc., PhDr. VÁCLAV KONZAL,
Mgr. JIŘÍ FARSKÝ, ThDr. JAN HELLER, ThDr. PETR POKORNÝ, DrSc.
A ThDr. JIŘÍ MRÁZEK.

ČEŠTINÁŘŠTÍ JAZYKOVÍ PORADCI: Doc. PhDr. IVAN LUTTERER
A PhDr. JOSEF ŠIMANDL.

USPOŘÁDAL A ODBORNÉ REDAKČNÍ PRÁCE PROVEDL
ZA STAROZÁKONNÍ PŘEKLADATELSKOU KOMISI ČBS ThDr. ZDENĚK SOUŠEK.
TYPOGRAFIE ZDENĚK STEJSKAL.

VYDALO NAKLADATELSTVÍ VYŠEHRAD, spol. s r. o.

ROKU 1995 JAKO SVOU 45. PUBLIKACI.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR JAN SPOUSTA.

VYDÁNÍ PRVNÍ. STRAN 384.

SAZBU Z PÍSMĚA TIMES PŘIPRAVILO SCRIPTUM, spol. s r. o.

VYTISKA TISKÁRNA FINIDR, spol. s r. o.

DOPORUČENÁ CENA 138, – Kč

NAKLADATELSTVÍ VYŠEHRAD, spol. s r. o.

PRAHA 2, KARLOVO NÁMĚSTÍ 5

ISBN 80 – 7021 – 144 – X